

P. OVIDII NASONIS

OPERA.

TOMUS I.

O

P. OVIDII NASONIS

OPERA,

AD FIDEM EDITIONIS

BURMANNIANÆ

EXPRESSA.

TOMUS I.

Ed. by J. Carey

LONDINI:

SUMPTIBUS RODWELL ET MARTIN;

J. CUTHELL; LAW ET WHITTAKER; J. BOOKER;

BALDWIN, CRADOCK, ET JOY; WALKER ET EDWARDS;

J. ROBINSON; ET B. REYNOLDS:

EXCUDIT S. HAMILTON.

1815.

L. S.

Ecce tibi, Lector benevole, P. Ovidii Nasonis, eruditissimi juxta atque elegantissimi poetæ, Opera; cura, quanta in nobis est, cum editione emendatissima Burmanniana, ea scilicet quæ Amstelodami prodiit anno 1727 quatuor voluminibus expressa, collata et recensita. Verum enimvero Burmanni vestigia non ita stricte pressimus, ut ne semel vel iterum, ubi textus vel distinctionum ratio postulare videretur, deflexerimus. Vir enim iste eruditus non ubique sibi constat; in orthographia præsertim modo archaismum affectans, modo fastidiens. Nos ut unam præ se speciem ferat hæc editio, summo opere conati sumus. Quod si et nos quandoque hallucinati sumus, ignos-

cas, quæsumus (absit ut dicamus, incuriæ nostræ, sed) oculis præ nimia exilitate typorum sæpe cæcutientibus.

Nonis Decemb.
MDCCCXV.

P. OVIDII NASONIS

HEROIDES.

EPISTOLA PRIMA.

PENELOPE ULIXI.

HANC tua Penelope lento tibi mittit, Ulixe.
Nil mihi rescribas ut tamen: ipse veni.
Troja jacet certè, Danaïs invisa puellis.
Vix Priamus tanti, totaque Troja, fuit.
O utinam tunc, cùm Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis!
Non ego deserto jacuissem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies:
Nec mihi, quærenti spatiosam fallere noctem,
Lassaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros:
Nomine in Hectoreo pallida semper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum;
Antilochus nostri caussa timoris erat:
Sive Menœtiaden falsis cecidisse sub armis;
Flebam successu posse carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam;
Tlepolemi leto cura novata mea est.
Denique, quisquis erat castris jugulatus Achivis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene consuluit casto Deus æquus amori.
Versa est in cinerem sospite Troja viro.
Argolici rediere duces: altaria fumant:
Ponitur ad patrios barbara præda Deos.

Grata ferunt Nymphæ pro salvis dona maritis:
Illi victa suis Troïa fata canunt.
Mirantur justique senes, trepidæque puellæ:
Narrantis conjux pendet ab ore viri.
Atque aliquis positâ monstrat fera prœlia mensâ;
Pingit et exiguo Pergama tota mero.
Hâc ibat Simois, hîc est Sigeïa tellus,
Hîc steterat Priami regia celsa senis.
Illîc Æacides, illîc tendebat Ulixes:
Hîc lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia namque tuo senior, te quærere misso,
Retulerat nato Nestor: at ille mihi.
Retulit et ferro Rhesumque Dolonaque cæsos,
Utque sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es, ô nimiùm nimiúmque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo;
Totque simul mactare viros, adjutus ab uno.
At bene cautus eras, et memor antè mei.
Usque metu micuere sinus; dum victor amicum
Dictus es Ismariis îsse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris disjecta lacertis
Ilios? et, murus quod fuit antè, solum?
Sî maneo, qualis Trojâ durante manebam;
Virque mihi, demto fine carendus, abes?
Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant;
Incola captivo quæ bove victor arat.
Jam seges est ubi Troja fuit, resecandaque falce
Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus.
Semisepulta virûm curvis feriuntur aratris
Ossa: ruinosas occulit herba domos.
Victor abes; nec scire mihi, quæ caussa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quisquis ad hæc vertit peregrinam litora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit.
Quamque tibi reddat, si te modò viderit usquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleïa Nestoris arva,
Misimus: incerta est fama remissa Pylo.

Misimus et Sparten: Sparte quoque nescia veri.
  Quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
Utiliùs starent etiam nunc mœnia Phœbi.
  (Irascor votis heu levis ipsa meis!)
Scirem ubi pugnares; et tantùm bella timerem;
  Et mea cum multis juncta querela foret.
Quid timeam ignoro: timeo tamen omnia demens:
  Et patet in curas area lata meas.
Quæcumque æquor habet, quæcumque pericula tellus,
  Tam longæ caussas suspicor esse moræ.
Hæc ego dum stultè meditor (quæ vestra libido est)
  Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan et narres, quàm sit tibi rustica conjux;
  Quæ tantùm lanas non sinat esse rudes.
Fallar; et hoc crimen tenues vanescat in auras:
  Neve, revertendi liber, abesse velis.
Me pater Icarius viduo discedere lecto
  Cogit, et immensas increpat usque moras.
Increpet usque licet: tua sum, tua dicar oportet
  Penelope: conjux semper Ulixis ero.
Ille tamen pietate meâ precibusque pudicis
  Frangitur, et vires temperat ipse suas.
Dulichii, Samiique, et, quos tulit alta Zacynthos,
  Turba ruunt in me luxuriosa, proci:
Inque tuâ regnant, nullis prohibentibus, aulâ.
  Viscera nostra, tuæ dilaniantur opes.
Quid tibi Pisandrum, Polybumque, Medontaque dirum,
  Eurymachique avidas, Antinoique manus,
Atque alios referam, quos omnes turpiter absens
  Ipse tuo partis sanguine rebus alis?
Irus egens, pecorisque Melanthius actor edendi,
  Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero; sine viribus uxor,
  Laërtesque senex, Telemachusque puer.
Ille per insidias penè est mihi nuper ademtus;
  Dum parat, invitis omnibus, ire Pylon.
Dî precor hoc jubeant, ut, euntibus ordine fatis,
  Ille meos oculos comprimat, ille tuos.

Hoc faciunt custosque boum, longævaque nutrix:
  Tertius, immundæ cura fidelis haræ.
Sed neque Laërtes, ut qui sit inutilis armis,
  Hostibus in mediis regna tenere valet.
Telemacho veniet (vivat modò) fortior ætas:
  Nunc erat auxiliis illa tuenda patris.
Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis.
  Tu citiùs venias, portus et ara tuis.
Est tibi, sitque, precor, natus, qui mollibus annis
  In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laërten: ut jam suà lumina condas,
  Extremum fati sustinet ille diem.
Certè ego, quæ fueram, te discedente, puella,
  Protinus ut redeas, facta videbor anus.

EPISTOLA II.

PHYLLIS DEMOPHOONTI.

Hospita, Demophoon, tua te, Rhodopeïa Phyllis,
  Ultra promissum tempus abesse queror.
Cornua cùm Lunæ pleno quater orbe coïssent,
  Litoribus nostris anchora pacta tua est.
Luna quater latuit; pleno quater orbe recrevit;
  Nec vehit Actæas Sithonis unda rates.
Tempora si numeres, bene quæ numeramus amantes,
  Non venit ante suum nostra querela diem.
Spes quoque lenta fuit. Tardè, quæ credita lædunt,
  Credimus: invitâ nunc et amante nocent.
Sæpe fui mendax pro te mihi; sæpe putavi
  Alba procellosos vela referre Notos.
Thesea devovi, quia te dimittere nollet;
  Nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, ne, dum vada tendis ad Hebri,
  Mersa foret canâ naufraga puppis aquâ.
Sæpe deos supplex, pro te, scelerate, rogavi,
  Cum prece turicremis devenerata focis.

Sæpe videns ventos cœlo pelagoque faventes,
Ipsa mihi dixi; Si valet ille, venit.
Denique fidus amor, quidquid properantibus obstat,
Finxit; et ad caussas ingeniosa fui.
At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
Numina; nec nostro motus amore redis.
Demophoon, ventis et verba et vela dedisti.
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amavi?
Crimine te potui demeruisse meo.
Unum in me scelus est; quòd te, scelerate, recepi.
Sed scelus hoc meriti pondus et instar habet.
Jura, fides, ubi nunc, commissaque dextera dextræ?
Quique erat in falso plurimus ore Deus?
Promissus socios ubi nunc Hymenæus in annos,
Qui mihi conjugii sponsor et obses erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur et undis;
Per quod sæpe ieras, per quod iturus eras:
Perque tuum mihi jurâsti, (nisi fictus et ille est)
Concita qui ventis æquora mulcet, avum:
Per Venerem, nimiúmque mihi facientia tela,
Altera tela arcus, altera tela faces:
Junonemque, toris quæ præsidet alma maritis,
Et per tædiferæ mystica sacra Deæ.
Si de tot læsis sua numina quisque Deorum
Vindicet; in pœnas non satis unus eris.
At laceras etiam puppes furiosa refeci:
Ut, quâ desererer, firma carina foret.
Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires.
Heu patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis:
Credidimus generi, nominibusque tuis:
Credidimus lacrimis: an et hæ simulare docentur?
Hæ quoque habent artes, quâque jubentur, eunt?
Dîs quoque credidimus. Quò jam tot pignora nobis?
Parte satis potui quâlibet inde capi.
Nec moveor, quòd te juvi portuque locoque.
Debuit hoc meriti summa fuisse mei.

Turpiter hospitium lecto cumulâsse jugali
 Pœnitet, et lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam, mallem suprema fuisset
 Nox mihi; dum potui Phyllis honesta mori.
Speravi melius, quia me meruisse putavi.
 Quæcumque ex merito spes venit, æqua venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
 Gloria. Simplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis, et amans et femina, verbis,
 Dî faciant, laudis summa sit ista tuæ:
Inter et Ægidas mediâ statuaris in urbe:
 Magnificus titulis stet pater antè suis.
Cùm fuerit Scyron lectus, torvusque Procrustes,
 Et Sinis, et tauri mixtaque forma viri;
Et domitæ bello Thebæ, fusique bimembres,
 Et pulsata nigri regia cæca Dei:
Hoc tua post illum titulo signetur imago:
 Hic est, cujus amans hospita capta dolo est.
De tantâ rerum turbâ, factisque parentis,
 Sedit in ingenio Cressa relicta tuo.
Quod solum excusat, solum miraris in illo.
 Heredem patriæ, perfide, fraudis agis.
Illa (nec invideo) fruitur meliore marito;
 Inque capistratis tigribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt connubia Thraces,
 Quòd ferar externum præposuisse meis.
Atque aliquis; Doctas jam nunc eat, inquit, Athenas:
 Armiferam Thracen, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat. Careat successibus opto,
 Quisquis ab eventu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescant æquora remo,
 Jam mihi, jam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului: nec te mea regia tanget,
 Fessave Bistoniâ membra lavabis aquâ.
Illa meis oculis species abeuntis inhæret,
 Cùm premeret portus classis itura meos.
Ausus es amplecti, colloque infusus amantis
 Oscula per longas jungere pressa moras:

Cumque tuis lacrimis lacrimas confundere nostras;
  Quódque foret velis aura secunda, queri:
Et mihi discedens supremâ dicere voce;
  Phylli, face exspectes Demophoonta tuum.
Exspectem, qui me numquam visurus abîsti?
  Exspectem pelago vela negata meo?
Et tamen exspecto; redeas modò serus amanti:
  Ut tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix? jam te tenet altera conjux
  Forsitan, et, nobis qui malè favit, amor.
Utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nôsti.
  Hei mihi! si, quæ sim Phyllis, et unde, rogas.
Quæ tibi, Demophoon, longis erroribus acto
  Threïcios portus hospitiumque dedi.
Cujus opes auxere meæ: cui dives egenti
  Munera multa dedi, multa datura fui.
Quæ tibi subjeci latissima regna Lycurgi,
  Nomine femineo vix satis apta regi:
Quâ patet umbrosum Rhodope glacialis ad Hæmum,
  Et sacer admissas exigit Hebrus aquas.
Cui mea virginitas avibus libata sinistris,
  Castaque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis,
  Et cecinit mœstum devia carmen avis.
Adfuit Alecto, brevibus torquata colubris;
  Suntque sepulcrali lumina mota face.
Mœsta tamen scopulos fruticosaque litora calco,
  Quâque patent oculis æquora lata meis.
Sive die laxatur humus, seu frigida lucent
  Sidera; prospicio, quis freta ventus agat.
Et quæcumque procul venientia lintea vidi,
  Protinus illa meos auguror esse Deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
  Mobile quâ primas porrigit æquor aquas.
Quò magis accedunt, minùs et minùs utilis adsto:
  Linquor, et ancillis excipienda cado.
Est sinus, adductos modicè falcatus in arcus,
  Ultima præruptâ cornua mole rigent.

Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas
Mens fuit; et, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam litora portent,
Occurramque oculis intumulata tuis.
Duritie ferrum ut superes, adamantaque, teque;
Non tibi sic, dices, Phylli, sequendus eram.
Sæpe venenorum sitis est mihi: sæpe cruentâ
Trajectam gladio morte perire juvat.
Colla quoque, infidis quia se nectenda lacertis
Præbuerunt, laqueis implicuisse libet.
Stat nece maturâ tenerum pensare pudorem:
In necis electum parva futura mora est.
Inscribêre meo caussa invidiosa sepulcro:
Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem:
Ille neci caussam præbuit, illa manum.

EPISTOLA III.

BRISEIS ACHILLI.

QUAM legis, à raptâ Briseïde litera venit,
Vix bene barbaricâ Græca notata manu.
Quascumque adspicies, lacrimæ fecere, lituras;
Sed tamen et lacrimæ pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te, dominoque viroque,
Fas est; de domino pauca viroque querar.
Non, ego poscenti quòd sum citò tradita Regi,
Culpa tua est: quamvis hoc quoque culpa tua est.
Nam simul Eurybates me Talthybiusque vocârunt;
Eurybati data sum Talthybioque comes.
Alter in alterius jactantes lumina vultum,
Quærebant taciti, noster ubi esset amor.
Differri potui: pœnæ mora grata fuisset.
Hei mihi! discedens oscula nulla dedi.
At lacrimas sine fine dedi, rupique capillos.
Infelix iterum sum mihi visa capi.
Sæpe ego decepto volui custode reverti;
Sed, me qui timidam prenderet, hostis erat.

Si progressa forem, caperer ne fortè timebam,
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data sim, quia danda fui: tot noctibus absum,
Nec repetor. Cessas, iraque lenta tua est.
Ipse Menœtiades, tunc, cùm tradebar, in aurem,
Quid fles? hîc parvo tempore, dixit, eris.
Non repetîsse parum est: pugnas, ne reddar, Achille.
I nunc, et cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone et Amyntore nati;
Ille gradu propior sanguinis, ille comes:
Laërtâque satus; per quos comitata redirem.
Auxerunt blandæ grandia dona preces:
Viginti fulvos operoso ex ære lebetas;
Et tripodas septem, pondere et arte pares.
Addita sunt illis auri bis quinque talenta:
Bis sex, adsueti vincere semper, equi.
Quodque supervacuum, formâ præstante puellæ
Lesbides, eversâ corpora capta domo.
Cumque tot his, (sed non opus est tibi conjuge) conjux
Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atridâ pretio redimenda fuissem,
Quæ dare debueras, accipere illa neges?
Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille?
Quò levis à nobis tam citò fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter urguet?
Nec venit inceptis mollior aura meis?
Diruta Marte tuo Lyrnesia mœnia vidi:
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi ego consortes pariter generisque necisque
Tres cecidisse: tribus, quæ mihi, mater erat.
Vidi ego, quantus erat, fusum tellure cruentâ,
Pectora jactantem sanguinolenta, virum.
Tot tamen amissis te compensavimus unum.
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.
Tu mihi, juratus per numina Matris aquosæ,
Utile dicebas ipse fuissé capi.
Scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellas;
Et mecum fugias, quæ tibi dentur, opes.

Quin etiam fama est, cùm crastina fulserit Eos,
Te dare nubiferis linea vela Notis.
Quod scelus ut pavidas miseræ mihi contigit aures,
Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis: et (ô miseram) cui me, violente, relinques?
Quis mihi desertæ mite levamen erit?
Devorer antè, precor, subito telluris hiatu,
Aut rutilo missi fulminis igne cremer:
Quàm sine me Phthiis canescant æquora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas.
Si tibi jam reditusque placent, patriique penates;
Non ego sum classi sarcina magna tuæ.
Victorem captiva sequar, non nupta maritum:
Est mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achaïadas longè pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit (eatque) tuos.
Digna nurus socero, Jovis Æginæque nepote;
Cuique senex Nereus prosocer esse velit.
Nos humiles, famulæque tuæ, data pensa trahemus:
Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet ne me tantùm tua, deprecor, uxor,
Quæ mihi nescio quo non erit æqua modo.
Neve meos coràm scindi patiare capillos:
Et leviter dicas: Hæc quoque nostra fuit.
Vel patiare licet; dum ne contemta relinquar.
Hic mihi væ miseræ concutit ossa metus.
Quid tamen exspectas? Agamemnona pœnitet iræ,
Et jacet ante tuos Græcia mœsta pedes.
Vince animos, iramque tuam, qui cetera vincis.
Quid lacerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape, Æacida, sed me tamen antè recepta:
Et preme turbatos, Marte favente, viros.
Propter me mota est, propter me desinat ira:
Simque ego tristitiæ caussa modusque tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
Conjugis Œnides versus in arma prece est.
Res audita mihi, nota est tibi. Fratribus orba
Devovit nati spemque caputque parens.

Bellum erat: ille ferox positis secessit ab armis,
 Et patriæ rigidâ mente negavit opem.
Sola virum conjux flexit. Felicior illa!
 At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor: nec me pro conjuge gessi,
 Sæpius in dominum serva vocata torum.
Me quædam (memini) Dominam captiva vocabat:
 Servitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen ossa viri, subito malè tecta sepulcro,
 Semper judiciis ossa verenda meis;
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
 Qui bene pro patriâ, cum patriâque, jacent;
Perque tuum nostrumque caput, quæ junximus unà;
 Perque tuos enses, cognita tela meis;
Nulla Mycenæum sociâsse cubilia mecum
 Juro: fallentem deseruisse velis.
Si tibi nunc dicam: Fortissime, tu quoque jura,
 Nulla tibi sine me gaudia facta: neges.
At Danaï mœrere putant. Tibi plectra moventur:
 Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et si quis quærat, quare pugnare recuses:
 Pugna nocet: citharæ, voxque, Venusque juvant.
Tutius est jacuisse toro, tenuisse puellam,
 Threïciam digitis increpuisse lyram,
Quàm manibus clypeos, et acutæ cuspidis hastam,
 Et galeam pressâ sustinuisse comâ.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant:
 Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantùm, dum me caperes, fera bella probabas?
 Cumque meâ patriâ laus tua victa jacet?
Dî melius: validoque, precor, vibrata lacerto
 Transeat Hectoreum Pelias hasta latus.
Mittite me, Danaï; dominum legata rogabo:
 Multaque mandatis oscula mixta feram.
Plus ego quàm Phœnix, plus quàm facundus Ulixes,
 Plus ego quàm Teucri (credite) frater agam.
Est aliquid collum solitis tetigisse lacertis,
 Præsentisque oculos admonuisse sui.

Sis licèt immitis, Matrisque ferocior undis;
Ut taceam, lacrimis comminuêre meis.
Nunc quoque (sic omnes Peleus pater impleat annos,
Sic eat auspiciis Pyrrhus in arma tuis)
Respice sollicitam Briseïda, fortis Achille;
Nec miseram lentâ ferreus ure morâ.
Aut, si versus amor tuus est in tædia nostri;
Quam sine te cogis vivere, coge mori.
Utque facis, coges. Abiit corpusque colorque.
Sustinet hoc animæ spes tamen una tui.
Quâ si destituor, repetam fratresque virumque:
Nec tibi magnificum femina jussa mori.
Cur autem jubeas? stricto pete corpora ferro.
Est mihi, qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, si Dea passa fuisset,
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
Ah potiùs serves nostram, tua munera, vitam.
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos meliùs possis, Neptunia præbent
Pergama. Materiam cædis ab hoste pete.
Me modò, sive paras impellere remige classem,
Sive manes, domini jure venire jube.

EPISTOLA IV.

PHÆDRA HIPPOLYTO.

Quâ, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
Mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege quodcumque est: quid epistola lecta nocebit?
Te quoque, in hac aliquid, quod juvet, esse potest.
His arcana notis terrâ pelagoque feruntur:
Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui, ter inutilis hæsit
Lingua, ter in primo destitit ore sonus.
Quâ licet et sequitur, pudor est miscendus amori.
Dicere quæ puduit, scribere jussit Amor.

Quidquid Amor jussit, non est contemnere tutum.
 Regnat, et in Dominos jus habet ille Deos.
Ille mihi primò dubitanti scribere, dixit,
 Scribe; dabit victas ferreus ille manus.
Adsit, et, ut nostras avido fovet igne medullas,
 Figat sic animos in mea vota tuos.
Non ego nequitiâ socialia fœdera rumpam.
 Fama (velim quæras) crimine nostra vacat.
Venit Amor graviùs, quò seriùs. Urimur intus,
 Urimur; et cæcum pectora vulnus habent.
Scilicet ut teneros lædunt juga prima juvencos,
 Frenaque vix patitur de grege captus equus:
Sic malè vixque subit primos rude pectus amores;
 Sarcinaque hæc animo non sedet apta meo.
Ars fit, ut à teneris crimen condiscitur annis.
 Quæ venit exacto tempore, pejus amat.
Tu nova servatæ capies libamina famæ;
 Et pariter nostrûm fiet uterque nocens.
Est aliquid, plenis pomaria carpere ramis,
 Et tenui primam deligere ungue rosam:
Si tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,
 Candor ab insolitâ labe notandus erat;
At bene successit, digno quòd adurimur igni:
 Pejus adulterio turpis adulter abest.
Si mihi concedat Juno fratremque virumque;
 Hippolytum videar præpositura Jovi:
Jam quoque (vix credas) ignotas nitor in artes:
 Est mihi per sævas impetus ire feras.
Jam mihi prima Dea est, cornu præsignis adunco
 Delia: judicium subsequor ipsa tuum.
In nemus ire libet, pressisque in retia cervis,
 Hortari celeres per juga summa canes:
Aut tremulum excusso jaculum vibrare lacerto;
 Aut in gramineâ ponere corpus humo.
Sæpe juvat versare leves in pulvere currus,
 Torquentem frenis ora sequacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleïdes actæ,
 Quæque sub Idæo tympana colle movent:

Aut quas semideæ Dryades, Faunique bicornes,
Numine contactas attonuere suo.
Namque mihi referunt, cùm se furor ille remisit,
Omnia. Me tacitam conscius urit Amor.
Forsitan hunc generis fato reddamus amorem;
Et Venus è totâ gente tributa petat.
Jupiter Europen (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante Deum.
Pasiphaë mater, decepto subdita tauro,
Enixa est utero crimen onusque suo.
Perfidus Ægides, ducentia fila secutus,
Curva meæ fugit tecta sororis ope.
En ego nunc, ne fortè parum Minoïa credar,
In socias leges, ultima gentis, eo.
Hoc quoque fatale est: placuit domus una duabus.
Me tua forma capit, capta parente soror.
Thesides Theseusque duas rapuere sorores.
Ponite de nostra bina tropæa domo.
Tempore, quo vobis inita est Cerealis Eleusin,
Gnosia me vellem detinuisset humus.
Tunc mihi præcipuè (nec non tamen antè) placebas:
Acer in extremis ossibus hæsit amor.
Candida vestis erat, præcincti flore capilli:
Flava verecundus tinxerat ora rubor.
Quemque vocant aliæ vultum rigidumque trucemque,
Pro rigido, Phædrâ judice, fortis erat.
Sint procul à nobis juvenes, ut femina, comti.
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iste rigor, positique sine arte capilli,
Et levis egregio pulvis in ore decet.
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas;
Exiguo flexos miror in orbe pedes.
Seu vastum valido torques hastile lacerto;
Ora ferox in se versa lacertus habet.
Sive tenes lato venabula cornea ferro.
Denique, nostra juvat lumina, quidquid agas.
Tu modò duritiem silvis depone jugosis:
Non sum materiâ digna perire tuâ.

Quid juvat incinctæ studia exercere Dianæ;
Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alternâ requie, durabile non est:
Hæc reparat vires, fessaque membra novat.
Arcus, (et arma tuæ tibi sunt imitanda Dianæ,)
Si numquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat silvis Cephalus, multæque per herbam
Conciderant, illo percutiente, feræ.
Nec tamen Auroræ malè se præbebat amandum.
Ibat ad hunc sapiens à sene Diva viro.
Sæpe sub ilicibus Venerem, Cinyrâque creatum,
Sustinuit positos quælibet herba duos.
Arsit et Œnides in Mænaliâ Atalantâ.
Illa feræ spolium, pignus amoris, habet.
Nos quoque jam primùm turbâ numeremur in istâ.
Si Venerem tollas, rustica silva tua est.
Ipsa comes veniam: nec me salebrosa movebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Æquora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon,
Et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hîc tecum Trœzena colam, Pittheïa regna:
Jam nunc est patriâ gratior illa meâ.
Tempore abest, aberitque diu Neptunius heros;
Illum Pirithoï detinet ora sui.
Præposuit Theseus (nisi si manifesta negamus)
Pirithoum Phædræ, Pirithoumque tibi.
Sola nec hæc nobis injuria venit ab illo:
In magnis læsi rebus uterque sumus.
Ossa mei fratris clavâ perfracta trinodi
Sparsit humi: soror est præda relicta feris.
Prima securigeras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna vigore parens.
Si quæras, ubi sit; Theseus latus ense peregit:
Nec tanto mater pignore tuta fuit.
At ne nupta quidem, tædâque accepta jugali.
Cur? nisi ne caperes regna paterna nothus.
Addidit et fratres ex me tibi: quos tamen omnes
Non ego tollendi caussa, sed ille fuit.

O utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
  In medio nisu viscera rupta forent!
I nunc, sic meriti lectum reverere parentis;
  Quem fugit, et factis abdicat ille suis.
Nec, quia privigno videar coïtura noverca,
  Terruerint animos nomina vana tuos.
Ista vetus pietas, ævo moritura futuro,
  Rustica Saturno regna tenente, fuit.
Jupiter esse pium statuit, quodcumque juvaret:
  Et fas omne facit fratre marita soror.
Illa coït firmâ generis junctura catenâ,
  Imposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est; celare licet. Pete munus ab illâ,
  Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexos aliquis; laudabimur ambo.
  Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras dabitur reseranda mariti
  Janua, non custos decipiendus erit.
Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit.
  Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemque merebere culpâ;
  Tu licèt in lecto conspiciare meo.
Tolle moras tantùm, properataque fœdera junge.
  Qui mihi nunc sævit, sic tibi parcat Amor.
Non ego dedignor supplex humilisque precari.
  Heu! ubi nunc fastus, altaque verba, jacent?
Et pugnare diu, nec me submittere culpæ
  Certa fui: certi si quid haberet Amor.
Victa precor, genibusque tuis regalia tendo
  Brachia. Quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugusque pudor sua signa relinquit.
  Da veniam fassæ, duraque corda doma.
Quò mihi, quòd genitor, qui possidet æquora, Minos?
  Quòd veniant proavi fulmina torta manu?
Quòd sit avus, radiis frontem vallatus acutis,
  Purpureo tepidum qui movet axe diem?
Nobilitas sub Amore jacet. Miserere priorum:
  Et, mihi si non vis parcere, parce meis.

Est mihi dotalis tellus, Jovis insula, Crete:
Serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos. Potuit corrumpere taurum
Mater. Eris tauro sævior ipse truci?
Per Venerem parcas, oro, quæ plurima mecum est:
Sic numquam, quæ te spernere possit, ames.
Sic tibi secretis agilis Dea saltibus adsit,
Silvaque perdendas præbeat alta feras.
Sic faveant Satyri, montanaque numina Panes:
Et cadat adversâ cuspide fossus aper.
Sic tibi dent Nymphæ (quamvis odisse puellas
Diceris) arentem quæ levet unda sitim.
Addimus his lacrimas precibus quoque: verba precantis
Perlegis; at lacrimas finge videre meas.

EPISTOLA V.

ŒNONE PARIDI.

PERLEGIS? an conjux prohibet nova? perlege: non est
Ista Mycenæâ litera facta manu.
Pegasis Œnone, Phrygiis celeberrima sylvis,
Læsa queror de te, si sinis ipse, meo.
Quis Deus opposuit nostris sua numina votis?
Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quidquid patiare, ferendum est:
Quæ venit indignæ pœna, dolenda venit.
Nondum tantus eras, cùm te contenta marito,
Edita de magno flumine Nympha, fui.
Qui nunc Priamides, (adsit reverentia vero)
Servus eras: servo nubere Nympha tuli.
Sæpe greges inter requievimus arbore tecti;
Mixtaque cum foliis præbuit herba torum.
Sæpe super stramen, fœnoque jacentibus alto
Defensa est humili cana pruina casâ.

Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos;
Et tegeret catulos quâ fera rupe suos?
Retia sæpe comes, maculis distincta, tetendi;
Sæpe citos egi per juga longa canes.
Incisæ servant à te mea nomina fagi:
Et legor Œnone, falce notata, tua:
Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt:
Crescite, et in titulos surgite recta meos.
Populus est (memini) fluviali consita ripâ,
Est in quâ nostri litera scripta memor.
Popule, vive precor, quæ consita margine ripæ,
Hoc in rugoso cortice carmen habes:
-Cùm Paris Œnone poterit spirare relictâ,
Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.
Xanthe, retro propera; versæque recurrite lymphæ;
Sustinet Œnonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi dixit: ab illâ
Pessima mutati cœpit amoris hiems:
Quâ Venus et Juno, sumtisque decentior armis,
Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,
Ut mihi narrâsti, dura per ossa tremor.
Consului (neque enim modicè terrebar) anusque,
Longævosque senes: constitit esse nefas.
Cæsa abies, sectæque trabes, et, classe peractâ,
Cærula ceratas accipit unda rates.
Flêsti discedens: hoc saltem parce negare.
Præterito magis est iste pudendus amor.
Et flêsti, et nostros vidisti flentis ocellos:
Miscuimus lacrimas mœstus uterque suas.
Non sic adpositis vincitur vitibus ulmus,
Ut tua sunt collo brachia nexa meo.
Ah quoties, cùm te vento quererere teneri,
Riserunt comites! ille secundus erat.
Oscula dimissæ quoties repetita dedisti!
Quàm vix sustinuit dicere lingua, Vale!
Aura levis rigido pendentia lintea malo
Suscitat; et remis eruta canet aqua.

Prosequor infelix oculis abeuntia vela,
Quà licet; et lacrimis humet arena meis.
Utque celer venias virides Nereïdas oro.
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture redîsti?
Hei mihi, pro dirâ pellice blanda fui!
Adspicit immensum moles nativa profundum;
Mons fuit: æquoreis illa resistit aquis.
Hinc ego vela tuæ cognovi prima carinæ:
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summâ fulsit mihi purpura prorâ;
Pertimui: cultus non erat ille tuus.
Fit propior, terrasque citâ ratis attigit aurâ:
Femineas vidi, corde tremente, genas.
Non satis id fuerat: quid enim furiosa morabar?
Hærebat gremio turpis amica tuo.
Tunc verò rupique sinus, et pectora planxi,
Et secui madidas ungue rigente genas:
Implevique sacram querulis ululatibus Iden.
Illinc has lacrimas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat, desertaque conjuge ploret;
Quæque prior nobis intulit, ipsa ferat.
Nunc tibi conveniunt, quæ te per aperta sequantur
Æquora, legitimos destituantque toros.
At cùm pauper eras, armentaque pastor agebas,
Nulla, nisi Œnone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus Nymphæ socer esse recuset;
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.
Dignaque sum, et cupio fieri matrona potentis.
Sunt mihi, quas possint sceptra decere, manus.
Nec me, fagineâ quòd tecum fronde jacebam,
Despice: purpureo sum magis apta toro.
Denique, tutus amor meus est tibi: nulla parantur
Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis.
Hâc venit in thalamos dote superba tuos.

Quæ si sit Danaïs reddenda, vel Hectorà fratrem,
Vel cum Deïphobo Polydamanta roga.
Quid gravis Antenor, Priamus quid censeat ipse,
Consule; quîs ætas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum, patriæ præponere raptam.
Caussa pudenda tua est; justa vir arma movet.
Nec tibi, si sapias, fidam promitte Lacænam,
Quæ sit in amplexus tam citò versa tuos.
Ut minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, et externo læsus amore dolet;
Tu quoque clamabis. Nullâ reparabilis arte
Læsa pudicitia est: deperit illa semel.
Ardet amore tui: sic et Menelaon amavit;
Nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache, certo bene nupta marito!
Uxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tunc cùm, sine pondere succi,
Mobilibus ventis arida facta, volant.
Et minus est in te, quàm summâ pondus aristâ,
Quæ levis adsiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
Sic mihi diffusis vaticinata comis:
Quid facis, Œnone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis litora bubus aras.
Graja juvenca venit, quæ te, patriamque, domumque
Perdat. Io prohibe; Graja juvenca venit.
Dum licet, obscænam ponto, Dî, mergite puppim.
Heu quantum Phrygii sanguinis illa vehit!
Dixerat. In cursu famulæ rapuere furentem;
At mihi flaventes diriguere comæ.
Ah nimiùm vates miseræ mihi vera fuisti!
Possidet en saltus illa juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certè est.
Deseruit socios, hospite capta, Deos.
Illam de patriâ Theseus, (nisi nomine fallor)
Nescio quis Theseus, abstulit antè suâ.
A juvene et cupido credatur reddita virgo.
Unde hoc compererim tam bene, quæris? amo.

Vim licèt appelles, et culpam nomine veles;
  Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Œnone fallenti casta marito:
  Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (silvis ego tecta latebam)
  Quæsierunt rapido, turba proterva, pede:
Cornigerumque caput pinu præcinctus acutâ
  Faunus, in immensis quâ tumet Ida jugis.
Me fide conspicuus Trojæ munitor amavit:
  Ille meæ spolium virginitatis habet.
Id quoque luctando: rupi tamen ungue capillos,
  Oraque sunt digitis aspera facta meis.
Nec pretium stupri gemmas aurumve poposci.
  Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse, ratus dignam, medicas mihi tradidit artes;
  Admisitque meas ad sua dona manus.
Quæcumque herba potens ad opem, radixque medenti
  Utilis in toto nascitur orbe, mea est.
Me miseram, quòd amor non est medicabilis herbis!
  Deficior prudens artis ab arte meâ.
Ipse repertor opis vaccas pavisse Pheræas
  Fertur, et à nostro saucius igne fuit.
Quod neque graminibus tellus fecunda creandis,
  Nec Deus, auxilium tu mihi ferre potes.
Et potes, et merui. Dignæ miserere puellæ.
  Non ego cum Danaïs arma cruenta fero.
Sed tua sum, tecumque fui puerilibus annis:
  Et tua, quod superest temporis, esse precor.

EPISTOLA VI.

HYPSIPYLE JASONI.

LITORA Thessaliæ reduci tetigisse carinâ
  Diceris, auratæ vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum sinis. Hoc tamen ipsum
  Debueram scripto certior esse tuo.

Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
Cùm cuperes; ventos non habuisse potes.
Quamlibet adverso signetur epistola vento;
Hypsipyle missâ digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quàm nuntia litera, venit,
Isse sacros Marti sub juga panda boves?
Seminibus jactis segetes adolêsse virorum,
Inque necem dextrâ non eguisse tuâ?
Pervigilem spolium pecudis servâsse draconem,
Rapta tamen forti vellera fulva manu?
Hæc ego si possem timidè credentibus, Ista
Ipse mihi scripsit, dicere, quanta forem!
Quid queror officium lenti cessâsse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte recepta tori.
Credula res amor est. Utinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulâsse virum!
Nuper ab Hæmoniis hospes mihi Thessalus oris
Venerat; et tactum vix bene limen erat:
Æsonides, dixi, quid agit meus? Ille pudore
Hæsit, in oppositâ lumina fixus humo.
Protinus exsilui; tunicisque à pectore ruptis,
Vivit? an, exclamo, me quoque fata trahunt?
Vivit, ait. Timidumque mihi jurare coëgi.
Vix mihi, teste Deo, credita vita tua est.
Ut rediit animus, tua facta requirere cœpi.
Narrat, aënipedes Martis arâsse boves;
Vipereos dentes in humum pro semine jactos,
Et subitò natos arma tulisse viros:
Terrigenas populos, civili Marte peremtos,
Implêsse ætatis fata diurna suæ.
Devicto serpente, iterum, si vivat Iäson,
Quærimus. Alternant spesque timorque fidem.
Singula dum narrat; studio cursuque loquendi,
Detegit ingenio vulnera facta suo.
Heu! ubi pacta fides? ubi connubialia jura?
Faxque sub arsuros dignior ire rogos?

Non ego sum furto tibi cognita. Pronuba Juno
Adfuit, et sertis tempora vinctus Hymen.
At mihi nec Juno, nec Hymen, sed tristis Erinnys
Prætulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patriâ, navita Tiphy, meâ?
Non erat hîc aries villo spectabilis aureo:
Nec senis Æëtæ regia Lemnos erat.
Certa fui primò (sed me mala fata trahebant)
Hospita femineâ pellere castra manu.
Lemniadesque viros, nimiùm quoque, vincere nôrunt.
Milite tam forti ripa tuenda fuit.
Urbe virum vidi, tectoque animoque recepi:
Hîc tibi bisque æstas, bisque cucurrit hiems.
Tertia messis erat: cùm tu, dare vela coactus,
Implêsti lacrimis talia verba tuis:
Abstrahor, Hypsipyle: sed (dent modò fata recursus)
Vir tuus hinc abeo: vir tibi semper ero.
Quod tamen è nobis gravidâ celatur in alvo,
Vivat; et ejusdem simus uterque parens.
Hactenus: et, lacrimis in falsa fluentibus ora,
Cetera te memini non potuisse loqui.
Ultimus è sociis sacram conscendis in Argo.
Illa volat: ventus concava vela tenet.
Cærula propulsæ subducitur unda carinæ:
Terra tibi, nobis adspiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circumspicit undas.
Huc feror; et lacrimis osque sinusque madent.
Per lacrimas specto; cupidæque faventia menti
Longiùs adsueto lumina nostra vident.
Addo preces castas, immixtaque vota timori,
Nunc quoque te salvo persolüenda mihi.
Vota ego persolvam? votis Medea fruetur?
Cor dolet; atque irâ mixtus abundat amor.
Dona feram templis, vivum quòd Iäsona perdo?
Hostia pro damnis concidat icta meis?
Non equidem secura fui; semperque verebar,
Ne pater Argolicâ sumeret urbe nurum.

Argolidas timui: nocuit mihi barbara pellex.
  Non exspectatâ vulnus ab hoste tuli;
Nec facie meritisve placet; sed carmine movit:
  Diraque cantatâ pabula falce metit.
Illa reluctantem curru deducere Lunam
  Nititur, et tenebris abdere Solis equos.
Illa refrenat aquas, obliquaque flumina sistit:
  Illa loco silvas, vivaque saxa movet.
Per tumulos errat passis discincta capillis,
  Certaque de tepidis colligit ossa rogis.
Devŏvet absentes; simulacraque cerea figit,
  Et miserum tenues in jecur urget acus.
Et quæ nescierim meliùs. Malè quæritur herbis,
  Moribus et formâ conciliandus, amor.
Hanc potes amplecti? thalamoque relictus in uno
  Impavidus somno, nocte silente, frui?
Scilicet ut tauros, ita te juga ferre coëgit:
  Quâque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quòd adscribi factis procerumque tuisque
  Se favet; et titulo conjugis uxor obest.
Atque aliquis Peliæ de partibus acta venenis
  Imputat, et populum, qui sibi credat, habet.
Non hæc Æsonides, sed Phasias Æëtine
  Aurea Phryxeæ terga revellit ovis.
Non probat Alcimede mater tua; consule matrem:
  Non pater, à gelido cui venit axe nurus.
Illa sibi Tanai, Scythiæque paludibus udæ
  Quærat, et à patriâ Phasidos usque, virum,
Mobilis Æsonide, vernâque incertior aurâ,
  Cur tua pollicito pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, vir non meus inde redîsti.
  Sim reducis conjux, sicut euntis eram.
Si te nobilitas, generosaque nomina tangunt;
  En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus; Bacchi conjux, redimita coronâ,
  Præradiat stellis signa minora suis.
Dos tibi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti:
  Me quoque res tales inter habere potes.

Nunc etiam peperi: gratare ambobus, Iäson:
Dulce mihi gravidæ fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque sum; prolemque gemellam
Pignora Lucinâ bina favente dedi.
Si quæris, cui sint similes; cognosceris illis.
Fallere non nôrunt: cetera patris habent.
Legatis quos penè dedi pro matre ferendos:
Sed tenuit cœptas sæva noverca vias.
Medeam timui: plus est Medea novercâ.
Medeæ faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit laniata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, ô demens, Colchisque ablate venenis,
Diceris Hypsipyles præposuisse toro.
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi, teque mihi tæda pudica dedit.
Prodidit illa patrem: rapui de cæde Thoanta.
Deseruit Colchos: me mea Lemnos habet.
Quid refert, scelerata piam si vincit, et ipso
Crimine dotata est, emeruitque virum?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iäson.
Quamlibet iratis ipse dat arma dolor.
Dic age, si ventis (ut oportuit) actus iniquis
Intrâsses portus, tuque comesque, meos;
Obviaque exîssem, fœtu comitata gemello:
(Hiscere nempe tibi terra roganda foret:)
Quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?
Perfidiæ pretio, quâ nece, dignus eras?
Ipse quidem per me tutus sospesque fuisses:
Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implêssem sanguine vultus,
Quosque veneficiis abstulit illa suis.
Medeæ Medea forem. Quòd si quid ab alto
Justus ades votis, Jupiter, ipse meis;
Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque subnuba nostri
Mœreat, et leges sanciat ipsa suas,
Utque ego destituor conjux, materque duorum;
A totidem natis orba sit, áque viro.

Nec malè parta diu teneat; pejusque relinquat.
Exsulet; et toto quærat in orbe fugam.
Quàm fratri germana fuit, miseroque parenti
Filia; tam natis, tam sit acerba viro.
Cùm mare, cùm terras, consumserit; aëra tentet.
Erret inops, exspes, cæde cruenta suâ.
Hæc ego conjugio fraudata Thoantias oro;
Vivite devoto, nuptaque, virque, toro.

EPISTOLA VII.

DIDO ÆNEÆ.

Sic, ubi fata vocant, udis abjectus in herbis,
Ad vada Mæandri concinit albus olor.
Nec, quia te nostrâ sperem prece posse moveri,
Adloquor: adverso movimus ista Deo.
Sed merita et famam, corpusque animumque pudicum
Cùm malè perdiderim, perdere verba, leve est.
Certus es ire tamen, miseramque relinquere Dido:
Atque îdem venti vela fidemque ferent.
Certus es, Ænea, cum fœdere solvere naves:
Quæque ubi sint nescis, Itala regna sequi.
Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
Mœnia; nec sceptro tradita summa tuo.
Facta fugis; facienda petis. Quærenda per orbem
Altera, quæsita est altera terra tibi.
Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis sua non notis arva tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi restat, et altera Dido:
Quamque iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem,
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ut eveniant, nec te tua vota morentur;
Unde tibi, quæ te sic amet, uxor erit?
Uror, ut inducto ceratæ sulfure tædæ:
Ut pia fumosis addita tura focis.

Æneas oculis semper vigilantis inhæret:
Ænean animo noxque diesque refert.
Illè quidem malè gratus, et ad mea munera surdus;
Et quo, si non sim stulta, carere velim:
Non tamen Ænean, quamvis malè cogitat, odi:
Sed queror infidum, questaque pejus amo.
Parce Venus nurui, durumque amplectere fratrem,
Frater Amor: castris militet ille tuis.
Aut ego, quem cœpi (neque enim dedignor) amare;
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor; et ista mihi falsò jactatur imago.
Matris ab ingenio dissidet illè suæ.
Te lapis, et montes, innataque rupibus altis
Robora, te sævæ progenuere feræ:
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis:
Quod tamen adversis fluctibus ire paras.
Quò fugis? obstat hièms: hiemis mihi gratia prosit.
Adspice, ut eversas concitet Eurus aquas.
Quod tibi maluerim, sine me debere procellis.
Justior est animo ventus et unda tuo.
Non ego sum tanti, (quamvis merearis, inique,)
Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretiosa odia, et constantia magno;
Si, dum me careas, est tibi vile mori.
Jam venti ponent; stratâque æqualiter undâ,
Cæruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses!
Et, nisi duritiâ robora vincis, eris.
Quid? si nescieris, insana quid æquora possint?
Expertæ toties quàm malè credis aquæ?
Ut pelago suadente etiam retinacula solvas,
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violâsse fidem tentantibus æquora prodest.
Perfidiæ pœnas exigit ille locus.
Præcipue cùm læsus Amor: quia mater Amoris
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noceamve nocenti;
Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas.

Vive, precor: sic te meliùs, quàm funere, perdam.
Tu potiùs leti caussa ferare mei.
Finge, age, te rapido (nullum sit in omine pondus)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ perjuria linguæ,
Et Phrygiâ Dido fraude coacta mori.
Conjugis ante oculos deceptæ stabit imago
Tristis, et effusis sanguinolenta comis.
Quidquid id est, totum merui, concedite, dicas:
Quæque cadent, in te fulmina missa putes.
Da breve sævitiæ spatium pelagique tuæque:
Grande moræ pretium tuta futura via est.
Nec mihi parcatur; puero parcatur Iülo.
Te satis est titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius, quid Dî meruere Penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.
Sed neque fers tecum: nec, quæ mihi, perfide, jactas,
Presserunt humeros sacra paterque tuos.
Omnia mentiris: nec enim tua fallere lingua
Incipit à nobis; primaque plector ego.
Si quæras, ubi sit formosi mater Iüli:
Occidit, à duro sola relicta viro.
Hæc mihi narrâras: nec me movêre: merentem
Ure; minor culpâ pœna futura meâ est.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent.
Per mare, per terras septima jactat hiems.
Fluctibus ejectum tutâ statione recepi,
Vixque bene audito nomine, regna dedi.
His tamen officiis utinam contenta fuissem:
Et mihi concubitûs fama sepulta foret!
Illa dies nocuit, quâ nos declive sub antrum
Cæruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram vocem; Nymphas ululâsse putavi.
Eumenides fatis signa dedêre meis.
Exige, læse pudor, pœnas, violate Sichæo:
Ad quem (me miseram!) plena pudoris eo.
Est mihi marmoreâ sacratus in æde Sichæus:
Adpositæ frondes velleraque alba tegunt.

Hinc ego me sensi noto quater ore citari:
  Ipse sono tenui dixit, Elissa, veni.
Nulla mora est; venio; venio tibi debita conjux:
  Sed tamen admissi tarda pudore mei.
Da veniam culpæ; decepit idoneus auctor;
  Invidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diva parens, seniorque Pater, pia sarcina nati,
  Spem mihi mansuri rite dedêre viri.
Si fuit errandum, caussas habet error honestas:
  Adde fidem; nullâ parte pigendus erit.
Durat in extremum, vitæque novissima nostræ
  Persequitur fati, qui fuit antè, tenor.
Occidit internas conjux mactatus ad aras:
  Et sceleris tanti præmia frater habet.
Exsul agor; cineresque viri, patriamque relinquo:
  Et feror in duras, hoste sequente, vias.
Adplicor ignotis: fratrique elapsa fretoque,
  Quod tibi donavi, perfide, litus emo.
Urbem constitui; latéque patentia fixi
  Mœnia, finitimis invidiosa locis.
Bella tument: bellis peregrina et femina tentor:
  Vixque rudes portas urbis, et arma, paro.
Mille procis placui: qui me coïere, querentes,
  Nescio quem thalamis præposuisse suis.
Quid dubitas vinctam Gætulo tradere Iärbæ?
  Præbuerim sceleri brachia nostra tuo.
Est etiam frater; cujus manus impia possit
  Respergi nostro, sparsa cruore viri.
Pone Deos, et quæ tangendo sacra profanas:
  Non bene cœlestes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus;
  Pœnitet elapsos ignibus esse Deos.
Forsitan et gravidam Dido, scelerate, relinquas;
  Parsque tui lateat corpore clausa meo.
Accedet fatis matris miserabilis infans;
  Et nondum nato funeris auctor eris.
Cumque parente suâ frater morietur Iuli;
  Pœnaque connexos auferet una duos.

Sed jubet ire Deus. Vellem vetuisset adire;
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
Hoc duce (nempe Deo) ventis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si vivo, quanta fuere, forent.
Non patrium Simoënta petis; sed Tybridas undas.
Nempe, ut pervenias quò cupis, hospes eris.
Utque latet, vitatque tuas abstrusa carinas,
Vix tibi continget terra petita seni.
Hos potiùs populos in dotem, ambage remissâ,
Accipe; et advectas Pygmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer feliciùs urbem:
Hancque, locum regni, sceptraque sacra tene.
Si tibi mens avida est belli, si quærit Iülus
Unde suo partus Marte triumphus eat;
Quem superet, ne quid desit, præbebimus hostem.
Hic pacis leges: hic locus arma capit.
Tu modò, per matrem, fraternaque tela, sagittas,
Perque fugæ comites, Dardana sacra, Deos:
(Sic superent, quoscumque tuâ de gente reportas,
Mars ferus et damnis sit modus ille tuis,
Ascaniusque suos feliciter impleat annos,
Et senis Anchisæ molliter ossa cubent)
Parce precor domui, quæ se tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis, præter amâsse, meum?
Non ego sum Phthias, magnisque oriunda Mycenis:
Nec steterunt in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris; non nupta, sed hospita dicar.
Dum tua sit Dido, quodlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum frangentia littus:
Temporibus certis dantque negantque viam.
Cùm dabit aura viam, præbebis carbasa ventis.
Nunc levis ejectam continet alga ratem.
Tempus ut observem, manda mihi; certiùs ibis:
Nec te, si cupies ipse, manere sinam.
Et socii requiem poscunt, laniataque classis
Postulat exiguas semirefecta moras.

Pro meritis, et siqua tibi præbebimus ultrà,
Pro spe conjugii tempora parva peto.
Dum freta mitescunt, et Amor: dum tempore et usu
Fortiter edisco tristia posse pati.
Sin minus; est animus nobis effundere vitam.
In me crudelis non potes esse diu.
Adspicias utinam, quæ sit scribentis imago!
Scribimus; et gremio Troïcus ensis adest:
Perque genas lacrimæ strictum labuntur in ensem;
Qui jam pro lacrimis sanguine tinctus erit.
Quàm bene conveniunt fato tua munera nostro!
Instruis impensâ nostra sepulcra brevi.
Nec mea nunc primo feriuntur pectora telo:
Ille locus sævi vulnus Amoris habet.
Anna soror, soror Anna, meæ malè conscia culpæ,
Jam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec, consumta rogis, inscribar, Elissa Sichæi;
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
Præbuit Æneas et caussam mortis et ensem.
Ipsa suâ Dido concidit usa manu.

EPISTOLA VIII.

HERMIONE ORESTÆ.

[Adloquor Hermione nuper fratremque virumque,
Nunc fratrem; nomen conjugis alter habet.]
Pyrrhus Achillides, animosus imagine patris,
Inclusam contra jusque piumque tenet.
Quod potui, renui; ne non invita tenerer;
Cetera femineæ non valuere manus.
Quid facis, Æacide? non sum sine vindice, dixi:
Hæc tibi sub domino, Pyrrhe, puella suo est.
Surdior ille freto clamantem nomen Orestæ
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid gravius, captâ Lacedæmone, serva tulissem,
Si raperet Grajas barbara turba nurus?

Parciùs Andromachen vexavit Achaïa victrix,
Cùm Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
Injice non timidas in tua jura manus.
An, si quis rapiat stabulis armenta reclusis,
Arma feras? raptâ conjuge lentus eris?
Sit socer exemplo, nuptæ repetitor ademtæ:
Cui pia militiæ caussa puella fuit.
Si socer ignavus viduâ sedisset in aulâ;
Nupta foret Paridi mater, ut antè fuit.
Nec tu mille rates sinuosaque vela parâris;
Nec numeros Danaï militis: ipse veni.
Sic quoque eram repetenda tamen: nec turpe marito,
Aspera pro caro bella tulisse toro.
Quid, quòd avus nobis idem Pelopeïus Atreus?
Et si non esses vir mihi, frater eras?
Vir, precor, uxori, frater succurre sorori:
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareos, vitâ gravis auctor et annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus.
At pater Æacidæ promiserit, inscius acti;
Plus quoque, qui prior est ordine, possit avus.
Cùm tibi nubebam, nulli mea tæda nocebat:
Si jungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
Succubuit telis præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero permittet amorem:
Proderit exemplo mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas egerat olim
Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licèt patriis sine fine superbiat actis;
Et tu, quæ referas, acta parentis habes.
Tantalides omnes, ipsumque regebat Achillen.
Hic pars militiæ; dux erat ille ducum.
Tu quoque habes proavum Pelopem, Pelopisque parentem:
Si meliùs numeres, à Jove quintus eris.

Nec virtute cares: arma invidiosa tulisti.
Sed tu quid faceres? induit illa pater.
Materiâ vellem fortis meliore fuisses:
(Non lecta est, operi sed data caussa tuo.)
Hanc tamen implêsti; juguloque Ægysthus aperto
Tecta cruentavit, quæ pater antè tuus.
Increpat Æacides, laudemque in crimina vertit;
Et tamen adspectus sustinet ille meos.
Rumpor, et ora mihi pariter cum mente tumescunt:
Pectoraque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quidquamne objectet Orestæ?
Nec mihi sunt vires; nec ferus ensis adest.
Flere licet certè: flendo diffundimus iram:
Perque sinum lacrimæ, fluminis instar, eunt.
Has solas habeo semper, semperque profundo:
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fato, quod nostros errat in annos,
Tantalides matres apta rapina sumus.
Non ego fluminei referam mendacia cygni:
Nec querar in plumis delituisse Jovem.
Quâ duo porrectus longè freta distinet Isthmos,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Castori Amyclæo et Amyclæo Polluci
Reddita Mopsopiâ Tænaris urbe soror.
Tænaris, Idæo trans æquor ab hospite rapta,
Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini: memini tamen: omnia luctûs,
Omnia solliciti plena timoris erant.
Flebat avus, Phœbeque soror, fratresque gemelli:
Orabat superos Leda, suumque Jovem.
Ipsa ego, non longos etiam nunc scissa capillos,
Clamabam, Sine me, me sine, mater, abis?
Nam conjux aberat. Ne non Pelopeïa credar,
Ecce Neoptolemo præda parata fui.
Pelides utinam vitâsset Apollinis arcus!
Damnaret nati facta proterva pater.
Nec quondam placuit, nec jam placuisset Achilli,
Abductâ viduum conjuge flere virum.

Quæ mea cœlestes injuria fecit iniquos?
  Quod mihi (væ miseræ) sidus obesse querar?
Parva meâ sine matre fui, pater arma ferebat:
  Et, duo cùm vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
  Incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis:
  Nec gremio sedi sarcina grata tuo.
Non cultûs tibi cura mei: nec pacta marito
  Intravi thalamos, matre parante, novos.
Obvia prodieram reduci tibi (vera fatebor)
  Nec facies nobis nota parentis erat.
Te tamen esse Helenen, quòd eras pulcherrima, sensi.
  Ipsa requirebas, quæ tibi nata foret.
Pars hæc una mihi conjux bene cessit Orestes:
  Is quoque, ni pro se pugnet, ademtus erit.
Pyrrhus habet raptam, reduce et victore parente:
  Munus et hoc nobis diruta Troja dedit.
Cùm tamen altus equis Titan radiantibus instat,
  Perfruor infelix liberiore malo.
Nox ubi me thalamis, ululantem et acerba gementem,
  Condidit, in mœsto procubuique toro;
Pro somno lacrimis oculi funguntur obortis:
  Quâque licet fugio, sicut ab hoste, virum.
Sæpe malis stupeo: rerumque oblita locique
  Ignarâ tetigi Scyria membra manu.
Utque nefas sensi; malè corpora tacta relinquo:
  Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine, nomen Orestæ
  Exit: et errorem vocis, ut omen, amo.
Per genus infelix juro, generisque parentem,
  Qui freta, qui terras, qui sua regna quatit;
Per patris ossa tui, patrui mihi; quæ tibi debent,
  Quòd se sub tumulo fortiter ulta jacent:
Aut ego præmoriar, primoque extinguar in ævo;
  Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

EPISTOLA IX.

DEIANIRA HERCULI.

GRATULOR Œchaliam titulis accedere nostris:
Victorem victæ succubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subitò pervenit in urbes
Decolor, et factis inficianda tuis;
Quem numquam Juno, seriesque immensa laborum
Fregerit; huic Iölen imposuisse jugum.
Hoc velit Eurystheus, velit hoc germana Tonantis:
Lætaque sit vitæ labe noverca tuæ.
At non ille velit, cui nox (si creditur) una
Non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
Plùs tibi, quàm Juno, nocuit Venus. Illa premendo
Sustulit; hæc humili sub pede colla tenet.
Respice vindicibus pacatum viribus orbem,
Quâ latam Nereus cærulus ambit humum.
Se tibi pax terræ, tibi se tota æquora debent:
Implêsti meritis Solis utramque domum.
Quod te laturum est, cœlum prior ipse tulisti:
Hercule supposito sidera fulcit Atlas.
Quid nisi notitia est misero quæsita pudori,
Si maculâ stupri facta priora notas?
Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
Cùm tener in cunis jam Jove dignus eras?
Cœpisti meliùs, quàm desinis. Ultima primis
Cedunt: dissimiles, hic vir, et ille puer.
Quem non mille feræ, quem non Stheneleïus hostis,
Non potuit Juno vincere; vincit Amor.
At bene nupta feror; quia nominer Herculis uxor:
Sitque socer, rapidis qui tonat altus equis.
Quàm malè inæquales veniant ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor est, sed onus: species læsura ferentem.
Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Vir mihi semper abest; et conjuge notior hospes
  Monstraque, terribiles persequiturque feras.
Ipsa domo viduâ, votis operata pudicis,
  Torqueor; infesto ne vir ab hoste cadat.
Inter serpentes, aprosque, avidosque leones
  Jactor, et esuros terna per ora canes.
Me pecudum fibræ, simulacraque inania somni,
  Ominaque arcanâ nocte petita movent.
Aucupor infelix incertæ murmura famæ:
  Speque timor dubiâ, spesque timore cadit.
Mater abest; queriturque Deo placuisse potenti;
  Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystheus iræ Junonis iniquæ
  Sentitur nobis, iraque longa Deæ.
Hæc mihi ferre parum est: peregrinos addis amores:
  Et mater de te quælibet esse potest.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
  Nec referam partus, Ormeni nympha, tuos:
Non tibi crimen erunt Theutrantia turba sorores:
  Quarum de populo nulla relicta tibi.
Una, recens crimen, præfertur adultera nobis;
  Unde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
Mæandros, toties qui terris errat in iisdem,
  Qui lassas in se sæpe retorquet aquas,
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo;
  Illo, cui cœlum sarcina parva fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
  Et solidis gemmas adposuisse toris.
Nempe sub his animam pestis Nemeæa lacertis
  Edidit: unde humerus tegmina lævus habet.
Ausus es hirsutos mitrâ redimire capillos:
  Aptior Herculeæ populus alba comæ.
Nec te Mæoniâ, lascivæ more puellæ,
  Incingi zonâ dedecuisse putas?
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
  Efferus humanâ qui dape pavit equas?
Si te vidisset cultu Busiris in isto;
  Huic victor victo nempe pudendus eras.

Detrahat Antæus duro redimicula collo;
  Ne pigeat molli succubuisse viro.
Inter Iöniacas calathum tenuisse puellas
  Diceris; et dominæ pertimuisse minas.
Non fugis, Alcide, victricem mille laborum
  Rasilibus calathis imposuisse manum?
Crassaque robusto deducis pollice fila,
  Æquaque famosæ pensa rependis heræ?
Ah quoties, digitis dum torques stamina duris,
  Prævalidæ fusos comminuêre manus.
Crederis, infelix, scuticæ tremefactus habenis,
  Ante pedes dominæ procubuisse tuæ.
Eximias pompas, præconia summa triumphi,
  Factaque narrabas dissimulanda tibi.
Scilicet immanes elisis faucibus hydros
  Infantem cunis involüisse manum?
Ut Tegeeus aper cupressifero Erymantho
  Incubet, et vasto pondere lædat humum?
Non tibi Threïciis adfixa penatibus ora,
  Non hominum pingues cæde tacentur equæ?
Prodigiumque triplex, armenti dives Iberi,
  Geryones; quamvis in tribus unus erat?
Inque canes totidem trunco digestus ab uno
  Cerberos, implicitis angue minante comis?
Quæque redundabat fecundo vulnere serpens
  Fertilis, et damnis dives ab ipsa suis?
Quique inter lævumque latus, lævumque lacertum,
  Prægrave compressâ fauce pependit onus?
Et malè confisum pedibus formâque bimembri
  Pulsum Thessalicis agmen equestre jugis?
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu
  Dicere? non cultu lingua retenta silet?
Se quoque Nympha tuis ornavit Iärdanis armis,
  Et tulit è capto nota tropæa viro.
I nunc, tolle animos, et fortia facta recense:
  Quod tu non esses jure, vir illa fuit.
Quâ tantò minor es, quantò te maxime rerum,
  Quàm quos vicisti, vincere majus erat.

Illi procedit rerum mensura tuarum.
    Cede bonis: heres laudis amica tuæ.
Prô pudor! hirsuti costas exuta leonis
    Aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris, et nescis: non sunt spolia ista leonis,
    Sed tua, tuque feri victor es; illa tui.
Femina tela tulit Lernæis atra venenis,
    Ferre gravem lanâ vix satis apta colum:
Instruxitque manum clavâ domitrice ferarum:
    Vidit et in speculo conjugis arma sui.
Hæc tamen audieram: licuit non credere famæ;
    En venit ad sensus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur advena pellex:
    Nec mihi, quæ patior, dissimulare licet.
Non sinis averti; mediam captiva per urbem
    Invitis oculis adspicienda venit.
Nec venit incultis, captarum more, capillis,
    Fortunam vultus fassa tegendo suos.
Ingreditur latè lato spectabilis auro:
    Qualiter in Phrygiâ tu quoque cultus eras.
Dat vultum populo sublimè sub Hercule victo;
    Œchaliam vivo stare parente putes.
Forsitan et, pulsâ Ætolide Deïanirâ,
    Nomine deposito pellicis, uxor erit:
Eurytidosque Iöles, atque insani Alcidæ
    Turpia famosus corpora junget Hymen.
Mens fugit admonitu, frigusque perambulat artus,
    Et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, sed me sine crimine, amâsti:
    Ne pigeat, pugnæ bis tibi caussa fui.
Cornua flens legit ripis Achelous in udis,
    Truncaque limosâ tempora mersit aquâ.
Semivir occubuit in letifero Eveno
    Nessus; et infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego hæc refero? scribenti nuntia venit
    Fama, virum tunicæ tabe perire meæ.
Hei mihi! quid feci? quò me furor egit amantem?
    Impia quid dubitas Deïanira mori?

An tuus in mediâ conjux lacerabitur Œtâ?
  Tu, sceleris tanti caussa, superstes eris?
Si quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
  Credar; conjugii mors mihi pignus erit.
Tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem.
  Impia quid dubitas Deïanira mori?
Heu devota domus! solio sedet Agrios alto:
  Œnea desertum nuda senecta premit.
Exsulat ignotis Tydeus germanus in oris.
  Alter fatali vivus in igne fuit.
Exegit ferrum sua per præcordia mater:
  Impia quid dubitas Deïanira mori?
Deprecor hoc unum, per jura sacerrima lecti;
  Ne videar fatis insidiata tuis.
Nessus, ut est avidum percussus arundine pectus,
  Hic, dixit, vires sanguis amoris habet.
Illita Nesseo misi tibi texta veneno.
  Impia quid dubitas Deïanira mori?
Jamque vale, seniorque pater, germanaque Gorge,
  Et patria, et patriæ frater ademte tuæ.
Et tu, lux oculis hodierna novissima nostris,
  Virque, (sed ô possis!) et puer Hylle, vale.

EPISTOLA X.

ARIADNE THESEO.

Mitius inveni, quàm te, genus omne ferarum:
  Credita non ulli, quàm tibi, pejùs eram.
Quæ legis, ex illo, Theseu, tibi litore mitto,
  Unde tuam sine me vela tulere ratem.
In quo me somnusque meus malè prodidit, et tu,
  Per facinus somnis insidiate meis.
Tempus erat; vitreâ quo primùm terra pruinâ
  Spargitur, et tectæ fronde queruntur aves.
Incertum vigilans, à somno languida, movi
  Thesea pressuras semisupina manus.

Nullus erat: referoque manus, iterumque retento,
  Perque torum moveo brachia: nullus erat.
Excussere metus somnum. Conterrita surgo:
  Membraque sunt viduo præcipitata toro.
Protinus adductis sonuerunt pectora palmis:
  Utque erat à somno turbida, rapta coma est.
Luna fuit: specto, si quid, nisi litora, cernam.
  Quod videant oculi, nil, nisi litus, habent.
Nunc huc, nunc illuc, et utroque, sine ordine, curro:
  Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti litore, Theseu,
  Reddebant nomen concava saxa tuum:
Et quoties ego te, toties locus ipse vocabat.
  Ipse locus miseræ ferre volebat opem.
Mons fuit; adparent frutices in vertice rari:
  Hinc scopulus raucis pendet adesus aquis.
Adscendo, (vires animus dabat) atque ita latè
  Æquora prospectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque sum crudelibus usa)
  Vidi præcipiti carbasa tenta Noto.
Aut vidi: aut etiam, cùm me vidisse putarem,
  Frigidior glacie semanimisque fui.
Nec languere diu patitur dolor. Excitor illo,
  Excitor, et summâ Thesea voce voco.
Quò fugis? exclamo: scelerate, revertere, Theseu.
  Flecte ratem: numerum non habet illa suum.
Hæc ego. Quod voci deerat, plangore replebam.
  Verbera cum verbis mixta fuere meis.
Si non audires, ut saltem cernere posses,
  Jactatæ latè signa dedêre manus.
Candidaque imposui longæ velamina virgæ,
  Scilicet oblitos admonitura mei.
Jamque oculis ereptus eras: tum denique flevi.
  Torpuerant molles antè dolore genæ.
Quid potius facerent, quàm me mea lumina flerent,
  Postquam desierant vela videre tua?
Aut ego diffusis erravi sola capillis,
  Qualis ab Ogygio concita Baccha Deo;

Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi:
Quámque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos acceperat ambos;
Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quâ possum, pro te, vestigia tango;
Strataque, quæ membris intepuere tuis.
Incumbo; lacrimisque toro manante profusis,
Pressimus, exclamo, te duo: redde duos.
Venimus huc ambo: cur non discedimus ambo?
Perfide, pars nostri, lectule, major ubi est?
Quid faciam? quò sola ferar? vacat insula cultu.
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare. Navita nusquam:
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitesque mihi, ventosque, ratemque;
Quid sequar? accessus terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per æquora labar;
Temperet ut ventos Æolus; exsul ero.
Non ego te, Crete, centum digesta per urbes,
Adspiciam, puero cognita terra Jovi.
Nam pater, et tellus justo regnata parenti,
Prodita sunt facto, nomina cara, meo.
Cùm tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
Quæ regerent passus, pro duce fila dedi.
Cùm mihi dicebas, Per ego ipsa pericula juro,
Te fore, dum nostrûm vivet uterque, meam.
Vivimus; et non sum, Theseu, tua: si modò vivis,
Femina, perjuri fraude sepulta viri.
Me quoque, quâ fratrem, mactâsses, improbe, clavâ;
Esset, quam dederas, morte soluta fides.
Nunc ego non tantùm, quæ sum passura; recordor;
Sed quæcumque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figuræ:
Morsque minus pœnæ, quàm mora mortis, habet.
Jam jam venturos aut hâc, aut suspicor illâc,
Qui lanient avido viscera dente, lupos.
Forsitan et fulvos tellus alat ista leones.
Quis scit, an hæc sævas tigridas insula habet?

Et freta dicuntur magnas expellere phocas.
  Quid vetat et gladios per latus ire meum?
Tantùm ne religer durâ captiva catenâ;
  Neve traham servâ grandia pensa manu:
Cui pater est Minos, cui mater filia Phœbi:
  Quodque magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras, porrectaque litora vidi;
  Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.
Cœlum restabat: timeo simulacra Deorum.
  Destituor rapidis præda cibusque feris.
Sive colunt habitantque viri, diffidimus illis.
  Externos didici læsa timere viros.
Viveret Andrôgeos utinam: nec facta luisses
  Impia funeribus, Cecropi terra, tuis!
Nec tua mactâsset nodoso stipite, Theseu,
  Ardua parte virum dextera, parte bovem!
Nec tibi, quæ reditus monstrarent, fila dedissem;
  Fila per adductas sæpe recepta manus!
Non equidem miror, si stat victoria tecum,
  Strataque Cretæam bellua tinxit humum.
Non poterant figi præcordia ferrea cornu:
  Ut te non tegeres, pectore tutus eras.
Illîc tu silices, illîc adamanta tulisti:
  Illîc, qui silices, Thesea, vincat, habes.
Crudeles somni, quid me tenuistis inertem?
  At semel æternâ nocte premenda fui.
Vos quoque, crudeles venti, nimiúmque parati;
  Flaminaque in lacrimas officiosa meas.
Dextera crudelis, quæ me fratremque necavit:
  Et data poscenti, nomen inane, fides.
In me jurârunt somnus, ventusque, fidesque.
  Prodita sum caussis una puella tribus.
Ergo ego nec lacrimas matris moritura videbo:
  Nec, mea qui digitus lumina condat, erit?
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras;
  Nec positos artus unguet amica manus?
Ossa superstabunt volucres inhumata marinæ?
  Hæc sunt officiis digna sepulcra meis?

Ibis Cecropios portus, patriâque receptus
  Cùm steteris urbis celsus in arce tuæ,
Et bene narrâris letum taurique virique,
  Sectaque per dubias saxea tecta vias;
Me quoque narrato solâ tellure relictam:
  Non ego sum titulis subripienda tuis.
Nec pater est Ægeus; nec tu Pittheïdos Æthræ
  Filius: auctores saxa fretumque tui.
Dî facerent, ut me summâ de puppe videres!
  Movisset vultus mœsta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, sed, quâ potes, adspice mente.
  Hærentem scopulo, quem vaga pulsat aqua.
Adspice demissos lugentis in ore capillos;
  Et tunicas lacrimis, sicut ab imbre, graves.
Corpus, ut impulsæ segetes Aquilonibus, horret:
  Literaque articulo pressa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam malè cessit, adoro.
  Debita sit facto gratia nulla meo:
Sed nec pœna quidem. Si non egò caussa salutis,
  Non tamen est, cur sis tu mihi caussa necis.
Has tibi, plangendo lugubria pectora lassas,
  Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui superant, ostendo mœsta capillos.
  Per lacrimas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem, Theseu; versoque relabere velo.
  Si priùs occidero; tu tamen ossa leges.

EPISTOLA XI.

CANACE MACAREO.

Si qua tamen cæcis errabunt scripta lituris;
  Oblitus à dominæ cæde libellus erit.
Dextra tenet calamum; strictum tenet altera ferrum,
  Et jacet in gremio charta soluta meo.
Hæc est Æolidos fratri scribentis imago:
  Sic videor duro posse placere patri.

Ipse necis cuperem nostræ spectator adesset;
 Auctorisque oculis exigeretur opus.
Ut ferus est, multóque suis truculentior Euris;
 Spectâsset siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid, cum sævis vivere ventis:
 Ingenio populi convenit ille sui.
Ille Noto Zephyroque, et Sithonio Aquiloni
 Imperat, et pennis, Eure proterve, tuis.
Imperat (heu) ventis; tumidæ non imperat iræ:
 Possidet et vitiis regna minora suis.
Quid juvat, admotam per avorum nomina cœlo,
 Inter cognatos posse referre Jovem?
Num minùs infestum, funebria munera, ferrum
 Femineâ teneo, non mea tela, manu?
O utinam, Macareu, quæ nos commisit in unum,
 Venisset leto serior hora meo!
Cur umquam plùs me, frater, quàm frater amâsti?
 Et tibi, non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui: qualemque audire solebam,
 Nescio quem sensi corde tepente Deum.
Fugerat ore color: macies adduxerat artus:
 Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec somni faciles, et nox erat annua nobis:
 Et gemitum nullo læsa dolore dabam.
Nec cur hæc facerem, poteram mihi reddere caussam:
 Nec nôram, quid amans esset: at illud eram.
Prima malum nutrix animo præsensit anili:
 Prima mihi nutrix, Æoli, dixit, amas.
Erubui, gremioque pudor dejecit ocellos.
 Hæc satis in tacitâ signa fatentis erant.
Jamque tumescebant vitiati pondera ventris,
 Ægraque furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
 Attulit, audaci supposuitque manu?
Ut penitus nostris (hoc te celavimus unum)
 Visceribus crescens excuteretur onus.
Ah! nimiùm vivax admotis restitit infans
 Artibus, et tecto tutus ab hoste fuit.

Jam novies erat orta soror pulcherrima Phœbi,
Denaque luciferos Luna movebat equos.
Nescia quæ faceret subitos mihi caussa dolores,
Et rudis ad partus, et nova miles eram.
Nec tenui vocem. Quid, ait, tua crimina prodis?
Oraque clamantis conscia pressit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit;
Sed timor, et nutrix, et pudor ipse, vetant.
Contineo gemitus, elapsaque verba reprendo:
Et cogor lacrimas combibere ipsa meas.
Mors erat ante oculos; et opem Lucina negabat:
Et grave, si morerer, mors quoque crimen erat.
Cùm superincumbens, scissâ tunicâque comâque,
Pressa refovisti pectora nostra tuis.
Et mihi, Vive soror, soror ô carissima, dixti,
Vive: nec unius corpore perde duos.
Spes bona det vires: fratri nam nupta futura es.
Illius, es de quo mater, et uxor eris.
Mortua (crede mihi) tamen ad tua verba revixi:
Et positum est uteri crimen onusque mei.
Quid tibi grataris? mediâ sedet Æolus aulâ:
Crimina sunt oculis subripienda patris.
Frugibus infantem, ramisque albentis olivæ,
Et levibus vittis sedula celat anus:
Fictaque sacra facit, dicitque precantia verba.
Dat populus sacris, dat pater ipse, viam.
Jam prope limen erat: patrias vagitus ad aures
Venit, et indicio proditur ille suo.
Eripit infantem, mentitaque sacra revelat
Æolus: insanâ regia voce sonat.
Ut mare fit tremulum, tenui cùm stringitur aurâ;
Ut quatitur tepido fraxina virga Noto;
Sic mea vibrari pallentia membra videres.
Quassus ab imposito corpore lectus erat.
Irruit; et nostrum vulgat clamore pudorem:
Et vix à misero continet ore manus.
Ipsa nihil, præter lacrimas, pudibunda profudi:
Torpuerat gelido lingua retenta metu.

Jamque dari parvum canibusque avibusque nepotem
  Jusserat; in solis destituique locis.
Vagitus dedit ille miser; (sensisse putares)
  Quâque suum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credas, germane, fuisse;
  (Nam potes ex animo colligere ipse tuo)
Cùm mea me coram silvas inimicus in altas
  Viscera montanis ferret edenda lupis?
Exierat thalamo: tunc demum pectora plangi
  Contigit, inque meas unguibus ire genas.
Interea patrius, vultu mœrente, satelles
  Venit, et indignos edidit ore sonos:
Æolus hunc ensem mittit tibi: (tradidit ensem)
  Et jubet ex merito scire, quid iste velit.
Scimus; et utemur violento fortiter ense:
  Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus, genitor, connubia donas?
  Hâc tua dote, pater, filia dives erit?
Tolle procul decepte faces, Hymenæe, maritas:
  Et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Erinnyes atræ:
  Ut meus ex isto luceat igne rogus.
Nubite felices, Parcâ meliore, sorores:
  Admissi memores sed tamen este mei.
Quid puer admisit, tam paucis editus horis?
  Quo læsit facto, vix bene natus, avum?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur.
  Ah miser admisso plectitur ille meo!
Nate dolor matris, rapidarum præda ferarum,
  (Hei mihi!) natali dilacerate tuo:
Nate, parum fausti miserabile pignus amoris;
  Hæc tibi prima dies, hæc tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lacrimis perfundere justis:
  In tua non tonsas ferre sepulcra comas.
Non superincubui: non oscula frigida carpsi.
  Diripiunt avidæ viscera nostra feræ.
Ipsa quoque infantes cum vulnere prosequar umbras:
  Nec mater fuero dicta, nec orba diu.

Tu tamen, ô frustrà miseræ sperâte sorori,
Sparsa, precor, nati collige membra tui:
Et refer ad matrem, socioque impone sepulcro:
Urnaque nos habeat, quamlibet arcta, duos.
Vive memor nostri, lacrimasque in vulnera funde:
Neve reformida corpus amantis amans.
[Tu (rogo) projectæ nimiùm mandata sororis
Perfer: mandatis perfruar ipsa patris.]

EPISTOLA XII.

MEDEA JASONI.

At tibi Colchorum (memini) regina vacavi,
Ars mea, cùm peteres, ut tibi ferret opem,
Tunc, quæ dispensant mortalia fila, Sorores
Debuerant fusos evolüisse meos.
Tunc potui Medea mori bene. Quidquid ab illo
Produxi vitæ tempore, pœna fuit.
Hei mihi! cur umquam juvenilibus acta lacertis
Phryxeam petiit Pelias arbor ovem?
Cur umquam Colchi Magnetida vidimus Argo;
Turbaque Phasiacam Graja bibistis aquam?
Cur mihi plùs æquo flavi placuere capilli;
Et decor, et linguæ gratia ficta tuæ?
Aut (semel in nostras quoniam nova puppis arenas
Venerat, audaces attuleratque viros,)
Isset anhelatos non præmedicatus in ignes
Immemor Æsonides, oraque adunca boum.
Semina jecisset; totidem sensisset et hostes:
Ut caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum, scelerate, perîsset!
Demta forent capiti quàm mala multa meo!
Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas:
Hâc fruar: hæc de te gaudia sola feram.
Jussus inexpertam Colchos advertere puppim,
Intrâsti patriæ regna beata meæ.

Hoc illîc Medea fui, nova nupta quod hîc est.
  Quàm pater est illi, tam mihi dives erat.
Hic Ephyren bîmarem; Scythiâ tenus ille nivosâ
  Omne tenet, Ponti quâ plaga læva jacet.
Accipit hospitio juvenes Æëta Pelasgos,
  Et premitis pictos corpora Graja toros.
Tunc ego te vidi: tunc cœpi scire quid esses.
  Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Ut vidi, ut perii; nec notis ignibus arsi,
  Ardet ut ad magnos pinea tæda Deos.
Et formosus eras, et me mea fata trahebant:
  Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide, sensisti: quis enim bene celat amorem?
  Eminet indicio prodita flamma suo.
Dicitur interea tibi lex; ut dura ferorum
  Insolito premeres vomere colla boum.
[Martis erant tauri plùs, quàm per cornua, sævi;
  Quorum terribilis spiritus ignis erat.]
Ære pedes solidi, prætentaque naribus æra:
  Nigra per adflatus hæc quoque facta suos.
Semina præterea, populos genitura, juberis
  Spargere devotâ lata per arva manu,
Qui peterent secum natis tua corpora telis.
  Illa est agricolæ messis iniqua suo.
Lumina custodis, succumbere nescia somno,
  Ultimus est aliquâ decipere arte labor.
Dixerat Æëtes, mœsti consurgitis omnes,
  Mensaque purpureos deserit alta toros.
Quàm tibi nunc longè regnum dotale Creüsæ,
  Et socer, et magni nata Creontis erant?
Tristis abis. Oculis abeuntem prosequor udis:
  Et dixit tenui murmure lingua, Vale.
Ut positum tetigi thalamo malè saucia lectum;
  Acta est per lacrimas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos taurique truces, segetesque nefandæ;
  Ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor est. Ipsum timor auget amorem.
  Mane erat; et thalamo cara recepta soror,

Disjectamque comas aversaque in ora jacentem
  Invenit, et lacrimis omnia plena meis.
Orat opem Minyis: petit altera, et altera habebit.
  Æsonio juveni, quod rogat illa, damus.
Est nemus, et piceis, et frondibus ilicis atrum:
  Vix illud radiis solis adire licet.
Sunt in eo, fuerantque diu, delubra Dianæ:
  Aurea barbaricâ stat Dea facta manu.
Nôstin', an exciderunt mecum loca? venimus illuc;
  Orsus es infido sic prior ore loqui:
Jus tibi et arbitrium nostræ Fortuna salutis
  Tradidit: inque tuâ vitaque morsque manu.
Perdere posse sat est, si quem juvet ipsa potestas;
  Sed tibi servatus gloria major ero.
Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen;
  Per genus et numen cuncta videntis avi;
Per triplicis vultus, arcanaque sacra, Dianæ;
  Et si fortè alios gens habet ista Deos.
O virgo, miserere mei; miserere meorum!
  Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quòd si fortè virum non dedignare Pelasgum,
  (Sed mihi tam faciles unde, meosque Deos?)
Spiritus antè meus tenues vanescat in auras,
  Quàm thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
Conscia sit Juno, sacris præfecta maritis;
  Et Dea, marmoreâ cujus in æde sumus.
Hæc animum (et quota pars hæc sunt?) movêre puellæ
  Simplicis; et dextræ dextera juncta meæ.
Vidi etiam lacrimas. An pars est fraudis in illis?
  Sic citò sum verbis capta puella tuis.
Jungis et æripedes inadusto corpore tauros,
  Et solidam jusso vomere findis humum.
Arva venenatis, pro semine, dentibus imples:
  Nascitur, et gladios scutaque miles habet.
Ipsa ego, quæ dederam medicamina, pallida sedi,
  Cùm vidi subitos arma tenere viros.
Donec terrigenæ (facinus miserabile) fratres
  Inter se strictas conseruere manus.

Pervigil ecce draco, squammis crepitantibus horrens,
Sibilat; et torto pectore verrit humum.
Dotis opes ubi tunc? ubi tunc tibi regia conjux?
Quique maris gemini distinet Isthmos aquas?
Illa ego, quæ tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens,
Flammea subduxi medicato lumina somno:
Et tibi, quæ raperes, vellera tuta dedi.
Proditus est genitor: regnum patriamque reliqui:
Munus in exsilio quolibet esse tuli.
Virginitas facta est peregrini præda latronis;
Optima, cum carâ matre, relicta soror.
At non te fugiens sine me, germane, reliqui.
Deficit hoc uno litera nostra loco.
Quod facere ausa mea est, non audet scribere, dextra:
Sic ego, sed tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago femina, tamque nocens.
Numen ubi est? ubi Dî? meritas subeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Complexos utinam Symplegades elisissent,
Nostraque adhærerent ossibus ossa tuis!
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos!
(Debuit ingratis Scylla nocere viris.)
Quæque vomit fluctus totidem, totidemque resorbet,
Nos quoque Trinacriæ supposuisset aquæ.
Sospes ad Hæmonias, victorque, reverteris urbes:
Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
Quid referam Peliæ natas, pietate nocentes,
Cæsaque virgineâ membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare necesse est:
Pro quo sum toties esse coacta nocens.
Ausus es ô, (justo desunt sua verba dolori)
Ausus es, Æsoniâ, dicere, cede domo.
Jussa domo cessi, natis comitata duobus;
Et, qui me sequitur semper, amore tui.
Ut subitò nostras Hymen cantatus ad aures
Venit, et accenso lampades igne micant,

Tibiaque effundit socialia carmina vobis,
At mihi funereâ flebiliora tubâ;
Pertimui; nec adhuc tantum scelus esse putabam:
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruunt; et, Hymen, clamant: Hymenææ, frequentant.
Quo propior vox hæc, hoc mihi pejus erat.
Diversi flebant servi, lacrimasque tegebant.
Quis vellet tanti nuntius esse mali?
Me quoque, quidquid erat, potiùs nescire juvabat:
Sed tamquam scirem, mens mihi tristis erat.
Cùm minor è pueris, jussus studioque videndi,
Constitit ad geminæ limina prima foris:
Hic mihi, Mater, abi; pompam pater, inquit, Iäson
Ducet; et adjunctos aureus urguet equos.
Prôtinus abscissâ planxi mea pectora veste:
Tuta nec à digitis ora fuere meis.
Ire animus mediæ suadebat in agmina turbæ,
Sertaque compositis demere rapta comis.
Vix me continui, quin sic laniata capillos
Clamarem, Meus est! injiceremque manus.
Læse pater, gaude: Colchi gaudete relicti:
Inferias, umbræ fratris, habete mei.
Deseror (amissis regno, patriâque, domoque)
Conjuge: qui nobis omnia solus erat.
Serpentes igitur potui, taurosque furentes;
Unum non potui perdomuisse virum?
Quæque feros pepuli doctis medicatibus ignes,
Non valeo flammas effugere ipsa meas?
Ipsi me cantus, herbæque, artesque, relinquunt?
Nil Dea, nil Hecates sacra potentis agunt?
Non mihi grata dies: noctes vigilantur amaræ:
Nec tener in misero pectore somnus adest.
Quæ me non possum, potui sopire draconem.
Utilior cuivis, quàm mihi, cura mea est.
Quos ego servavi, pellex amplectitur, artus:
Et nostri fructus illa laboris habet.

Forsitan et, stultæ dum te jactare maritæ
  Quæris, et injustis auribus apta loqui,
In faciem, moresque meos, nova crimina fingas.
  Rideat, et vitiis læta sit illa meis.
Rideat, et Tyrio jaceat sublimis in ostro;
  Flebit: et ardores vincet adusta meos.
Dum ferrum flammæque aderunt, succusque veneni,
  Hostis Medeæ nullus inultus erit.
Quòd si fortè preces præcordia ferrea tangunt;
  Nunc animis audi verba minora meis.
Tam tibi sum supplex, quàm tu mihi sæpe fuisti:
  Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
Si tibi sum vilis; communes respice natos.
  Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimiùm similes tibi sunt: et imagine tangor:
  Et, quoties video, lumina nostra madent.
Per superos oro, per avitæ lumina flammæ,
  Per meritum, et natos, pignora nostra, duos:
Redde torum; pro quo tot res insana reliqui.
  Adde fidem dictis; auxiliumque refer.
Non ego te imploro contra taurosque virosque;
  Utque tuâ serpens victa quiescat ope.
Te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti;
  Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quæris: campo numeravimus illo,
  Qui tibi, laturo vellus, arandus erat.
Aureus ille aries, villo spectabilis aureo,
  Dos mea: Quam, dicam si tibi, redde; neges.
Dos mea, tu sospes: dos est mea, Graja juventus.
  I nunc, Sisyphias, improbe, confer opes.
Quòd vivis; quòd habes nuptam, socerumque potentem;
  Hoc ipsum, ingratus quòd potes esse, meum est.
Quos equidem actutum! sed quid prædicere pœnam
  Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quò feret ira, sequar. Facti fortasse pigebit.
  Et piget infido consuluisse viro.

Viderit ista Deus, qui nunc mea pectora versat.
  Nescio quid certè mens mea majus agit.

EPISTOLA XIII.

LAODAMIA PROTESILAO.

Mittit, et optat amans, quò mittitur, ire, salutem,
  Æmonis Æmonio Laodamia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari.
  Ah! me cùm fugeres, hic ubi ventus erat?
Tum freta debuerant vestris obsistere remis.
  Illud erat sævis utile tempus aquis.
Oscula plura viro, mandataque plura dedissem:
  Et sunt quæ volui dicere plura tibi.
Raptus es hinc præceps: et, qui tua vela vocaret,
  Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti.
  Solvor ab amplexu, Protesilaë, tuo;
Linguaque mandantis verba imperfecta relinquit;
  Vix illud potuit dicere triste Vale.
Incubuit Boreas, abreptaque vela tetendit;
  Jamque meus longè Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare juvabat;
  Sumque tuos oculos usque secuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
  Vela diu vultus detinuere meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi;
  Et quod spectarem, nil, nisi pontus, erat;
Lux quoque tecum abiit; tenebris exanguis obortis
  Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandævus Acastus,
  Vix mater gelidâ mœsta refecit aquâ.
Officium fecere pium, sed inutile nobis.
  Indignor miseræ non licuisse mori.
Ut rediit animus, pariter rediere dolores;
  Pectora legitimus casta momordit amor.

Nec mihi pectendos cura est præbere capillos:
  Nec libet auratâ corpora veste tegi.
Ut quas pampineâ tetigisse Bicorniger hastâ
  Creditur; huc illuc, quò furor egit, eo.
Conveniunt matres Phylléides, et mihi clamant,
  Indue regales, Laodamia, sinus.
Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes:
  Bella sub Iliacis mœnibus ille gerat?
Ipsa comas pectar: galeâ caput ille prematur?
  Ipsa novas vestes: dura vir arma ferat?
Quâ possum, squalore tuos imitata labores
  Dicar: et hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamide, damno formose tuorum,
  Tam sis hostis iners, quàm malus hospes eras.
Aut te Tænariæ faciem culpâsse maritæ,
  Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro raptâ nimiùm, Menelaë, laboras,
  Hei mihi, quàm multis flebilis ultor eris!
Dî, precor, à nobis omen removete sinistrum:
  Et sua det reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo: quotiesque subit miserabile bellum,
  More nivis, lacrimæ, sole madentis, eunt.
Ilion et Tenedos, Simoïsque, et Xantus, et Ide,
  Nomina sunt ipso penè timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
  Hospes erat: vires noverat ille suas.
Venerat (ut fama est) multo spectabilis auro,
  Quique suo Phrygias corpore ferret opes.
Classe virisque potens, per quæ fera bella geruntur:
  Et sequitur regni pars quotacumque sui.
His ego te victam, consors Ledæa gemellis,
  Suspicor: hæc Danaïs posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo. Paris Hectora dixit
  Ferrea sanguineâ bella movere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi cara, caveto.
  Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitâris, alios vitare memento:
  Et multos illic Hectoras esse puta.

Et facito dicas, quoties pugnare parabis,
Parcere me jussit Laodamia sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam;
Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet, et adversos tendat Menelaus in hostes:
Ut rapiat Paridi, quam Paris antè sibi.
Irruat; et caussâ quem vincit, vincat et armis.
Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
Caussa tua est dispar. Tu tantùm vivere pugna,
Inque pios dominæ posse redire sinus.
Parcite, Dardanidæ, de tot (precor) hostibus uni:
Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sævaque in oppositos pectora ferre viros.
Fortiùs ille potest multò, quum pugnat amore.
Bella gerant alii; Protesilaus amet.
Nunc fateor; volui revocare; animusque ferebat;
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Trojam exire paternis,
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Ut vidi, ut gemui; tacitoque in pectore dixi:
Signa reversuri sint, precor, ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
Qui primus Danaûm Troada tangat humum.
Infelix, quæ prima virum lugebit ademtum!
Dî faciant, ne tu strenuus esse velis!
Inter mille rates tua sit millesima puppis,
Jamque fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoque præmoneo: de nave novissimus exi.
Non est, quò properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remoque move veloque carinam;
Inque tuo celerem litore siste gradum.
Sive latet Phœbus, seu terris altior exstat;
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte, venis.
Nocte tamen, quàm luce, magis. Nox grata puellis:
Quarum suppositus colla lacertus habet.

Aucupor in lecto mendaces cælibe somnos.
Dum careo veris, gaudia falsa juvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior somno; simulacraque noctis adoro,
Nulla caret fumo Thessalis ara meo.
Tura damus, lacrimamque supér; quâ sparsa relucet,
Ut solet adfuso surgere flamma mero.
Quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis,
Languida lætitiâ solvar ab ipsa meâ?
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno
Militiæ referas splendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes; quamvis audire juvabit;
Multa tamen capies oscula, multa dabis.
Semper in his aptè narrantia verba resistunt.
Promtior est dulci lingua retenta morâ.
Sed cùm Troja subit, subeunt ventique fretumque;
Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quòd venti prohibent exire carinas,
Me movet: invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
A patriâ pelago vela vetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad urbem.
Quò ruitis? vestras quisque redite domos.
Quò ruitis, Danaï? ventos audite vetantes.
Non subiti casûs, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego revoco hæc? omen revocantis abesto,
Blandaque compositas aura secundet aquas.
Troäsin invideo. Quæ si lacrimosa suorum
Funera conspicient, nec procul hostis erit;
Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
Imponet galeam, barbaraque arma dabit.
Arma dabit: dumque arma dabit, simul oscula sumet,
(Hoc genus officii dulce duobus erit.)
Producetque virum; dabit et mandata reverti;
Et dicet: Referas ista, face, arma Jovi.

Ille, ferens dominæ mandata recentia secum,
  Pugnabit cautè, respicietque domum.
Exuet hæc reduci clypeum, galeamque resolvet,
  Excipietque suo pectora lassa sinu.
Nos sumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
  Quæ possunt fieri, facta putare timor.
Dum tamen arma geres diverso miles in orbe,
  Quæ referat vultus est mihi cera tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
  Dicimus: amplexus accipit illa meos.
Crede mihi; plus est, quàm quod videatur, imago.
  Adde sonum ceræ; Protesilaus erit.
Hanc specto, teneoque sinu, pro conjuge vero:
  Et, tamquam possit verba referre, queror.
Per reditus, corpusque tuum, mea numina, juro;
  Perque pares animi conjugiique faces;
Perque, quod ut videam canis albere capillis,
  Quod tecum possis ipse referre, caput;
Me tibi venturam comitem, quócumque vocâris:
  Sive, (quod heu timeo!) sive superstes eris.
Ultima mandato claudetur epistola parvo;
  Si tibi cura mei, sit tibi cura tui.

EPISTOLA XIV.

HYPERMNESTRA LYNCEO.

Mittit Hypermnestra de tot modò fratribus uni!
  Cetera nuptarum crimine turba jacet.
Clausa domo teneor, gravibusque coërcita vinclis.
  Est mihi supplicii caussa, fuisse piam.
Quòd manus extimuit jugulo demittere ferrum,
  Sum rea: laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream præstat, quàm sic placuisse parenti.
  Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater igne licèt, quem non violavimus, urat;
  Quæque aderant sacris, tendat in ora faces;

Aucupor in le
Dum care
Sed tua cur
Cur venit
Excutior somn
Nulla caret
Tura damus,
Ut solet
Quando ego,
Languida
Quando erit,
Militiæ
Quæ mihi dum
Multa tam
Semper in
Promtior
Sed cùm Troj
Spes bono
Hoc quoque,
Me movet
Quis velit in
A patriâ
Ipse suam
Quò rulti
Quò rultis
Non sum
Quid pun
Dum h
Nec

Et, consanguineæ quondam centesima turbæ,
  Infelix, uno fratre manente, cadam.
At tu, si qua piæ, Lynceu, tibi cura sororis,
  Quæque tibi tribui munera, dignus habes;
Vel fer opem: vel dede neci: defunctaque vitâ
  Corpora furtivis insuper adde rogis.
Et sepeli lacrimis perfusa fidelibus ossa;
  Scriptaque sint titulo nostra sepulcra brevi.
Exsul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum,
  Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet: sed pondere lassa catenæ
  Est manus; et vires subtrahit ipse timor.

EPISTOLA XV.

SAPPHO PHAONI.

Ecquid, ut inspecta est studiosæ litera dextræ,
  Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses auctoris nomina Sapphûs,
  Hoc breve nescires unde veniret opus?
Forsitan et, quare mea sint alterna, requiras,
  Carmina; cùm lyricis sim magis apta modis.
Flendus amor meus est: elegeïa flebile carmen.
  Non facit ad lacrimas barbitos ulla meas.
Uror, ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
  Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat diversa Typhoïdos Ætnæ.
  Me calor Ætnæo non minor igne coquit.
Nec mihi, dispositis quæ jungam carmina nervis,
  Proveniunt; vacuæ carmina mentis opus.
Nec me Pyrrhiades Methymniadesve puellæ,
  Nec me Lesbiadum cetera turba juvant.
Vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydno
  Non oculis grata est Atthis, ut antè,
Atque aliæ centum, quas non sine crim
  Improbe, multarum quod fuit, unus h

Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, ense;
Ut quâ non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora,
Efficiet: non es, quam piget esse piam.
Pœniteat sceleris Danaum, sævasque sorores.
Hic solet eventus facta nefanda sequi.
Cor pavet admonitu temeratæ sanguine noctis:
Et subitus dextræ præpedit orsa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti,
Scribere de factâ non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar. Modò facta crepuscula terris;
Ultima pars noctis, primaque lucis erat:
Ducimur Inachides magni sub tecta Tyranni;
Et socer armatas accipit æde nurus.
Undique collucent præcinctæ lampades auro.
Dantur in invitos impia tura focos.
Vulgus, Hymen, Hymenææ, vocant: fugit ille vocantes.
Ipsa Jovis conjux cessit ab urbe suâ.
Ecce mero dubii, comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas impediente comas,
In thalamos læti, thalamos, sua busta, feruntur:
Strataque corporibus, funere digna, premunt.
Jamque, cibo, vinoque graves, somnoque, jacebant;
Securumque quies alta per Argos erat:
Circum me gemitus morientum audire videbar:
Et tamen audibam; quodque verebar, erat.
Sanguis abit; mentemque calor, corpusque, relinquit:
Inque novo jacui frigida facta toro.
Ut leni Zephyro fragiles vibrantur aristæ;
Frigida populeas ut quatit aura comas;
Aut sic, aut etiam tremui magis. Ipse jacebas:
Quæque tibi dederam vina, soporis erant.
Excussere metum violenti jussa parentis:
Erigor; et capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquar: ter acutum sustulit ensem,
Ter malè sublato recidit ense manus.

[Admovi jugulo; sine me tibi vera fateri;
Admovi jugulo tela paterna tuo.]
Sed timor et pietas crudelibus obstitit ausis:
Castaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba sono:
Sævus, Hypermnestra, pater est tibi: jussa parentis
Effice: germanis sit comes iste suis.
Femina sum, et virgo; naturâ mitis, et annis.
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age, dumque jacet, fortes imitare sorores.
Credibile est cæsos omnibus esse viros.
Si manus hæc aliquam posset committere cædem,
Morte foret dominæ sanguinolenta suæ.
Quò meruere necem, patruelia regna tenendo,
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsæ?
Quo mihi commisso non licet esse piæ?
Quid mihi cum ferro? quò bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana colusque meis.
Hæc ego: dumque queror, lacrimæ sua verba sequuntur,
Deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, sopitaque brachia jactas;
Penè manus telo saucia facta tua est.
Jamque patrem, famulosque patris, lucemque timebam.
Expulerunt somnos hæc mea dicta tuos:
Surge age, Belide, de tot modò fratribus unus;
Nox tibi, ni properas, ista perennis erit.
Territus exsurgis: fugit omnis inertia somni.
Adspicis in timidâ fortia tela manu.
Quærenti caussam, Dum nox sinit, effuge, dixi.
Dum nox atra sinit, tu fugis: ipsa moror.
Mane erat: et Danaus generos ex cæde jacentes
Dinumerat. Summæ criminis unus abes.
Fert malè cognatæ jacturam mortis in uno;
Et queritur facti sanguinis esse parum.

Abstrahor à patriis pedibus; raptamque capillis
  (Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex illo Junonia permanet ira;
  Quo bos ex homine est, ex bove facta Dea.
At satis est pœnæ teneram mugisse puellam:
  Nec, modò formosam, posse placere Jovi.
Adstitit in ripâ liquidi nova vacca parentis,
  Cornuaque in patriis non sua vidit aquis:
Conatoque queri mugitus edidit ore:
  Territaque est formâ, territa voce suâ.
Quid furis, infelix? quid te miraris in umbrâ?
  Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Illa Jovis magni pellex, metuenda sorori,
  Fronde levas nimiam cespitibusque famem.
Fonte bibis, spectasque tuam stupefacta figuram:
  Et te ne feriant, quæ geris, arma, times.
Quæque modò, ut possis etiam Jove digna videri,
  Dives eras; nudâ nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataque flumina curris;
  Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi caussa fugæ? quid, Iö, freta longa pererras?
  Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi, quò properas? eadem sequerisque fugisque.
  Tu tibi dux comiti: tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus emissus in æquor
  Exuit insanæ pellicis ora bovi.
Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
  Auctor? dant anni quod querar, ecce, mei.
Bella pater patruusque gerunt: regnoque domoque
  Pellimur. Ejectos ultimus orbis habet.
Ille ferox solus solio sceptroque potitur:
  Cum sene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrum populo pars exiguissima restas;
  Quique dati leto, quæque dedêre, fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores.
  Accipiat lacrimas utraque turba meas.
En ego, quòd vivis, pœnæ crucianda reservor.
  Quid fiet sonti, cùm rea laudis agar?

Et, consanguineæ quondam centesima turbæ,
  Infelix, uno fratre manente, cadam.
At tu, si qua piæ, Lynceu, tibi cura sororis,
  Quæque tibi tribui munera, dignus habes;
Vel fer opem: vel dede neci: defunctaque vitâ
  Corpora furtivis insuper adde rogis.
Et sepeli lacrimis perfusa fidelibus ossa;
  Scriptaque sint titulo nostra sepulcra brevi.
Exsul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum,
  Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet: sed pondere lassa catenæ
  Est manus; et vires subtrahit ipse timor.

EPISTOLA XV.

SAPPHO PHAONI.

Ecquid, ut inspecta est studiosæ litera dextræ,
  Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses auctoris nomina Sapphûs,
  Hoc breve nescires unde veniret opus?
Forsitan et, quare mea sint alterna, requiras,
  Carmina; cùm lyricis sim magis apta modis.
Flendus amor meus est: elegeïa flebile carmen.
  Non facit ad lacrimas barbitos ulla meas.
Uror, ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
  Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat diversa Typhoïdos Ætnæ.
  Me calor Ætnæo non minor igne coquit.
Nec mihi, dispositis quæ jungam carmina nervis,
  Proveniunt; vacuæ carmina mentis opus.
Nec me Pyrrhiades Methymniadesve puellæ,
  Nec me Lesbiadum cetera turba juvant.
Vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydno:
  Non oculis grata est Atthis, ut antè, meis.
Atque aliæ centum, quas non sine crimine amavi.
  Improbe, multarum quod fuit, unus habes.

Forsitan et, stultæ dum te jactare maritæ
Quæris, et injustis auribus apta loqui,
In faciem, moresque meos, nova crimina fingas.
Rideat, et vitiis læta sit illa meis.
Rideat, et Tyrio jaceat sublimis in ostro;
Flebit: et ardores vincet adusta meos.
Dum ferrum flammæque aderunt, succusque veneni,
Hostis Medeæ nullus inultus erit.
Quòd si fortè preces præcordia ferrea tangunt;
Nunc animis audi verba minora meis.
Tam tibi sum supplex, quàm tu mihi sæpe fuisti:
Nec moror ante tuos procubuisse pedes.
Si tibi sum vilis; communes respice natos.
Sæviet in partus dira noverca meos.
Et nimiùm similes tibi sunt: et imagine tangor:
Et, quoties video, lumina nostra madent.
Per superos oro, per avitæ lumina flammæ,
Per meritum, et natos, pignora nostra, duos:
Redde torum; pro quo tot res insana reliqui.
Adde fidem dictis; auxiliumque refer.
Non ego te imploro contra taurosque virosque;
Utque tuâ serpens victa quiescat ope.
Te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti;
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quæris: campo numeravimus illo,
Qui tibi, laturo vellus, arandus erat.
Aureus ille aries, villo spectabilis aureo,
Dos mea: Quam, dicam si tibi, redde; neges.
Dos mea, tu sospes: dos est mea, Graja juventus.
I nunc, Sisyphias, improbe, confer opes.
Quòd vivis; quòd habes nuptam, socerumque potentem;
Hoc ipsum, ingratus quòd potes esse, meum est.
Quos equidem actutum! sed quid prædicere pœnam
Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quò feret ira, sequar. Facti fortasse pigebit.
Et piget infido consuluisse viro.

Viderit ista Deus, qui nunc mea pectora versat.
Nescio quid certè mens mea majus agit.

EPISTOLA XIII.

LAODAMIA PROTESILAO.

Mittit, et optat amans, quò mittitur, ire, salutem,
Æmonis Æmonio Laodamia viro.
Aulide te fama est vento retinente morari.
Ah! me cùm fugeres, hic ubi ventus erat?
Tum freta debuerant vestris obsistere remis.
Illud erat sævis utile tempus aquis.
Oscula plura viro, mandataque plura dedissem:
Et sunt quæ volui dicere plura tibi.
Raptus es hinc præceps: et, qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautæ, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti.
Solvor ab amplexu, Protesilaë, tuo;
Linguaque mandantis verba imperfecta relinquit;
Vix illud potuit dicere triste Vale.
Incubuit Boreas, abreptaque vela tetendit;
Jamque meus longè Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare juvabat;
Sumque tuos oculos usque secuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre:
Vela diu vultus detinuere meos.
At postquam nec te, nec vela fugacia vidi;
Et quod spectarem, nil, nisi pontus, erat;
Lux quoque tecum abiit; tenebris exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandævus Acastus,
Vix mater gelidâ mœsta refecit aquâ.
Officium fecere pium, sed inutile nobis.
Indignor miseræ non licuisse mori.
Ut rediit animus, pariter rediere dolores;
Pectora legitimus casta momordit amor.

Nec mihi pectendos cura est præbere capillos:
  Nec libet auratâ corpora veste tegi.
Ut quas pampineâ tetigisse Bicorniger hastâ
  Creditur; huc illuc, quò furor egit, eo.
Conveniunt matres Phylleïdes, et mihi clamant,
  Indue regales, Laodamia, sinus.
Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes:
  Bella sub Iliacis mœnibus ille gerat?
Ipsa comas pectar: galeâ caput ille prematur?
  Ipsa novas vestes: dura vir arma ferat?
Quâ possum, squalore tuos imitata labores
  Dicar: et hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamide, damno formose tuorum,
  Tam sis hostis iners, quàm malus hospes eras.
Aut te Tænariæ faciem culpâsse maritæ,
  Aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro raptâ nimiùm, Menelaë, laboras,
  Hei mihi, quàm multis flebilis ultor eris!
Dî, precor, à nobis omen removete sinistrum:
  Et sua det reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo: quotiesque subit miserabile bellum,
  More nivis, lacrimæ, sole madentis, eunt.
Ilion et Tenedos, Simoïsque, et Xantus, et Ide,
  Nomina sunt ipso penè timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
  Hospes erat: vires noverat ille suas.
Venerat (ut fama est) multo spectabilis auro,
  Quique suo Phrygias corpore ferret opes.
Classe virisque potens, per quæ fera bella geruntur:
  Et sequitur regni pars quotacumque sui.
His ego te victam, consors Ledæa gemellis,
  Suspicor: hæc Danaïs posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo. Paris Hectora dixit
  Ferrea sanguineâ bella movere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi cara, caveto.
  Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitâris, alios vitare memento:
  Et multos illic Hectoras esse puta.

Et facito dicas, quoties pugnare parabis,
Parcere me jussit Laodamia sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam;
Te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet, et adversos tendat Menelaus in hostes:
Ut rapiat Paridi, quam Paris antè sibi.
Irruat; et caussâ quem vincit, vincat et armis.
Hostibus è mediis nupta petenda viro est.
Caussa tua est dispar. Tu tantùm vivere pugna,
Inque pios dominæ posse redire sinus.
Parcite, Dardanidæ, de tot (precor) hostibus uni:
Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro,
Sævaque in oppositos pectora ferre viros.
Fortiùs ille potest multò, quum pugnat amore.
Bella gerant alii; Protesilaus amet.
Nunc fateor; volui revocare; animusque ferebat;
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cùm foribus velles ad Trojam exire paternis,
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Ut vidi, ut gemui; tacitoque in pectore dixi:
Signa reversuri sint, precor, ista viri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
Qui primus Danaûm Troada tangat humum.
Infelix, quæ prima virum lugebit ademtum!
Dî faciant, ne tu strenuus esse velis!
Inter mille rates tua sit millesima puppis,
Jamque fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoque præmoneo: de nave novissimus exi.
Non est, quò properes, terra paterna tibi.
Cùm venies, remoque move veloque carinam;
Inque tuo celerem litore siste gradum.
Sive latet Phœbus, seu terris altior exstat;
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte, venis.
Nocte tamen, quàm luce, magis. Nox grata puellis:
Quarum suppositus colla lacertus habet.

Aucupor in lecto mendaces cælibe somnos.
  Dum careo veris, gaudia falsa juvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
  Cur venit à verbis multa querela tuis?
Excutior somno; simulacraque noctis adoro,
  Nulla caret fumo Thessalis ara meo.
Tura damus, lacrimamque supér; quâ sparsa relucet,
  Ut solet adfuso surgere flamma mero.
Quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis,
  Languida lætitiâ solvar ab ipsa meâ?
Quando erit, ut lecto mecum bene junctus in uno
  Militiæ referas splendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes; quamvis audire juvabit;
  Multa tamen capies oscula, multa dabis.
Semper in his aptè narrantia verba resistunt.
  Promtior est dulci lingua retenta morâ.
Sed cùm Troja subit, subeunt ventique fretumque;
  Spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quòd venti prohibent exire carinas,
  Me movet: invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
  A patriâ pelago vela vetante datis.
Ipse suam non præbet iter Neptunus ad urbem.
  Quò ruitis? vestras quisque redite domos.
Quò ruitis, Danaï? ventos audite vetantes.
  Non subiti casûs, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto, nisi turpis adultera, bello?
  Dum licet, Inachiæ vertite vela rates.
Sed quid ego revoco hæc? omen revocantis abesto,
  Blandaque compositas aura secundet aquas.
Troäsin invideo. Quæ si lacrimosa suorum
  Funera conspicient, nec procul hostis erit;
Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
  Imponet galeam, barbaraque arma dabit.
Arma dabit: dumque arma dabit, simul oscula sumet,
  (Hoc genus officii dulce duobus erit.)
Producetque virum; dabit et mandata reverti:
  Et dicet: Referas ista, fac, arma Jovi.

Ille, ferens dominæ mandata recentia secum,
Pugnabit cautè, respicietque domum.
Exuet hæc reduci clypeum, galeamque resolvet,
Excipietque suo pectora lassa sinu.
Nos sumus incertæ: nos anxius omnia cogit,
Quæ possunt fieri, facta putare timor.
Dum tamen arma geres diverso miles in orbe,
Quæ referat vultus est mihi cera tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita verba
Dicimus: amplexus accipit illa meos.
Crede mihi; plus est, quàm quod videatur, imago.
Adde sonum ceræ; Protesilaus erit.
Hanc specto, teneoque sinu, pro conjuge vero:
Et, tamquam possit verba referre, queror.
Per reditus, corpusque tuum, mea numina, juro;
Perque pares animi conjugiique faces;
Perque, quod ut videam canis albere capillis,
Quod tecum possis ipse referre, caput;
Me tibi venturam comitem, quócumque vocâris:
Sive, (quod heu timeo!) sive superstes eris.
Ultima mandato claudetur epistola parvo;
Si tibi cura mei, sit tibi cura tui.

EPISTOLA XIV.

HYPERMNESTRA LYNCEO.

Mittit Hypermnestra de tot modò fratribus uni!
Cetera nuptarum crimine turba jacet.
Clausa domo teneor, gravibusque coërcita vinclis.
Est mihi supplicii caussa, fuisse piam.
Quòd manus extimuit jugulo demittere ferrum,
Sum rea: laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream præstat, quàm sic placuisse parenti.
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater igne licèt, quem non violavimus, urat;
Quæque aderant sacris, tendat in ora faces;

Aut illo jugulet, quem non bene tradidit, ense;
  Ut quâ non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia, Pœnitet, ora,
  Efficiet: non es, quam piget esse piam.
Pœniteat sceleris Danaum, sævasque sorores.
  Hic solet eventus facta nefanda sequi.
Cor pavet admonitu temeratæ sanguine noctis:
  Et subitus dextræ præpedit orsa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti,
  Scribere de factâ non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar. Modò facta crepuscula terris;
  Ultima pars noctis, primaque lucis erat:
Ducimur Inachides magni sub tecta Tyranni;
  Et socer armatas accipit æde nurus.
Undique collucent præcinctæ lampades auro.
  Dantur in invitos impia tura focos.
Vulgus, Hymen, Hymenæe, vocant: fugit ille vocantes.
  Ipsa Jovis conjux cessit ab urbe suâ.
Ecce mero dubii, comitum clamore frequentes,
  Flore novo madidas impediente comas,
In thalamos læti, thalamos, sua busta, feruntur:
  Strataque corporibus, funere digna, premunt.
Jamque, cibo, vinoque graves, somnoque, jacebant;
  Securumque quies alta per Argos erat:
Circum me gemitus morientum audire videbar:
  Et tamen audibam; quodque verebar, erat.
Sanguis abit; mentemque calor, corpusque, relinquit:
  Inque novo jacui frigida facta toro.
Ut leni Zephyro fragiles vibrantur aristæ;
  Frigida populeas ut quatit aura comas;
Aut sic, aut etiam tremui magis. Ipse jacebas:
  Quæque tibi dederam vina, soporis erant.
Excussere metum violenti jussa parentis:
  Erigor; et capio tela tremente manu.
Non ego falsa loquar: ter acutum sustulit ensem,
  Ter malè sublato recidit ense manus.

[Admovi jugulo; sine me tibi vera fateri;
Admovi jugulo tela paterna tuo.]
Sed timor et pietas crudelibus obstitit ausis:
Castaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
Exiguo dixi talia verba sono:
Sævus, Hypermnestra, pater est tibi: jussa parentis
Effice: germanis sit comes iste suis.
Femina sum, et virgo; naturâ mitis, et annis.
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age, dumque jacet, fortes imitare sorores.
Credibile est cæsos omnibus esse viros.
Si manus hæc aliquam posset committere cædem,
Morte foret dominæ sanguinolenta suæ.
Quò meruere necem, patruelia regna tenendo,
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsæ?
Quo mihi commisso non licet esse piæ?
Quid mihi cum ferro? quò bellica tela puellæ?
Aptior est digitis lana colusque meis.
Hæc ego: dumque queror, lacrimæ sua verba sequuntur,
Deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, sopitaque brachia jactas;
Penè manus telo saucia facta tua est.
Jamque patrem, famulosque patris, lucemque timebam.
Expulerunt somnos hæc mea dicta tuos:
Surge age, Belide, de tot modò fratribus unus;
Nox tibi, ni properas, ista perennis erit.
Territus exsurgis: fugit omnis inertia somni.
Adspicis in timidâ fortia tela manu.
Quærenti caussam, Dum nox sinit, effuge, dixi.
Dum nox atra sinit, tu fugis: ipsa moror.
Mane erat: et Danaus generos ex cæde jacentes
Dinumerat. Summæ criminis unus abes.
Fert malè cognatæ jacturam mortis in uno;
Et queritur facti sanguinis esse parum.

Abstrahor à patriis pedibus; raptamque capillis
  (Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex illo Junonia permanet ira;
  Quo bos ex homine est, ex bove facta Dea.
At satis est pœnæ teneram mugisse puellam:
  Nec, modò formosam, posse placere Jovi.
Adstitit in ripâ liquidi nova vacca parentis,
  Cornuaque in patriis non sua vidit aquis:
Conatoque queri mugitus edidit ore:
  Territaque est formâ, territa voce suâ.
Quid furis, infelix? quid te miraris in umbrâ?
  Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Illa Jovis magni pellex, metuenda sorori,
  Fronde levas nimiam cespitibusque famem.
Fonte bibis, spectasque tuam stupefacta figuram:
  Et te ne feriant, quæ geris, arma, times.
Quæque modò, ut possis etiam Jove digna videri,
  Dives eras; nudâ nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataque flumina curris;
  Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quæ tibi caussa fugæ? quid, Iö, freta longa pererras?
  Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi, quò properas? eadem sequerisque fugisque.
  Tu tibi dux comiti: tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus emissus in æquor
  Exuit insanæ pellicis ora bovi.
Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
  Auctor? dant anni quod querar, ecce, mei.
Bella pater patruusque gerunt: regnoque domoque
  Pellimur. Ejectos ultimus orbis habet.
Ille ferox solus solio sceptroque potitur:
  Cum sene nos inopi turba vagamur inops.
De fratrum populo pars exiguissima restas;
  Quique dati leto, quæque dedêre, fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores.
  Accipiat lacrimas utraque turba meas.
En ego, quòd vivis, pœnæ crucianda reservor.
  Quid fiet sonti, cùm rea laudis agar?

Et, consanguineæ quondam centesima turbæ,
  Infelix, uno fratre manente, cadam.
At tu, si qua piæ, Lynceu, tibi cura sororis,
  Quæque tibi tribui munera, dignus habes;
Vel fer opem: vel dede neci: defunctaque vitâ
  Corpora furtivis insuper adde rogis.
Et sepeli lacrimis perfusa fidelibus ossa;
  Scriptaque sint titulo nostra sepulcra brevi.
Exsul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum,
  Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet: sed pondere lassa catenæ
  Est manus; et vires subtrahit ipse timor.

EPISTOLA XV.

SAPPHO PHAONI.

Ecquid, ut inspecta est studiosæ litera dextræ,
  Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses auctoris nomina Sapphûs,
  Hoc breve nescires unde veniret opus?
Forsitan et, quare mea sint alterna, requiras,
  Carmina; cùm lyricis sim magis apta modis.
Flendus amor meus est: elegeïa flebile carmen.
  Non facit ad lacrimas barbitos ulla meas.
Uror, ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
  Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arva Phaon celebrat diversa Typhoïdos Ætnæ.
  Me calor Ætnæo non minor igne coquit.
Nec mihi, dispositis quæ jungam carmina nervis,
  Proveniunt; vacuæ carmina mentis opus.
Nec me Pyrrhiades Methymniadesve puellæ,
  Nec me Lesbiadum cetera turba juvant.
Vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydno:
  Non oculis grata est Atthis, ut antè, meis.
Atque aliæ centum, quas non sine crimine amavi.
  Improbe, multarum quod fuit, unus habes.

Est in te facies, sunt apti lusibus anni.
O facies oculis insidiosa meis!
Sume fidem et pharetram; fies manifestus Apollo.
Accedant capiti cornua; Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnen, et Gnosida Bacchus amavit.
Nec nôrat Lyricos illa, vel illa, modos.
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Jam canitur toto nomen in orbe meum.
Nec plus Alcæus, consors patriæque lyræque,
Laudis habet: quamvis grandius ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit;
Ingenio formæ damna rependo meæ.
Sum brevis; at nomen, quod terras impleat omnes,
Est mihi: mensuram nominis ipsa fero.
Candida si non sum, placuit Cepheïa Perseo
Andromede, patriæ fusca colore suæ.
Et variis albæ junguntur sæpe columbæ:
Et niger à viridi turtur amatur ave.
Si, nisi quæ facie poterit te digna videri,
Nulla futura tua est; nulla futura tua est.
At, me cùm legeres, etiam formosa videbar:
Unam jurabas usque decere loqui.
Cantabam; memini; (meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoque laudabas: omnique à parte placebam.
Sed tum præcipuè, cùm fit Amoris opus.
Tunc te plus solito lascivia nostra juvabat,
Crebraque mobilitas, aptaque verba joco;
Quique, ubi jam amborum fuerat consumta voluptas,
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt, nova præda, puellæ.
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
At vos erronem tellure remittite nostrum,
Nisiades matres, Nisiadesque nurus.
Neu vos decipiant blandæ mendacia linguæ.
Quæ dicit vobis, dixerat antè mihi.
Tu quoque, quæ montes celebras, Erycina, Sicanos,
(Nam tua sum) vati consule, Diva, tuæ.

An gravis inceptum peragit Fortuna tenorem,
  Et manet in cursu semper acerba suo?
Sex mihi natales ierant; cùm lecta parentis
  Ante diem lacrimas ossa bibêre meas.
Arsit inops frater, captus meretricis amore:
  Mixtaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops agili peragit freta cærula remo;
  Quasque malè amisit, nunc malè quærit opes.
Me quòque, quòd monui bene multa fideliter, odit.
  Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tamquam desint, quæ me sine fine fatigent,
  Adcumulat curas filia parva meas.
Ultima tu nostris accedis caussa querelis.
  Non agitur vento nostra carina suo.
Ecce, jacent collo sparsi sine lege capilli:
  Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veste tegor vili: nullum est in crinibus aurum:
  Non Arabo noster rore capillus olet.
Cui colar infelix, aut cui placuisse laborem?
  Ille mei cultûs unicus auctor abest.
Molle meum, levibusque cor est violabile telis:
  Et semper caussa est, cur ego semper amem.
Sive ita nascenti legem dixere sorores;
  Nec data sunt vitæ fila severa meæ;
Sive abeunt studia in mores, artesque magistræ;
  Ingenium nobis molle Thalia facit.
Quid mirum, primæ si me lanuginis ætas
  Abstulit, atque anni, quos vir amare potest?
Hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam.
  Et faceres: sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspicias, quæ conspicis omnia, Phœbe;
  Jussus erit somnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru vexisset eburno;
  Sed videt et Marti posse placere suo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer; utilis ætas!
  O decus, atque ævi gloria magna tui!
Huc ades: inque sinus, formose, relabere nostros.
  Non ut ames, oro, verùm ut amare sinas.

Scribimus, et lacrimis oculi rorantur obortis.
  Adspice, quàm sit in hoc multa litura loco.
Si tam certus eras hinc ire, modestiùs isses;
  Et modò dixisses; Lesbi puella, vale.
Non tecum lacrimas, non oscula summa tulisti.
  Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum est, nisi tantùm injuria: nec tu
  Admoneat quod te, pignus amantis habes.
Non mandata dedi: neque enim mandata dedissem
  Ulla, nisi, ut nolles immemor esse mei.
Per tibi, qui numquam longè discedat, Amorem,
  Perque novem juro, numina nostra, Deas;
Cùm mihi nescio quis, Fugiunt tua gaudia, dixit;
  Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lacrimæ deerant oculis, et lingua palato:
  Adstrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor invenit; nec pectora plangi,
  Nec puduit scissis exululare comis.
Non aliter, quàm si gnati pia mater ademti
  Portet ad exstructos corpus inane rogos.
Gaudet, et è nostro crescit mœrore Charaxus
  Frater; et ante oculos itque reditque meos.
Utque pudenda mei videatur caussa doloris;
  Quid dolet hæc? certè filia vivit, ait.
Non veniunt in idem pudor atque amor. Omne videbat
  Vulgus; eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura, Phaon: te somnia nostra reducunt;
  Somnia formoso candidiora die.
Illîc te invenio; quamquam regionibus absis.
  Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostrâ cervice onerare lacertos,
  Sæpe tuæ videor supposuisse meos.
Blandior interdum, verisque simillima verba
  Eloquor: et vigilant sensibus ora meis.
Oscula cognosco, quæ tu committere linguæ,
  Aptaque consuêras accipere, apta dare.
Ulteriora pudet narrare: sed omnia fiunt.
  Et juvat, et sine te non libet esse mihi.

At cùm se Titan ostendit, et omnia secum;
Tam citò me somnos destituisse queror.
Antra nemusque peto; tamquam nemus antraque prosint.
Conscia deliciis illa fuere tuis.
Illuc mentis inops, ut quam furialis Erichtho
Impulit, in collo crine jacente, feror.
Antra vident oculi scabro pendentia topho,
Quæ mihi Mygdonii marmoris instar erant.
Invenio silvam, quæ sæpe cubilia nobis
Præbuit, et multâ texit opaca comâ:
At non invenio dominum silvæque meumque.
Vile solum locus est: dos erat ille loci.
Agnovi pressas noti mihi cespitis herbas:
De nostro curvum pondere gramen erat.
Incubui; tetigique locum, quâ parte fuisti.
Grata priùs lacrimas combibit herba meas.
Quin etiam rami positis lugere videntur
Frondibus; et nullæ dulcè queruntur aves.
Sola virum non ulta piè mœstissima mater
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.
Ales Ityn, Sappho desertos cantat amores.
Hactenus; ut mediâ cetera nocte silent.
Est nitidus, vitreoque magis perlucidus amni,
Fons sacer: hunc multi numen habere putant:
Quem supra ramos expandit aquatica lotos,
Una nemus: tenero cespite terra viret.
Hîc ego cùm lassos posuissem fletibus artus,
Constitit ante oculos Naïas una meos.
Constitit, et dixit, Quoniam non ignibus æquis
Ureris, Ambracias terra petenda tibi.
Phœbus ab excelso, quantum patet, adspicit æquor:
Actiacum populi Leucadiumque vocant.
Hinc se Deucalion, Pyrrhæ succensus amore,
Misit, et illæso corpore pressit aquas.
Nec mora: versus Amor tetigit lentissima Pyrrhæ
Pectora; Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet. Pete protinus altam
Leucada; nec saxo desiluisse time.

Et monuit; cum voce abiit. Ego frigida surgo:
  Nec gravidæ lacrimas continuere genæ.
Ibimus, ô Nymphe, monstrataque saxa petemus.
  Sit procul insano victus amore timor.
Quidquid erit, melius quàm nunc erit. Aura, subito:
  Hæc mea non magnum corpora pondus habent.
Tu quoque, mollis Amor, pennas suppone cadenti:
  Ne sim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde chelyn Phœbo, communia munera, ponam:
  Et sub eâ versus unus et alter erunt:
Grata lyram posui tibi, Phœbe, poëtria Sappho:
  Convenit illa mihi, convenit illa tibi.
Cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
  Cùm profugum possis ipse referre pedem?
Tu mihi Leucadiâ potes esse salubrior undâ:
  Et formâ et meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes, ô scopulis, undâque ferocior illâ,
  Si moriar, titulum mortis habere meæ?
At quantò melius jungi mea pectora tecum,
  Quàm poterant saxis præcipitanda dari!
Hæc sunt illa, Phaon, quæ tu laudare solebas;
  Visaque sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forent. Dolor artibus obstat;
  Ingeniumque meis substitit omne malis.
Non mihi respondent veteres in carmina vires.
  Plectra dolore tacent: muta dolore lyra est.
Lesbides æquoreæ, nupturaque, nuptaque proles;
  Lesbides, Æoliâ nomina dicta lyrâ;
Lesbides, infamem quæ me fecistis amatæ;
  Desinite ad citharas turba venire meas.
Abstulit omne Phaon, quod vobis antè placebat.
  (Me miseram! dixi quàm modò penè, meus!)
Efficite ut redeat: vates quoque vestra redibit.
  Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus? pectusne agreste movetur?
  An riget? et Zephyri verba caduca ferunt?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent.
  Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.

Sive redis, puppique tuæ votiva parantur
  Munera; quid laceras pectora nostra morâ?
Solve ratem. Venus, orta mari, mare præstat amanti.
  Aura dabit cursum. Tu modò solve ratem.
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido:
  Ipse dabit tenerâ vela, legetque, manu.
Sive juvat longè fugisse Pelasgida Sappho;
  (Non tamen invenies, cur ego digna fugâ.)
Hoc saltem miseræ crudelis epistola dicat:
  Ut mihi Leucadiæ fata petantur aquæ.

EPISTOLA XVI.

PARIS HELENÆ.

Hanc tibi Priamïdes mitto, Ledæa, salutem;
  Quæ tribui solâ te mihi dante potest.
Eloquar? an flammæ non est opus indice notæ;
  Et plùs, quàm vellem, jam meus exstat amor?
Ille quidem malim lateat; dum tempora dentur
  Lætitiæ mixtos non habitura metus.
Sed malè dissimulo. Quis enim celaverit ignem,
  Lumine qui semper proditur ipse suo?
Si tamen exspectas, vocem quoque rebus ut addam;
  Uror. Habes animi nuntia verba mei.
Parce, precor, fasso: nec vultu cetera duro
  Perlege, sed formæ conveniente tuæ.
Jamdudum gratum est, quòd epistola nostra recepta
  Spem facit, hoc recipi me quoque posse modo.
Quæ rata sint, nec te frustrà promiserit, opto,
  Hoc mihi quæ suasit, mater Amoris, iter.
Namque ego divino monitu, ne nescia pecces,
  Advehor: et cœpto non leve numen adest.
Præmia magna quidem, sed non indebita posco:
  Pollicita est thalamo te Cytherea meo.
Hâc duce Sigæo dubias à litore feci
  Longa Phereclea per freta puppe vias.

Illa dedit faciles auras, ventosque secundos.
  In mare nimirum jus habet orta mari.
Perstet: et, ut pelagi, sic pectoris adjuvet æstum:
  Deferat in portus et mea vota suos.
Attulimus flammas, non hîc invenimus, illas.
  Hæ mihi tam longæ caussa fuere viæ.
Nam neque tristis hiems, neque nos huc adpulit error.
  Tænaris est classi terra petita meæ.
Nec me crede fretum merces portante carinâ
  Findere. Quas habeo, Dî tueantur, opes.
Nec venio Grajas, veluti spectator, ad urbes.
  Oppida sunt regni divitiora mei.
Te peto; quam lecto pepigit Venus aurea nostro.
  Te priùs optavi, quàm mihi nota fores.
Antè tuos animo vidi, quàm lumine, vultus:
  Prima fuit vultûs nuntia fama tui.
Nec tamen est mirum, si, sicut oportèat, arcu
  Missilibus telis eminus ictus, amo.
Sic placuit fatis: quæ ne convellere tentes,
  Accipe cum verâ dicta relata fide,
Matris adhuc utero, partu remorante, tenebar:
  Jam gravidus justo pondere venter erat.
Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
  Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit; metuendaque noctis opacæ
  Visa seni Priamo, vatibus ille, refert.
Arsuram Paridis vates canit Ilion igni.
  Pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei.
Forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
  Indicium tectæ nobilitatis erant.
Est locus in mediæ nemorosis vallibus Idæ
  Devius, et piceis ilicibusque frequens:
Qui nec ovis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
  Nec patulo tardæ carpitur ore bovis.
Hinc ego Dardaniæ muros, excelsaque tecta,
  Et freta prospiciens, arbore nixus eram.
Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moveri:
  Vera loquar, veri vix habitura fidem.

Constitit ante oculos, actus velocibus alis,
  Atlantis magni Pleïonesque nepos.
Fas vidisse fuit; fas sit mihi visa referre:
  Inque Dei digitis aurea virga fuit.
Tresque simul Divæ, Venus, et cum Pallade Juno,
  Graminibus teneros imposuere pedes.
Obstupui, gelidusque comas erexerat horror;
  Cùm mihi, Pone metum, nuntius ales ait.
Arbiter es formæ: certamina siste Dearum;
  Vincere quæ formâ digna sit una duas.
Neve recusarem, verbis Jovis imperat: et se
  Protinus æthereâ tollit in astra viâ.
Mens mea convaluit, subitóque audacia venit:
  Nec timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignæ: judexque verebar
  Non omnes caussam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat:
  Hanc esse ut scires, unde movetur amor.
Tantaque vincendi cura est; ingentibus ardent
  Judicium donis sollicitare meum.
Regna Jovis conjux, virtutem filia jactat.
  Ipse potens dubito, fortis an, esse velim.
Dulcè Venus risit, Nec te, Pari, munera tangant,
  Utraque suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames: et pulchræ filia Ledæ
  Ibit in amplexus, pulchrior ipsa, tuos.
Dixit: et ex æquo donis formâque probatâ,
  Victorem cœlo retulit illa pedem.
Interea (credo, versis ad prospera fatis)
  Regius agnoscor per rata signa puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto,
  Addit et ad festos hunc quoque Troja diem.
Utque ego te cupio, sic me cupiere puellæ.
  Multarum votum sola tenere potes.
Nec tantùm regum natæ petiere ducumque:
  Sed Nymphis etiam curaque amorque fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
  Conjugii spes est, Tyndari, facta tui.

Te vigilans oculis, animo te nocte videbam;
  Lumina cùm placido victa sopore jacent.
Quid facies præsens, quæ nondum visa placebas?
  Ardebam, quamvis hinc procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longiùs istam,
  Cæruleâ peterem quin mea vota viâ.
Troïa cæduntur Phrygiâ pineta securi,
  Quæque erat æquoreis utilis arbor aquis:
Ardua proceris spoliantur Gargara silvis:
  Innumerasque mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naves:
  Texitur et costis panda carina suis.
Addimus antennas, et vela sequentia malos:
  Accipit et pictos puppis adunca Deos.
Quâ tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo,
  Sponsor conjugii stat Dea picta sui.
Imposita est factæ postquam manus ultima classi;
  Protinus Ægæis ire jubebar aquis.
Et pater et genetrix inhibent mea vota rogando,
  Propositumque piâ voce morantur iter.
Et soror effusis, ut erat, Cassandra capillis,
  Cùm vellent nostræ jam dare vela rates;
Quò ruis? exclamat; referes incendia tecum:
  Quanta per has, nescis, flamma petatur aquas.
Vera fuit vates, dictos invenimus ignes:
  Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior; ventisque ferentibus usus
  Adplicor in terras, Œbali Nympha, tuas.
Excipit hospitio vir me tuus. Hoc quoque factum
  Non sine consilio numinibusque Deûm.
Ille quidem ostendit, quidquid Lacedæmone totâ
  Ostendi dignum, conspicuumque fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
  Lumina, nil aliud, quo caperentur, erat.
Ut vidi, obstupui; præcordiaque intima sensi
  Attonitus curis intumuisse novis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat,
  Venit in arbitrium cùm Cytherea meum.

Si tu venisses pariter certamen in illud;
  In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
  Nullaque de facie nescia terra tuâ est,
Nec tibi par usquam Phrygiâ, nec Solis ab ortu
  Inter formosas altera nomen habet.
Credis et hoc nobis? minor est tua gloria vero:
  Famaque de formâ penè maligna tua est.
Plus hîc invenio, quàm quod promiserit illa:
  Et tua materiâ gloria victa suâ est.
Ergo arsit meritò, qui noverat omnia, Theseus:
  Et visa es tanto digna rapina viro:
More tuæ gentis nitidâ dum nuda palæstrâ
  Ludis; et es nudis femina mixta viris.
Quòd rapuit, laudo: miror, quòd reddidit umquam.
  Tam bona constanter præda tenenda fuit.
Antè recessisset caput hoc cervice cruentâ,
  Quàm tu de thalamis abstraherere meis.
Tene manus umquam nostræ dimittere vellent?
  Tene meo paterer vivus abire sinu?
Si reddenda fores, aliquid tamen antè tulissem:
  Nec Venus ex toto nostra fuisset iners.
Vel mihi virginitas esset libata; vel illud,
  Quod poterat salvâ virginitate rapi.
Da modò te; quæ sit Paridi constantia, nosces.
  Flamma rogi flammas finiet una meas.
Præposui regnis ego te; quæ maxima quondam
  Pollicita est nobis nupta sororque Jovis.
Dumque tuo possem circumdare brachia collo,
  Contemta est virtus, Pallade dante, mihi.
Nec piget; aut umquam stultè legisse videbor:
  Permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modò ne nostram fieri patiare caducam,
  Te precor, ô tanto digna labore peti.
Non ego conjugium generosæ degener opto:
  Nec mea (crede mihi) turpiter uxor eris.
Pliada, si quæras, in nostrâ gente, Jovemque
  Invenies: medios ut taceamus avos.

Sceptra parens Asiæ, quâ nulla beatior ora,
  Finibus immensis vix obeunda tenet.
Innumeras urbes, atque aurea tecta videbis:
  Quæque suos dicas templa decere Deos.
Ilion adspicies, firmataque turribus altis
  Mœnia, Phœbeæ structa canore lyræ.
Quid tibi de turbâ narrem numeroque virorum?
  Vix populum tellus sustinet illa suum.
Occurrent denso tibi Troades agmine matres:
  Nec capient Phrygias atria nostra nurus.
O quoties dices, Quàm pauper Achaïa nostra est!
  Una domus quasvis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram.
  In quâ tu nata es, terra beata mihi est.
Parca sed est Sparte: tu cultu divite digna es.
  Ad talem formam non facit iste locus.
Hanc faciem largis sine fine paratibus uti,
  Deliciisque decet luxuriare novis.
Cùm videas cultum nostrâ de gente virorum;
  Qualem Dardanidas credis habere nurus?
Da modò te facilem: nec dedignare maritum,
  Rure Therapnæo nata puella, Phrygem.
Phryx erat, et nostro genitus de sanguine, qui nunc
  Cum Dîs potandas nectare miscet aquas.
Phryx erat Auroræ conjux: tamen abstulit illum
  Extremum noctis quæ Dea finit iter.
Phryx etiam Anchises, volucrum cui mater Amorum
  Gaudet in Idæis concubuisse jugis.
Nec, puto, collatis formâ Menelaus et annis,
  Judice te, nobis anteferendus erit.
Non dabimus certè socerum tibi, clara fugantem
  Lumina; qui trepidos à dape vertat equos.
Nec pater est Priamo soceri de cæde cruentus;
  Et qui Myrtoas crimine signet aquas.
Nec proavo Stygiâ nostro captantur in undâ
  Poma, nec in mediis quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert, si te tenet ortus ab illis?
  Cogitur huic domui Jupiter esse socer.

Heu facinus! totis indignus noctibus ille
  Te tenet; amplexu perfruiturque tuo.
At mihi conspiceris positâ vix denique mensâ:
  Multaque, quæ lædant, hoc quoque tempus habet.
Hostibus eveniant convivia talia nostris,
  Experior posito qualia sæpe mero.
Pœnitet hospitii, cùm, me spectante, lacertos
  Imposuit collo rusticus iste tuo.
Rumpor, et invideo (quid enim tamen omnia narrem?)
  Membra superjectâ cùm tua veste fovet.
Oscula cùm verò coràm non dura daretis;
  Ante oculos posui pocula sumta meos.
Lumina demitto, cùm te tenet artiùs ille:
  Crescit et invito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus: et te, lasciva, notavi
  In gemitu risum non tenuisse meo.
Sæpe mero volui flammam compescere: at illa
  Crevit; et ebrietas ignis in igne fuit.
Multaque ne videam, versâ cervice recumbo,
  Sed revocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam dubito. Dolor est meus illa videre.
  Sed dolor à facie major abesse tuâ.
Quâ licet et possum, luctor celare furorem:
  Sed tamen adparet dissimulatus amor.
Nec tibi verba damus: sentis mea vulnera, sentis.
  Atque utinam soli sint ea nota tibi!
Ah quoties, lacrimis venientibus, ora reflexi,
  Ne caussam fletûs quæreret ille mei!
Ah quoties juvenum narravi potus amores,
  Ad vultus referens singula verba tuos!
Indiciumque mei ficto sub nomine feci.
  Ille ego, si nescis, verus amator eram.
Quin etiam, ut possem verbis petulantiùs uti,
  Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt (memini) tunicâ tua pectora laxâ,
  Atque oculis aditum nuda dedêre meis;
Pectora vel puris nivibus, vel lacte, tuamque
  Complexo matrem candidiora Jove.

Dum stupeo visis, (nam pocula fortè tenebam)
  Tortilis è digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas; ego protinus illa
  Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modò cantabam veteres resupinus amores:
  Et modò per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas, Clymenen Æthramque, tuarum
  Ausus sum blandis nuper adire sonis.
Quæ mihi non aliud, quàm formidare, locutæ,
  Orantis medias deseruere preces.
Dî facerent, magni pretium certaminis esses;
  Teque suo victor posset habere toro.
Ut tulit Hippomenes Schœneïda, præmia cursûs,
  Venit ut in Phrygios Hippodamia sinus;
Ut ferus Alcides Acheloïa cornua fregit,
  Dum petit amplexus, Deïanira, tuos;
Nostra per has leges audacia fortior îsset:
  Teque mei scires esse laboris opus.
Nunc mihi nil superest, nisi te, formosa, precari;
  Amplectique tuos, si patiare, pedes.
O decus, ô præsens geminorum gloria fratrum;
  O Jove digna viro, ni Jove nata fores!
Aut ego Sigeos repetam te conjuge portus:
  Aut ego Tænariâ contegar exsul humo.
Non mea sunt summâ leviter destricta sagittâ
  Pectora: descendit vulnus ad ossa meum.
Hoc mihi, (nam repeto) fore ut à cœleste sagittà
  Figar, erat verax vaticinata soror.
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem:
  Sic habeas faciles in tua vota Deos.
Multa quidem subeunt: sed coràm ut plura loquamur,
  Excipe me lecto, nocte silente, tuo.
An pudet, et metuis Venerem temerare maritam,
  Castaque legitimi fallere jura tori?
Ah nimiùm simplex, Helene, ne rustica dicam,
  Hanc faciem culpâ posse carere putas!
Aut faciem mutes, aut sis non dura, necesse est.
  Lis est cum formâ magna pudicitiæ.

Jupiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis.
Hæc tibi nempe patrem furta dedêre Jovem.
Vix fieri, si sunt vires in semine avorum,
Et Jovis et Ledæ filia, casta potes.
Casta tamen tum sis, cùm te mea Troja tenebit:
Et tua sim, quæso, crimina solus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corrigat hora jugalis:
Si modò promisit non mihi vana Venus.
Sed tibi et hoc suadet rebus, non voce, maritus:
Neve sui furtis hospitis obstet, abest.
Non habuit tempus, quo Cressia regna videret,
Aptius. O mirâ calliditate virum!
Ivit, et, Idæi, mando tibi, dixit iturus,
Curam pro nobis hospitis, uxor, agas.
Negligis absentis (testor) mandata mariti:
Cura tibi non est hospitis ulla tui.
Hunccine tu speres hominem sine pectore dotes
Posse satis formæ, Tyndari, nôsse tuæ?
Falleris: ignorat. Nec, si bona summa putaret
Quæ tenet, externo crederet illa viro.
Ut te nec mea vox, nec te meus incitet ardor;
Cogimur ipsius commoditate frui.
Aut erimus stulti, sic ut superemus et ipsum,
Si tam securum tempus abibit iners.
Penè suis ad te manibus deducit amantem.
Utere non vafri simplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longâ nocte cubili;
In viduo jaceo solus et ipse toro.
Te mihi, meque tibi communia gaudia jungant.
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quævis tibi numina; meque
Adstringam verbis in sacra jura tuis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri,
Efficiam præsens, ut mea regna petas.
Si pudet, et metuis, ne me videare secuta;
Ipse reus sine te criminis hujus agar.
Nam sequar Ægidæ factum, fratrumque tuorum.
Exemplo tangi non propiore potes.

Te rapuit Theseus; geminas Leucippidas illi:
  Quartus in exemplis adnumerabor ego.
Troïa classis adest, armis instructa virisque.
  Jam facient celeres remus et aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes:
  Teque novam credet vulgus adesse Deam.
Quâque feres gressus, adolebunt cinnama flammæ,
  Cæsaque sanguineam victima planget humum:
Dona pater fratresque, et cum genetrice sorores,
  Iliadesque omnes, totaque Troja, dabunt.
Hei mihi! pars à me vix dicitur ulla futuri.
  Plura feres, quàm quæ litera nostra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur;
  Concitet et vires Græcia magna suas.
Tot priùs abductis, ecquæ repetita per arma est?
  Crede mihi, vanos res habet ista metus.
Nomine ceperunt Aquilonis Erechtida Thraces:
  Et tuta à bello Bistonis ora fuit.
Phasida puppe novâ vexit Pagasæus Iäson:
  Læsa nec est Colchâ Thessala terra manu.
Te quoque qui rapuit, rapuit Minoïda Theseus:
  Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso major solet esse periclo:
  Quæque timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
  Et mihi sunt vires: et mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quàm vestræ copia terræ:
  Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
  Quàm Paris; aut armis anteferendus erit.
Penè puer cæsis abducta armenta recepi
  Hostibus: et caussam nominis inde tuli.
Penè puer vario juvenes certamine vici,
  In quibus Ilioneus, Deïphobusque fuit.
Neve putes, non me, nisi cominus, esse timendum:
  Figitur in jusso nostra sagitta loco.
Num potes hæc illi primæ dare facta juventæ?
  Instruere Atriden num potes arte meâ?

Omnia si dederis; numquid dabis Hectora fratrem?
  Unus is innumeri militis instar habet.
Quid valeam, nescis: et te mea robora fallunt.
  Ignoras, cui sis nupta futura viro.
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu:
  Aut cedent Marti Dorica castra meo.
Nec tamen indigner pro tantâ sumere ferrum
  Conjuge: certamen præmia magna movent.
Tu quoque, si de te totus contenderit orbis,
  Nomen ab æternâ posteritate feres.
Spe modò non timidâ, Dîs hinc egressa secundis,
  Exige cum plenâ munera pacta fide.

EPISTOLA XVII.

HELENA PARIDI.

Nunc oculos tua cùm violârit epistola nostros;
  Non rescribendi gloria visa levis.
Ausus es, hospitii temeratis, advena, sacris,
  Legitimam nuptæ sollicitare fidem?
Scilicet idcirco ventosa per æquora vectum
  Excepit portu Tænaris ora suo?
Nec tibi, diversâ quamvis è gente venires,
  Oppositas habuit regia nostra fores;
Esset ut officii merces injuria tanti?
  Qui sic intrabas, hospes, an hostis, eras?
Nec dubito, quin hæc, cùm sit tam justa, vocetur
  Rustica, judicio, nostra querela, tuo.
Rustica sim sanè; dum non oblita pudoris:
  Dumque tenor vitæ sit sine labe meæ.
Si non est ficto vultus mihi tristis in ore;
  Nec sedeo duris torva superciliis;
Fama tamen clara est: et adhuc sine crimine vixi:
  Et laudem de me nullus adulter habet.
Quò magis admiror, quæ sit fiducia cœpto;
  Spemque tori dederit quæ tibi caussa mei.

An, quia vim nobis Neptunius attulit heros:
  Rapta semel, videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum, si delenita fuissem.
  Cùm sim rapta, meum quid, nisi nolle, fuit?
Non tamen è facto fructum tulit ille petitum:
  Excepto, redii passa, timore, nihil.
Oscula luctanti tantummodo pauca protervus
  Abstulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset.
  Dî melius: similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam; minuitque modestia crimen:
  Et juvenem facti pœnituisse patet.
Thesea pœnituit, Paris ut succederet illi;
  Ne quando nomen non sit in ore meum?
Nec tamen irascor; (quis enim irascatur amanti?)
  Si modò, quem præfers, non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito. Non quò fiducia desit,
  Aut mea sit facies non bene nota mihi:
Sed quia credulitas damno solet esse puellis;
  Verbaque dicuntur vestra carere fide.
At peccant aliæ; matronaque rara pudica est.
  Quid prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quòd visa est tibi mater idonea; cujus
  Exemplo flecti me quoque posse putes:
Matris in admisso, falsâ sub imagine lusæ,
  Error inest: plumâ tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, possim nescîsse, nec ullus
  Error, qui facti crimen obumbret, erit.
Illa bene erravit, vitiumque auctore redemit.
  Felix in culpâ quo Jove dicar ego?
Quòd genus et proavos, et regia nomina jactas:
  Clara satis domus hæc nobilitate suâ est.
Jupiter ut soceri proavus taceatur, et omne
  Tantalidæ Pelopis Tyndareïque decus;
Dat mihi Leda Jovem, cycno decepta, parentem;
  Quæ falsam gremio credula fovit avem.
I nunc, et Phrygiæ latè primordia gentis,
  Cumque suo Priamum Laomedonte refer.

Quos ego suspicio: sed, qui tibi gloria magna est
  Quintus, is à nostro nomine primus erit.
Sceptra tuæ quamvis rear esse potentia Trojæ,
  Non tamen hæc illis esse minora puto.
Si jam divitiis locus hic numeroque virorum
  Vincitur: at certè bàrbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola dives,
  Ut possint ipsas illa movere Deas.
Sed si jam fines vellem transire pudoris;
  Tu melior culpæ caussa futurus eras.
Aut ego perpetuò famam sine labe tenebo;
  Aut ego te potiùs, quàm tua dona, sequar.
Utque ea non sperno; sic acceptissima semper
  Munera sunt, auctor quæ pretiosa facit.
Plus multò est, quòd amas; quòd sum tibi caussa laboris;
  Quòd per tam longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, adpositâ quæ nunc facis, improbe, mensâ,
  (Quamvis experiar dissimulare) noto.
Cùm modò me spectas oculis, lascive, protervis;
  Quos vix instantes lumina nostra ferunt:
Et modò suspiras: modò pocula proxima nobis
  Sumis; quâque bibi, tu quoque parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notavi
  Signa supercilio penè loquente dari!
Et sæpe extimui, ne vir meus illa videret:
  Non satis occultis erubuique notis.
Sæpe vel exiguo, vel nullo murmure, dixi,
  Nil pudet hunc. Nec vox hæc mea falsa fuit.
Orbe quoque in mensæ legi sub nomine nostro,
  Quod deducta mero litera fecit, Amo.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi.
  Hei mihi! jam didici, sic quoque posse loqui.
His ego blanditiis, si peccatura fuissem,
  Flecterer: his poterant pectora nostra capi.
Est quoque (confiteor) facies tibi rara: potestque
  Velle sub amplexus ire puella tuos.

Altera vel potiùs felix sine crimine fiat,
Quàm cadat externo noster amore pudor.
Disce meo exemplo, formosis posse carere.
Est virtus placitis abstinuisse bonis.
Quàm multos credas juvenes optare, quod optas,
Qui sapiant? oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis: sed plus temerarius audes.
Nec tibi plus cordis, sed magis oris, inest.
Tunc ego te vellem celeri venisse carinâ,
Cùm mea virginitas mille petita procis.
Si te vidissem, primus de mille fuisses.
Judicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis præceptaque gaudia serus.
Spes tua lenta fuit: quod petis, alter habet.
Ut tamen optarem fieri tibi Troïa conjux,
Invitam sic me nec Menelaus habet.
Desine molle, precor, verbis convellere pectus:
Neve mihi, quam te dicis amare, noce.
Sed sine, quam tribuit sortem Fortuna, tueri:
Nec spolium nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est: et in altæ vallibus Idæ
Tres tibi se nudas exhibuere Deæ:
Unaque cùm regnum, belli daret altera laudem;
Tyndaridos conjux, tertia dixit, eris.
Credere vix equidem cœlestia corpora possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.
Utque sit hoc verum; certè pars altera ficta est,
Judicii pretium quâ data dicor ego.
Non est tanta mihi fiducia corporis, ut me
Maxima, teste Deâ, dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari;
Laudatrix Venus est invidiosa mihi.
Sed nihil infirmo: faveo quoque laudibus istis:
Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu succense, nimiùm mihi creditus ægrè.
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas:
Proxima, me visam præmia summa tibi:

Nec te Palladios, nec te Junonis honores
  Auditis Helenæ præposuisse bonis.
Ergo ego sum virtus? ego sum tibi nobile regnum?
  Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non sum: sed amare repugno
  Illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quid bibulum curvo proscindere litus aratro,
  Spemque sequi coner, quam locus ipse neget?
Sum rudis ad Veneris furtum: nullâque fidelem
  (Dî mihi sint testes) lusimus arte virum.
Nunc quoque, quòd tacito mando mea verba libello,
  Fungitur officio litera nostra novo.
Felices, quibus usus adest! ego, nescia rerum,
  Difficilem culpæ suspicor esse viam.
Ipse malo metus est. Jam nunc confundor, et omnes
  In nostris oculos vultibus esse reor.
Nec reor hoc falsó. Sensi mala murmura vulgi;
  Et quasdam voces retulit Æthra mihi.
At tu dissimula; nisi si desistere mavis.
  Sed cur desistas? dissimulare potes.
Lude, sed occulté. Major, non maxima, nobis
  Est data libertas, quòd Menelaus abest.
Ille quidem procul est, ita re cogente, profectus.
  Magna fuit subitæ justaque caussa viæ;
Aut mihi sic visum est. Ego, cùm dubitaret, an iret,
  Quamprimum, dixi, fac rediturus eas.
Omine lætatus dedit oscula: Resque, domusque,
  Et tibi sit curæ Troïus hospes, ait.
Vix tenui risum: quem dum compescere luctor,
  Nil illi potui dicere, præter, Erit.
Vela quidem Creten ventis dedit ille secundis.
  Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abest, ut me custodiat absens.
  An nescis longas Regibus esse manus?
Fama quoque est oneri. Nam quò constantiùs ore
  Laudamur vestro, justiùs ille timet.
Quæ juvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est:
  Et melius famæ verba dedisse foret.

Nec, quòd abest, hìc mė tecum mirare relictam :
  Moribus et vitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, vitæ confidit : et illum
  Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultro data præcipis ; utque
  Simplicis utamur commoditate viri.
Et libet, et timeo ; nec adhuc exacta voluntas
  Est satis ; in dubio pectora nostra labant.
Et vir abest nobis : et tu sine conjuge dormis ;
  Inque vicem tua me, te mea forma, capit :
Et longæ noctes : et jam sermone coïmus :
  Et tu (me miseram !) blandus : et una domus.
Et peream, si non invitant omnia culpam.
  Nescio quo tardor, sed tamen ipsa, metu.
Quam malè persuades, utinam bene cogere possis !
  Vi mea rusticitas excutienda fuit.
Utilis interdum est ipsis injuria passis.
  Sic certè felix esse coacta velim.
Dum novus est, potiùs cœpto pugnemus amori :
  Flamma recens parvâ sparsa resedit aquâ.
Certus in hospitibus non est amor : errat, ut ipsi :
  Cúmque nihil speres firmius esse, fuit.
Hypsipyle testis, testis Minoïa virgo est ;
  In non exhibitis utraque lusa toris.
Tu quoque, dilectam multos, infide, per annos,
  Diceris Œnonen destituisse tuam.
Nec tamen ipse negas ; et nobis omnia de te
  Quærere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde quòd, ut cupias constans in amore manere,
  Non potes : expediunt jam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
  Qui ferat in patriam, jam tibi ventus erit.
Cursibus in mediis novitatis plena relinques
  Gaudia : cum ventis noster abibit amor.
An sequar, ut suades ; laudataque Pergama visam ;
  Pronurus et magni Laomedontis ero ?
Non ita contemno volucris præconia Famæ,
  Ut probris terras impleat illa meis.

Quid de me Sparte poterit, quid Achaïa tota,
  Quid gentes Asiæ, quid tua Troja loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid sentiet uxor;
  Totque tui fratres, Dardanidesque nurus?
Tu quoque, quî poteris tibi me sperare fidelem,
  Et non exemplis anxius esse tuis?
Quicumque Iliacos intraverit advena portus,
  Is tibi solliciti caussa timoris erit.
Ipse mihi quoties iratus, Adultera, dices!
  Oblitus nostro crimen inesse tuum.
Delicti fies idem reprehensor et auctor.
  Terra, precor, vultus obruat antè meos.
At fruar Iliacis opibus, cultuque beato:
  Donaque promissis uberiora feram.
Purpura nempe mihi pretiosaque texta dabuntur:
  Congestoque auri pondere dives ero.
Da veniam fassæ; non sunt tua munera tanti.
  Nescio quo tellus me tenet ista modo.
Quis mihi, si lædar, Phrygiis succurrat in oris?
  Unde petam fratres, unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promisit Iäson:
  Pulsa est Æsoniâ num minùs illa domo?
Non erat Æëtes, ad quem despecta rediret:
  Non Ipsea parens, Chalciopeque soror.
Tale nihil timeo; sed nec Medea timebat.
  Fallitur augurio spes bona sæpe suo.
Omnibus invenies, quæ nunc jactantur in alto,
  Navibus à portu lene fuisse fretum.
Fax quoque me terret: quam se peperisse cruentam
  Ante diem partûs est tua visa parens.
Et vatum timeo monitus: quos igne Pelasgo
  Ilion arsuram præmonuisse ferunt.
Utque favet Cytherea tibi, quia vicit, habetque
  Parta per arbitrium bina tropæa tuum;
Sic illas vereor; quæ, si tua gloria vera est,
  Judice te caussam non tenuere duæ.
Nec dubito, quin, te si prosequar, arma parentur.
  Ibit per gladios (hei mihi!) noster amor.

An fera Centauris indicere bella coëgit
  Atracis Hæmonios Hippodamia viros?
Tu fore tam justâ lentum Menelaon in irâ,
  Et geminos fratres, Tyndareumque putas?
Quòd bene te jactas, et fortia facta recenses,
  A verbis facies dissidet ista suis.
Apta magis Veneri, quàm sint tua corpora Marti.
  Bella gerant fortes: tu, Pari, semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto;
  Militia est operis altera digna tuis.
His ego, si saperem, paullóque audacior essem,
  Uterer. Utetur, si qua puella sapit.
Aut ego, deposito, faciam fortasse, pudore;
  Et dabo conjunctas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim præsentes plura loquamur;
  Scimus quid captes, colloquiumque voces.
Sed nimiùm properas; et adhuc tua messis in herbâ est.
  Hæc mora sit voto forsan amica tuo.
Hactenus. Arcanum furtivæ conscia mentis
  Litera, jam lasso pollice, sistat opus.
Cetera per socias Clymenen Æthramque loquamur,
  Quæ mihi sunt comites consiliumque duæ.

EPISTOLA XVIII.

LEANDER HERONI.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, salutem,
  Si cadat ira maris, Sesta puella, tibi.
Si mihi Dî faciles, et sunt in amore secundi;
  Invitis oculis hæc mea verba leges.
Sed non sunt faciles: nam cur mea vota morentur,
  Currere me notâ nec patiantur aquâ?
Ipsa vides cœlum pice nigrius; et freta ventis
  Turbida, perque cavas vix obeunda rates.
Unus, et hic audax, à quo tibi litera nostra
  Redditur, è portu navita movit iter.

Adscensurus eram: nisi quòd, cùm vincula proræ
  Solveret, in speculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut antè, parentes:
  Quemque tegi volumus, non latuisset, amor.
Protinus hæc scribens, Felix, i, litera, dixi:
  Jam tibi formosam porriget illa manum.
Forsitan admotis dominæ tangêre labellis;
  Rumpere dum niveo vincula dente volet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis,
  Cetera cum chartâ dextra locuta mea est.
At quantò mallem, quàm scriberet, illa nataret,
  Meque per adsuetas sedula ferret aquas!
Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
  Est tamen et sensûs apta ministra mei.
Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
  Sollicitum raucis ut mare fervet aquis.
His ego si vidi mulcentem pectora somnum
  Noctibus; insani sit mora longa freti.
Rupe sedens aliquâ, specto tua litora tristis:
  Et quò non possum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam summâ vigilantia turre,
  Aut videt, aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in siccâ vestis arenâ.
  Ter grave tentavi carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum juvenilibus æquor:
  Mersit et adversis ora natantis aquis.
At tu de rapidis, immansuetissime, ventis,
  Quid mecum certâ prœlia mente geris?
In me, si nescis, Borea, non æquora, sævis.
  Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cùm sis, non te tamen, improbe, quondam
  Ignibus Actæis incaluisse negas.
Gaudia rapturo si quis tibi claudere vellet
  Aërios aditus; quo paterere modo?
Parce, precor; facilemque move moderatiùs auram.
  Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto, precibusque meis obmurmurat ipse:
  Quasque quatit, nullâ parte coërcet aquas.

Nunc daret audaces utinam mihi Dædalus alas!
  Icarium quamvis hîc propè litus adest.
Quidquid erit, patiar: liceat modò corpus in auras
  Tollere; quod dubiâ sæpe pependit aquâ.
Interea, dum cuncta negant ventique fretumque,
  Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (namque est meminisse voluptas)
  Cùm foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora: deposito pariter cum veste timore,
  Jactabam liquido brachia lenta mari.
Luna ferè tremulum præbebat lumen eunti,
  Ut comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens, Faveas, Dea candida, dixi;
  Et subeant animo Latmia saxa tuo.
Non sinat Endymion te pectoris esse severi.
  Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
Tu, Dea, mortalem cœlo delapsa petebas.
  Vera loqui liceat; quam sequor, ipsa Dea est.
Neu referam mores cœlesti pectore dignos;
  Forma nisi in veras non cadit illa Deas.
A Veneris facie non est prior ulla, tuâque.
  Neve meis credas vocibus, ipsa vides.
Quantò, cùm fulges radiis argentea puris,
  Concedunt flammis sidera cuncta tuis;
Tantò formosis formosior omnibus illa est;
  Si dubitas, cæcum, Cynthia, lumen habes.
Hæc ego, vel certè non his diversa, locutus
  Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Unda repercussæ radiabat imagine Lunæ,
  Et nitor in tacitâ nocte diurnus erat:
Nullaque vox nostras, nullum veniebat ad aures,
  Præter dimotæ corpore, murmur, aquæ.
Alcyones solæ, memores Ceycis amati,
  Nescio quid visæ sunt mihi dulce queri.
Jamque fatigatis humero sub utroque lacertis,
  Fortiter in summas erigor altus aquas.
Ut procul adspexi lumen, Meus ignis in illo est;
  Illa meum, dixi, litora numen habent.

Et subitò lassis vires rediere lacertis:
Visaque, quàm fuerat, mollior unda mihi.
Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præstat amor.
Quò magis accedo, propioraque litora fiunt,
Quóque minus restat; plus libet ire mihi.
Cùm verò possum cerni quoque; protinus addis
Spectatrix animos, ut valeamque facis.
Nunc etiam nando dominæ placuisse laboro,
Atque oculis jacto brachia nostra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum:
Hoc quoque enim vidi: nec mihi verba dabas.
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Ne fieret primâ pes tuus udus aquâ.
Excipis amplexu, feliciaque oscula jungis:
Oscula (Dî magni!) trans mare digna peti.
Eque tuis demtos humeris mihi tradis amictus:
Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cetera nox, et nos, et turris conscia novit,
Quodque mihi lumen per vada monstrat iter.
Nec magis illius numerari gaudia noctis,
Hellespontiaci quàm maris alga potest.
Quò brevius spatium nobis ad furta dabatur,
Hòc magis est cautum, ne foret illud iners.
Jamque, fugaturâ Tithoni conjuge noctem,
Prævius Auroræ Lucifer ortus erat.
Oscula congerimus properata, sine ordine, raptim,
Et querimur parvas noctibus esse moras.
Atque ita cunctatus, monitu nutricis amaro
Frigida desertâ litora turre peto.
Digredimur flentes: repetoque ego Virginis æquor,
Respiciens dominam, dum licet, usque meam.
Si qua fides vero est; veniens huc esse natator;
Cùm redeo, videor naufragus esse mihi.
Hoc quoque si credas; ad te via prona videtur:
A te cùm redeo, clivus inertis aquæ.
Invitus repeto patriam: quis credere possit?
Invitus certè nunc moror urbe meâ.

Hei mihi! cur animo juncti secernimur undis?
  Unaque mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Sestos, vel te mea sumat Abydos:
  Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor, quoties confunditur æquor?
  Cur mihi caussa levis, ventus, obesse potest?
Jam nostros curvi nôrunt delphines amores:
  Ignotum nec me piscibus esse reor.
Jam patet attritus solitarum limes aquarum;
  Non aliter, multâ quàm via pressa rotâ.
Quod mihi non esset, nisi sic iterare, querebar:
  At nunc per ventos hoc quoque deesse queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent,
  Vixque manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cùm primùm de Virgine nomina mersâ,
  Quæ tenet, est nactum, tale fuisse puto.
Et satis amissâ locus hic infamis ab Helle est:
  Utque mihi parcat, crimine nomen habet.
Invideo Phryxo; quem per freta tristia tutum
  Aurea lanigero vellere vexit ovis.
Nec tamen officium pecoris navisve requiro:
  Dummodo, quas findam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nullâ: fiat modò copia nandi,
  Idem, navigium, navita, vector, ero.
Nec sequar aut Helicen, aut, quâ Tyros utitur, Arcton:
  Publica non curat sidera noster amor.
Andromedan alius spectet, claramve Coronam,
  Quæque micat gelido Parrhasis Ursa polo.
At mihi, quod Perseus et cum Jove Liber amârunt,
  Indicium dubiæ non placet esse viæ.
Est aliud lumen, multò mihi certius istis;
  Non erit in tenebris quo duce noster amor.
Hoc ego dum spectem, Colchos, et in ultima Ponti,
  Quâque viam fecit Thessala pinus, eam:
Et juvenem possim superare Palæmona nando,
  Miraque quem subitò reddidit herba Deum.
Sæpe per adsiduos languent mihi brachia motus,
  Vixque per immensas fessa trahuntur aquas.

His ego cùm dixi, Pretium non vile laboris,
Jam dominæ vobis colla tenenda dabo:
Protinus illa valent, atque ad sua præmia tendunt:
Ut celer Eleo carcere missus equus.
Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores:
Teque, magis cœlo digna puella, sequor.
Digna quidem cœlo, sed adhuc tellure morare:
Aut dic, ad Superos et mihi quâ sit iter.
Hîc es, et exiguum misero contingis amanti:
Cumque meâ fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quòd lato non separor æquore, prodest?
Num minùs hòc nobis tam brevis obstat aqua?
An malim, dubito, toto procul orbe remotus
Cum dominâ longè spem quoque habere meâ.
Quò propiùs nunc es, flammâ propiore calesco:
Et res non semper, spes mihi semper adest.
Penè manu, quod amo, (tanta est vicinia) tango:
Sæpe sed (heu!) lacrimas hoc mihi penè movet.
Velle quid est aliud fugientia prendere poma,
Spemque suo refugi fluminis ore sequi?
Ergo ego te numquam, nisi cùm volet unda, tenebo?
Et me felicem nulla videbit hiems?
Cúmque minùs firmum nil sit, quàm ventus et unda,
In ventis et aquâ spes mea semper erit?
Æstus adhuc tamen est. Quid cùm mihi læserit æquor
Plias, et Arctophylax, Oleniumque pecus!
Aut ego non novi, quàm sit temerarius; aut me
In freta non cautus tunc quoque mittet Amor.
Neve putes id me, quod abest, promittere tempus:
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor;
Ire per invitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia salvo:
Aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen, ut partes expellar in illas;
Et teneant portus naufraga membra tuos.
Flebis enim, tactuque meum dignabere corpus:
Et, Mortis, dices, huic ego caussa fui.

Scilicet interitûs offenderis omine nostri:
  Literaque invisa est hâc mea parte tibi.
Desino; parce queri. Sed et ut mare finiat iram,
  Accedant, quæso, fac tua vota meis.
Pace brevi nobis opus est; dum transferor istó:
  Cùm tua contigero litora, perstet hiems.
Illîc est aptum nostræ navale carinæ:
  Et meliùs nullâ stat mea puppis aquâ.
Illîc me claudat Boreas; ubi dulce morari.
  Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero.
Nec faciam surdis convicia fluctibus ulla:
  Triste nataturo nec querar esse fretum.
Me pariter venti teneant, pariterque lacerti;
  Per caussas istîc impediarque duas.
Cùm patietur hiems, remis ego corporis utar.
  Lumen in adspectu tu modò semper habe.
Interea pro me pernoctet epistola tecum;
  Quam precor ut minimâ prosequar ipse morâ.

EPISTOLA XIX.

HERO LEANDRO.

Quam mihi misisti verbis, Leandre, salutem,
  Ut possim missam rebus habere; veni.
Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt.
  Da veniam fassæ; non patienter amo.
Urimur igne pari: sed sum tibi viribus impar.
  Fortius ingenium suspicor esse viris.
Ut corpus, teneris ita mens infirma puellis.
  Deficiam; parvi temporis adde moram.
Vos, modò venando, modò rus geniale colendo,
  Ponitis in variâ tempora longa morâ.
Aut fora vos retinent, aut unctæ dona palæstræ:
  Flectitis aut freno colla sequacis equi.
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo.
  Diluitur posito serior hora mero.

His mihi submotæ, vel si minùs acriter urar,
  Quod faciam, superest, præter amare, nihil.
Quod superest, facio: teque, ô mea sola voluptas,
  Plùs quoque, quàm reddi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum carâ de te nutrice susurro;
  Quæque tuum, miror, caussa moretur iter:
Aut mare prospiciens, odioso concita vento
  Corripio verbis æquora penè tuis:
Aut tibi sævitiæ paullum gravis unda remisit:
  Posse quidem, sed te nolle venire, queror:
Dumque queror, lacrimæ per amantia lumina manant,
  Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Sæpe tui, specto, si sint in litore passus:
  Impositas tamquam servet arena notas.
Utque rogem de te, et scribam tibi, si quis Abydo
  Venerit, aut quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam, quoties dem vestibus oscula, quas tu
  Hellespontiacâ ponis iturus aquâ?
Sic ubi lux acta est, et noctis amicior hora
  Exhibuit pulso sidera clara die;
Protinus in summâ vigilantia lumina turre
  Ponimus, adsuetæ signa notamque viæ.
Tortaque versato ducentes stamina fuso,
  Femineâ tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quæris?
  Nil, nisi Leandri nomen, in ore meo est.
Jamne putes exîsse domo mea gaudia, nutrix?
  An vigilant omnes? et timet ille suos?
Jamne suas humeris illum deponere vestes;
  Pallade jam pingui tinguere membra putes?
Adnuit illa feré: non nostra quòd oscula curet;
  Sed movet obrepens somnus anile caput.
Postque moræ minimum, Jam certè navigat, inquam;
  Lentaque dimotis brachia jactat aquis.
Paucaque cùm tactâ perfeci stamina telâ,
  An medio possis, quærimus, esse freto.
Et modò prospicimus: timidâ modò voce precamur,
  Ut tibi det faciles utilis aura vias.

Auribus interdum voces captamus, et omnem
  Adventûs strepitum credimus esse tui.
Sic ubi deceptæ pars est mihi maxima noctis
  Acta; subit furtim lumina fessa sopor.
Forsitan invitus, mecum tamen, improbe, dormis:
  Et, quamquam non vis ipse venire, venis.
Nam modò te videor prope me spectare natantem:
  Brachia nunc humeris humida ferre meis.
Nunc dare, quæ soleo, madidis velamina membris:
  Pectora nunc juncto vestra fovere sinu.
Multaque præterea, linguæ reticenda modestæ;
  Quæ fecisse juvat, facta referre pudet.
Me miseram! brevis est hæc, et non vera voluptas.
  Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmiùs ô cupidi tandem coëamus amantes:
  Nec careant verâ gaudia nostra fide.
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
  Cur toties à me, lente natator, abes?
Est mare (confiteor) nondum tractabile nanti:
  Nocte sed hesternâ lenior aura fuit.
Cur ea præterita est? cur non ventura timebas?
  Tam bona cur periit, nec tibi rapta, via est?
Protinus ut similis detur tibi copia cursûs;
  Hòc melior certè, quò prior, illa fuit.
At citò mutata est jactati forma profundi:
  Tempore, cùm properas, sæpe minore venis.
Hîc, puto, deprensus nil, quod querereris, haberes;
  Meque tibi amplexo nulla noceret hiems.
Certè ego tum ventos audirem lenta tonantes,
  Et numquam placidas èsse precarer aquas.
Quid tamen evenit, cur sis metuentior undæ?
  Contemtumque priùs, nunc vereare, fretum?
Nam memini, cùm te sævum veniente minaxque
  Non minùs, aut multò non minùs, æquor erat.
Cùm tibi clamabam, Sic tu temerarius esto,
  Ne miseræ virtus sit tua flenda mihi.
Unde novus timor hic? quóque illa audacia fugit?
  Magnus ubi est spretis ille natator aquis?

Sis tamen hoc potiùs, quàm quod priùs esse solebas:
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dum modò sis idem: dum sic, ut scribis, amemur:
Flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo, mea vota morantes,
Quàm, similis vento, ne tuus erret amor:
Ne non sim tanti, superentque pericula caussam:
Et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo, patriâ ne lædar, et impar
Ducar Abýdeno Thressa puella toro.
Ferre tamen possum patientiùs omnia; quàm si
Otia, nescio quâ pellice captus, agas:
In tua si veniant alieni colla lacerti:
Sitque novus nostri finis amoris amor.
Ah potiùs peream, quàm crimine vulnerer isto:
Fataque sint culpâ nostra priora tuâ!
Nec quia venturi dederis mihi signa doloris,
Hæc loquor; aut famâ sollicitata novâ.
Omnia sed vereor; (quis enim securus amavit?)
Cogit et absentes plura timere locus.
Felices illas, sua quas præsentia nôsse
Crimina vera jubet, falsa timere vetat!
Nos tam vana movet, quàm facta injuria fallit:
Incitat et morsus error uterque pares.
O utinam venias! aut ut ventusve paterve,
Caussaque sit certæ femina nulla moræ!
Quòd si quam sciero; moriar (mihi crede) dolendo.
Jamdudum peccas, si mea fata petis.
Sed neque peccabis, frustrâque ego terreor istis:
Quóque minùs venias, invida pugnat hiems.
Me miseram! quanto planguntur litora fluctu!
Et latet obscurâ condita nube dies!
Forsitan ad pontum mater pia venerit Helles,
Mersaque roratis nata fleatur aquis:
An mare, ab inviso privignæ nomine dictum,
Vexat in æquoream versa noverca Deam?
Non favet, ut nunc est, teneris locus iste puellis.
Hâc Helle periit; hâc ego lædor aquâ.

At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum
Nullus erat ventis impediendus amor:
Si neque Amymone, nec laudatissima forma
Criminis est Tyro fabula vana tui;
Lucidaque Alcyone, Circeque et Alymone nata,
Et nondum nexis angue Medusa comis;
Flavaque Laodice, cœloque recepta Celæno,
Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certè pluresque canunt, Neptune, poëtæ
Molle latus lateri composuisse tuo.
Cur igitur, toties vires expertus amoris,
Adsuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox; latoque mari tua prœlia misce.
Seducit terras hæc brevis unda duas.
Te decet aut magnas magnum jactare carinas;
Aut etiam totis classibus esse trucem.
Turpe Deo pelagi, juvenem terrere natantem:
Gloriaque est stagno quolibet ista minor.
Nobilis ille quidem est, et clarus origine: sed non
A tibi suspecto ducit Ulixe genus.
Da veniam, servaque duos. Natat ille: sed îsdem
Corpus Leandri, spes mea, pendet aquis.
Sternuit et lumen: (posito nam scribimus illo.)
Sternuit; et nobis prospera signa dedit.
Ecce merum nutrix faustos instillat in ignes:
Crasque erimus plures, inquit, et ipsa bibit.
Effice nos plures, evicta per æquora lapsus,
O penitus toto corde recepte mihi.
In tua castra redi, socii desertor Amoris.
Ponuntur medio cur mea membra toro?
Quod timeas, non est. Auso Venus ipsa favebit:
Sternet et æquoreas, æquore nata, vias.
Ire libet tumidas ipsi mihi sæpe per undas:
Sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
Nam cur, hoc vectis Phryxo Phryxique sorore,
Sola dedit vastis femina nomen aquis?
Forsitan ad reditum metuas ne tempora desint,
Aut gemini nequeas ferre laboris onus.

At nos diversi medium coëamus in æquor:
  Obviaque in summis oscula demus aquis:
Atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes.
  Exiguum, sed plus, quàm nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clàm cogit amare,
  Vel timidus famæ cedere vellet amor!
Nunc malè res junctæ, calor et reverentia, pugnant.
  Quid sequar in dubio est. Hæc decet: ille juvat.
Ut semel intravit Colchos Pagasæus Iäson;
  Impositam celeri Phasida puppe tulit.
Ut semel Idæus Lacedæmona venit adulter;
  Cum prædâ rediit protinus ille suâ.
Tu, quàm sæpe petis quod amas, tam sæpe relinquis:
  Et quoties grave fit puppibus ire, natas.
Sic tamen, ô juvenis, tumidarum victor aquarum,
  Sic facito spernas, ut vereare, fretum.
Arte laboratæ vincuntur ab æquore puppes:
  Tu tua plus remis brachia posse putes?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt, Leandre, natare.
  Exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram! cupio non persuadere, quod hortor:
  Sisque, precor, monitis fortior ipse meis.
Dummodo pervenias, excussaque sæpe per undas
  Injicias humeris brachia lassa meis.
Sed mihi, cæruleas quoties obvertor ad undas,
  Nescio quæ pavidum frigora pectus habent,
Nec minùs hesternæ confundor imagine noctis,
  Quamvis est sacris illa piata meis.
Namque sub Aurorâ, jam dormitante lucernâ,
  (Somnia quo cerni tempore vera solent)
Stamina de digitis cecidere, sopore remissis:
  Collaque pulvino nostra ferenda dedi.
Hîc ego ventosas nantem delphina per undas
  Cernere non dubiâ sum mihi visa fide.
Quem, postquam bibulis illisit fluctus arenis,
  Unda simul miserum vitaque deseruit.
Quidquid id est, timeo. Nec tu mea somnia ride:
  Nec nisi tranquillo brachia crede mari.

Si tibi non parcis, dilectæ parce puellæ:
  Quæ numquam, nisi te sospite, sospes erit.
Spes tamen est fractis vicinæ pacis in undis.
  Tum placidas tuto pectore finde vias.
Interea, nanti quoniam fretà pervia non sunt,
  Leniat invisas litera missa moras.

EPISTOLA XX.

ACONTIUS CYDIPPÆ.

Pone metum: nihil hîc iterum jurabis amanti.
  Promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege: discedat sic corpore languor ab isto,
  Qui meus est, ullâ parte dolente, dolor.
Quid pudor ora subit? nam, sicut in æde Dianæ,
  Suspicor ingenuas erubuisse genas.
Conjugium pactamque fidem, non crimina, posco:
  Debitus ut conjux, non ut adulter, amo.
Verba licet repetas, quæ demtus ab arbore fœtus
  Pertulit ad castas, me jaciente, manus;
Invenies illîc id te spondere, quod opto,
  Te potiùs, virgo, quàm meminisse Deam.
Nunc quoque idem timeo: sed idem tamen acrius illud
  Adsumsit vires; auctaque flamma morâ est.
Quique fuit numquam parvus; nunc tempore longo,
  Et spe, quam dederas tu mihi, crevit amor.
Spem mihi tu dederas: meus hic tibi credidit ardor.
  Non potes hoc factum teste negare Deâ.
Adfuit, et præsens, ut erant, tua verba notavit:
  Et visa est motâ dicta probâsse comâ.
Deceptam dicas nostrâ te fraude licebit:
  Dum fraudis nostræ caussa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, nisi utì tibi jungerer uni?
  Id me, quod quereris, conciliare potest.
Non ego naturâ, nec sum tam callidus usu:
  Sollertem tu me, (crede) puella, facis.

Te mihi compositis (si quid tamen egimus) à me
  Adstrinxit verbis ingeniosus Amor.
Dictatis ab eo feci sponsalia verbis:
  Consultoque fui juris Amore vafer.
Sit fraus huic nomen facto, dicarque dolosus:
  (Si tamen est, quod ames velle tenere, dolus.)
En iterum scribo, mittoque rogantia verba.
  Altera fraus hæc est: quodque queraris, habes.
Si noceo, quòd amo; fateor, sine fine nocebo;
  Teque petam: caveas tu licèt ipsa peti.
Per gladios alii placitas rapuere puellas:
  Scripta mihi cautè litera crimen erit?
Dî faciant, possim plures imponere nodos!
  Ut tua sit nullâ libera parte fides.
Mille doli restant: clivo sudamus in imo.
  Ardor inexpertum nil sinet esse meus.
Sit dubium, possisne capi; captabere certé.
  Exitus in Dîs est: sed capiere tamen.
Ut partem effugias, non omnia retia falles:
  Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit Amor.
Si non proficiant artes, veniemus ad arma;
  Inque tui cupido rapta ferere sinu.
Non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum:
  Nec quemquam, qui, vir possit ut esse, fuit.
Nos quoque: sed taceo. Mors hujus pœna rapinæ
  Ut sit, erit quàm te non habuisse, minor.
Aut esses formosa minùs, peterere modesté.
  Audaces facie cogimur esse tuâ.
Tu facis hoc, oculique tui; quibus ignea cedunt
  Sidera; qui flammæ caussa fuere meæ.
Hoc flavi faciunt crines, et eburnea cervix;
  Quæque, precor, veniant in mea colla manus:
Et decor, et vultus sine rusticitate pudentes;
  Et, Thetidi quales vix rear esse, pedes.
Cetera si possem laudare, beatior essem:
  Nec dubito, totum quin sibi par sit opus.
Hâc ego compulsus, non est mirabile, formâ,
  Si pignus volui vocis habere tuæ.

Denique, dum captam tu te cogare fateri,
Insidiis esto capta puella meis.
Invidiam patiar: passo sua præmia dentur.
Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionen Telamon, Briseïda cepit Achilles:
Utraque victorem victa secuta suum.
Quamlibet accuses, et sis irata licebit;
Iratâ liceat dum mihi posse frui.
Idem, qui facimus, factam tenuabimus iram:
Copia placandæ sit modò parva tui.
Ante tuos flentem liceat consistere vultus:
Et liceat lacrimis addere verba suis.
Utque solent famuli, cùm verbera sæva verentur,
Tendere submissas ad tua crura manus.
Ignoras tua jura: voca: cur arguor absens?
Jamdudum dominæ more venire jube.
Ipsa meos scindas licèt imperiosa capillos,
Oraque sint digitis livida facta tuis:
Omnia perpetiar: tantùm fortasse timebo,
Corpore lædatur ne manus ista meo.
Sed neque compedibus, nec me compesce catenis:
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cùm bene se, quantumque volet, satiaverit ira;
Ipsa tibi dices, Quàm patienter amat!
Ipsa tibi dices, ubi videris omnia ferre;
Tam bene qui servit, serviat iste mihi.
Nunc reus infelix absens agor: et mea, cùm sit
Optima, non ullo caussa tuente perit.
Hoc quoque, quod jus est, sit scriptum injuria nostrum:
Quod de me solo nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia. Si non
Vis mihi promissum reddere, redde Deæ.
Adfuit, et vidit, cùm tu decepta rubebas:
Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina re careant. Nihil est violentius illâ,
Cùm sua, quod nolim, numina læsa videt.
[Testis erit Calydonis aper. Nam scimus, ut illo
Sit magis in natum sæva reperta parens.]

Testis et Actæon, quondam fera creditus illis,
  Ipse dedit leto cum quibus antè feras.
Quæque superba parens, saxo per corpus oborto,
  Nunc quoque Mygdoniâ flebilis exstat humo.
Hei mihi, Cydippe! timeo tibi dicere verum;
  Ne videar caussâ falsa monere meâ:
Dicendum tamen est: hoc est, (mihi crede) quòd ægra
  Ipso nubendi tempore sæpe jaces.
Consulit ipsa tibi; neu sis perjura laborat:
  Et salvam salvâ te cupit esse fide.
Inde fit, ut, quoties existere perfida tentas,
  Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce movere feros animosæ Virginis arcus:
  Mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus:
  Servetur facies ista fruenda mihi.
Servetur vultus ad nostra incendia nati:
  Quique subest niveo lætus in ore rubor.
Hostibus è si quis, ne fias nostra, repugnat;
  Sic sit, ut, invalidâ te, solet esse mihi.
Torqueor ex æquo, vel te nubente, vel ægrâ:
  Dicere nec possum, quid minus ipse velim.
Maceror interdum, quòd sim tibi caussa dolendi:
  Teque meâ lædi calliditate puto.
In caput hæc nostrum dominæ perjuria, quæso,
  Eveniant: pœnâ tuta sit illa meâ.
Ne tamen ignorem, quid agas; ad limina crebrò
  Anxius huc illuc dissimulanter eo.
Subsequor ancillam furtim famulumve, requirens
  Profuerint somni quid tibi, quidve cibi.
Me miserum! quòd non medicorum jussa ministro,
  Effingoque manus, insideoque toro.
Et rursus miserum! quòd, me procul inde remoto,
  Quem minimè vellem, forsitan alter adest.
Ille manus istas effingit, et adsidet ægræ,
  Invisus Superis, cum Superisque mihi.
Dumque suo tentat salientem pollice venam;
  Candida per caussam brachia sæpe tenet:

Contrectatque sinus, et forsitan oscula jungit.
  Officio merces plenior ista suo est.
Quis tibi permisit nostras præcerpere messes?
  Ad sepem alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est: mea turpiter oscula sumis.
  A mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus. Quam tangis, nostra futura est.
  Postmodo si facias istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter.
  Si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti.
  Neu falsam dicas esse; face ipsa legat.
Alterius thalamo, tibi nos, tibi dicimus, exi.
  Quid facis hîc? exi: non vacat iste torus.
Nam quòd habes et tu humani verba altera pacti;
  Non erit idcirco par tua caussa meæ.
Hæc mihi se pepigit: pater hanc tibi, primus ab illâ:
  Sed propior certè, quàm pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc: hæc adjuravit amanti.
  Ille homines, hæc est testificata Deam.
Hic metuit mendax, timet hæc perjura vocari.
  Num dubites, hic sit major, an ille metus?
Denique, ut amborum conferre pericula possis,
  Respice ad eventus: hæc cubat, ille valet.
Nos quoque dissimili certamina mente subimus;
  Nec spes par nobis, nec timor æquus adest.
Tu petis ex tuto: gravior mihi morte repulsa est:
  Idque ego jam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi justitiæ, si recti cura fuisset;
  Cedere debueras ignibus ipse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro caussâ pugnat iniquâ;
  Ad quid, Cydippe, litera nostra redit?
Hic facit ut jaceas, et sis suspecta Dianæ.
  Hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
Hoc faciente subis tam sæva pericula vitæ.
  Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!
Quem si repuleris, nec, quem Dea damnat, amâris;
  Et tu continuò, certè ego salvus ero.

Siste metum, virgo, stabili potiere salute.
Fac modò polliciti conscia templa colas.
Nec bove mactato cœlestia numina gaudent;
Sed, quæ præstanda est et sine teste, fide.
Ut valeant aliæ, ferrum patiantur et ignes:
Fert aliis tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis; tantùm perjuria vita:
Teque simul serva, meque, datamque fidem.
Præteritæ veniam dabit ignorantia culpæ:
Exciderint animo fœdera lecta tuo.
Admonita es modò voce meâ, modò cassibus istis;
Quos, quoties tentas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
Ut tibi luciferas offerat illa manus.
Audiet; et, repetens quæ sint audita, requiret
Ipsa, tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum; scit te promittere falsò.
Jurabis; scit te fallere posse Deos.
Non agitur de me: curâ majore laboro.
Anxia sunt vitæ pectora nostra tuæ.
Cur modò te dubiam pavidi flevere parentes,
Ignaros culpæ quos facis esse tuæ?
Et cur ignorent? matri licet omnia narres.
Nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
Ordine fac referas, ut sis mihi cognita primùm,
Sacra pharetratæ dum facis ipsa Deæ.
Ut, te conspectâ, subitò (si fortè notâsti)
Restiterim fixis in tua membra genis:
Ut, te dum nimiùm miror, (nota certa furoris)
Deciderint humero pallia lapsa meo.
Postmodo nescio quâ venisse volubile malum,
Verba ferens doctis insidiosa notis.
Quod quia sit lectum sanctâ præsente Dianâ,
Esse tuam vinctam, numine teste, fidem.
Ne tamen ignoret quæ sit sententia scripto;
Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
Nube, precor, dicet, cui te bona numina jungunt:
Quem fore jurâsti, sit gener ille mihi.

Quisquis is est, placeat; quoniam placet antè Dianæ.
  Talis erit mater, si modò mater erit.
Sic tamen et quærat, qui sim quantusque, jubeto:
  Inveniet vobis consuluisse Deam.
Insula Coryciis quondam celeberrima Nymphis
  Cingitur Ægeo, nomine Cea, mari.
Illa mihi patria est. Nec, si generosa probâris
  Nomina, despectis arguor ortus avis.
Sunt et opes nobis: sunt et sine crimine mores:
  Amplius utque nihil, me tibi jungit amor.
Adpeteres talem vel non jurata maritum:
  Juratæ vel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in somnis jaculatrix scribere Phœbe,
  Hæc tibi me vigilem scribere jussit Amor.
E quibus alterius mihi jam nocuere sagittæ:
  Alterius noceant ne tibi tela, cave.
Juncta salus nostra est: miserere meique tuique.
  Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit, cùm jam data signa sonabunt,
  Tinctaque votivo sanguine Delos erit;
Aurea ponetur mali felicis imago,
  Caussaque versiculis scripta duobus erit:
Effigie pomi testatur Acontius hujus,
  Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior infirmum ne lasset epistola corpus,
  Clausaque consueto sit sibi fine; vale.

EPISTOLA XXI.

CYDIPPE ACONTIO.

Pertimui, scriptumque tuum sine murmure legi,
  Juraret ne quos inscia lingua Deos.
Et, puto, captâsses iterum: nisi, ut ipse fateris,
  Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui: sed, si tibi dura fuissem,
  Aucta foret sævæ forsitan ira Deæ.

Omnia cùm faciam, cùm dem pia tura Dianæ;
  Illa tamen justâ plùs tibi parte favet.
Utque cupis credi, memori te vindicat irâ.
  Talis in Hippolyto vix fuit illa suo.
At meliùs Virgo favisset virginis annis;
  Quos vereor paucos ne velit esse mihi.
Languor enim, caussis non adparentibus, hæret.
  Adjuvor et nullâ fessa medentis ope.
Quàm tibi nunc gracilem vix hæc rescribere, quámque
  Pallida vix cubito membra levare putas?
Huc timor accedit, ne quis, nisi conscia nutrix,
  Colloquii nobis sentiat esse vices.
Ante fores sedet hæc: quid agamque rogantibus intus,
  Ut possim tutò scribere, Dormit, ait.
Mox ubi, secreti longi caussa optima, somnus
  Credibilis tardâ desinit esse morâ,
Jamque venire videt, quos non admittere durum est;
  Exscreat; et fictâ dat mihi signa notâ.
Sicut eram, properans verba imperfecta relinquo:
  Et tegitur trepido litera cauta sinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat.
  Quantus sit nobis, adspicis ipse, labor.
Quâ, peream, si dignus eras, ut vera loquamur:
  Sed melior justo, quamque mereris, ego.
Ergo te propter toties incerta salutis
  Commentis pœnas doque dedique tuis?
Hæc nobis formæ te laudatore superbæ
  Contingit merces? et placuisse nocet?
Si tibi deformis, quod mallem, visa fuissem;
  Culpatum nullâ corpus egeret ope.
Nunc laudata gemo: nunc me certamine vestro
  Proditis; et proprio vulneror ipsa bono.
Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum;
  Tu votis obstas illius, ille tuis.
Ipsa, velut navis, jactor; quam certus in altum
  Propellit Boreas, æstus et unda refert.
Cùmque dies caris optata parentibus instat,
  Immodicus pariter corporis ardor inest;

Et mihi conjugii tempus crudelis ad ipsum
  Persephone nostras pulsat acerba fores.
Jam pudet: et timeo, quamvis mihi conscia non sim,
  Offensos videar ne meruisse Deos.
Accidere hoc aliquis casu contendit: et alter
  Acceptum Superis hunc negat esse virum.
Neve nihil credas in te quoque dicere famam,
  Facta veneficiis pars putat ista tuis.
Caussa latet: mala nostra patent. Vos pace movetis
  Aspera submotâ prœlia: plector ego.
Dicam nunc, solitoque tibi me decipe more:
  Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si lædis, quod amas, hostem sapienter amabis.
  Me, precor, ut serves, perdere velle velis.
Aut tibi jam nulla est speratæ cura puellæ,
  Quam ferus indignâ tabe perire sinis:
Aut Dea si frustrà pro me tibi sæva rogatur,
  Quid mihi te jactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas. Non vis placare Dianam;
  Immemor es nostri: non potes; illa tui est.
Vel numquam mallem, vel non mihi tempore in illo
  Esset in Ægæis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est æquore navis,
  Et fuit ad cœptas hora sinistra vias.
Quo pede processi! quo me pede limine movi!
  Picta citæ tetigi quo pede texta ratis!
Bis tamen adverso redierunt carbasa vento.
  Mentior ah demens! ille secundus erat.
Ille secundus erat, qui me referebat euntem;
  Quique parum felix impediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset!
  Sed stultum est venti de levitate queri.
Mota loci famâ properabam visere Delon;
  Et facere ignavâ puppe videbar iter.
Quàm sæpe, ut tardis, feci convicia remis;
  Questaque sum vento lintea parca dari!
Et jam transieram Myconon, jam Tenon, et Andron:
  Inque meis oculis candida Delos erat.

Quam procul ut vidi, Quid me fugis, insula? dixi:
  Laberis in magno numquid, ut antè, mari?
Institeram terræ, cùm jam, propè luce peractâ,
  Demere purpureis Sol juga vellet equis:
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
  Comuntur nostræ, matre jubente, comæ.
Ipsa dedit gemmas digitis, et crinibus aurum:
  Et vestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ Superis, quibus insula sacra est,
  Flava salutatis tura merumque damus.
Dumque parens aras votivo sanguine tinguit,
  Festaque fumosis ingerit exta focis;
Sedula me nutrix alias quoque ducit in ædes,
  Erramusque vago per loca sacra pede.
Et modò porticibus spatior, modò munera regum
  Miror: et in cunctis stantia signa locis.
Miror et innumeris structam de cornibus aram,
  Et de quâ pariens arbore nixa Dea est.
Et quæ præterea (neque enim meminive, libetve,
  Quidquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans, à te spectabar, Aconti;
  Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo, gradibus sublime, Dianæ:
  Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum, cum carmine tali.
  Hei mihi! juravi nunc quoque penè tibi.
Sustulit hoc nutrix, mirataque, Perlege, dixit.
  Insidias legi, magne poëta, tuas.
Nomine conjugii dicto, confusa pudore
  Sensi me totis erubuisse genis:
Luminaque in gremio, veluti defixa, tenebam;
  Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe, quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
  Quidve vir elusâ virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumtâ peltata securi;
  Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
  Sicut ab Hippolyte, præda relata tibi est.

Verba, quid exsultas, tua si mihi verba dederunt;
  Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippe pomum, pomum Schœneïda cepit.
  Tu nunc Hippomenes, scilicet, alter eris.
At fuerat melius, (si te puer iste tenebat,
  Quem tu nescio quas dicis habere faces,)
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
  Exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cùm peteres, ea non profitenda putabas,
  Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potiùs, quàm persuadere, volebas,
  Si poteram auditâ conditione capi?
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris,
  Linguaque præsentem testificata Deam?
Quæ jurat, mens est: nil conjuravimus illâ.
  Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudensque animi sententia jurat,
  Et nisi judicii vincula nulla valent.
Si tibi conjugium volui promittere nostrum;
  Exige polliciti debita jura tori:
Sed si nil dedimus, præter sine pectore vocem;
  Verba suis frustrà viribus orba tenes.
Non egò juravi: legi jurantia verba.
  Vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alias: succedat epistola pomo.
  Si valet hoc; magnas divitis aufer opes.
Fac, jurent Reges sua se tibi regna daturos;
  Sitque tuum, toto quidquid in orbe placet.
Major es hâc ipsâ multò (mihi crede) Dianâ,
  Si tua tam præsens litera numen habet.
Cùm tamen hæc dixi, cùm me tibi firma negavi,
  Cùm bene promissi caussa peracta mei est;
Confiteor, timeo sævæ Latoïdos iram:
  Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quarè, quoties socialia sacra parantur,
  Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi jam veniens positas Hymenæus ad aras
  Fugit; et è thalami limine terga dedit.

Vixque manu pigrâ toties infusa resurgunt
Lumina: vix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis stillant unguenta capillis,
Et trahitur multo splendida palla croco.
Cùm tetigit limen, lacrimas mortisque timorem
Cernit; et à cultu multa remota suo.
Projicit ipse suas deductâ fronte coronas,
Spissaque de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in tristi lætum consurgere turbâ:
Quique erat in pallâ, transit in ora rubor.
At mihi (væ miseræ!) torrentur febribus artus:
Et gravius justo pallia pondus habent.
Nostraque plorantes video super ora parentes:
Et, face pro thalami, fax mihi mortis adest.
Parce laboranti, pictâ Dea læta pharetrâ;
Daque salutiferam jam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum caussas depellere leti;
Te contrà titulum mortis habere meæ.
Numquid, in umbroso cùm velles fonte lavari,
Imprudens vultus ad tua labra tuli?
Præteriine tuas de tot cœlestibus aras?
Atque tua est nostrâ spreta parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quòd perjuria legi;
Inque parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Tura feras. Prosint, quæ nocuere, manus.
Cur, quæ succenset, quòd adhuc tibi pacta puella
Non tua fit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de vivâ tibi sunt speranda. Quid aufert
Sæva mihi vitam, spem tibi Diva mei?
Nec tu credideris illum, cui destinor uxor,
Ægra superpositâ membra fovere manu.
Adsidet ille quidem, quantum permittitur ipsi:
Sed meminit nostrum virginis esse torum.
Jam quoque nescio quid de me sensisse videtur.
Nam lacrimæ caussâ sæpe latente cadunt.
Et minùs audacter blanditur, et oscula rara
Accipit, et timido me vocat ore suam.

Nec miror sensisse, notis cùm prodar apertis.
  In dextrum versor, cùm venit ille, latus.
Nec loquor, et tecto simulatur lumine somnus:
  Captantem tactus rejicioque manum.
Ingemit, et tacito suspirat pectore: meque
  Offensam, quamvis non mereatur, habet.
Hei mihi, quòd gaudes, et te juvat ista voluptas!
  Hei mihi, quòd sensus sum tibi fassa meos!
Si mihi lingua foret; tu nostrâ justiùs irâ,
  Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut invalidum liceat tibi visere corpus.
  Es procul à nobis: et tamen inde noces.
Mirabar, quare tibi nomen Acontius esset:
  Quod faciat longè vulnus, acumen habes.
Certè ego convalui nondum de vulnere tali;
  Ut jaculo, scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? sanè ut miserabile corpus,
  Ingenii videas bina tropæa tui.
Concidimus macie; color est sine sanguine: qualem
  In pomo refero mente fuisse tuo.
Candida nec mixto sublucent ora rubore.
  Forma novi talis marmoris esse solet.
Argenti color est inter convivia talis,
  Quod tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc videas, visam priùs esse negabis:
  Arte nec est, dices, ista petenda meâ:
Promissique fidem, ne sim tibi juncta, remittes;
  Et cupies illud non meminisse Deam.
Forsitan et facies, jurem ut contraria rursus;
  Quæque legam, mittes altera verba mihi.
Sed tamen adspiceres vellem, prout ipse rogabas,
  Et discas sponsæ languida membra tuæ.
Durius et ferro cùm sit tibi pectus, Aconti;
  Tu veniam nostris vocibus ipse petas.
Ne tamen ignores, ope quâ revalescere possim:
  Quæritur à Delphis fata canente Deo.
Is quoque nescio quam, nunc ut vaga fama susurrat,
  Neglectam queritur testis habere fidem.

Hoc Deus et vates, hoc et mea carmina dicunt:
  At desunt voto carmina nulla tuo.
Unde tibi favor hic? nisi quòd nova fortè reperta est,
  Quæ capiat magnos litera lecta Deos.
Teque tenente Deos, numen sequor ipsa Deorum:
  Doque libens victas in tua vota manus.
Fassaque sum matri deceptæ fœdera linguæ,
  Lumina fixa tenens, plena pudoris, humo.
Cetera cura tua est. Plus hoc quoque virgine factum,
  Non timuit tecum quòd mea charta loqui.
Jam satis invalidos calamo lassavimus artus,
  Et manus officium longius ægra negat.
Quid, nisi, quòd cupio me jam conjungere tecum,
  Restat, ut adscribat litera nostra? Vale.

P. OVIDII NASONIS

AMORUM

LIBRI TRES.

EPIGRAMMA
NASONIS
IN
AMORES SUOS.

Qui modò Nasonis fueramus quinque libelli,
  Tres sumus: hoc illi prætulit auctor opus.
Ut jam nulla tibi nos sit legisse voluptas;
  At levior demtis pœna duobus erit.

P. OVIDII NASONIS

AMORUM

LIBER PRIMUS.

ELEGIA I.

ARMA gravi numero, violentaque bella, parabam
Edere, materiâ conveniente modis.
Par erat inferior versus: risisse Cupido
Dicitur, atque unum subripuisse pedem.
Quis tibi, sæve puer, dedit hoc in carmina juris?
Pïeridum vates, non tua turba, sumus.
Quid, si præripiat flavæ Venus arma Minervæ,
Ventilet accensas flava Minerva faces?
Quis probet in silvis Cererem regnare jugosis?
Lege pharetratæ Virginis arva coli?
Crinibus insignem quis acutâ cuspide Phœbum
Instruat, Aöniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiúmque potentia regna.
Cur opus adfectas, ambitiose, novum?
An, quod ubique, tuum? tua sunt Heliconia Tempe?
Vix etiam Phœbo jam lyra tuta sua est?
Cùm bene surrexit versu nova pagina primo;
Adtenuat nervos protinus ille meos.
Nec mihi materia est numeris levioribus apta,
Aut puer, aut longas comta puella comas.
Questus eram; pharetrâ, cùm protinus ille, solutâ,
Legit in exitium spicula facta meum:
Lunavitque genu sinuosum fortiter arcum:
Quodque canas, Vates, accipe, dixit, opus.

Me miserum ! certas habuit puer ille sagittas.
  Uror ; et in vacuo pectore regnat Amor.
Sex mihi surgat opus numeris ; in quinque residat.
  Ferrea cum vestris bella valete modis.
Cingere litoreâ flaventia tempora myrto,
  Musa, per undenos emodulanda pedes.

ELEGIA II.

Esse quid hoc dicam, quòd tam mihi dura videntur
  Strata, neque in lecto pallia nostra sedent?
Et vacuus somno noctem, quàm longa, peregi ;
  Lassaque versati corporis ossa dolent ?
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore.
  An subit, et tacitâ callidus arte nocet ?
Sic erat. Hæserunt tenues in corde sagittæ :
  Et possessa ferus pectora versat Amor.
Cedimus ? an subitum luctando accendimus ignem ?
  Cedamus : leve fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego jactatas motâ face crescere flammas :
  Et vidi nullo concutiente mori.
Verbera plura ferunt, quàm quos juvat usus aratri,
  Detrectant pressi dum juga prima boves.
Asper equus duris contunditur ora lupatis :
  Frena minùs sentit, quisquis ad arma facit.
Acriùs invitos, multóque ferociùs urguet,
  Quàm qui servitium ferre fatentur, Amor.
En ego confiteor : tua sum nova præda, Cupido.
  Porrigimus victas ad tua jura manus.
Nil opus est bello : pacem veniamque rogamus.
  Nec tibi laus, armis victus inermis, ero.
Necte comam myrto : maternas junge columbas :
  Qui deceat, currum Vitricus ipse dabit.
Inque dato curru, pópulo clamante triumphum,
  Stabis ; et adjunctas arte movebis aves.
Ducentur juvenes capti, captæque puellæ.
  Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.

Ipse ego, præda recens, factum modò vulnus habebo:
  Et nova captivâ vincula mente feram.
Mens Bona ducetur manibus post terga retortis,
  Et Pudor, et castris quidquid Amoris obest.
Omnia te metuent: ad te sua brachia tendens
  Vulgus, Iô, magnâ voce, Triumphe, canet.
Blanditiæ comites tibi erunt, Errorque, Furorque,
  Adsiduè partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas hominesque Deosque:
  Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo Mater Olympo
  Plaudet; et adpositas sparget in ora rosas.
Tu, pennas gemmâ, gemmâ variante capillos,
  Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoque non paucos (si te bene novimus) ures:
  Tum quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non possunt (licèt ipse velis) cessare sagittæ.
  Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domitâ Bacchus Gangetide terrâ.
  Tu gravis alitibus; tigribus ille fuit.
Ergo, ego cùm possim sacri pars esse triumphi,
  Parce tuas in me perdere, victor, opes.
Adspice cognati felicia Cæsaris arma:
  Quâ vincit, victos protegit ille, manu.

ELEGIA III.

JUSTA precor: quæ me nuper prædata puella est,
  Aut amet, aut faciat, cur ego semper amem.
Ah nimium volui! tantùm patiatur amari:
  Audierit nostras tot Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deserviat annos:
  Accipe, qui purâ nôrit amare fide.
Si me non veterum commendant magna parentum
  Nomina; si nostri sanguinis auctor eques;
Nec meus innumeris renovatur campus aratris;
  Temperat et sumtus parcus uterque parens;

At Phœbus, comitesque novem, vitisque repertor,
  Hoc faciant: et, me qui tibi donat, Amor;
Et nulli cessura fides; sine crimine mores;
  Nudaque simplicitas, purpureusque pudor.
Non mihi mille placent: non sum desultor Amoris.
  Tu mihi (si qua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila Sororum,
  Vivere contingat: teque dolente mori.
Te mihi materiem felicem in carmina præbe;
  Provenient causâ carmina digna suâ.
Carmine nomen habent, exterrita cornibus Iö,
  Et quam fluminéâ lusit adulter ave:
Quæque, super pontum simulato vecta juvenco,
  Virgineâ tenuit cornua vara manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem:
  Junctaque semper erunt nomina nostra tuis.

ELEGIA IV.

Vir tuus est epulas nobis aditurus easdem,
  Ultima cœna tuo sit, precor, illa viro.
Ergo ego dilectam tantùm conviva puellam
  Adspiciam? tangi quem juvet, alter erit?
Alteriusque sinus aptè subjecta fovebis?
  Injiciet collo, cùm volet, ille manum?
Desine mirari, posito quòd candida vino
  Atracis ambiguos traxit in arma viros.
Nec mihi silva domus, nec equo mea membra cohærent:
  Vix à te videor posse tenere manus.
Quæ tibi sint facienda tamen, cognosce: nec Euris
  Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Antè veni, quàm vir. Nec, quid, si veneris antè,
  Possit agi, video: sed tamen antè veni.
Cùm premit ille torum, vultu comes ipsa modesto
  Ibis, ut accumbas; clàm mihi tange pedem.

Me specta, nutusque meos, vultumque loquacem:
Excipe furtivas, et refer ipsa, notas.
Verba superciliis sine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi succurrit Veneris lascivia nostræ;
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacitâ quod mente queraris;
Pendeat extremâ mollis ab aure manus:
Cùm tibi, quæ faciam, mea lux, dicamve, placebunt;
Versetur digitis annulus usque tuis.
Tange manu mensam, quo tangunt more precantes;
Optabis merito cùm mala multa viro.
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse, jubeto:
Tu puerum leviter posce, quod ipsa velis.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam:
Et quâ tu biberis, hâc ego parte bibam.
Si tibi fortè dabit, quos prægustaverit ipse,
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat impositis sinito tua colla lacertis:
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habilesve papillæ.
Oscula præcipuè nulla dedisse velis.
Oscula si dederis, fiam manifestus amator:
Et dicam, Mea sunt: injiciamque manus.
Hæc tamen adspiciam: sed quæ bene pallia celant,
Illa mihi cæci caussa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære:
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa protervé:
Exemplique metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi, dominæque meæ properata voluptas
Veste sub injectâ dulce peregit opus.
Hoc tu non facies: sed ne fecisse puteris,
Conscia de gremio pallia deme tuo.
Vir bibat usque roga: precibus tamen oscula desint:
Dumque bibit, furtim (si potes) adde merum.
Si bene compositus somno vinoque jacebit;
Consilium nobis resque locusque dabunt.

Cùm surges abitura domum, surgemus et omnes;
In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies, aut invenieris, in illo.
Quidquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum! paucas monui quod prosit in horas.
Separor à dominâ, nocte jubente, meâ.
Nocte vir includet: lacrimis ego mœstus obortis,
Quâ licet, ad sævas prosequar usque fores.
Oscula jam sumet: jam non tantùm oscula sumet.
Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.
Verùm invita dato (potes hoc) similisque coactæ:
Blanditiæ taceant; sitque maligna Venus.
Si méa vota valent, illum quoque nil juvet, opto:
Sin minús; at certè te juvet inde nihil.
Sed quæcumque tamen noctem fortuna sequatur;
Cras mihi constanti voce dedisse nega.

ELEGIA V.

Æstus erat, mediamque dies exegerat horam:
Adposui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ:
Quale ferè silvæ lumen habere solent.
Qualia sublucent, fugiente, crepuscula, Phœbo:
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est præbenda puellis,
Quâ timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna venit, tunicâ velata recinctâ,
Candida dividuâ colla tegente comâ:
Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse
Dicitur, et multis Laïs amata viris.
Deripui tunicam; nec multùm rara nocebat:
Pugnabat tunicâ sed tamen illa tegi.
Cúmque ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
Victa est non ægrè proditione suâ.
Ut stetit ante oculos, posito velamine, nostros,
In toto nusquam corpore menda fuit.

Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos!
  Forma papillarum quàm fuit apta premi!
Quàm castigato planus sub pectore venter!
  Quantum et quale latus! quàm juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
  Et nudam pressi corpus ad usque meum.
Cetera quis nescit? lassi requievimus ambo.
  Proveniant medii sic mihi sæpe dies.

ELEGIA VI.

JANITOR (indignum) durâ religate catenâ,
  Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est: aditu fac janua parvo
  Obliquum capiat semadaperta latus.
Longus Amor tales corpus tenuavit in usus:
  Aptaque subducto pondere membra dedit.
Ille per excubias custodum leniter ire
  Monstrat: inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, simulacraque vana timebam:
  Mirabar, tenebris si quis iturus erat.
Risit, ut audirem, tenerâ cum Matre Cupido:
  Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor. Non umbras nocte volantes,
  Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimiùm lentum timeo; tibi blandior uni:
  Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
Adspice, (et, ut videas, immitia claustra relaxa,)
  Uda sit ut lacrimis janua facta meis.
Certè ego, cùm positâ stares ad verbera veste,
  Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergo, quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
  (Heu facinus!) pro me nunc valet illa parum?
Redde vicem meritis: grato licet esse. Quod optas,
  Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Excute: sic umquam longâ relevere catenâ,
  Nec tibi perpetuò serva bibatur aqua.

Ferreus orantem nequicquam, janitor, audis.
Roboribus duris janua fulta riget.
Urbibus obsessis clausæ munimina portæ
Prosint: in mediâ pace quid arma times?
Quid facias hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus et armis.
Solus eram, si non sævus adesset Amor.
Hunc ego, si cupiam, nusquam dimittere possim.
Antè vel à membris dividar ipse meis.
Ergo Amor, et modicum circa mea tempora vinum
Mecum est, et madidis lapsa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obvius illis?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Lentus es? an somnus (qui se malè præbet amanti)
Verba dat in ventos aure repulsa tuâ?
At (memini) primò, cùm te celare solebam
Pervigil in mediæ sidera noctis eras.
Forsitan et tecum tua nunc requiescit amica.
Heu melior quantò sors tua sorte meâ!
Dummodo sic, in me duræ transite catenæ.
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes?
Raucaque concussæ signa dedêre fores?
Fallimur: impulsa est animoso janua vento.
Hei mihi, quàm longè spem tulit aura meam!
Si satis es raptæ, Borea, memor Orithyiæ,
Huc ades, et surdas flamine tunde fores.
Urbe silent totâ: vitreoque madentia rore
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Aut ego jam ferroque ignique paratior ipse,
Quem face sustineo, tecta superba petam.
Nox, et Amor, vinumque, nihil moderabile suadent:
Illa pudore vacat: Liber Amorque metu.
Omnia consumsi: nec te precibusve minisve
Movimus, ô foribus surdior ipse tuis.
Non te formosæ decuit servare puellæ
Limina: sollicito carcere dignus eras.

Jamque pruinosos molitur Lucifer axes;
  Inque suum miseros excitat ales opus.
At tu, non lætis detracta corona capillis,
  Dura super totâ limina nocte jace.
Tu dominæ, cùm te projectam manè videbit,
  Temporis absumti tam malè testis eris.
Qualiscumque vale, sentique abeuntis amorem,
  Lente, nec admisso turpis amante: vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine postes,
  Duraque conservæ ligna valete fores.

ELEGIA VII.

Adde manus in vincla meas, (meruere catenas)
  Dum furor omnis abit, si quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit.
  Flet mea vesanâ læsa puella manu.
Tunc ego vel caros potui violare parentes:
  Sæva vel in sanctos verbera ferre Deos.
Quid? non et clipei dominus septemplicis Ajax
  Stravit deprensos lata per arva greges?
Et, vindex in matre patris, malus ultor Orestes,
  Ausus in arcanas poscere tela Deas?
Ergo ego digestos potui laniare capillos:
  Nec dominam motæ dedecuere comæ?
Sic formosa fuit; talem Schœneïda dicunt
  Mænalias arcu sollicitâsse feras.
Talis perjuri promissaque velaque Thesei
  Flevit præcipites Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vittatis quòd erat, Cassandra, capillis,
  Procubuit templo, casta Minerva, tuo.
Quis mihi non, Demens, quis non mihi, Barbare, dixit?
  Ipsa nihil: pavido lingua retenta metu.
Sed taciti fecere tamen convicia vultus.
  Egit me lacrimis, ore silente, reum.
Antè meos humeris vellem cecidisse lacertos:
  Utiliùs potui parte carere mei.

In mea vesanas habui dispendia vires:
  Et valui pœnam fortis in ipse meam.
Quid mihi vobiscum, cædis scelerumque ministræ?
  Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An, si pulsâssem minimum de plebe Quiritem,
  Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit.
  Ille Deam primus perculit; alter ego.
Sed minùs ille nocens. Mihi, quam profitebar amari,
  Læsa est: Tydides sævus in hoste fuit.
I nunc, magnificos victor molire triumphos;
  Cinge comam lauro; votaque redde Jovi:
Quæque tuos currus, comitatus, turba sequetur,
  Clamet; Iö forti victa puella viro!
Antè eat effuso tristis captiva capillo,
  Si sinerent læsæ, candida tota, genæ.
Aptius impressis erat os livere labellis,
  Et collo blandi dentis habere notam.
Denique, si tumidi ritu torrentis agebar,
  Cæcaque me prædam fecerat ira suam;
Nonnè satis fuerat timidæ inclamâsse puellæ,
  Nec nimiùm rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summâ deducere turpiter orâ
  Ad mediam? mediæ zona tulisset opem.
At nunc sustinui, raptis à fronte capillis,
  Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Adstitit illa amens albo, et sine sanguine, vultu,
  Cæduntur Pariis qualia saxa jugis.
Exanimes artus, et membra trementia vidi;
  Ut cùm populeas ventilat aura comas:
Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo:
  Summave cùm tepido stringitur unda Noto.
Suspensæque diu lacrimæ fluxere per ora,
  Qualiter abjectâ de nive manat aqua.
Tunc ego me primùm cœpi sentire nocentem.
  Sanguis erant lacrimæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
  Ter formidatas repulit illa manus.

At tu ne dubita, (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis.
Quamlibet infirmas adjuvet ira manus.
Neve mei sceleris tam tristia signa supersint,
Pone recompositas in statione comas.

ELEGIA VIII.

Est quædam: (quicumque volet cognoscere lenam,
Audiat) est quædam, nomine Dipsas, anus.
Ex re nomen habet. Nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.
Illa magas artes, Ææaque carmina novit,
Inque caput rapidas arte recurvat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat virus amantis equæ.
Cùm voluit, toto glomerantur nubila cœlo.
Cùm voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (si qua fides) stillantia sidera vidi:
Purpureus Lunæ sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas vivam volitare per umbras
Suspicor, et plumâ corpus anile tegi.
Suspicor; et fama est. Oculis quoque pupula duplex
Fulminat, et gemino lumen ab orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavosque sepulcris:
Et solidam longo carmine findit humum.
Hæc sibi proposuit thalamos temerare pudicos:
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit. Illa monebat
Talia; me duplices occuluere fores:
Scis herè te, mea lux, juveni placuisse beato.
Hæsit, et in vultu constitit usque tuo.
Et cui non placeas? nulli tua forma secunda est.
Me miseram! dignus corpore cultus abest.
Tam felix esses, quàm formosissima, vellem.
Non ego, te factâ divite, pauper ero.

Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis.
  Mars abiit: signo nunc Venus apta tuo.
Prosit ut adveniens, en adspice. Dives amator
  Te cupit, et curæ, quid tibi desit, habet.
Est etiam facies, quæ se tibi comparet, illi:
  Si te non emtam vellet, emendus erat.
(Erubuit,) decet alba quidem pudor ora: sed iste,
  Si simules, prodest: verus obesse solet.
Cùm bene dejectis gremium spectâris ocellis,
  Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
Forsitan immundæ, Tatio regnante, Sabinæ
  Noluerint habiles pluribus esse viris.
Nunc Mars externis animos exercet in armis:
  At Venus Æneæ regnat in urbe sui.
Ludite formosæ. Casta est, quam nemo rogavit:
  Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
  Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope juvenum vires tentabat in arcu:
  Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occultè, fallitque volatilis ætas:
  Ut celer admissis labitur amnis aquis.
Æra nitent usu: vestis bona quærit haberi:
  Canescunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit:
  Nec satis effectûs unus et alter habent.
Certior è multis, nec tam invidiosa rapina est.
  Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce, quid iste tuus præter nova carmina vates
  Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse Deus vatum, pallâ spectabilis aureâ,
  Tractat inauratæ consona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero.
  Crede mihi; res est ingeniosa, dare.
Nec tu, si quis erit capitis mercede redemtus,
  Despice gypsati crimen inane pedis.
Nec te decipiant veteres quinquatria ceræ.
  Tolle tuos tecum, pauper amator, avos.

Quid? quia pulcher erit, poscet sine munere noctem?
  Quod det, amatorem flagitet antè suum.
Parciùs exigito pretium, dum retia tendis,
  Ne fugiant: captos legibus ure tuis.
Nec nocuit simulatus amor. Sine credat amari:
  Sed cave, ne gratìs hic tibi constet amor.
Sæpe nega noctes. Capitis modò finge dolorem:
  Et modò quæ caussas præbeat, Isis erit.
Mox recipe; ut nullum patiendi colligat usum,
  Neve relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit oranti tua janua, laxa ferenti.
  Audiat exclusi verba receptus amans.
Et, quasi læsa prior, nonnumquam irascere læso.
  Vanescat culpâ culpa repensa tuâ.
Sed numquam dederis spatiosum tempus in iram:
  Sæpe simultates ira morata facit.
Quin etiam discant oculi lacrimare coacti:
  Et faciant udas illa vel illa genas.
Nec, si quem falles, tu perjurare timeto.
  Commodat illusis numina surda Venus.
Servus, et ad partes sollers ancilla parentur;
  Qui doceant, aptè quid tibi possit emi.
Et sibi pauca rogent: multos si pauca rogabunt,
  Postmodo de stipulâ grandis acervus erit.
Et soror, et mater, nutrix quoque carpat amantem.
  Fit citò per multas præda petita manus.
Cùm te deficient poscendi munera caussæ,
  Natalem libo testificare tuum.
Ne securus amet, nullo rivale, caveto.
  Non bene, si tollas prœlia, durat amor.
Ille viri toto videat vestigia lecto;
  Factaque lascivis livida colla notis.
Munera præcipuè videat, quæ miserit alter.
  Si tibi nil dederit, Sacra roganda via est.
Cùm multa abstuleris, ut non tamen omnia donet;
  Quod numquam reddas, commodet usque roga.
Lingua juvet, mentemque tegat. Blandire, noceque.
  Impia sub dulci melle venena latent.

At Phœbus, comitesque novem, vitisque repertor,
Hoc faciant: et, me qui tibi donat, Amor:
Et nulli cessura fides; sine crimine mores;
Nudaque simplicitas, purpureusque pudor.
Non mihi mille placent: non sum desultor Amoris.
Tu mihi (si qua fides) cura perennis eris.
Tecum, quos dederint annos mihi fila Sororum,
Vivere contingat: teque dolente mori.
Te mihi materiem felicem in carmina præbe;
Provenient causâ carmina digna suâ.
Carmine nomen habent, exterrita cornibus Iö,
Et quam flumineâ lusit adulter ave:
Quæque, super pontum simulato vecta juvenco,
Virgineâ tenuit cornua vara manu.
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem:
Junctaque semper erunt nomina nostra tuis.

ELEGIA IV.

Vir tuus est epulas nobis aditurus easdem,
Ultima cœna tuo sit, precor, illa viro.
Ergo ego dilectam tantùm conviva puellam
Adspiciam? tangi quem juvet, alter erit?
Alteriusque sinus aptè subjecta fovebis?
Injiciet collo, cùm volet, ille manum?
Desine mirari, posito quòd candida vino
Atracis ambiguos traxit in arma viros.
Nec mihi silva domus, nec equo mea membra cohærent:
Vix à te videor posse tenere manus.
Quæ tibi sint facienda tamen, cognosce: nec Euris
Da mea, nec tepidis verba ferenda Notis.
Antè veni, quàm vir. Nec, quid, si veneris antè,
Possit agi, video: sed tamen antè veni.
Cùm premit ille torum, vultu comes ipsa modesto
Ibis, ut accumbas; clàm mihi tange pedem.

Me specta, nutusque meos, vultumque loquacem:
Excipe furtivas, et refer ipsa, notas.
Verba superciliis sine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi succurrit Veneris lascivia nostræ;
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacitâ quod mente queraris;
Pendeat extremâ mollis ab aure manus:
Cùm tibi, quæ faciam, mea lux, dicamve, placebunt;
Versetur digitis annulus usque tuis.
Tange manu mensam, quo tangunt more precantes;
Optabis merito cùm mala multa viro.
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse, jubeto:
Tu puerum leviter posce, quod ipsa velis.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam:
Et quâ tu biberis, hâc ego parte bibam.
Si tibi fortè dabit, quos prægustaverit ipse,
Rejice libatos illius ore cibos.
Nec premat impositis sinito tua colla lacertis:
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habilesve papillæ.
Oscula præcipuè nulla dedisse velis.
Oscula si dederis, fiam manifestus amator:
Et dicam, Mea sunt: injiciamque manus.
Hæc tamen adspiciam: sed quæ bene pallia celant,
Illa mihi cæci caussa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære:
Nec tenerum duro cum pede junge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa protervé:
Exemplique metu torqueor ipse mei.
Sæpe mihi, dominæque meæ properata voluptas
Veste sub injectâ dulce peregit opus.
Hoc tu non facies: sed ne fecisse puteris,
Conscia de gremio pallia deme tuo.
Vir bibat usque roga: precibus tamen oscula desint:
Dumque bibit, furtim (si potes) adde merum.
Si bene compositus somno vinoque jacebit;
Consilium nobis resque locusque dabunt.

Cùm surges abitura domum, surgemus et omnes;
  In medium turbæ fac memor agmen eas.
Agmine me invenies, aut invenieris, in illo.
  Quidquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum! paucas monui quod prosit in horas.
  Separor à dominâ, nocte jubente, meâ.
Nocte vir includet: lacrimis ego mœstus obortis,
  Quâ licet, ad sævas prosequar usque fores.
Oscula jam sumet: jam non tantùm oscula sumet.
  Quod mihi das furtim, jure coacta dabis.
Verùm invita dato (potes hoc) similisque coactæ:
  Blanditiæ taceant; sitque maligna Venus.
Si mea vota valent, illum quoque nil juvet, opto:
  Sin minùs; at certè te juvet inde nihil.
Sed quæcumque tamen noctem fortuna sequatur;
  Cras mihi constanti voce dedisse nega.

ELEGIA V.

Æstus erat, mediamque dies exegerat horam:
  Adposui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ:
  Quale ferè silvæ lumen habere solent.
Qualia sublucent, fugiente, crepuscula, Phœbo:
  Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies.
Illa verecundis lux est præbenda puellis,
  Quâ timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna venit, tunicâ velata recinctâ,
  Candida dividuâ colla tegente comâ:
Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse
  Dicitur, et multis Laïs amata viris.
Deripui tunicam; nec multùm rara nocebat:
  Pugnabat tunicâ sed tamen illa tegi.
Cúmque ita pugnaret, tanquam quæ vincere nollet,
  Victa est non ægrè proditione suâ.
Ut stetit ante oculos, posito velamine, nostros,
  In toto nusquam corpore menda fuit.

Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos!
  Forma papillarum quàm fuit apta premi!
Quàm castigato planus sub pectore venter!
  Quantum et quale latus! quàm juvenile femur!
Singula quid referam? nil non laudabile vidi:
  Et nudam pressi corpus ad usque meum.
Cetera quis nescit? lassi requievimus ambo.
  Proveniant medii sic mihi sæpe dies.

ELEGIA VI.

Janitor (indignum) durâ religate catenâ,
  Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est: aditu fac janua parvo
  Obliquum capiat semadaperta latus.
Longus Amor tales corpus tenuavit in usus:
  Aptaque subducto pondere membra dedit.
Ille per excubias custodum leniter ire
  Monstrat: inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, simulacraque vana timebam:
  Mirabar, tenebris si quis iturus erat.
Risit, ut audirem, tenerâ cum Matre Cupido:
  Et leviter, Fies tu quoque fortis, ait.
Nec mora, venit amor. Non umbras nocte volantes,
  Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimiùm lentum timeo; tibi blandior uni:
  Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
Adspice, (et, ut videas, immitia claustra relaxa,)
  Uda sit ut lacrimis janua facta meis.
Certè ego, cùm positâ stares ad verbera veste,
  Ad dominam pro te verba tremente tuli.
Ergo, quæ valuit pro te quoque gratia quondam,
  (Heu facinus!) pro me nunc valet illa parum?
Redde vicem meritis: grato licet esse. Quod optas,
  Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Excute: sic umquam longâ relevere catenâ,
  Nec tibi perpetuò serva bibatur aqua.

Ferreus orantem nequicquam, janitor, audis.
Roboribus duris janua fulta riget.
Urbibus obsessis clausæ munimina portæ
Prosint: in mediâ pace quid arma times?
Quid facias hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Non ego militibus venio comitatus et armis.
Solus eram, si non sævus adesset Amor.
Hunc ego, si cupiam, nusquam dimittere possim.
Antè vel à membris dividar ipse meis.
Ergo Amor, et modicum circa mea tempora vinum
Mecum est, et madidis lapsa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obvius illis?
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Lentus es? an somnus (qui se malè præbet amanti)
Verba dat in ventos aure repulsa tuâ?
At (memini) primò, cùm te celare solebam
Pervigil in mediæ sidera noctis eras.
Forsitan et tecum tua nunc requiescit amica.
Heu melior quantò sors tua sorte meâ!
Dummodo sic, in me duræ transite catenæ.
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Fallimur? an verso sonuerunt cardine postes?
Raucaque concussæ signa dedêre fores?
Fallimur: impulsa est animoso janua vento.
Hei mihi, quàm longè spem tulit aura meam!
Si satis es raptæ, Borea, memor Orithyiæ,
Huc ades, et surdas flamine tunde fores.
Urbe silent totâ: vitreoque madentia rore
Tempora noctis eunt: excute poste seram.
Aut ego jam ferroque ignique paratior ipse,
Quem face sustineo, tecta superba petam.
Nox, et Amor, vinumque, nihil moderabile suadent:
Illa pudore vacat: Liber Amorque metu.
Omnia consumsi: nec te precibusve minisve
Movimus, ô foribus surdior ipse tuis.
Non te formosæ decuit servare puellæ
Limina: sollicito carcere dignus eras.

Jamque pruinosos molitur Lucifer axes;
  Inque suum miseros excitat ales opus.
At tu, non lætis detracta corona capillis,
  Dura super totâ limina nocte jace.
Tu dominæ, cùm te projectam manè videbit,
  Temporis absumti tam malè testis eris.
Qualiscumque vale, sentique abeuntis amorem,
  Lente, nec admisso turpis amante: vale.
Vos quoque crudeles rigido cum limine postes,
  Duraque conservæ ligna valete fores.

ELEGIA VII.

Adde manus in vincla meas, (meruere catenas)
  Dum furor omnis abit, si quis amicus ades.
Nam furor in dominam temeraria brachia movit.
  Flet mea vesanâ læsa puella manu.
Tunc ego vel caros potui violare parentes:
  Sæva vel in sanctos verbera ferre Deos.
Quid? non et clipei dominus septemplicis Ajax
  Stravit deprensos lata per arva greges?
Et, vindex in matre patris, malus ultor Orestes,
  Ausus in arcanas poscere tela Deas?
Ergo ego digestos potui laniare capillos:
  Nec dominam motæ dedecuere comæ?
Sic formosa fuit; talem Schœneïda dicunt
  Mænaliam arcu sollicitâsse feras.
Talis perjuri promissaque velaque Thesei
  Flevit præcipites Cressa tulisse Notos.
Sic, nisi vittatis quòd erat, Cassandra, capillis,
  Procubuit templo, casta Minerva, tuo.
Quis mihi non, Demens, quis non mihi, Barbare, dixit?
  Ipsa nihil: pavido lingua retenta metu.
Sed taciti fecere tamen convicia vultus.
  Egit me lacrimis, ore silente, reum.
Antè meos humeris vellem cecidisse lacertos:
  Utiliùs potui parte carere mei.

In mea vesanas habui dispendia vires:
  Et valui pœnam fortis in ipse meam.
Quid mihi vobiscum, cædis scelerumque ministræ?
  Debita sacrilegæ vincla subite manus.
An, si pulsâssem minimum de plebe Quiritem,
  Plecterer? in dominam jus mihi majus erit?
Pessima Tydides scelerum monumenta reliquit.
  Ille Deam primus perculit; alter ego.
Sed minùs ille nocens. Mihi, quam profitebar amari,
  Læsa est: Tydides sævus in hoste fuit.
I nunc, magnificos victor molire triumphos;
  Cinge comam lauro; votaque redde Jovi:
Quæque tuos currus, comitatus, turba sequetur,
  Clamet; Iö forti victa puella viro!
Antè eat effuso tristis captiva capillo,
  Si sinerent læsæ, candida tota, genæ.
Aptius impressis erat os livere labellis,
  Et collo blandi dentis habere notam.
Denique, si tumidi ritu torrentis agebar,
  Cæcaque me prædam fecerat ira suam;
Nonnè satis fuerat timidæ inclamâsse puellæ,
  Nec nimiùm rigidas intonuisse minas?
Aut tunicam summâ deducere turpiter orâ
  Ad mediam? mediæ zona tulisset opem.
At nunc sustinui, raptis à fronte capillis,
  Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Adstitit illa amens albo, et sine sanguine, vultu,
  Cæduntur Pariis qualia saxa jugis.
Exanimes artus, et membra trementia vidi;
  Ut cùm populeas ventilat aura comas:
Ut leni Zephyro gracilis vibratur arundo:
  Summave cùm tepido stringitur unda Noto.
Suspensæque diu lacrimæ fluxere per ora,
  Qualiter abjectâ de nive manat aqua.
Tunc ego me primùm cœpi sentire nocentem.
  Sanguis erant lacrimæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
  Ter formidatas repulit illa manus.

At tu ne dubita, (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos.
Nec nostris oculis, nec nostris parce capillis.
Quamlibet infirmas adjuvet ira manus.
Neve mei sceleris tam tristia signa supersint,
Pone recompositas in statione comas.

ELEGIA VIII.

Est quædam: (quicumque volet cognoscere lenam,
Audiat) est quædam, nomine Dipsas, anus.
Ex re nomen habet. Nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.
Illa magas artes, Æææque carmina novit,
Inque caput rapidas arte recurvat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat virus amantis equæ.
Cùm voluit, toto glomerantur nubila cœlo.
Cùm voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (si qua fides) stillantia sidera vidi:
Purpureus Lunæ sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas vivam volitare per umbras
Suspicor, et plumâ corpus anile tegi.
Suspicor; et fama est. Oculis quoque pupula duplex
Fulminat, et gemino lumen ab orbe venit.
Evocat antiquis proavos atavosque sepulcris:
Et solidam longo carmine findit humum.
Hæc sibi proposuit thalamos temerare pudicos:
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit. Illa monebat
Talia; me duplices occuluere fores:
Scis herè te, mea lux, juveni placuisse beato.
Hæsit, et in vultu constitit usque tuo.
Et cui non placeas? nulli tua forma secunda est.
Me miseram! dignus corpore cultus abest.
Tam felix esses, quàm formosissima, vellem.
Non ego, te factâ divite, pauper ero.

Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis.
  Mars abiit: signo nunc Venus apta tuo.
Prosit ut adveniens, en adspice. Dives amator
  Te cupit, et curæ, quid tibi desit, habet.
Est etiam facies, quæ se tibi comparet, illi:
  Si te non emtam vellet, emendus erat.
(Erubuit,) decet alba quidem pudor ora: sed iste,
  Si simules, prodest: verus obesse solet.
Cùm bene dejectis gremium spectâris ocellis,
  Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
Forsitan immundæ, Tatio regnante, Sabinæ
  Noluerint habiles pluribus esse viris.
Nunc Mars externis animos exercet in armis:
  At Venus Æneæ regnat in urbe sui.
Ludite formosæ. Casta est, quam nemo rogavit:
  Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
Has quoque, quas frontis rugas in vertice portas,
  Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope juvenum vires tentabat in arcu:
  Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occultè, fallitque volatilis ætas:
  Ut celer admissis labitur amnis aquis.
Æra nitent usu: vestis bona quærit haberi:
  Canescunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit:
  Nec satis effectûs unus et alter habent.
Certior è multis, nec tam invidiosa rapina est.
  Plena venit canis de grege præda lupis.
Ecce, quid iste tuus præter nova carmina vates
  Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse Deus vatum, pallâ spectabilis aureâ,
  Tractat inauratæ consona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno sit major Homero.
  Crede mihi; res est ingeniosa, dare.
Nec tu, si quis erit capitis mercede redemtus,
  Despice gypsati crimen inane pedis.
Nec te decipiant veteres quinquatria ceræ.
  Tolle tuos tecum, pauper amator, avos.

Quid? quia pulcher erit, poscet sine munere noctem?
  Quod det, amatorem flagitet antè suum.
Parciùs exigito pretium, dum retia tendis,
  Ne fugiant: captos legibus ure tuis.
Nec nocuit simulatus amor. Sine credat amari:
  Sed cave, ne gratìs hic tibi constet amor.
Sæpe nega noctes. Capitis modò finge dolorem:
  Et modò quæ caussas præbeat, Isis erit.
Mox recipe; ut nullum patiendi colligat usum,
  Neve relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit oranti tua janua, laxa ferenti.
  Audiat exclusi verba receptus amans.
Et, quasi læsa prior, nonnumquam irascere læso.
  Vanescat culpâ culpa repensa tuâ.
Sed numquam dederis spatiosum tempus in iram:
  Sæpe simultates ira morata facit.
Quin etiam discant oculi lacrimare coacti:
  Et faciant udas illa vel illa genas.
Nec, si quem falles, tu perjurare timeto.
  Commodat illusis numina surda Venus.
Servus, et ad partes sollers ancilla parentur;
  Qui doceant, aptè quid tibi possit emi.
Et sibi pauca rogent: multos si pauca rogabunt,
  Postmodo de stipulâ grandis acervus erit.
Et soror, et mater, nutrix quoque carpat amantem.
  Fit citò per multas præda petita manus.
Cùm te deficient poscendi munera caussæ,
  Natalem libo testificare tuum.
Ne securus amet, nullo rivale, caveto.
  Non bene, si tollas prœlia, durat amor.
Ille viri toto videat vestigia lecto;
  Factaque lascivis livida colla notis.
Munera præcipuè videat, quæ miserit alter.
  Si tibi nil dederit, Sacra roganda via est.
Cùm multa abstuleris, ut non tamen omnia donet;
  Quod numquam reddas, commodet usque roga.
Lingua juvet, mentemque tegat. Blandire, noceque.
  Impia sub dulci melle venena latent.

Hæc si præstiteris, usu mihi cognita longo;
 Nec tulerint voces ventus et aura meas;
Sæpe mihi dices vivæ bene: sæpe rogabis,
 Ut mea defunctæ molliter ossa cubent.
Vox erat in cursu, cùm me mea prodidit umbra.
 At nostræ vix se continuere manus,
Quin albam raramque comam, lacrimosaque vino
 Lumina, rugosas distraherentque genas.
Di tibi dent nullosque lares, inopemque senectam;
 Et longas hiemes, perpetuamque sitim.

ELEGIA IX.

Militat omnis amans, et habet sua castra Cupido:
 Attice, crede mihi; militat omnis amans.
Quæ bello est habilis, Veneri quoque convenit, ætas.
 Turpe senex miles, turpe senilis amor.
Quos petiere duces annos in milite forti,
 Hos petit in socio bella puella toro.
Pervigilant ambo: terrâ requiescit uterque.
 Ille fores dominæ servat, at ille ducis.
Militis officium longa est via. Mitte puellam;
 Strenuus, exemto fine, sequetur amans.
Ibit in adversos montes, duplicataque nimbo
 Flumina: congestas exteret ille nives.
Nec freta pressurus tumidos caussabitur Euros;
 Aptaque verrendis sidera quæret aquis.
Quis, nisi vel miles, vel amans, et frigora noctis,
 Et denso mixtas perferet imbre nives?
Mittitur infestos alter speculator in hostes:
 In rivale oculos alter, ut hoste, tenet.
Ille graves urbes, hic duræ limen amicæ
 Obsidet: hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe soporatos invadere profuit hostes;
 Cædere et armatâ vulgus inerme manu.
Sic fera Threïcii ceciderunt agmina Rhesi:
 Et dominum capti deseruistis equi.

Sæpe maritorum somnis utuntur amantes;
Et sua sopitis hostibus arma movent.
Custodum transire manus, vigilumque catervas,
Militis, et miseri semper amantis opus.
Mars dubius, nec certa Venus; victique resurgunt:
Quosque neges umquam posse jacere, cadunt.
Ergo desidiam quicumque vocavit amorem,
Desinat. Ingenii est experientis amor.
Ardet in abductâ Briseïde magnus Achilles.
Dum licet, Argolicas frangite Troës opes.
Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma:
Et, galeam capiti quæ daret, uxor erat.
Summa ducum Atrides, visâ Priameïde, fertur
Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit.
Notior in cœlo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctaque in otia natus:
Mollierant animos lectus et umbra meos.
Impulit ignavum formosæ cura puellæ;
Jussit et in castris æra merere suis.
Inde vides agilem, nocturnaque bella gerentem.
Qui nolet fieri desidiosus, amet.

ELEGIA X.

Qualis ab Eurotâ Phrygiis avecta carinis,
Conjugibus belli caussa duobus erat:
Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
Callidus in falsâ lusit adulter ave:
Qualis Amymone siccis errabat in Argis,
Cùm premeret summi verticis urna comam:
Talis eras; aquilamque in te taurumque timebam,
Et quidquid magno de Jove fecit Amor.
Nunc timor omnis abest, animique resanuit error:
Nec facies oculos jam capit ista meos.
Cur sim mutatus, quæris? quia munera poscis.
Hæc te non patitur caussa placere mihi.

Donec eras simplex, animum cum corpore amavi:
  Nunc mentis vitio læsa figura tua est.
Et puer est et nudus Amor: sine sordibus annos,
  Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare jubetis?
  Quo pretium condat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius, armis:
  Non decet imbelles æra merere Deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære;
  Et miseras jusso corpore quærit opes.
Devovet imperium tamen hæc lenonis avari:
  Et, quod vos facitis sponte, coacta facit.
Sumite in exemplum pecudes ratione carentes.
  Turpe erit ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit:
  Non aries placitam munere captat ovem.
Sola viro mulier spoliis exsultat ademtis:
  Sola locat noctes: sola locanda venit.
Et vendit, quod utrumque juvat, quod uterque petebat:
  Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.
Quæ Venus ex æquo ventura est grata duobus,
  Altera cur illam vendit, et alter emit?
Cur mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas,
  Quam socio motu femina virque ferunt?
Non bene conducti vendunt perjuria testes:
  Non bene selecti judicis arca patet.
Turpe, reos emtâ miseros defendere linguâ:
  Quod faciat magnas, turpe, tribunal opes.
Turpe, tori reditu census augere paternos,
  Et faciem lucro prostituisse suam.
Gratia pro rebus meritò debetur inemtis:
  Pro malè conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor solvit: mercede solutâ
  Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite, formosæ, pretium pro nocte pacisci.
  Non habet eventus sordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
  Ut premerent sacræ virginis arma caput.

E quibus exierat, trajecit viscera ferro
  Filius: et pœnæ caussa monile fuit.
Nec tamen indignum est, à divite munera posci.
  Munera poscenti quod dare possit, habet.
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas:
  Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
Officium pauper numeret, studiumque, fidemque:
  Quod quis habet, dominæ conferat omne suæ.
Est quoque, carminibus meritas celebrare puellas,
  Dos mea; quam volui, nota fit arte meâ.
Scindentur vestes, gemmæ frangentur et aurum:
  Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
Nec dare, sed pretium posci dedignor et odi.
  Quod nego poscenti, desine velle; dabo.

ELEGIA XI.

COLLIGERE incertos, et in ordine ponere, crines
  Docta, neque ancillas inter habenda, Nape;
Inque ministeriis furtivæ cognita noctis
  Utilis, et dandis ingeniosa notis;
Sæpe venire ad me dubitantem hortata Corinnam;
  Sæpe laboranti fida reperta mihi;
Accipe, et ad dominam peraratas manè tabellas
  Perfer; et obstantes sedula pelle moras.
Nec silicum venæ, nec durum in pectore ferrum,
  Nec tibi simplicitas ordine major inest.
Credibile est, et te sensisse Cupidinis arcus.
  In me militiæ signa tuere tuæ.
Si quæret, quid agam; Spe noctis vivere, dices.
  Cetera fert blandâ cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit. Vacuæ bene redde tabellas:
  Verùm continuò fac tamen illa legat,
Adspicias oculos mando, frontemque legentis.
  E tacito vultu scire futura licet.
Nec mora: perlectis rescribat multa jubeto.
  Odi, cùm latè splendida cera vacat.

Comprimat ordinibus versus, oculosque moretur
  Margine in extremo litera rasa meos.
Quid digitos opus est graphio lassare tenendo?
  Hoc habeat scriptum tota tabella, Veni.
Non ego victrices lauro redimire tabellas,
  Nec Veneris mediâ ponere in æde morer.
Subscribam; Veneri, fidas sibi, Naso ministras
  Dedicat. At nuper vile fuistis acer.

ELEGIA XII.

Flete meos casus: tristes rediere tabellæ.
  Infelix hodie litera posse negat.
Omina sunt aliquid. Modò cùm discedere vellet,
  Ad limen digitos restitit icta Nape.
Missa foras iterum limen transire memento
  Cautiùs; atque altè sobria ferre pedem.
Ite hinc, difficiles, funebria ligna, tabellæ:
  Tuque negaturis cera referta notis.
Quam, puto, de longæ collectam flore cicutæ,
  Melle sub infami Corsica misit apis.
At, tamquam minio, penitus medicata rubebas.
  Ille color verè sanguinolentus erat.
Projectæ triviis jaceatis, inutile lignum:
  Vosque rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum,
  Convincam puras non habuisse manus.
Præbuit illa arbor misero suspendia collo:
  Carnifici diras præbuit illa cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras:
  Vulturis in ramis et strigis ova tulit.
His ego commisi nostros insanus amores,
  Molliaque ad dominam verba ferenda dedi?
Aptiùs hæ capiant vadimonia garrula ceræ,
  Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas meliùs tabulasque jacerent,
  In quibus absumtas fleret avarus opes.

Ergo ego vos rebus duplices pro nomine sensi?
  Auspicii numerus non erat ipse boni.
Quid precer iratus? nisi vos cariosa senectus
  Rodat, et immundo cera sit alba situ.

ELEGIA XIII.

Jam super Oceanum venit à seniore marito,
  Flava pruinoso quæ vehit axe diem.
Quò properas, Aurora? mane. Sic Memnonis umbris
  Annua sollemni cæde parentet avis.
Nunc juvat in teneris dominæ jacuisse lacertis:
  Si quando, lateri nunc bene juncta meo est.
Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus humor:
  Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quò properas, ingrata viris, ingrata puellis?
  Roscida purpureâ supprime lora manu.
Ante tuos ortus meliùs sua sidera servat
  Navita; nec mediâ nescius errat aquâ.
Te surgit, quamvis lassus, veniente viator:
  Miles et armiferas aptat ad arma manus.
Prima bidente vides oneratos arva colentes:
  Prima vocas tardos sub juga panda boves.
Tu pueros somno fraudas, tradisque magistris;
  Ut subeant teneræ verbera sæva manus.
Atque eadem sponsum consulti ante atria mittis;
  Unius ut verbi grandia damna ferat.
Nec tu caussidico, nec tu jucunda diserto:
  Cogitur ad lites surgere uterque novas.
Tu, cùm feminei possint cessare labores,
  Lanificam revocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer. Sed surgere manè puellas
  Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
Optavi quoties, ne nox tibi cedere vellet;
  Neu fugerent vultus sidera mota tuos!
Optavi quoties, aut ventus frangeret axem,
  Aut caderet spissâ nube retentus equus!

Invida, quò properas? quòd erat tibi filius ater,
  Materni fuerat pectoris ille color.
[Quid? si non Cephali quondam flagrâsset amore,
  An putat ignotam nequitiam esse suam?]
Tithono vellem de te narrare liceret:
  Fabula non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quia frigidus ævo,
  Surgis ad invisas à sene manè rotas.
At si quem manibus Cephalum complexa teneres;
  Clamares, Lentè currite noctis equi.
Cur ego plectar amans? si vir tibi marcet ab annis.
  Num me nupsisti conciliante seni?
Adspice, quot somnos juveni donârit amato
  Luna: neque illius forma secunda tuæ.
Ipse Deûm genitor, ne te tam sæpe videret,
  Commisit noctes in sua vota duas.
Jurgia finieram. Scires audîsse; rubebat.
  Nec tamen adsueto tardiùs orta dies.

ELEGIA XIV.

Dicebam, Medicare tuos desiste capillos.
  Tinguere quam possis, jam tibi nulla coma est.
At, si passa fores, quid erat spatiosius illis?
  Contigerant imum, quâ patet usque, latus.
Quid? quòd erant tenues, et quos ornare timeres;
  Vela colorati qualia Seres habent?
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
  Cùm leve desertâ sub trabe nectit opus?
Nec tamen ater erat, nec erat tamen aureus illis,
  Sed, quamvis neuter, mixtus uterque color.
Qualem clivosæ madidis in vallibus Idæ
  Ardua dereptâ cortice cedrus habet.
Adde, quòd et dociles, et centum flexibus apti,
  Et tibi nullius caussa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallus pectinis, illos;
  Ornatrix tuto corpore semper erat.

Ante meos sæpe est oculos ornata; nec umquam
  Brachia dereptâ saucia fecit acu.
Sæpe etiam, nondum digestis manè capillis,
  Purpureo jacuit semisupina toro.
Tum quoque erat neglecta decens: ut Threcia Bacche,
  Cùm temere in viridi gramine lassa jacet.
Cùm graciles essent tamen, et lanuginis instar;
  Heu mala vexatæ quanta tulere comæ!
Quàm se præbuerunt ferro patienter et igni;
  Ut fieret torto flexilis orbe sinus!
Clamabam, Scelus est, istos scelus urere crines.
  Sponte decent: capiti, ferrea, parce tuo.
Vim procul hinc remove. Non est qui debeat uri;
  Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosæ periere comæ: quas vellet Apollo,
  Quas vellet capiti Bacchus inesse suo.
Illis contulerim, quas quondam nuda Dione
  Pingitur humenti sustinuisse manu.
Quid malè dispositos quereris periisse capillos?
  Quid speculum mœstâ ponis, inepta, manu?
Non bene consuetis à te spectaris ocellis.
  Ut placeas, debes immemor esse tui.
Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ;
  Non anus Hæmoniâ perfida lavit aquâ.
Nec tibi vis morbi nocuit; (procul omen abesto)
  Nec minuit densas invida lingua comas.
Facta manu culpâque tuâ dispendia sentis.
  Ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines:
  Culta triumphatæ munere gentis eris.
O quàm sæpe, comas aliquo mirante, rubebis;
  Et dices, Emtâ nunc ego merce probor!
Nescio quam pro me laudat nunc iste Sygambram;
  Fama tamen, memini, cùm fuit ista mei.
Me miserum! lacrimas malè continet; oraque dextrâ
  Protegit, ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquos gremio spectare capillos,
  (Hei mihi!) non illo munera digna loco.

Collige cum vultu mentem. Reparabile damnum est.
  Postmodo nativâ conspiciere comâ.

ELEGIA XV.

Quid mihi, Livor edax, ignaves objicis annos;
  Ingeniique vocas carmen inertis opus?
Non me more patrum, dum strenua sustinet ætas,
  Præmia militiæ pulverulenta sequi:
Nec me verbosas leges ediscere: nec me
  Ingrato vocem prostituisse foro.
Mortale est, quod quæris, opus. Mihi fama perennis
  Quæritur: in toto semper ut orbe canar.
Vivet Mæonides, Tenedos dum stabit et Ide:
  Dum rapidas Simoïs in mare volvet aquas.
Vivet et Ascræus, dum mustis uva tumebit:
  Dum cadet incurvâ falce resecta Ceres.
Battiades semper toto cantabitur orbe:
  Quamvis ingenio non valet, arte valet.
Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno.
  Cum Sole et Lunâ semper Aratus erit.
Dum fallax servus, durus pater, improba lena
  Vivent, dum meretrix blanda, Menandros erit.
Ennius arte carens, animosique Accius oris,
  Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem primamque ratem quæ nesciat ætas,
  Aureaque Æsonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
  Exitio terras cùm dabit una dies.
Tityrus, et fruges, Æneïaque arma legentur,
  Roma, triumphati dum caput orbis eris.
Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
  Discentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus et Hesperiis, et Gallus notus Eoïs,
  Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo, cùm silices, cùm dens patientis aratri,
  Depereant ævo, carmina morte carent.

Cedant carminibus Reges, Regumque triumphi:
  Cedat et auriferi ripa beata Tagi.
Vilia miretur vulgus. Mihi flavus Apollo
  Pocula Castaliæ plena ministret aquæ.
Sustineamque comâ metuentem frigora myrtum:
  Atque à sollicito multus amante legar.
Pascitur in vivis Livor: post fata quiescit,
  Cùm suus ex meirto quemque tuetur honos.
Ergo etiam, cùm me supremus adederit ignis,
  Vivam: parsque mei multa superstes erit.

P. OVIDII NASONIS

AMORUM

LIBER SECUNDUS.

ELEGIA I.

Hoc quoque composui, Pelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiæ Naso poëta meæ.
Hoc quoque jussit Amor. Procul hinc, procul este severæ:
Non estis teneris apta theatra modis.
Me legat in sponsi facie non frigida virgo:
Et rudis ignoto tactus amore puer.
Atque aliquis juvenum, quo nunc ego, saucius arcu,
Agnoscat flammæ conscia signa suæ:
Miratusque diu, Quo, dicat, ab indice doctus
Composuit casus iste poëta meos?
Ausus eram (memini) cœlestia dicere bella,
Centimanumque Gygen; et satis oris erat:
Cùm malè se Tellus ulta est, ingestaque Olympo
Ardua devexum Pelion Ossa tulit.
In manibus nimbos, et cum Jove fulmen habenti,
Quod bene pro cœlo mitteret ille suo,
Clausit amica fores. Ego cum Jove fulmen omisi.
Excidit ingenio Jupiter ipse meo.
Jupiter, ignoscas: nil me tua tela juvabant.
Clausa tuo majus janua fulmen erat.
Blanditias elegosque leves, mea tela, resumsi.
Mollierunt duras lenia verba fores.
Carmina sanguineæ deducunt cornua Lunæ;
Et revocant niveos Solis euntis equos.

Carmine dissiliunt, abruptis faucibus, angues,
  Inque suos fontes versa recurrit aqua.
Carminibus cessere fores: insertaque posti,
  Quamvis robur erat, carmine victa sera est.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
  Quid pro me Atrides alter et alter agant?
Quique tot errando, quot bello, perdidit annos?
  Raptus et Hæmoniis flebilis Hector equis?
At, facie teneræ laudatâ sæpe puellæ,
  Ad vatem, pretium carminis, ipsa venit.
Magna datur merces. Heroum clara valete
  Nomina: non apta est gratia vestra mihi.
Ad mea formosæ vultus adhibete puellæ
  Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

ELEGIA II.

Quem penès est dominam servandi cura, Bagoë,
  Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca.
Hesternâ vidi spatiantem luce puellam,
  Illâ, quæ Danaï porticus agmen habet.
Protinus, ut placuit, misi, scriptoque rogavi.
  Rescripsit trepidâ, Non licet, illa manu.
Et, cur non liceat, quærenti reddita caussa est;
  Quòd nimiùm dominæ cura molesta tua est.
Si sapis, ô custos, odium (mihi crede) mereri
  Desine. Quem metuit quisque, perisse cupit.
Vir quoque non sapiens: quid enim servare laboret,
  Unde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori:
  Et castum, multis quod placet, esse putet.
Huic furtiva tuo libertas munere detur;
  Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conscius esse velis: domina est obnoxia servo.
  Conscius esse times: dissimulare licet.
Scripta leget secum: matrem misisse putato.
  Venerit ignotus: postmodo notus erit.

Ibit ad adfectam, quæ non languebit, amicam
  Visere; judiciis ægra sit illa tuis.
Si faciet tardè, ne te mora longa fatiget,
  Impositâ gremio stertere fronte potes.
Nec tu, linigeram fieri quid possit ad Isin,
  Quæsieris: nec tu curva theatra time.
Conscius adsiduos commissi tollet honores.
  Quis minor est autem, quàm tacuisse, labor?
Ille placet, versatque domum, neque verbera sentit:
  Ille potens: alii, sordida turba, jacent.
Huic, veræ ut lateant caussæ, finguntur inanes:
  Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cùm bene vir traxit vultum, rugasque coëgit;
  Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque jurgia nectat.
  Et simulet lacrimas, carnificemque vocet.
Tu contrà objiciens, quæ tutò diluat illa,
  In verum falso crimine deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic curta peculia crescent:
  Hæc face, et exiguo tempore liber eris.
Adspicis indicibus nexas per colla catenas:
  Squalidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, et poma fugacia captat
  Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit.
Dum nimiùm servat custos Junonius Iö,
  Ante suos annos occidit; illa Dea est.
Vidi ego compedibus liventia crura gerentem,
  Unde vir incestum scire coactus erat.
Pœna minor merito. Nocuit mala lingua duobus.
  Vir doluit; famæ damna puella tulit.
Crede mihi; nulli sunt crimina grata marito:
  Nec quemquam, quamvis audiat illa, juvant.
Seu tepet, indicium securas perdis ad aures;
  Sive amat, officio fit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamvis manifesta, probatur.
  Judicis illa sui tuta favore venit.
Viderit ipse licét; credet tamen ipse neganti:
  Damnabitque oculos; et sibi verba dabit.

Adspiciat dominæ lacrimas; plorabit et ipse:
  Et dicet, Pœnas garrulus iste dabit.
Quàm dispar certamen inis! tibi verbera victo
  Adsunt: in gremio judicis illa sedet.
Non scelus adgredimur: non ad miscenda coïmus
  Toxica: non stricto fulminat ense manus.
Quærimus, ut tutò per te possimus amare.
  Quid precibus nostris mollius esse potest?

ELEGIA III.

HEI mihi, quòd dominam nec vir, nec femina, servas;
  Mutua nec Veneris gaudia nôsse potes!
Qui primus pueris genitalia membra recidit;
  Vulnera, quæ fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium, facilisque rogantibus esses;
  Si tuus in quâvis prætepuisset amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis:
  Bellica non dextræ convenit hasta tuæ.
Ista mares tractent: tu spes depone viriles.
  Sint tibi cum dominâ signa ferenda tuâ.
Hanc imple meritis: hujus tibi gratia prosit.
  Si careas illâ, quis tuus usus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni.
  Indigna est pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quamvis habeare molestus:
  Non caret effectu, quod voluere duo.
Aptius ut fuerit precibus tentâsse, rogamus:
  Dum benè ponendi munera tempus habes.

ELEGIA IV.

NON ego mendosos ausim defendere mores;
  Falsaque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor; si quid prodest delicta fateri:
  In mea nunc demens crimina, fassus, eo.

Odi: nec possum cupiens non esse, quod odi.
  Heu quàm, quæ studeas ponere, ferre grave est!
Nam desunt vires ad me mihi jusque regendum.
  Auferor, ut rapidâ concita puppis aquâ.
Non est certa meos quæ forma irritet amores.
  Centum sunt causæ, cur ego semper amem.
Sive aliqua est oculos in se dejecta modestos;
  Uror; et insidiæ sunt pudor ille meæ.
Sive procax aliqua est; capior, quia rustica non est:
  Spemque dat in molli mobilis esse toro.
Aspera si visa est, rigidasque imitata Sabinas;
  Velle, sed ex alto dissimulare, puto.
Sive es docta; places raras dotata per artes:
  Sive rudis; placita es simplicitate tuâ.
Est, quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
  Carmina: cui placeo, protinus ipsa placet.
Est etiam, quæ me vatem, et mea carmina culpet:
  Culpantis cupiam sustinuisse femur.
Molliter incedit; motu capit. Altera dura est;
  At poterit tacto mollior esse viro.
Hæc quia dulcè canit, flectitque facillima vocem,
  Oscula cantanti rapta dedisse velim.
Hæc querulas agili percurrit pollice chordas:
  Tam doctas quis non possit amare manus?
Illa placet gestu, numerosaque brachia ducit,
  Et tenerum molli torquet ab arte latus:
Ut taceam de me, qui caussâ tangor ab omni;
  Illic Hippolytum pone; Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres Heroïdas æquas:
  Et potes in toto multa jacere toro.
Hæc habilis brevitate suâ. Corrumpor utrâque.
  Conveniunt voto longa brevisque meo.
Non est culta; subit quid cultæ accedere possit.
  Ornata est; dotes exhibet illa suas.
Candida me capiet, capiet me flava puella:
  Est etiam fusco grata colore Venus.
Seu pendent niveâ pulli cervice capilli;
  Leda fuit nigrâ conspicienda comâ.

Seu flavent; placuit croceis Aurora capillis.
  Omnibus historiis se meus aptat amor.
Me nova sollicitat, me tangit serior ætas:
  Hæc melior specie corporis: illa sapit.
Denique quas totâ quisquam probet Urbe puellas;
  Noster in has omnes ambitiosus amor.

ELEGIA V.

Nullus amor tanti est; (abeas, pharetrate Cupido)
  Ut mihi sint toties maxima vota mori.
Vota mori mea sunt: cùm te peccâsse recordor.
  Hei mihi, perpetuum nata puella malum!
Non mihi deletæ nudant tua facta tabellæ:
  Non data furtivè munera crimen habent.
O utinam arguerem sic, ut non vincere possem!
  Me miserum! quare tam bona caussa mea est?
Felix, qui quod amat defendere fortiter audet:
  Cui sua, Non feci, dicere amica potest.
Ferreus est, nimiúmque suo favet ille dolori,
  Cui petitur victâ palma cruenta reâ.
Ipse miser vidi, cùm me dormire putares,
  Sobrius adposito crimina vestra mero.
Multa supercilio vidi vibrante loquentes.
  Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuere tui, conscriptaque vino
  Mensa; nec in digitis litera nulla fuit.
Sermonem agnovi, quod non videatur, agentem;
  Verbaque pro certis jussa valere notis.
Jamque frequens iërat mensâ conviva remotâ:
  Compositi juvenes unus et alter erant.
Improba tum verò jungentes oscula vidi.
  Illa mihi linguâ nexa fuisse liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana severo;
  Sed tulerit cupido mollis amica viro:
Qualia credibile est, nec Phœbum ferre Dianæ;
  Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.

Quid facis, exclamo; quò nunc mea gaudia defers?
  Injiciam dominas in mea jura manus.
Hæc tibi sint mecum, mihi sint communia tecum.
  In bona cur quisquam tertius ista venit?
Hæc ego; quæque dolor linguæ dictavit: at illi
  Conscia purpureus venit in ora pudor.
Quale coloratum Tithoni conjuge cœlum
  Subrubet, aut sponso visa puella novo.
Quale rosæ fulgent inter sua lilia mixtæ:
  Aut ubi cantatis Luna laborat equis:
Aut quòd, ne longis flavescere possit ab annis,
  Mæonis Assyrium femina tinxit ebur.
His erat, aut alicui color ille simillimus horum:
  Et numquam casu pulchrior illa fuit.
Spectabat terram, terram spectare decebat.
  Mœsta erat in vultu; mœsta decenter erat.
Sicut erant, (et erant culti) laniare capillos,
  Et fuit in teneras impetus ire genas.
Ut faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
  Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modò sævus eram, supplex ultroque rogavi,
  Oscula ne nobis deteriora daret.
Risit, et ex animo dedit optima: qualia possent
  Excutere irato tela trisulca Jovi.
Torqueor infelix, ne tam bona sumserit alter:
  Et volo non ex hâc illa fuisse notâ.
Hæc quoque, quàm docui, multò meliora fuerunt;
  Et quiddam visa est addidicisse novi.
Quòd nimiùm placuere, malum est: quòd tota labellis
  Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo: non oscula tantùm
  Juncta queror; quamvis hæc quoque juncta queror:
Illa, nisi in lecto, nusquam potuere doceri.
  Nescio quis pretium grande magister habet.

ELEGIA VI.

PSITTACUS, Eois imitatrix ales ab Indis,
Occidit. Exsequias ite frequenter, aves.
Ite, piæ volucres; et plangite pectora pennis;
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro mœstis lanietur pluma capillis:
Pro longâ resonent carmina vestra tubâ.
Quid scelus Ismarii quereris, Philomela, tyranni?
Expleta est annis ista querela suis.
Alitis in raræ miserum devertite funus.
Magna, sed antiqui, caussa doloris Itys.
Omnes, quæ liquido libratis in aëre cursus;
Tu tamen ante alias, turtur amice, dole.
Plena fuit vobis omni concordia vitâ,
Et stetit ad finem longa tenaxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phoceus Orestæ:
Hoc tibi, dum licuit, Psittace, turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid vox mutandis ingeniosa sonis?
Quid juvat, ut datus es, nostræ placuisse puellæ?
Infelix avium gloria, nempe jaces.
Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulantior ales:
Reddebas blæso tam bene verba sono.
Raptus es invidiâ. Non tu fera bella movebas:
Garrulus, et placidæ pacis amator eras.
Ecce, coturnices inter sua prœlia vivunt:
Forsitan et fiant inde frequenter anus.
Plenus eras minimo: nec præ sermonis amore
In multos poteras ora vacare cibos.
Nux erat esca tibi; caussæque papavera somni;
Pellebatque sitim simplicis humor aquæ.
Vivit edax vultur, ducensque per aëra gyros
Miliius, et pluviæ graculus auctor aquæ.

Vivit ét armiferæ cornix invisa Minervæ;
  Illa quidem seclis vix moritura novem.
Occidit ille loquax, humanæ vocis imago,
  Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur avaris;
  Implentur numeris deteriora suis.
Tristia Phyllacidæ Thersites funera vidit:
  Jamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia vota puellæ;
  Vota, procelloso per mare rapta Noto?
Septima lux aderat, non exhibitura sequentem:
  Et stabat vacuâ jam tibi Parca colo.
Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato.
  Clamavit moriens lingua, Corinna, vale.
Colle sub Elysio nigrâ nemus ilice frondens,
  Udaque perpetuo gramine terra, viret.
Si qua fides dubiis; volucrum locus ille piarum
  Dicitur, obscænæ quo prohibentur aves.
Illîc innocui latè pascuntur olores:
  Et vivax Phœnix, unica semper avis.
Explicat ipsa suas ales Junonia pennas:
  Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psittacus has inter, nemorali sede receptus,
  Convertit volucres in sua verba pias.
Ossa tegit tumulus: tumulus pro corpore parvus:
  Quo lapis exiguus par sibi carmen habet.
Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulcro.
  Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

ELEGIA VII.

Ergo ego sufficiam reus in nova crimina semper?
  Ut vincam, toties dimicuisse piget.
Sive ego marmorei respexi summa theatri;
  Eligis è multis, unde dolere velis.
Candida seu tacito me vidit femina vultu;
  In vultu tacitas arguis esse notas.

Si quam laudavi; miseros petis ungue capillos:
  Si culpo; crimen dissimulare putas.
Sive bonus color est, in te quoque frigidus esse;
  Seu malus, alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conscius essem.
  Æquo animo pœnam, qui meruere, ferunt.
Nunc temere insimulas: credendoque omnia frustrà,
  Ipsa vetas iram pondus habere tuam.
Adspice, ut auritus miserandæ sortis asellus
  Adsiduo domitus verbere lentus eat.
Ecce, novum crimen, sollers ornare Cypassis
  Objicitur dominæ contemerâsse torum.
Dî melius, quàm me, si sit peccâsse libido,
  Sordida contemtæ sortis amica juvet!
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
  Tergaque complecti verbere secta velit?
Adde, quòd ornandis illa est operata capillis;
  Et tibi per doctas grata ministra manus.
Scilicet ancillam, quæ tam tibi fida, rogarem?
  Quid? nisi ut indicio juncta repulsa foret?
Per Venerem juro, puerique volatilis arcus,
  Me non admissi criminis esse reum.

ELEGIA VIII.

Ponendis in mille modos perfecta capillis,
  Comere sed solas digna, Cypassi, Deas;
Et mihi jucundo non rustica cognita furto;
  Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi;
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
  Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Num tamen erubui, num, verbo lapsus in ullo,
  Furtivæ Veneris conscia signa dedi?
Quid? quòd in ancillâ si quis delinquere posset,
  Illum ego contendi mente carere bonâ?
Thessalus ancillæ facie Briseïdos arsit:
  Serva Mycenæo Phœbas amata duci.

Non ego Tantalide major, nec major Achille.
Quod decuit Reges, cur mihi turpe putem?
Ut tamen iratos in te defixit ocellos;
Vidi te totis erubuisse genis.
At quantò, si fortè refers, præsentior ipse,
Per Veneris feci numina magna fidem!
Tu Dea, tu jubeas animi perjuria puri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos.
Pro quibus officiis pretium mihi dulce repende,
Concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos.
Quid renuis, fingisque novos, ingrata, timores?
Unum est è dominis emeruisse satis.
Quòd si stulta negas, index anteacta fatebor;
Et veniam culpæ proditor ipse meæ.
Quoque loco tecum fuerim, quotiesque, Cypassi,
Narrabo dominæ, quotque quibusque modis.

ELEGIA IX.

O NUMQUAM pro me satis indignate Cupido,
O in corde meo desidiose puer!
Quid me, qui miles numquam tua signa reliqui,
Lædis? et in castris vulneror ipse meis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere major erat.
Quid? non Hæmonius, quem cuspide perculit, heros
Confossum medicâ postmodo juvit ope?
Venator sequitur fugientia, capta relinquit:
Semper et inventis ulteriora petit.
Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma:
Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
Quid juvat in nudis hamata retundere tela
Ossibus? ossa mihi nuda relinquit amor.
Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellæ.
Hinc tibi cum magnâ laude triumphus eat.
Roma, nisi immensum vires promôsset in orbem,
Stramineis esset nunc quoque tecta casis.

Fessus in acceptos miles deducitur agros:
  Mittitur in saltus carcere liber equus:
Longaque subductam celant navalia pinum:
  Tutaque deposito poscitur ense rudis.
Me quoque, qui toties merui sub amore puellæ,
  Defunctum placidè vivere tempus erat.
Vive, Deus, posito, si quis mihi dicat, amore;
  Deprecer: usque adeò dulce puella malum est.
Cùm bene pertæsum est, animoque relanguit ardor,
  Nescio quo miseræ turbine mentis agor.
Ut rapit in præceps dominum, spumantia frustrà
  Frena retentantem, durior oris equus:
Ut subitus, propè jam prensâ tellure, carinam
  Tangentem portus ventus in alta rapit:
Sic me sæpe refert incerta Cupidinis aura;
  Notaque purpureus tela resumit Amor.
Fige, puer; positis nudus tibi præbeor armis.
  Hîc tibi sint vires: hîc tua dextra facit.
Huc, tamquam jussæ, veniunt jam sponte sagittæ.
  Vix illis præ me nota pharetra sua est.
Infelix, totâ quicumque quiescere nocte
  Sustinet, et somnos præmia magna vocat.
Stulte, quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago?
  Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Me modò decipiant voces fallacis amicæ:
  Sperando certè gaudia magna feram.
Et modò blanditias dicat; modò jurgia quærat.
  Sæpe fruar dominâ: sæpe repulsus eam.
Quòd dubius Mars est; per te, privigne Cupido, est:
  Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es, multóque tuis ventosior alis:
  Gaudiaque ambiguâ dasque negasque fide.
Si tamen exaudis, pulchrâ cum Matre, rogantem;
  Indeserta meo pectore regna tene.
Accedant regno, nimiùm vaga turba, puellæ.
  Ambobus populis sic venerandus eris.

ELEGIA X.

Tu mihi, tu certè, (memini) Græcine, negabas,
Uno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior: per te deprensus inermis,
Ecce duas uno tempore turpis amo.
Utraque formosa est: operosæ cultibus ambæ:
Artibus, in dubio est, hæc sit, an illa, prior.
Pulchrior hâc illa est: hæc est quoque pulchrior illâ:
Et magis hæc nobis, et magis illa placet.
Errant, ut ventis discordibus acta faselos,
Dividuumque tenent alter et alter amor.
Quid geminas, Erycina, meos sine fine dolores?
Nonne erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus, quid pleno sidera cœlo,
In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quàm si sine amore jacerem.
Hostibus eveniat vita severa meis.
Hostibus eveniat viduo dormire cubili,
Et medio laxè ponere membra toro.
At mihi sævus amor somnos abrumpat inertes:
Simque mei lecti non ego solus onus.
Me mea disperdat, nullo prohibente, puella,
Si satis una potest: si minùs una, duæ.
Sufficiant graciles, sed non sine viribus, artus:
Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas.
Decepta est operâ nulla puella meâ.
Sæpe ego, lascivæ consumto tempore noctis,
Utilis, et forti corpore manè fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua rumpunt!
Dî faciant, leti caussa sit ista mei!
Induat adversis contraria pectora telis
Miles, et æternum sanguine nomen emat.
Quærat avarus opes; et quæ lassârit arando
Æquora, perjuro naufragus ore bibat.

At mihi contingat Veneris languescere motu;
Cùm moriar, medium solvar et inter opus:
Atque aliquis, nostro lacrimans in funere, dicat,
Conveniens vitæ mors fuit ista suæ.

ELEGIA XI.

Prima malas docuit, mirantibus æquoris undis,
Peliaco pinus vertice cæsa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conspicuam fulvo vellere vexit ovem.
O utinam, remo ne quis freta longa moveret,
Argo funestas pressa bibisset aquas!
Ecce fugit notumque torum, sociosque Penates;
Fallacesque vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miserum!) Zephyros Eurosque timebo,
Et gelidum Borean, egelidumque Notum?
Non illic urbes, non tu mirabere silvas:
Una est injusti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas, pictosve lapillos,
Pontus habet: bibuli litoris illa mora est.
Litora marmoreis pedibus signanda, puellæ.
Hactenus est tutum: cetera cæca via est.
Et vobis alii ventorum prœlia narrent;
Quas Scylla infestet, quasve Charybdis aquas:
Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis:
Quo lateant Syrtes, quove Malea sinu.
Hæc alii referant. At vos, quod quisque loquentur,
Credite: credenti nulla procella nocet.
Serò respicitur tellus, ubi fune soluto
Currit in immensum panda carina salum.
Navita sollicitus quâ ventos horret iniquos,
Et propè tam letum, quàm propè cernit aquam.
Quid? si concussas Triton exasperat undas?
Quàm tibi nunc toto nullus in ore color!
Tum generosa voces fecundæ sidera Ledæ:
Et, Felix, dicas, quam sua terra tenet!

Tutius est fovisse torum; legisse libellos;
Threïciam digitis increpuisse lyram.
At, si vana ferunt volucres mea dicta procellæ,
Æqua tamen puppi sit Galatea tuæ.
Vestrum crimen erit talis jactura puellæ,
Nereïdesque Deæ, Nereïdumque pater.
Vade memor nostri, vento reditura secundo:
Impleat ille tuos fortior aura sinus.
Tum mare in hæc magnus proclinet litora Nereus:
Huc venti spirent; huc agat æstus aquas.
Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea pleni:
Ipsa tuâ moveas turgida vela manu.
Primus ego adspiciam notam de litore pinum;
Et dicam, Nostros advehit illa Deos:
Excipiamque humeris, et multa sine ordine carpam
Oscula. Pro reditu victima vota cadet.
Inque tori formam molles sternentur arenæ:
Et tumulus mensæ quilibet instar erit.
Illic adposito narrabis multa Lyæo,
Penè sit ut mediis obruta navis aquis:
Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit.
Cur ego non votis blandiar ipse meis?
Hæc mihi quamprimum cœlo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Ite triumphales circum mea tempora lauri.
Vicimus: in nostro est ecce Corinna sinu.
Quam vir, quam custos, quam janua firma (tot hostes!)
Servabant; ne quâ posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho:
In quâ, quæcumque est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
Cincta, sed est ductu capta puella meo.

Pergama cùm caderent, bello superata bilustri;
  Ex tot, in Atridâ pars quota laudis erat?
At mea seposita est, et ab omni milite dissors
  Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hanc voti finem, me milite veni;
  Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
Nec casum fortuna meis immiscuit actis.
  Huc ades, ô curâ parte Triumphe meâ.
Nec belli nova caussa mei. Nisi rapta fuisset
  Tyndaris, Europæ pax Asiæque foret.
Femina silvestres Lapithas, populumque bimembrem
  Turpiter adposito vertit in arma mero.
Femina Trojanos iterum fera bella movere
  Impulit in regno, juste Latine, tuo.
Femina Romanis, etiam nunc Urbe recenti,
  Immisit soceros, armaque sæva dedit.
Vidi ego pro niveâ pugnantes conjuge tauros:
  Spectatrix animos ipsa juvenca dabat.
Me quoque cum multis, sed me sine cæde, Cupido
  Jussit militiæ signa movere suæ.

ELEGIA XIII.

Dum labefactat onus gravidi temeraria ventris,
  In dubio vitæ lassa Corinna jacet.
Illa quidem, clam me tantum molita pericli,
  Irâ digna meâ: sed cadit ira metu.
Sed tamen aut ex me conceperat; aut ego credo.
  Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi, Paraetonium, genialiaque arva Canopi
  Quæ colis, et Memphin, palmiferamque Pharon,
Quâque celer Nilus, lato dilapsus ab alveo,
  Per septem portus in maris exit aquas;
Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi;
  Sic tua sacra pius semper Osiris amet,
Pigraque labatur circa donaria serpens,
  Et comes in pompam corniger Apis eat:

Huc adhibe vultus; et in unâ parce duobus:
  Nam vitam dominæ tu dabis; illa mihi.
Sæpe tibi sedit certis operata diebus,
  Quâ cingit lauros Gallica turma tuas.
Tuque laborantes utero miserata puellas,
  Quarum tarda latens corpora tendit onus:
Lenis ades, precibusque meis fave, Ilithya.
  Digna est, quam jubeas muneris esse tui.
Ipse ego tura dabo fumosis candidus aris:
  Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adjiciam titulum, Servatâ Naso Corinnâ.
  Tu modò fac titulo muneribusque locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore;
  Hâc tibi sit pugnâ dimicuisse satis.

ELEGIA XIV.

Quid juvat immunes belli cessare puellas,
  Nec fera peltatas agmina velle sequi;
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,
  Et cæcas armant in sua fata manus?
Quæ prima instituit teneros convellere fœtus,
  Militiâ fuerat digna perire suâ.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
  Sternatur pugnæ tristis arena tuæ.
Si mos antiquis placuisset matribus idem;
  Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum generis jaceret primordia nostri
  In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
  Justa recusâsset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necâsset,
  Casurus dominæ conditor Urbis erat.
Si Venus Ænean gravidâ temerâsset in alvo;
  Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cùm posses nasci, formosa, perîsses;
  Tentâsset, quod tu, si tua mater opus.

Ipse ego, cùm fuerim meliùs periturus amando,
Vidissem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis;
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluant matura suâ. Sine crescere nata.
Est pretium parvæ non leve vita moræ.
Vestra quid effoditis subjectis viscera telis;
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
Aque suâ cæsum matre queruntur Ityn.
Utraque sæva parens: sed tristibus utraque caussis
Jacturâ socii sanguinis ulta virum.
Dicite, quis Tereus, quis vos irritet Iäson
Figere sollicitâ corpora vestra manu?
Hoc neque in Armeniis tigres fecere latebris:
Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At teneræ faciunt, sed non impune, puellæ.
Sæpe, suos utero quæ necat, ipsa perit.
Ipsa perit, ferturque toro resoluta capillos:
Et clamant, Meritò, qui modò cumque vident.
Ista sed ætherias vanescant dicta per auras:
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Dî faciles, peccâsse semel concedite tutó:
Id satis est. Pœnam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

ANNULE, formosæ digitum vincture puellæ,
In quo censendum nil, nisi dantis amor;
Munus eas gratum. Te lætâ mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.
Tam bene convenias, quàm mecum convenit illi;
Et digitum justo commodus orbe teras.
Felix, à dominâ tractaberis, annule, nostrâ.
Invideo donis jam miser ipse meis.
O utinam fieri subitò mea munera possim
Artibus Ææis, Carpathiive senis!

Tunc ego te dominæ cupiam tetigisse papillas,
Et lævam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quamvis angustus et hærens;
Inque sinum mirâ laxus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas,
Neve tenax ceram siccave gemma trahat,
Humida formosæ tangam priùs ora puellæ.
Tantùm ne signem scripta dolenda mihi.
Si dabor, ut condar loculis; exire negabo,
Adstringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sim, mea vita, futurus,
Quodve tener digitus ferre recuset, onus.
Me gere, cùm calidis perfunderis imbribus artus:
Damnaque sub gemmâ perfer euntis aquæ.
Sed puto te nudâ mea membra libidine surgent,
Et peragam partes annulus ille viri.
Irrita quid voveo? Parvum proficiscere munus.
Illa datam tecum sentiat esse fidem.

ELEGIA XVI.

Pars me Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
Parva, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licèt admoto tellurem sidere findat,
Et micet Icarii stella proterva canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis:
Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multòque feracior uvæ:
Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager:
Perque resurgentes rivis labentibus herbas
Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest. Verbo peccavimus uno:
Quæ movet ardores, est procul; ignis adest.
Non ego, si medius Polluce et Castore ponar,
In cœli sine te parte fuisse velim.
Solliciti jaceant, terrâque premantur iniquâ,
In longas orbem qui secuere vias.

Aut juvenum comites jussissent ire puellas,
  Si fuit in longas terra secanda vias.
Tùm mihi, si premerem ventosas horridus Alpes,
  (Dummodo cum dominâ) molle fuisset iter.
Cum dominâ Libycas ausim perrumpere Syrtes,
  Et dare non æquis vela ferenda Notis.
Non, quæ virgineo portenta sub inguine latrant;
  Nec timeam vestros, curva Malea, sinus:
Non quâ, submersis ratibus saturata, Charybdis
  Fundit, et effusas ore resorbet aquas.
Quòd si Neptunum ventosa potentia vincit,
  Et subventuros auferet unda Deos;
Tu nostris niveos humeris impone lacertos.
  Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero juvenis tranaverat undas.
  Tunc quoque tranâsset; sed via cæca fuit.
At sine te, quamvis operosi vitibus agri
  Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos parentem rusticus undam,
  Frigidaque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare salubres:
  Non ego natalem, rura paterna, locum;
Sed Scythiam, Cilicasque feros, viridesque Britannos,
  Quæque Prometheo saxa cruore rubent.
Ulmus amat vitem, vitis non deserit ulmum.
  Separor à dominâ cur ego sæpe meâ?
At mihi te comitem juràras usque futuram,
  Per me, perque oculos, sidera nostra, tuos.
Verba puellarum, foliis leviora caducis,
  Irrita, quò visum est, ventus et unda ferunt.
Si qua mei tamen est in te pia cura relicti;
  Incipe pollicitis addere facta tuis:
Parvaque quamprimum rapientibus esseda mannis,
  Ipsa per admissas concute lora jubas.
At vos, quâ veniet, tumidi subsidite montes:
  Et faciles curvis vallibus este viæ.

ELEGIA X.

Tu mihi, tu certè, (memini) Græcine, negabas,
Uno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior: per te deprensus inermis,
Ecce duas uno tempore turpis amo.
Utraque formosa est: operosæ cultibus ambæ:
Artibus, in dubio est, hæc sit, an illa, prior.
Pulchrior hâc illa est: hæc est quoque pulchrior illâ:
Et magis hæc nobis, et magis illa placet.
Errant, ut ventis discordibus acta faselos,
Dividuumque tenent alter et alter amor.
Quid geminas, Erycina, meos sine fine dolores?
Nonne erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus, quid pleno sidera cœlo,
In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quàm si sine amore jacerem.
Hostibus eveniat vita severa meis.
Hostibus eveniat viduo dormire cubili,
Et medio laxè ponere membra toro.
At mihi sævus amor somnos abrumpat inertes:
Simque mei lecti non ego solus onus.
Me mea disperdat, nullo prohibente, puella,
Si satis una potest: si minùs una, duæ.
Sufficiant graciles, sed non sine viribus, artus:
Pondere, non nervis, corpora nostra carent.
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas.
Decepta est operâ nulla puella meâ.
Sæpe ego, lascivæ consumto tempore noctis,
Utilis, et forti corpore manè fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua rumpunt!
Dî faciant, leti caussa sit ista mei!
Induat adversis contraria pectora telis
Miles, et æternum sanguine nomen emat.
Quærat avarus opes; et quæ lassârit arando
Æquora, perjuro naufragus ore bibat.

At mihi contingat Veneris languescere motu;
Cùm moriar, medium solvar et inter opus:
Atque aliquis, nostro lacrimans in funere, dicat,
Conveniens vitæ mors fuit ista suæ.

ELEGIA XI.

Prima malas docuit, mirantibus æquoris undis,
Peliaco pinus vertice cæsa vias:
Quæ concurrentes inter temeraria cautes
Conspicuam fulvo vellere vexit ovem.
O utinam, remo ne quis freta longa moveret,
Argo funestas pressa bibisset aquas!
Ecce fugit notumque torum, sociosque Penates;
Fallacesque vias ire Corinna parat.
Quid tibi (me miserum!) Zephyros Eurosque timebo,
Et gelidum Borean, egelidumque Notum?
Non illic urbes, non tu mirabere silvas:
Una est injusti cærula forma maris.
Nec medius tenues conchas, pictosve lapillos,
Pontus habet: bibuli litoris illa mora est.
Litora marmoreis pedibus signanda, puellæ.
Hactenus est tutum: cetera cæca via est.
Et vobis alii ventorum prœlia narrent;
Quas Scylla infestet, quasve Charybdis aquas:
Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis:
Quo lateant Syrtes, quove Malea sinu.
Hæc alii referant. At vos, quod quisque loquentur,
Credite: credenti nulla procella nocet.
Serò respicitur tellus, ubi fune soluto
Currit in immensum panda carina salum.
Navita sollicitus quâ ventos horret iniquos,
Et propè tam letum, quàm propè cernit aquam.
Quid? si concussas Triton exasperat undas?
Quàm tibi nunc toto nullus in ore color!
Tum generosa voces fecundæ sidera Ledæ:
Et, Felix, dicas, quam sua terra tenet!

Tutius est fovisse torum; legisse libellos;
  Threïciam digitis increpuisse lyram.
At, si vanà ferunt volucres mea dicta procellæ,
  Æqua tamen puppi sit Galatea tuæ.
Vestrum crimen erit talis jactura puellæ,
  Nereïdesque Deæ, Nereïdumque pater.
Vade memor nostri, vento reditura secundo:
  Impleat ille tuos fortior aura sinus.
Tum mare in hæc magnus proclinet litora Nereus:
  Huc venti spirent; huc agat æstus aquas.
Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea pleni:
  Ipsa tuâ moveas turgida vela manu.
Primus ego adspiciam notam de litore pinum;
  Et dicam, Nostros advehit illa Deos:
Excipiamque humeris, et multa sine ordine carpam
  Oscula. Pro reditu victima vota cadet.
Inque tori formam molles sternentur arenæ:
  Et tumulus mensæ quilibet instar erit.
Illic adposito narrabis multa Lyæo,
  Penè sit ut mediis obruta navis aquis:
Dumque ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
  Nec te præcipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit.
  Cur ego non votis blandiar ipse meis?
Hæc mihi quamprimum cœlo nitidissimus alto
  Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Ite triumphales circum mea tempora lauri.
  Vicimus: in nostro est ecce Corinna sinu.
Quam vir, quam custos, quam janua firma (tot hostes!)
  Servabant; ne quâ posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo victoria digna triumpho:
  In quâ, quæcumque est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
  Cincta, sed est ductu capta puella meo.

Pergama cùm caderent, bello superata bilustri;
  Ex tot, in Atridâ pars quota laudis erat?
At mea seposita est, et ab omni milite dissors
  Gloria: nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hanc voti finem, me milite veni;
  Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
Nec casum fortuna meis immiscuit actis.
  Huc ades, ô curâ parte Triumphe meâ.
Nec belli nova caussa mei. Nisi rapta fuisset
  Tyndaris, Europæ pax Asiæque foret.
Femina silvestres Lapithas, populumque bimembrem
  Turpiter adposito vertit in arma mero.
Femina Trojanos iterum fera bella movere
  Impulit in regno, juste Latine, tuo.
Femina Romanis, etiam nunc Urbe recenti,
  Immisit soceros, armaque sæva dedit.
Vidi ego pro niveâ pugnantes conjuge tauros:
  Spectatrix animos ipsa juvenca dabat.
Me quoque cum multis, sed me sine cæde, Cupido
  Jussit militiæ signa movere suæ.

ELEGIA XIII.

Dum labefactat onus gravidi temeraria ventris,
  In dubio vitæ lassa Corinna jacet.
Illa quidem, clam me tantum molita pericli,
  Irâ digna meâ: sed cadit ira metu.
Sed tamen aut ex me conceperat; aut ego credo.
  Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi, Parætonium, genialiaque arva Canopi
  Quæ colis, et Memphin, palmiferamque Pharon,
Quâque celer Nilus, lato dilapsus ab alveo,
  Per septem portus in maris exit aquas;
Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi:
  Sic tua sacra pius semper Osiris amet,
Pigraque labatur circa donaria serpens,
  Et comes in pompam corniger Apis eat:

Huc adhibe vultus; et in unâ parce duobus:
  Nam vitam dominæ tu dabis; illa mihi.
Sæpe tibi sedit certis operata diebus,
  Quâ cingit lauros Gallica turma tuas.
Tuque laborantes utero miserata puellas,
  Quarum tarda latens corpora tendit onus:
Lenis ades, precibusque meis fave, Ilithya.
  Digna est, quam jubeas muneris esse tui.
Ipse ego tura dabo fumosis candidus aris:
  Ipse feram ante tuos munera vota pedes.
Adjiciam titulum, Servatâ Naso Corinnâ.
  Tu modò fac titulo muneribusque locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore;
  Hâc tibi sit pugnâ dimicuisse satis.

ELEGIA XIV.

Quid juvat immunes belli cessare puellas,
  Nec fera peltatas agmina velle sequi;
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,
  Et cæcas armant in sua fata manus?
Quæ prima instituit teneros convellere fœtus,
  Militiâ fuerat digna perire suâ.
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
  Sternatur pugnæ tristis arena tuæ.
Si mos antiquis placuisset matribus idem;
  Gens hominum vitio deperitura fuit:
Quique iterum generis jaceret primordia nostri
  In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
  Justa recusâsset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necâsset,
  Casurus dominæ conditor Urbis erat.
Si Venus Ænean gravidâ temerâsset in alvo;
  Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cùm posses nasci, formosa, perîsses;
  Tentâsset, quod tu, si tua mater opus.

Ipse ego, cùm fuerim meliùs periturus amando,
Vidissem nullos, matre necante, dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis;
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluant matura suâ. Sine crescere nata.
Est pretium parvæ non leve vita moræ.
Vestra quid effoditis subjectis viscera telis;
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
Aque suâ cæsum matre queruntur Ityn.
Utraque sæva parens: sed tristibus utraque caussis
Jacturâ socii sanguinis ulta virum.
Dicite, quis Tereus, quis vos irritet Iäson
Figere sollicitâ corpora vestra manu?
Hoc neque in Armeniis tigres fecere latebris:
Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At teneræ faciunt, sed non impune, puellæ.
Sæpe, suos utero quæ necat, ipsa perit.
Ipsa perit, ferturque toro resoluta capillos:
Et clamant, Meritò, qui modò cumque vident.
Ista sed ætherias vanescant dicta per auras:
Et sint ominibus pondera nulla meis.
Dî faciles, peccâsse semel concedite tutó:
Id satis est. Pœnam culpa secunda ferat.

ELEGIA XV.

Annule, formosæ digitum vincture puellæ,
In quo censendum nil, nisi dantis amor;
Munus eas gratum. Te lætâ mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.
Tam bene convenias, quàm mecum convenit illi;
Et digitum justo commodus orbe teras.
Felix, à dominâ tractaberis, annule, nostrâ.
Invideo donis jam miser ipse meis.
O utinam fieri subitò mea munera possim
Artibus Ææis, Carpathiive senis!

Tunc ego te dominæ cupiam tetigisse papillas,
  Et lævam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito, quamvis angustus et hærens;
  Inque sinum mirâ laxus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas,
  Neve tenax ceram siccave gemma trahat,
Humida formosæ tangam priùs ora puellæ.
  Tantùm ne signem scripta dolenda mihi.
Si dabor, ut condar loculis; exire negabo,
  Adstringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sim, mea vita, futurus,
  Quodve tener digitus ferre recuset, onus.
Me gere, cùm calidis perfunderis imbribus artus:
  Damnaque sub gemmâ perfer euntis aquæ.
Sed puto te nudâ mea membra libidine surgent,
  Et peragam partes annulus ille viri.
Irrita quid voveo? Parvum proficiscere munus.
  Illa datam tecum sentiat esse fidem.

ELEGIA XVI.

Pars me Sulmo tenet Peligni tertia ruris;
  Parva, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licèt admoto tellurem sidere findat,
  Et micet Icarii stella proterva canis;
Arva pererrantur Peligna liquentibus undis:
  Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris, multòque feracior uvæ:
  Dat quoque bacciferam Pallada rarus ager:
Perque resurgentes rivis labentibus herbas
  Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest. Verbo peccavimus uno:
  Quæ movet ardores, est procul; ignis adest.
Non ego, si medius Polluce et Castore ponar,
  In cœli sine te parte fuisse velim.
Solliciti jaceant, terrâque premantur iniquâ,
  In longas orbem qui secuere vias.

Aut juvenum comites jussissent ire puellas,
  Si fuit in longas terra secanda vias.
Tum mihi, si premerem ventosas horridus Alpes,
  (Dummodo cum dominâ) molle fuisset iter.
Cum dominâ Libycas ausim perrumpere Syrtes,
  Et dare non æquis vela ferenda Notis.
Non, quæ virgineo portenta sub inguine latrant;
  Nec timeam vestros, curva Malea, sinus:
Non quâ, submersis ratibus saturata, Charybdis
  Fundit, et effusas ore resorbet aquas.
Quòd si Neptunum ventosa potentia vincit,
  Et subventuros auferet unda Deos;
Tu nostris niveos humeris impone lacertos.
  Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero juvenis tranaverat undas.
  Tunc quoque tranâsset; sed via cæca fuit.
At sine te, quamvis operosi vitibus agri
  Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos parentem rusticus undam,
  Frigidaque arboreas mulceat aura comas;
Non ego Pelignos videor celebrare salubres:
  Non ego natalem, rura paterna, locum;
Sed Scythiam, Cilicasque feros, viridesque Britannos,
  Quæque Prometheo saxa cruore rubent.
Ulmus amat vitem, vitis non deserit ulmum.
  Separor à dominâ cur ego sæpe meâ?
At mihi te comitem juràras usque futuram,
  Per me, perque oculos, sidera nostra, tuos.
Verba puellarum, foliis leviora caducis,
  Irrita, quò visum est, ventus et unda ferunt.
Si qua mei tamen est in te pia cura relicti;
  Incipe pollicitis addere facta tuis:
Parvaque quamprimum rapientibus esseda mannis,
  Ipsa per admissas concute lora jubas.
At vos, quâ veniet, tumidi subsidite montes:
  Et faciles curvis vallibus este viæ.

ELEGIA XVII.

Si quis erit, qui turpe putet servire puellæ;
  Illo convincar judice turpis ego.
Sim licèt infamis; dum me moderatiùs urat,
  Quæ Paphon, et fluctu pulsa Cythera tenet.
Atque utinam dominæ miti quoque præda fuissem;
  Formosæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos. Facie violenta Corinna est;
  (Me miserum! cur est tam bene nota sibi?)
Scilicet à speculi sumuntur imagine fastus;
  Nec nisi compositam se priùs illa videt.
Non tibi si facies nimium dat in omnia regni;
  (O facies oculos nata tenere meos!)
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
  Aptari magnis inferiora licet.
Creditur et Nymphe, mortalis amore, Calypso,
  Capta, reluctantem detinuisse virum.
Creditur æquoream Phthio Nereïda Regi,
  Egeriam justo concubuisse Numæ;
Volcano Venerem: quamvis, incude relictâ,
  Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar: sed tamen aptè
  Jungitur herous cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges.
  Te deceat medio jura dedisse toro.
Non tibi crimen ero, nec quo lætere remoto.
  Non erit hic nobis inficiandus amor.
Sint tibi pro magno felicia carmina censu:
  Et multæ per me nomen habere volunt.
Novi aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam.
  Ut fiat, quid non illa dedisse velit?
Sed neque diversi ripâ labuntur eâdem
  Frigidus Eurotas, populiferque Padus:
Nec nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis.
  Ingenio caussas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

CARMEN ad iratum dum tu perducis Achillen,
  Primaque juratis induis arma viris;
Nos, Macer, ignavæ Veneris cessamus in umbrâ:
  Et tener ausuros grandia frangit Amor.
Sæpe meæ, Tandem, dixi, discede, puellæ:
  In gremio sedit protinus illa meo.
Sæpe, Pudet, dixi. Lacrimis vix illa retentis,
  Me miseram! jam te, dixit, amare pudet?
Implicuitque suos circum mea colla lacertos:
  Et, quæ me perdunt, oscula mille dedit.
Vincor; et ingenium sumtis revocatur ab armis:
  Resque domi gestas, et mea bella, cano.
Sceptra tamen sumsi; curâque Tragœdia nostrâ
  Crevit: et huic operi quamlibet aptus eram.
Risit Amor, pallamque meam, pictosque cothurnos,
  Sceptraque privatâ tam bene sumta manu.
Hinc quoque me dominæ numen deduxit iniquæ:
  Deque cothurnato vate triumphat Amor.
Quod licet, aut Artes teneri profitemur Amoris:
  (Hei mihi! præceptis urgeor ipse meis.)
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulixi,
  Scribimus: aut lacrimas, Phylli relicta, tuas
Quod Paris, et Macareus, et quod malè gratus Iäson,
  Hippolytique parens, Hippolytusque legant:
Quodque tenens strictum Dido miserabilis ensem
  Dicat, et Æoliæ Lesbis amica lyræ.
Quàm celer è toto rediit meus orbe Sabinus,
  Scriptaque diversis retulit ille locis!
Candida Penelope signum cognovit Ulixis:
  Legit ab Hippolyto scripta noverca suo.
Jam pius Æneas miseræ rescripsit Elissæ:
  Quodque legat Phyllis, si modò vivit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iäsone litera venit:
  Det votam Phœbo Lesbis amata lyram.

Nec tibi (quâ tutum vati, Macer, arma canenti)
  Aureus in medio Marte tacetur Amor.
Et Paris est illîc, et adultera nobile crimen;
  Et comes extincto Laodamia viro.
Si bene te novi; non bella libentiùs istis
  Dicis: et à vestris in mea castra redis.

ELEGIA XIX.

Si tibi non opus est servatâ, stulte, puellâ;
  At mihi fac serves: quo magis ipse velim.
Quod licet, ingratum est: quod non licet, acriùs urit.
  Ferreus est, si quis, quod sinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes,
  Et faciat voto rara repulsa locum.
Quò mihi fortunam, quæ numquam fallere curet?
  Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me vitium versuta Corinna;
  Quâque capi possem, callida nôrat opem.
Ah quoties sani capitis mentita dolores,
  Cunctantem tardo jussit abire pede!
Ah quoties finxit culpam, quantumque libebat,
  Insontis speciem præbuit esse, nocens!
Sic ubi vexârat, tepidosque refoverat ignes;
  Rursus erat votis comis et apta meis.
Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat!
  Oscula (Dî magni) qualia, quotque dabat!
Tu quoque, quæ nostros rapuisti nuper ocellos,
  Sæpe time insidias, sæpe rogata nega:
Et sine me, ante tuos projectum in limine postes,
  Longa pruinosâ frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longosque adolescit in usus:
  Hoc juvat: hæc animi sunt alimenta mei.
Pinguis amor, nimiúmque patens, in tædia nobis
  Vertitur; et stomacho, dulcis ut esca, nocet.
Si numquam Danäen habuisset aënea turris;
  Non esset Danäe de Jove facta parens.

Dum servat Juno sinuatam cornibus Iö;
  Facta est, quàm fuerat, gratior illa Jovi.
Quod licet et facile est, quisquis cupit, arbore frondes
  Carpat, et è magno flumine sumat aquam.
Si qua volet regnare diu; deludat amantem.
  Hei mihi, quòd monitis torqueor ipse meis!
Cuilibet eveniat, nocet indulgentia nobis.
  Quod sequitur, fugio: quod fugit, usque sequor.
At tu, formosæ nimiùm secure puellæ,
  Incipe jam primâ claudere nocte domum.
Incipe, quis toties furtim tua limina pulset,
  Quærere: quid latrent nocte silente canes.
Quò ferat, aut referat sollers ancilla tabellas:
  Cur toties vacuo secubet ipsa toro.
Mordeat ista tuás aliquando cura medullas:
  Daque locum nostris materiamque dolis.
Ille potest vacuo furari litore arenas,
  Uxorem stulti si quis amare potest.
Jamque ego præmoneo; nisi tu servare puellam
  Incipis, incipiet desinere esse mea.
Multa diuque tuli: speravi sæpe futurum,
  Cùm bene servâsses, ut bene verba darem.
Lentus es, et pateris nulli patienda marito:
  At mihi concessi finis amoris erit.
Scilicet infelix numquam prohibebor adire?
  Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?
  Nil facies, cur te jure perisse velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
  Corrumpis vitio gaudia nostra tuo.
Quin alium, quem tanta juvet patientia, quæris?
  Me tibi rivalem si juvat esse, veta.

P. OVIDII NASONIS

AMORUM

LIBER TERTIUS.

ELEGIA I.

Stat vetus, et multos incædua silva per annos:
  Credibile est illi numen inesse loco.
Fons sacer in medio, speluncaque pumice pendens:
  Et latere ex omni dulcè queruntur aves.
Hîc ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,
  Quod mea, quærebam, Musa moveret opus.
Venit odoratos Elegeïa nexa capillos:
  Et, puto, pes illi longior alter erat.
Forma decens: vestis tenuissima, cultus amantis:
  In pedibus vitium caussa decoris erat.
Venit et ingenti violenta Tragœdia passu:
  Fronte comæ torvâ, palla jacebat humi.
Læva manus sceptrum latè regale movebat:
  Lydius alta pedum vincla cothurnus erat.
Et prior, Ecquis erit, dixit, tibi finis amandi?
  O argumenti lente poëta tui!
Nequitiam vinosa tuam convivia narrant:
  Narrant in multas compita secta vias.
Sæpe aliquis digito vatem designat euntem:
  Atque ait, Hic, hic est, quem ferus urit Amor.
Fabula (nec sentis) totâ jactaris in Urbe;
  Dum tua præterito facta pudore refers.
Tempus erat thyrso pulsum graviore moveri.
  Cessatum satis est: incipe majus opus.

Materiâ premis ingenium. Cane facta virorum :
  Hæc animo, dices, area digna meo est.
Quod teneræ cantent, lusit tua Musa, puellæ ;
  Primaque per numeros acta juventa suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen.
  Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus : et movit pictis innixa cothurnis
  Densum cæsarie terque quaterque caput.
Altera (si memini) limis subrisit ocellis.
  Fallor, an in dextrâ myrtea virga fuit ?
Quid gravibus verbis, animosa Tragœdia, dixit,
  Me premis ? an numquam non gravis esse potes ?
Imparibus tamen es numeris dignata moveri.
  In me pugnâsti versibus usa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris :
  Obruit exiguas regia vestra fores.
Sum levis ; et mecum levis est, mea cura, Cupido.
  Non sum materiâ fortior ipsa meâ.
Rustica fit sine me lascivi mater Amoris :
  Huic ego proveni lena, comesque Deæ.
Quam tu non poteris duro reserare cothurno,
  Hæc est blanditiis janua laxa meis.
Et tamen emerui plus, quàm tu, posse, ferendo
  Multa, supercilio non patienda tuo.
Per me decepto didicit custode Corinna
  Liminis adstricti sollicitare fidem ;
Delabique toro tunicâ velata recinctâ ;
  Atque impercussos nocte movere pedes.
Vel quoties foribus duris incisa pependi,
  Non verita à populo prætereunte legi !
Quin ego me memini, dum custos sævus abiret,
  Ancillæ missam delituisse sinu.
Quid, cùm me munus natali mittis ? at illa
  Rumpit, et adpositâ barbara mersit aquâ ?
Prima tuæ movi felicia semina mentis.
  Munus habet, quòd te jam petit, ista meum.
Desierant ; cœpi : Per vos utramque rogamus,
  In vacuas aures verba timentis eant.

Altera me sceptro decoras, altoque cothurno.
  Jam nunc contacto magnus in ore sonor.
Altera das nostro victurum nomen amori.
  Ergo ades, et longis versibus adde breves.
Exiguum vati concede, Tragœdia, tempus.
  Tu labor æternus: quod petit illa, breve est.
Mota dedit veniam. Teneri properentur amores,
  Dum vacat; à tergo grandius urget opus.

ELEGIA II.

Non ego nobilium sedeo studiosus equorum:
  Cui tamen ipsa faves, vincat ut ille precor.
Ut loquerer tecum veni, tecumque sederem:
  Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursus spectas, ego te. Spectemus uterque
  Quod juvat, atque oculos pascat uterque suos.
O, cuicumque faves, felix agitator equorum!
  Ergo illi curæ contigit esse tuæ;
Hoc mihi contingat; sacro de carcere missis
  Insistam forti mente vehendus equis.
Et modò lora dabo; modò verbere terga notabo:
  Nunc stringam metas interiore rotâ.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor:
  Deque meis manibus lora remissa fluent.
Ah quàm penè Pelops Pisæâ concidit hastâ,
  Dum spectat vultus, Hippodamia, tuos!
Nempe favore suæ vicit tamen ille puellæ.
  Vincamus dominæ quisque favore suæ.
Quid frustrà refugis? cogit nos linea jungi.
  Hæc in lege loci commoda Circus habet.
Tu tamen, à dextrâ quicumque es, parce puellæ.
  Contactu lateris læditur ista tui.
Tu quoque, qui spectas post nos, tua contrahe crura,
  Si pudor est, rigido nec preme terga genu.
Sed nimiùm demissa jacent tibi pallia terræ.
  Collige; vel digitis en ego tollo meis.

Invida vestis eras, quæ tam bona crura tegebas:
Quóque magis spectes, invida vestis eras.
Talia Milanion Atalantes crura fugacis
Optavit manibus sustinuisse suis.
Talia succinctæ pinguntur crura Dianæ,
Cùm sequitur fortes, fortior ipsa, feras.
His ego non visis arsi. Quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis et cetera posse placere,
Quæ bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea faciles arcessere ventos,
Quos faciat nostrâ mota tabella manu?
An magis hic meus est animi, non aëris, æstus,
Captaque femineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba nigro sparsa est tibi pulvere vestis.
Sordide de niveo corpore pulvis abi.
Sed jam pompa venit: linguis animisque favete.
Tempus adest plausûs: aurea pompa venit.
Prima loco fertur passis Victoria pennis:
Huc ades; et meus hic fac, Dea, vincat amor.
Plaudite Neptuno, nimiùm qui creditis undis.
Nil mihi cum pelago: me mea terra capit.
Plaude tuo, miles, Marti: nos odimus arma.
Pax juvat, et mediâ Pace repertus Amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe venantibus adsit:
Artifices in te verte, Minerva, manus.
Ruricolæ Cereri, teneroque adsurgite Baccho:
Pollucem pugiles, Castora placet eques.
Nos tibi, blanda Venus, puerisque potentibus arcu
Plaudimus. Inceptis adnue, Diva, meis.
Daque novæ mentem dominæ, patiatur amari.
Adnuit; et motu signa secunda dedit.
Quod Dea promisit, promittas ipsa rogamus.
Pace loquar Veneris: tu Dea major eris.
Per tibi tot juro testes, pompamque Deorum,
Te dominam nobis tempus in omne peti.
Sed pendent tibi crura: potes, si fortè juvabit,
Cancellis primos inseruisse pedes.

Maxima jam vacuo Prætor spectacula Circo,
  Quadrijuges æquo carcere misit equos.
Cui studeas video: vincet cuicumque favebis.
  Quid cupias ipsi scire videntur equi.
Me miserum! metam spatioso circuit orbe.
  Quid facis? admoto proximus axe subit.
Quid facis, infelix? perdis bona vota puellæ.
  Tende precor validâ lora sinistra manu.
Favimus ignavo. Sed enim revocate, Quirites;
  Et date jactatis undique signa togis.
En revocant. At, ne turbet toga mota capillos,
  In nostros abdas te licet usque sinus.
Jamque patent iterum reserato carcere postes.
  Evolat admissis discolor agmen equis.
Nunc saltem supera, spatioque insurge patenti.
  Sint mea, sint dominæ fac rata vota meæ.
Sunt dominæ rata vota meæ: mea vota supersunt.
  Ille tenet palmam: palma petenda mihi est.
Risit, et argutis quiddam promisit ocellis.
  Hoc satis hic: alio cetera redde loco.

ELEGIA III.

Esse Deos, i, crede. Fidem jurata fefellit:
  Et facies illi, quæ fuit antè, manet.
Quàm longos habuit nondum jurata capillos,
  Tam longos, postquam numina lusit, habet.
Candida candorem roseo suffusa rubore
  Antè stetit: niveo lucet in ore rubor.
Pes erat exiguus: pedis est aptissima forma.
  Longa decensque fuit: longa decensque manet.
Argutos habuit, radiant ut sidus, ocellos;
  Per quos mentita est perfida sæpe mihi.
Scilicet æternò falsum jurare puellis
  Dî quoque concedunt; formaque numen habet.
Perque suos illam nuper jurâsse recordor,
  Perque meos oculos; et doluere mei.

Dicite, Dî; si vos impune fefellerit illa,
  Alterius meritis cur ego damna tuli?
At non invidiæ vobis Cepheïa virgo est,
  Pro malè formosâ jussa parente mori.
Non satis est, quòd vos habui sine pondere testes,
  Et mecum lusos ridet inulta Deos:
Ut sua per nostram redimat perjuria pœnam,
  Victima deceptus decipientis ero?
Aut sine re nomen Deus est, frustráque timetur;
  Et stultâ populos credulitate movet:
Aut, si quis Deus est, teneras amat ille puellas;
  Et nimiùm solas omnia posse jubet.
Nobis fatifero Mavors adcingitur ense:
  Nos petit invictâ Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus:
  In nos alta Jovis dextera fulmen habet.
Formosas Superi metuunt offendere læsi:
  Atque ultro, quæ se non timuere, timent.
Et quisquam pia tura focis imponere curet?
  Certè plus animi debet inesse viris.
Jupiter igne suo lucos jaculatur et arces,
  Missaque perjuras tela ferire vetat.
Tot meruere peti. Semele miserabilis arsit:
  Officio est illi pœna reperta suo.
At si venturo se subduxisset amanti,
  Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror, et toti facio convicia cœlo?
  Dî quoque habent oculos: Dî quoque pectus habent.
Si Deus ipse forem; numen sine fraude liceret
  Femina mendaci falleret ore meum.
Ipse ego jurarem verum jurare puellas;
  Et non de tetricis dicerer esse Deus.
Tu tamen illorum moderatiùs utere dono:
  Aut oculis certè parce, puella, meis.

ELEGIA IV.

Dure vir, imposito teneræ custode puellæ,
Nil agis: ingenio quæque tuenda suo.
Si qua metu demto casta est; ea denique casta est:
Quæ, quia non liceat, non facit, illa facit.
Ut jam servâris bene corpus; adultera mens est:
Nec custodiri, ni velit, illa potest.
Nec mentem servare potes, licèt omnia claudas.
Omnibus occlusis intus adulter erit.
Cui peccare licet, peccat minùs. Ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Desine (crede mihi) vitia irritare vetando:
Obsequio vincas aptiùs illa tuo.
Vidi ego nuper equum, contra sua vincla tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.
Constitit, ut primùm concessas sensit habenas,
Frenaque in effusâ laxa jacere jubâ.
Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: et hos unus sæpe fefellit Amor.
In thalamum Danaë saxo ferroque perennem
Quæ fuerat virgo tradita, mater erat.
Penelope mansit, quamvis custode carebat,
Inter tot juvenes intemerata procos.
Quidquid servatur, cupimus magis: ipsaque furem
Cura vocat. Pauci, quod sinit alter, amant.
Nec facie placet illa suâ, sed amore mariti.
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
Non proba sit, quam vir servat, sed adultera. Cara est:
Ipse timor pretium corpore majus habet.
Indignere licèt; juvat inconcessa voluptas.
Sola placet; Timeo, dicere si qua potest.
Nec tamen ingenuam jus est servare puellam.
Hic metus externæ corpora gentis agat.

Scilicet ut possit custos, Ego, dicere, feci,
  In laudem servi casta sit illa tui.
Rusticus est nimiùm, quem lædit adultera conjux;
  Et notos mores non satis Urbis habet:
In quâ Martigenæ non sunt sine crimine nati
  Romulus Iliades, Iliadesque Remus.
Quò tibi formosam, si non nisi casta placebat?
  Non possunt ullis ista coïre modis.
Si sapis, indulge dominæ; vultusque severos
  Exue: nec rigidi jura tuere viri.
Et cole, quos dederit (multos dabit) uxor amicos.
  Gratia sic minimo magna labore venit.
Sic poteris juvenum convivia semper inire:
  Et, quæ non dederis, multa videre domi.

ELEGIA V.

Nox erat: et somnus lassos submisit ocellos.
  Terruerunt animum talia visa meum.
Colle sub aprico celeberrimus ilice lucus
  Stabat; et in ramis multa latebat avis.
Area gramineo suberat viridissima prato,
  Uvida de guttis lenè sonantis aquæ.
Ipse sub arboreis vitabam frondibus æstum;
  Fronde sub arboreâ sed tamen æstus erat.
Ecce, petens variis immixtas floribus herbas,
  Constitit ante oculos candida vacca meos.
Candidior nivibus, tunc cùm cecidere recentes;
  In liquidas nondum quas mora vertit aquas.
Candidior, quod adhuc spumis stridentibus albet,
  Et modò siccatam, lacte, relinquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus:
  Cumque suâ teneram conjuge pressit humum.
Dum jacet, et lentè revocatas ruminat herbas,
  Atque iterum pasto pascitur antè cibo;
Visus erat, somno vires adimente, ferenti
  Cornigerum terræ deposuisse caput.

Huc levibus cornix pennis delapsa per auras
Venit; et in viridi garrula sedit humo.
Terque bovis niveæ petulanti pectora rostro
Fodit; et albentes abstulit ore jubas.
Illa locum taurumque diu cunctata relinquit.
Sed niger in vaccæ pectore livor erat.
Utque procul vidit carpentes pabula tauros;
(Carpebant tauri pabula læta procul)
Illuc se rapuit, gregibusque immiscuit illis;
Et petiit herbæ fertilioris humum.
Dic, age, nocturnæ, quicumque es, imaginis augur,
(Si quid habent veri) visa quid ista ferant.
Sic ego: nocturnæ sic dixit imaginis augur,
Expendens animo singula visa suo:
Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
Sed malè vitabas, æstus amoris erat.
Vacca puella tua est. Aptus color ille puellæ.
Tu vir, et in vaccâ compare taurus eras.
Pectora quòd rostro cornix fodiebat acuto;
Ingenium dominæ lena movebit anus.
Quòd cunctata diu taurum sua vacca reliquit;
Frigidus in viduo destituêre toro.
Livor, et adverso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterii labe carere negant.
Dixerat interpres. Gelido mihi sanguis ab ore
Fugit; et ante oculos nox stetit alta meos.

ELEGIA VI.

Amnis, arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero; siste parumper aquas.
Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras, memini; nec te transire refugi;
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis adposito nivibus de monte solutis;
Et turpi crassas gurgite volvis aquas.

Quid properâsse juvat? quid parca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem?
Si tamen hîc standum; si non datur artibus ullis
Ulterior nostro ripa premenda pedi.
Nunc ego, quas habuit pennas Danaeïus heros,
Terribili densum cùm tulit angue caput;
Nunc opto currum; de quo Cerealia primùm
Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum.
Nec tulit hæc; nec fert, nec feret ulla dies.
Tu potiùs, ripis effuse capacibus amnis,
(Sic æternus eas) labere fine tuo.
Non eris invidiæ, torrens, (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te fortè retentus amans.
Flumina deberent juvenes in amore juvare:
Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
Inachus in Melie Bithynide pallidus isse
Dicitur, et gelidis incaluisse vadis.
Nondum Troja fuit lustris obsessa duobus,
Cùm rapuit vultus, Xanthe, Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diversis currere terris
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
Te quoque promissam Xantho, Penee, Creüsam
Phthiotum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens?
Cornua si tua nunc ubi sint, Achelöe, requiram;
Herculis iratâ fracta querêre manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Ætolia tanti;
Una tamen tanti Deïanira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ tam bene celat aquæ,
Fertur in Euadne collectam Asopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere jussit aquam: jussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui, per cava saxa volutans,
Tiburis Argei spumifer arva rigas.

Ilia cui placuit, quamvis erat horrida cultu,
Ungue notata comas, ungue notata genas.
Illa, gemens patruique nefas, delictaque Martis,
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosus vidit ab undis;
Raucaque de mediis sustulit ora vadis:
Atque ita, Quid nostras, inquit, teris anxia ripas,
Ilia, ab Idæo Laomedonte genus?
Quò cultus abiere tui? quid sola vagaris?
Vitta nec evinctas impedit alba comas?
Quid fles, et madidos lacrimis corrumpis ocellos?
Pectoraque insanâ plangis aperta manu?
Ille habet et silices, et vivum in pectore ferrum,
Qui tenero lacrimas lentus in ore videt.
Ilia, pone metus; tibi regia nostra patebit:
Teque colent amnes: Ilia, pone metus.
Tu centum, aut plures, inter dominabere Nymphas:
Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.
Ne me sperne, precor, tantùm, Trojana propago:
Munera promissis uberiora feres.
Dixerat. Illa, oculos in humum dejecta modestos,
Spargebat tepidos flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,
Currendi vires eripiente metu.
Sera tamen scindens inimico pollice crinem,
Edidit indignos ore tremente sonos;
O utinam mea lecta forent, patrioque sepulcro
Condita, dum poterant virginis ossa legi!
Cur modò Vestalis tædas invitor ad ullas
Turpis, et Iliacis inficianda focis?
Quid moror? en digitis designor adultera vulgi.
Desit famosis, qui notet ora, pudor.
Hactenus; et vestem tumidis prætendit ocellis:
Atque ita se in rapidas perdita misit aquas.
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur; et socii jura dedisse tori.
Te quoque credibile est aliquâ caluisse puellâ:
Sed nemora et silvæ crimina vestra tegunt.

Dum loquor, increvit latis spatiosiùs undis,
 Nec capit admissas alveus altus aquas.
Quid mecum, furiose, tibi? quid mutua differs
 Gaudia? quid cœptum, rustice, rumpis iter?
Quid? si legitimum flueres, si nobile flumen?
 Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum, rivis collecte caducis;
 Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes instar pluviamque nivesque solutas;
 Quas tibi divitias pigra ministrat hiems.
Aut lutulentus agis brumali tempore cursus:
 Aut premis arentem pulverulentus humum.
Quis te tum potuit sitiens haurire viator?
 Quis gratâ dixit voce, Perennis eas?
Damnosus pecori curris, damnosior agris.
 Forsitan hæc alios; me mea damna movent.
Huic ego væ demens narrabam fluminum amores?
 Jactâsse indigno nomina tanta pudet.
Nescio quid spectans, Acheloon et Inachon amnes,
 Et potui nomen, Nile, referre tuum.
At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
 Sint rapidi soles, siccaque semper hiems.

ELEGIA VII.

At non formosa est, at non bene culta puella;
 At, puto, non votis sæpe petita meis!
Hanc tamen in nullos tenui malè languidus usus,
 Sed jacui pigro crimen onusque toro.
Nec potui cupiens, pariter cupiente puellâ,
 Inguinis effœti parte juvante frui.
Illa quidem nostro subjecit eburnea collo
 Brachia, Sithoniâ candidiora nive:
Osculaque inseruit cupidæ luctantia linguæ:
 Lascivum femori supposuitque femur.
Et mihi blanditias dixit, Dominumque vocavit:
 Et quæ præterea publica verba juvant.

Tacta tamen veluti gelidâ mea membra cicutâ,
 Segnia propositum destituêre suum.
Truncus iners jacui, species, et inutile pondus:
 Nec satis exactum est, corpus an umbra forem.
Quæ mihi ventura est (siquidem ventura) senectus,
 Cùm desit numeris ipsa juventa suis?
Ah pudet annorum! quò me juvenemque virumque,
 Nec juvenem, nec me sensit amica virum.
Sic flammas aditura pias æterna sacerdos
 Surgit, et à caro fratre verenda soror.
At nuper bis flava Chlide, ter candida Pitho,
 Ter Libas officio continuata meo.
Exigere à nobis angustâ nocte Corinnam,
 Me memini numeros sustinuisse novem.
Num mea Thessalico languent devota veneno
 Corpora? num misero carmen et herba nocent?
Sagave Pœniceâ defixit nomina cerâ,
 Et medium tenues in jecur egit acus?
Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam:
 Deficiunt læsi carmine fontis aquæ;
Ilicibus glandes, cantataque vitibus uva
 Decidit; et nullo poma movente fluunt.
Quid vetat et nervos magicas torpere per artes?
 Forsitan impatiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit: facti pudor ipse nocebat:
 Ille fuit vitii caussa secunda mei.
At qualem vidi tantùm tetigique puellam,
 Sic etiam tunicâ tangitur ipsa suâ.
Illius ad tactum Pylius juvenescere possit,
 Tithonosque annis fortior esse suis.
Hæc mihi contigerat; sed vir non contigit illi.
 Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
 Muneris oblati pœnituisse Deos.
Optabam certè recipi; sum nempe receptus:
 Oscula ferre; tuli: proximus esse; fui.
Quò mihi fortunæ tantum? quò regna sine usu?
 Quid, nisi possedi dives avarus, opes?

Sic aret mediis taciti vulgator in undis;
  Pomaque, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenerâ quisquam sic surgit manè puellâ,
  Protinus ut sanctos possit adire Deos.
Sed non blanda, puto, non optima perdidit in me
  Oscula: non omni sollicitavit ope.
Illa graves potuit quercus, adamantaque durum,
  Surdaque blanditiis saxa movere suis.
Digna movere fuit certè vivosque virosque;
  Sed neque tum vixi; nec vir, ut antè, fui.
Quid juvet, ad surdas si cantet Phemius aures?
  Quid miserum Thamyran picta tabella juvet?
At quæ non tacitâ formavi gaudia mente!
  Quos ego non finxi disposuique modos!
Nostra tamen jacuere, velut præmortua, membra
  Turpiter, hesternâ languidiora rosâ.
Quæ nunc ecce rigent intempestiva, valentque:
  Nunc opus exposcunt, militiamque suam.
Quin istic pudibunda jaces, pars pessima nostri?
  Sic sum pollicitis captus et antè tuis.
Tu dominam fallis: per te deprensus inermis
  Tristia cúm magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non est mea dedignata puella
  Molliter admotâ sollicitare manu.
Sed postquam nullas consurgere posse per artes,
  Immemoremque sui procubuisse videt;
Quid me ludis, ait? quis te, malè sane, jubebat
  Invitum nostro ponere membra toro?
Aut te trajectis Ææa venefica lanis
  Devovet: aut alio lassus amore venis.
Nec mora: desiluit tunicâ velata recinctâ:
  Et decuit nudos proripuisse pedes.
Neve suæ possent intactam scire ministræ;
  Dedecus hoc sumtâ dissimulavit aquâ.

ELEGIA VIII.

Et quisquam ingenuas etiamnum suspicit artes,
  Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro:
  At nunc barbaries grandis, habere nihil.
Cùm pulchrè nostri dominæ placuere libelli;
  Quò licuit libris, non licet ire mihi
Cùm bene laudavit, laudato janua clausa est.
  Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
Ecce recens dives, parto per vulnera censu,
  Præfertur nobis, sanguine pastus eques.
Hunc potes amplecti formosis, vita, lacertis?
  Hujus in amplexus, vita, venire potes?
Si nescis, galeam caput hoc portare solebat:
  Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat.
Læva manus, cui nunc serum malè convenit aurum,
  Scuta tulit. Dextram tange, cruenta fuit.
Quâ periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
  Heu! ubi mollities pectoris illa tui?
Cerne cicatrices, veteris vestigia pugnæ.
  Quæsitum est illi corpore, quidquid habet.
Forsitan et, quoties hominem jugulaverit, ille
  Indicet. Hoc fassas tangis, avara, manus?
Ille ego Musarum purus, Phœbique sacerdos
  Ad rigidas canto carmen inane fores.
Discite, qui sapitis, non quæ nos scimus inertes,
  Sed trepidas acies, et fera castra sequi:
Proque bono versu primum deducite pilum.
  Hoc tibi, si velles, possit, Homere, dari.
Jupiter admonitus nihil esse potentius auro,
  Corruptæ pretium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat; durus pater, ipsa severa,
  Ærati postes, ferrea turris erat:
Sed postquam sapiens in munera venit adulter;
  Præbuit ipsa sinus: et, dare jussa, dedit.

At cùm regna senex cœli Saturnus haberet;
  Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Æraque et argentum, cumque auro pondera ferri
  Manibus admôrat: nullaque massa fuit.
At meliora dabat; curvo sine vomere fruges,
  Pomaque, et in quercu mella reperta cavâ.
Nec valido quisquam terras findebat aratro:
  Signabat nullo limite mensor humum.
Non freta demissi verrebant eruta remi.
  Ultima mortali tum via litus erat.
Contra te sollers, hominum Natura, fuisti;
  Et nimiùm damnis ingeniosa tuis.
Quò tibi, turritis incingere mœnibus urbes?
  Quò tibi, discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terrâ contenta fuisses.
  Cur non et cœlum tertia regna petis?
Quâ licet, adfectas cœlum quoque. Templa Quirinus,
  Liber, et Alcides, et modò Cæsar, habent.
Eruimus terrâ solidum pro frugibus aurum.
  Possidet inventas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est: dat census honores;
  Inde gravis judex; inde severus eques.
Omnia possideant: illis Campusque Forumque
  Serviat: hi pacem crudaque bella gerant.
Tantùm ne nostros avidi prædentur amores;
  Et satis est, aliquid pauperis esse sinant.
At nunc, exæquet tetricas licèt illa Sabinas,
  Imperat ut captæ, qui dare multa potest.
Me prohibet custos: in me timet illa maritum:
  Si dederim, totâ cedet uterque domo.
O, si neglecti quisquam Deus ultor amantis,
  Tam malè quæsitas pulvere mutet opes!

ELEGIA IX.

MEMNONA si mater, mater ploravit Achillem,
  Et tangunt magnas tristia fata Deas;

Flebilis indignos, Elegeïa, solve capillos.
  Ah nimis ex vero nunc tibi nomen erit!
Ille tui vates operis, tua fama, Tibullus
  Ardet in extructo, corpus inane, rogo.
Ecce, puer Veneris fert eversamque pharetram,
  Et fractos arcus, et sine luce facem.
Adspice, demissis ut eat miserabilis alis;
  Pectoraque infestâ tundat aperta manu.
Excipiunt sparsi lacrimas per colla capilli,
  Oraque singultu concutiente sonant.
Fratris in Æneæ sic illum funere dicunt
  Egressum tectis, pulcher Iüle, tuis.
Nec minùs est confusa Venus, moriente Tibullo,
  Quàm juveni rupit cùm ferus inguen aper.
At sacri vates, et Divûm cura vocamur:
  Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat:
  Omnibus obscuras injicit illa manus.
Quid pater Ismario, quid mater, profuit Orpheo?
  Carmine quid victas obstupuisse feras?
Ælinon in silvis idem pater, Ælinon, altis
  Dicitur invitâ concinuisse lyrâ.
Adjice Mæoniden, à quo, ceu fonte perenni,
  Vatum Piëriis ora rigantur aquis;
Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno,
  Diffugiunt avidos carmina sola rogos.
Durat opus vatum, Trojani fama laboris,
  Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia, nomen habebunt;
  Altera, cura recens, altera, primus amor.
Quid vos sacra juvant? quid nunc Ægyptia prosunt
  Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
Cùm rapiant mala fata bonos, (ignoscite fasso)
  Sollicitor nullos esse putare Deos.
Vive pius; moriere pius. Cole sacra; colentem
  Mors gravis à templis in cava busta trahet.
Carminibus confide bonis: jacet ecce Tibullus.
  Vix manet è tanto parva quod urna capit.

Tene, sacer Vates, flammæ rapuere rogales;
Pectoribus pasci nec timuere tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa Deorum
Urere, quæ tantum sustinuere nefas.
Avertit vultus, Erycis quæ possidet arces.
Sunt quoque, qui lacrimas continuisse negent.
Sed tamen hoc melius, quàm si Phæacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo.
Hinc certè madidos fugientis pressit ocellos
Mater; et in cineres ultima dona tulit:
Hinc soror in partem miserâ cum matre doloris
Venit, inornatas dilaniata comas.
Cumque tuis sua junxerunt Nemesisque priorque
Oscula: nec solos destituêre rogos.
Delia discedens, Feliciùs, inquit, amata
Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, Quid ais? tibi sint mea damna dolori?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid, nisi nomen et umbra,
Restat; in Elysiâ valle Tibullus erit.
Obvius huic venias, hederâ juvenilia cinctus
Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo.
Tu quoque (si falsum est temerati crimen amici)
Sanguinis atque animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua est; si quid modò corporis umbra est.
Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.
Ossa quieta, precor, tutâ requiescite in urnâ:
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

ELEGIA X.

ANNUA venerunt Cerealis tempora sacri.
Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres, tenues spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?

Te, Dea, munificam gentes ubicumque loquuntur:
  Nec minùs humanis invidet ulla bonis.
Antè nec hirsuti torrebant farra coloni:
  Nec notum terris area nomen erat.
Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant.
  Hæc erat, et teneri cespitis herba, cibus.
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris;
  Falce coloratas subsecuitque comas.
Prima jugo tauros supponere colla coëgit;
  Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quisquam lacrimis lætari credit amantum,
  Et bene tormentis secubituque coli?
Nec tamen est (quamvis agros amet illa feraces)
  Rustica: nec viduum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes; nec fingunt omnia Cretes:
  Cretes, nutrito terra superba Jove.
Illîc, sideream mundi qui temperat arcem,
  Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi: testis laudatur alumno.
  Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iäsium Cretæâ Diva sub Idâ
  Figentem certâ terga ferina manu.
Vidit, et ut teneræ flammam rapuere medullæ;
  Hinc pudor, ex aliâ parte trahebat amor.
Victus amore pudor. Sulcos arere videres,
  Et sata cum minimâ parte redire sui.
Cùm bene jactati pulsârant arva ligones,
  Ruperat et duram vomer aduncus humum,
Seminaque in latos iërant æqualiter agros;
  Irrita decepti vota colentis erant.
Diva, potens frugum, silvis cessabat in altis:
  Deciderant longæ spicea serta comæ.
Sola fuit Crete fecundo fertilis anno.
  Omnia, quâ tulerat se Dea, messis erant.
Ipse locus nemorum canebat frugibus Ide,
  Et ferus in silvâ farra metebat aper.
Optavit Minos similes sibi legifer annos:
  Optavit Cereris longus ut esset amor.

Quod tibi secubitus tristes, Dea flava, fuissent;
  Hoc cogor sacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego sim tristis, cùm sit tibi nata reperta;
  Regnaque, quàm Juno, sorte minora regat?
Festa dies, Veneremque vocat, cantusque merumque.
  Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

ELEGIA XI.

MULTA diuque tuli: vitiis patientia victa est.
  Cede fatigato pectore, turpis Amor.
Scilicet adserui jam me, rupique catenas:
  Et quæ depuduit ferre, tulisse pudet.
Vicimus; et domitum pedibus calcamus Amorem.
  Venerunt capiti cornua sera meo.
Perfer, et obdura: dolor hic tibi proderit olim.
  Sæpe tulit lassis succus amarus opem.
Ergo ego sustinui, foribus tam sæpe repulsus,
  Ingenuum durâ ponere corpus humo.
Ergo ego nescio cui, quem tu complexa tenebas,
  Excubui clausam, servus ut, ante domum.
Vidi ego, cùm foribus lassus prodiret amator,
  Invalidum referens emeritumque latus.
Hoc tamen est levius, quàm quòd sum visus ab illo.
  Eveniat nostris hostibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri spatiântis adhæsi,
  Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
Scilicet et populo per me cantata placebas.
  Caussa fuit multis noster amoris amor.
Turpia quid referam vanæ mendacia linguæ,
  Et perjuratos in mea damna Deos?
Quid juvenum tacitos inter convivia nutus;
  Verbaque compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi: præceps amensque cucurri.
  Veni; et rivali non erat ægra meo.
His, et quæ taceo, duravi sæpe ferendis.
  Quære alium pro me, qui queat ista pati.

Jam mea, votivâ puppis redimita coronâ,
Lenta tumescentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, et verba potentia quondam,
Perdere. Non ego sum stultus, ut antè fui.
Luctantur, pectusque leve in contraria tendunt,
Hac amor, hac odium: sed, puto, vincit amor.
[Odero, si potero: si non, invitus amabo.
Nec juga taurus amat: quæ tamen odit, habet.]
Nequitiam fugio: fugientem forma reducit.
Aversor morum crimina: corpus amo.
Sic ego nec sine te, nec tecum vivere possum:
Et videor voti nescius esse mei.
Aut formosa fores minùs, aut minùs improba, vellem.
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta movent odium; facies exorat amorem.
Me miserum! vitiis plus valet illa suis.
Parce, per ô lecti socialia jura, per omnes.
(Qui dent fallendos se tibi sæpe) Deos,
Perque tuam faciem, magni mihi numinis instar,
Perque tuos oculos, qui rapuere meos;
Quidquid eris, mea semper eris. Tu selige tantùm,
Me quoque velle velis, anne coactus amem?
Lintea dem potiùs, ventisque ferentibus utar;
Ut quamvis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XII.

Quis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
Omina non albæ concinuistis aves?
Quodve putem sidus nostris occurrere fatis?
Quosve Deos in me bella movere querar?
Quæ modò dicta mea est, quam cœpi solus amare,
Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
Sic erat: ingenio prostitit illa meo.
Et meritó. Quid enim formæ præconia feci?
Vendibilis culpâ facta puella meâ est,

Me lenone placet: duce me perductus amator.
  Janua per nostras est adaperta manus.
An prosint, dubium; nocuerunt carmina certé.
  Invidiæ nostris illa fuere bonis.
Cùm Thebe, cùm Troja forent, cùm Cæsaris acta;
  Ingenium movit sola Corinna meum.
Aversis utinam tetigissem carmina Musis;
  Phœbus et inceptum destituisset opus!
Nec tamen, ut testes mos est audire poëtas,
  Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla, patri canos furata capillos,
  Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues.
  Victor Abantiades alite fertur equo.
Îdem per spatium Tityon porreximus ingens:
  Et tria vipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladon jaculantem mille lacertis;
  Ambiguæ captos virginis ore viros.
Æolios Ithacis inclusimus utribus Euros:
  Proditor in medio Tantalus amne sitit.
De Niobe silicem, de virgine fecimus ursam:
  Concinit Odrysium Cecropis ales Ityn.
Jupiter aut in aves, aut se transformat in aurum:
  Aut secat impositâ virgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaque semina, dentes?
  Qui vomerent flammas ore, fuisse boves?
Flere genis electra tuas, Auriga, sorores?
  Quæque rates fuerint, nunc maris esse Deas?
Aversumque diem mensis furialibus Atrei?
  Duraque percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensum fecunda licentia vatum:
  Obligat historicâ nec sua verba fide.
Et mea debuerat falsò laudata videri
  Femina. Credulitas nunc mihi vestra nocet.

ELEGIA XIII.

Cùm mihi pomiferis conjux foret orta Faliscis;
  Mœnia contigimus victa, Camille, tibi.
Casta sacerdotes Junoni festa parabant
  Per celebres ludos, indigenamque bovem.
Grande moræ pretium, ritus cognoscere: quamvis
  Difficilis clivis huc via præbet iter.
Stat vetus, et densâ prænubilus arbore lucus.
  Adspice; concedas numen inesse loco.
Accipit ara preces, votivaque tura piorum;
  Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hinc ubi præsonuit sollemni tibia cantu;
  It per velatas annua pompa vias.
Ducuntur niveæ, populo plaudente, juvencæ,
  Quas aluit campis herba Falisca suis:
Et vituli, nondum metuendâ fronte minaces;
  Et minor ex humili victima porcus harâ:
Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo.
  Invisa est dominæ sola capella Deæ.
Illius indicio silvis inventa sub altis
  Dicitur inceptam destituisse fugam.
Nunc quoque per pueros jaculis incessitur index;
  Et pretium auctori vulneris ipsa datur.
Quâ ventura Dea est, juvenes timidæque puellæ
  Præverrunt latas veste jacente vias.
Virginei crines auro gemmâque premuntur:
  Et tegit auratos palla superba pedes.
More patrum Grajo velatæ vestibus albis
  Tradita supposito vertice sacra ferunt.
Ore favent populi, tunc cùm venit aurea pompa:
  Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.
Argiva est pompæ facies. Agamemnone cæso,
  Et scelus et patrias fugit Halesus opes.
Jamque pererratis profugus terrâque, fretoque,
  Mœnia felici condidit alta manu.

Ille suos docuit Junonia sacra Faliscos.
  Sint mihi, sint populo semper amica suo.

ELEGIA XIV.

Non ego, ne pecces, cùm sis formosa, recuso;
  Sed ne sit misero scire necesse mihi.
Nec te nostra jubet fieri censura pudicam:
  Sed, tantùm tentes dissimulare, rogat.
Non peccat, quæcumque potest peccâsse negare:
  Solaque deformem culpa professa facit.
Quis furor est, quæ nocte latent, sub luce fateri?
  Et quæ clàm facias, facta referre palàm?
Ignoto meretrix corpus junctura Quiriti
  Adpositâ populum submovet antè serâ.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ;
  Commissi perages indiciumque tui?
Sit tibi mens melior, saltemve imitere pudicas;
  Teque probam, quamvis non eris, esse putem.
Quæ facis, hæc facito; tantùm fecisse negato:
  Nec pudeat coràm verba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat. Omnibus illum
  Deliciis imple. Stet procul inde pudor.
Hinc simul exieris; lascivia protinus omnis
  Absit: et in lecto crimina pone tuo.
Illîc nec tunicam tibi sit posuisse rubori;
  Nec femori impositum sustinuisse femur:
Illîc purpureis condatur lingua labellis;
  Inque modos Venerem mille figuret amor.
Illîc nec voces, nec verba juvantia cessent:
  Spondaque lascivâ mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum:
  Et pudor obscænum diffiteatur opus.
Da populo, da verba mihi: sine nescius errem;
  Et liceat stultâ credulitate frui.
Cur toties video mitti recipique tabellas?
  Cur pressus prior est interiorque torus?

Cur plùs, quàm somno, turbatos esse capillos;
  Collaque, conspicio, dentis habere notam?
Tantùm non oculos crimen deducis ad ipsos.
  Si dubitas famæ parcere; parce mihi.
Mens abit, et morior; quoties peccâsse fateris:
  Perque meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo: tunc odi frustrà, quod amare necesse est.
  Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.
Nil equidem inquiram; nec, quæ celare parabis,
  Insequar: et falsi criminis instar erit.
Si tamen in mediâ deprensa tenebere culpâ,
  Et fuerint oculis probra videnda meis;
Quæ bene visa mihi fuerint, bene visa negato.
  Concedent verbis lumina nostra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palma est.
  Sit modò, Non feci, dicere lingua memor.
Cùm tibi contingat verbis superare duobus;
  Et si non caussâ, judice vince tuo.

ELEGIA XV.

Quære novum vatem, tenerorum mater Amorum:
  Raditur hîc Elegis ultima meta meis.
Quos ego composui, Peligni ruris alumnus:
  Nec me deliciæ dedecuere meæ.
Si quid id est, usque à proavis vetus ordinis heres,
  Non modò militiæ turbine factus eques.
Mantua Virgilio gaudet, Verona Catullo:
  Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quam sua libertas ad honesta coëgerat arma,
  Cùm timuit socias anxia Roma manus.
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
  Mœnia, quâ campi jugera pauca tenent;
Quæ tantum, dicet, potuistis ferre poëtam,
  Quantulacumque estis, vos ego magna voco.
Culte puer, puerique parens Amathusia culti,
  Aurea de campo vellite signa meo.

Corniger increpuit thyrso graviore Lyæus:
  Pulsanda est magnis area major equis.
Imbelles Elegi, genialis Musa, valete;
  Post mea mansurum fata superstes opus.

P. OVIDII NASONIS

ARTIS

AMATORIÆ

LIBER PRIMUS.

Si quis in hoc artem populo non novit amandi;
Me legat; et lecto carmine doctus amet.
Arte citæ, veloque rates, remoque moventur:
Arte leves currus, arte regendus Amor.
Curribus Automedon, lentisque erat aptus habenis:
Tiphys in Hæmoniâ puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit Amori.
Tiphys et Automedon dicar Amoris ego.
Ille quidem ferus est, et qui mihi sæpe repugnet.
Sed puer est; ætas mollis et apta regi.
Phillyrides puerum citharâ perfecit Achillen;
Atque animos placidâ contudit arte feros.
Qui toties socios, toties exterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro,
Verberibus jussas præbuit ille manus.
Æacidæ Chiron, ego sum præceptor Amoris.
Sævus uterque puer: natus uterque Deâ.
Sed tamen et tauri cervix oneratur aratro:
Frenaque magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet Amor: quamvis mea vulneret arcu
Pectora, jactatas excutiatque faces.
Quo me fixit Amor, quo me violentiùs ussit;
Hoc melior facti vulneris ultor ero.

Non ego, Phœbe, datas à te mihi mentior artes:
Nec nos aëriæ voce monemur avis:
Nec mihi sunt visæ Clio Cliûsque sorores,
Servanti pecudes vallibus, Ascra, tuis.
Usus opus movet hoc. Vati parete perito.
Vera canam. Cœptis, mater Amoris, ades.
Este procul vittæ tenues, insigne pudoris;
Quæque tegis medios, instita longa, pedes.
Nos Venerem tutam, concessaque furta, canemus:
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primùm miles in arma venis.
Proximus huic labor est, placitam exorare puellam.
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus; hæc nostro signabitur area curru:
Hæc erit admissâ meta terenda rotâ.
Dum licet, et loris passim potes ire solutis;
Elige, cui dicas, Tu mihi sola places.
Hæc tibi non tenues veniet delapsa per auras.
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat,
Scit bene, quâ frendens valle moretur aper.
Aucupibus noti frutices. Qui sustinet hamos,
Novit quæ multo pisce natentur aquæ.
Tu quoque, materiam longo qui quæris amori,
Antè frequens quo sit disce puella loco.
Non ego quærentem vento dare vela jubebo:
Nec tibi, ut invenias, longa terenda via est.
Andromedan Perseus nigris portârit ab Indis,
Raptaque sit Phrygio Graja puella viro.
Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas:
Hæc habet, ut dicas, quidquid in orbe fuit.
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos;
Æquore quot pisces, fronde teguntur aves;
[Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas:
Mater et Æneæ constat in urbe sui.]
Seu caperis primis et adhuc crescentibus annis;
Ante oculos veniet vera puella tuos:

Sive cupis juvenem; juvenes tibi mille placebunt.
  Cogêris voti nescius esse tui.
Seu te fortè juvat sera et sapientior ætas;
  Hoc quoque (crede mihi) plenius agmen erit.
Tu modò Pompejâ lentus spatiare sub umbrâ,
  Cùm sol Herculei terga leonis adit:
Aut ubi muneribus nati sua munera mater
  Addidit, externo marmore dives opus.
Nec tibi vitetur, quæ, priscis sparsa tabellis,
  Porticus auctoris Livia nomen habet.
Quâque parare necem miseris patruelibus ausæ
  Belides, et stricto stat ferus ense pater.
Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis;
  Cultaque Judæo septima sacra Syro.
Neu fuge linigeræ Memphitica templa juvencæ:
  Multas illa facit, quod fuit ipsa Jovi.
Et fora conveniunt (quis credere possit?) amori;
  Flammaque in arguto sæpe reperta foro.
Subdita quâ Veneris facto de marmore templo
  Appias expressis aëra pulsat aquis.
Illo sæpe loco capitur consultus Amori:
  Quique aliis cavit, non cavet ipse sibi.
Illo sæpe locò desunt sua verba diserto:
  Resque novæ veniunt, caussaque agenda sui est.
Hunc Venus è templis, quæ sunt confinia, ridet.
  Qui modò patronus, nunc cupit esse cliens.
Sed tu præcipuè curvis venare theatris.
  Hæc loca sunt voto fertiliora tuo.
Illic invenies, quod ames, quod ludere possis,
  Quodque semel tangas, quodque tenere velis.
Ut redit itque frequens longum formica per agmen,
  Granifero solitum cùm vehit ore cibum;
Aut ut apes, saltusque suos et olentia nactæ
  Pascua, per flores et thyma summa volant;
Sic ruit in celebres cultissima femina ludos.
  Copia judicium sæpe morata meum.
Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsæ.
  Ille locus casti damna pudoris habet.

Primus sollicitos fecisti, Romule, ludos:
  Cùm juvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro:
  Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illîc, quas tulerant nemorosa Palatia, frondes
  Simpliciter positæ; scena sine arte fuit.
In gradibus sedit populus de cespite factis;
  Quâlibet hirsutas fronde tegente comas.
Respiciunt, oculisque notant sibi quisque puellam,
  Quam velit: et tacito pectore multa movent.
Dumque, rudem præbente modum tibicine Thusco,
  Ludius æquatam ter pede pulsat humum;
In medio plausu (plausus tunc arte carebat)
  Rex populo prædæ signa petenda dedit.
Protinus exsiliunt, animum clamore fatentes,
  Virginibus cupidas injiciuntque manus.
Ut fugiunt aquilas, timidissima turba, columbæ,
  Utque fugit visos agna novella lupos;
Sic illæ timuere viros sine more ruentes.
  Constitit in nullâ, qui fuit antè, color.
Nam timor unus erat; facies non una timoris.
  Pars laniat crines: pars sine mente sedet:
Altera mœsta silet; frustrà vocat altera matrem:
  Hæc queritur; stupet hæc: hæc manet; illa fugit.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ:
  Et potuit multas ipse decere pudor.
Si qua repugnârat nimiùm, comitemque negârat;
  Sublatam cupido vir tulit ipse sinu.
Atque ita, Quid teneros lacrimis corrumpis ocellos?
  Quod matri pater est, hoc tibi, dixit, ero.
Romule, militibus scîsti dare commoda solus.
  Hæc mihi si dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo sollemnia more theatra
  Nunc quoque formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
  Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris:
  Nec tibi per nutus accipienda nota est.

Proximus à dominâ, nullo prohibente, sedeto:
  Junge tuum lateri, quàm potes, usque latus:
Et bene, quòd cogit, si nolit, linea jungi;
  Quòd tibi tangenda est lege puella loci.
Hîc tibi quæratur socii sermonis origo:
  Et moveant primos publica verba sonos.
Cujus equi veniant, facito, studiose, requiras.
  Nec mora; quisquis erit, cui favet illa, fave.
At cùm pompa frequens cœlestibus ibit eburnis;
  Tu Veneri dominæ plaude favente manu.
Utque fit, in gremium pulvis si fortè puellæ
  Deciderit, digitis excutiendus erit.
Et, si nullus erit pulvis, tamen excute nullum.
  Quælibet officio caussa sit apta tuo.
Pallia si terræ nimiùm demissa jacebunt;
  Collige, et immundâ sedulus effer humo.
Protinus officii pretium, patiente puellâ,
  Contingent oculis crura videnda tuis.
Respice præterea, post vos quicumque sedebit,
  Ne premat opposito mollia terga genu.
Parva leves capiunt animos. Fuit utile multis,
  Pulvinum facili composuisse manu.
Profuit et tenui ventum movisse tabellâ;
  Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
Hos aditus Circusque novo præbebit amori,
  Sparsaque sollicito tristis arena foro.
Illâ sæpe puer Veneris pugnavit arenâ:
  Et qui spectavit vulnera, vulnus habet.
Dum loquitur, tangitque manum, poscitque libellum:
  Et quærit, posito pignore, vincat uter;
Saucius ingemuit, telumque volatile sensit:
  Et pars spectati muneris ipse fuit.
Quid? modò cùm belli navalis imagine Cæsar
  Persidas induxit Cecropidasque rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puellæ
  Venêre: atque ingens orbis in Urbe fuit.
Quis non invenit, turbâ quod amaret in illâ?
  Eheu, quàm multos advena torsit Amor!

Ecce parat Cæsar domito, quod defuit, orbi
Addere. Nunc, Oriens ultime, noster eris.
Parthe, dabis pœnas: Crassi gaudete sepulti,
Signaque barbaricas non bene passa manus.
Ultor adest; primisque ducem profitetur in armis:
Bellaque non puero tractat agenda puer.
Parcite natales, timidi, numerare Deorum:
Cæsaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium cœleste suis velocius annis
Surgit; et ignavæ fert malè damna moræ.
Parvus erat, manibusque duos Tirynthius angues
Pressit: et in cunis jam Jove dignus erat.
Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuisti,
Cùm timuit thyrsos India victa tuos!
Auspiciis animisque patris, puer, arma movebis:
Et vinces animis auspiciisque patris.
Tale rudimentum tanto sub nomine debes;
Nunc juvenum princeps, deinde future senum.
Cùm tibi sint fratres; fratres ulciscere læsos:
Cúmque pater tibi sit; jura tuere patris.
Induit arma tibi genitor patriæque tuusque:
Hostis ab invito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas:
Stabunt pro signis jusque piumque tuis.
Vincuntur caussâ Parthi; vincantur et armis.
Eöas Latio dux meus addat opes.
Marsque pater, Cæsarque pater, date numen eunti.
Nam Deus è vobis alter es, alter eris.
Auguror en; vinces: votivaque carmina reddam:
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes; aciemque meis hortabere verbis.
O desint animis ne mea verba tuis!
Tergaque Parthorum, Romanaque pectora dicam;
Telaque, ab averso quæ jacit hostis equo.
Qui fugis, ut vincas, quid victo, Parthe, relinquis?
Parthe, malum jam nunc Mars tuus omen habet.
Ergo erit illa dies, quâ tu, pulcherrime rerum,
Quattuor in niveis aureus ibis equis?

Ibunt antè duces, onerati colla catenis;
  Ne possint tuti, quâ priùs, esse fugâ.
Spectabunt læti juvenes, mixtæque puellæ:
  Diffundetque animos omnibus ista dies.
Atque aliqua ex illis cùm Regum nomina quæret,
  Quæ loca, qui montes, quæve ferantur aquæ;
Omnia responde: nec tantùm si qua rogabit;
  Et quæ nescieris, ut bene nota refer.
Hic est Euphrates, præcinctus arundine frontem:
  Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos facito Armenios: hæc est Danaëia Persis:
  Urbs in Achæmeniis vallibus ista fuit.
Ille, vel ille, duces. Et erunt, quæ nomina dicas:
  Si poteris, veré: si minùs, apta tamen.
Dant etiam positis aditum convivia mensis:
  Est aliquid, præter vina, quod inde petas.
Sæpe illîc positi teneris adducta lacertis
  Purpureus Bacchi cornua pressit Amor.
Vinaque cùm bibulas sparsere Cupidinis alas,
  Permanet, et capto stat gravis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas:
  Sed tamen et spargi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntque caloribus aptos:
  Cura fugit multo diluiturque mero.
Tunc veniunt risus; tunc pauper cornua sumit:
  Tunc dolor et curæ, rugaque frontis abit.
Tunc aperit mentes, ævo rarissima nostro,
  Simplicitas; artes excutiente Deo.
Illîc sæpe animos juvenum rapuere puellæ:
  Et Venus in vinis, ignis in igne fuit.
Hîc tu fallaci nimiùm ne crede lucernæ.
  Judicio formæ noxque merumque nocent.
Luce deas cœloque Paris spectavit aperto;
  Cùm dixit Veneri, Vincis utramque, Venus.
Nocte latent mendæ, vitioque ignoscitur omni:
  Horaque formosam quamlibet illa facit.
Consule de gemmis, de tinctâ murice lanâ;
  Consule de facie corporibusque diem.

Quid tibi femineos cœtus, venatibus aptos,
  Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Bajas, prætextaque litora velis,
  Et, quæ de calido sulfure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore, dixit;
  Non hæc (ut fama est) unda salubris erat.
Ecce suburbanæ templum nemorale Dianæ,
  Partaque per gladios regna nocente manu.
Illa quòd est virgo, quòd tela Cupidinis odit;
  Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas quod ames, ubi retia ponas,
  Præcipit imparibus vecta Thalia rotis.
Nunc tibi, quæ placuit, quas sit capienda per artes,
  Dicere præcipuæ molior artis opus.
Quisquis ubique viri, dociles advertite mentes;
  Pollicitisque favens, vulgus, adeste meis.
Prima tuæ menti veniat fiducia, cunctas
  Posse capi; capies: tu modò tende plagas.
Vere priùs volucres taceant, æstate cicadæ;
  Mænalius lepori det sua terga canis:
Femina quàm juveni, blandè tentata, repugnet.
  Hæc quoque, quam poteris credere nolle, volet.
Utque viro furtiva Venus, sic grata puellæ.
  Vir malè dissimulat: tectiùs illa cupit.
Conveniat maribus, ne quam nos antè rogemus;
  Femina jam partes victa rogantis agat.
Mollibus in pratis admugit femina tauro:
  Femina cornipedi semper adhinnit equo.
Fortior in nobis, nec tam furiosa libido.
  Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quæ fratris amore
  Arsit; et est laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, sed non quò filia debet, amavit:
  Et nunc obducto cortice pressa latet.
Illius et lacrimis, quas arbore fundit odorâ,
  Unguimur; et dominæ nomina gutta tenet.
Fortè sub umbrosis nemorosæ vallibus Idæ
  Candidus, armenti gloria, taurus erat;

Signatus tenui media inter cornua nigro.
  Una fuit labes; cetera lactis erant.
Illum Gnosiadesque Cydoneæque juvencæ
  Optârunt tergo sustinuisse suo.
Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri:
  Invida formosas oderat illa boves.
Nota cano. Non hoc, centum quæ sustinet urbes,
  Quamvis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa novas frondes, et prata tenerrima, tauro
  Fertur inadsuetâ subsecuisse manu.
It comes armentis; nec ituram cura moratur
  Conjugis: et Minos à bove victus erat.
Quò tibi, Pasiphaë, pretiosas sumere vestes?
  Iste tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti?
  Quid toties positas fingis, inepta, comas?
Crede tamen speculo, quod te negat esse juvencam.
  Quàm cuperes fronti cornua nata tuæ!
Sive placet Minos; nullus quæratur adulter.
  Sive virum mavis fallere; falle viro.
In nemus et saltus thalamo regina relicto
  Fertur, ut Aönio concita Baccha Deo.
Ah quoties vaccam vultu spectavit iniquo,
  Et dixit, Domino cur placet ista meo!
Adspice, ut ante ipsum teneris exsultet in herbis:
  Nec dubito, quin se stulta decere putet.
Dixit; et ingenti jamdudum de grege duci
  Jussit; et immeritam sub juga panda trahi:
Aut cadere ante aras commentaque sacra coëgit:
  Et tenuit lætâ pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placavit numina cæsis:
  Atque ait, exta tenens, Ite, placete meo!
Et modò se Europen fieri, modò postulat Iö:
  Altera quòd bos est; altera vecta bove.
Hanc tamen implevit, vaccâ deceptus acernâ,
  Dux gregis: et partu proditus auctor erat.
Cressa Thyesteo si se abstinuisset amore;
  (O quantum est, uni posse placere viro!)

Non medium rupisset iter, curruque retorto
Auroram versis Phœbus adîsset equis.
Filia purpureos Niso furata capillos,
Pube premit rabidos inguinibusque canes.
Qui Martem terrâ, Neptunum effugit in undis,
Conjugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyrææ flamma Creüsæ?
Et nece natorum sanguinolenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phœnix:
Hippolytum pavidi diripuistis equi.
Quid fodis immeritis, Phineu, sua lumina natis?
Pœna reversura est in caput ista tuum.
Omnia femineâ sunt ista libidine mota.
Acrior est nostrâ, plusque furoris habet.
Ergo age, ne dubita cunctas superare puellas;
Vix erit è multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæque negant, gaudent tamen esse rogatæ.
Ut jam fallaris, tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris, cùm sit nova grata voluptas?
Et capiant animos plùs aliena suos?
Fertilior seges est alienis semper in agris:
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Sed priùs ancillam captandæ nôsse puellæ
Cura sit: accessus molliat illa tuos.
Proxima consiliis dominæ sit ut illa videto;
Neve parum tacitis conscia fida jocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando.
Quod petis, è facili, si volet illa, feres.
Illa legat tempus (medici quoque tempora servant)
Quo facilis dominæ mens sit, et apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cùm lætissima rerum,
Ut seges in pingui, luxuriabit, humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt adstricta dolore,
Ipsa patent: blandâ tum subit arte Venus.
Tum, cùm tristis erat, defensa est Ilios armis:
Militibus gravidum læta recepit equum.
Tum quoque tentanda est, cùm pellice læsa dolebit:
Tum facias operâ, ne sit inulta, tuâ.

Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet: et velo remigis addat opem.
Et, secum tenui suspirans murmure, dicat;
Ut puto, non poteris ipsa referre vicem.
Tum de te narret: tum persuadentia verba
Addat; et insano juret amore mori.
Sed propera, ne vela cadant, auræque residant.
Ut fragilis glacies, interit ira morâ.
Quæris, an hanc ipsam prosit vitiare ministram?
Talibus admissis alea grandis inest.
Hæc à concubitu fit sedula; tardior illa:
Hæc dominæ munus te parat, illa sibi.
Casus in eventu est. Licèt hæc indulgeat ausis;
Consilium tamen est abstinuisse meum.
Non ego per præceps et acuta cacumina vadam:
Nec juvenum quisquam, me duce, captus erit.
Si tamen illa tibi, dum dat, recipitque tabellas,
Corpore, non tantùm sedulitate, placet;
Fac dominâ potiare priús; comes illa sequatur.
Non tibi ab ancillâ est incipienda Venus.
Hoc unum moneo (si quid modò creditur arti;
Nec mea dicta rapax per mare ventus agit.)
Aut non tentâris, aut perfice. Tollitur index,
Cùm semel in partem criminis ipsa venit.
Non avis utiliter viscatis effugit alis:
Non bene de laxis cassibus exit aper.
Saucius arrepto piscis teneatur ab hamo.
Perprime tentatam: nec, nisi victor, abi.
Tum neque te prodet communi obnoxia culpæ:
Factaque erunt dominæ dictaque nota tibi.
Sed bene celetur. Bene si celabitur index,
Notitiæ suberit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arva,
Fallitur, et nautis adspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis:
Nec semper viridi concava puppis aquæ.
Nec teneras semper tutum captare puellas.
Sæpe dato melius tempore fiet idem.

Sive dies aderit natalis; sive Kalendæ,
  Quas Venerem Marti continuâsse juvat:
Sive erit ornatus, non ut fuit antè, sigillis;
  Sed Regum expositas Circus habebit opes;
Differ opus. Tunc tristis hiems, tunc Pliades instant:
  Tunc tener æquoreâ mergitur Hœdus aquâ.
Tunc bene desinitur: tunc, si quis creditur alto,
  Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tu licèt incipias, quâ flebilis Allia luce
  Vulneribus Latiis sanguinolenta fuit:
Quâque die redeunt, rebus minùs apta gerendis,
  Culta Palæstino septima festa Syro.
Magna superstitio tibi sit natalis amicæ:
  Quâque aliquid dandum est, illa sit atra dies.
Cùm bene vitâris; tamen auferet. Invenit artem
  Femina, quâ cupidi carpat amantis opes.
Institor ad dominam veniet discinctus emacem:
  Expediet merces, teque sedente, suas.
Quas illa, inspicias, sapere ut videare, rogabit.
  Oscula deinde dabit: deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos jurabit in annos.
  Nunc opus esse sibi, nunc bene dicet emi.
Si non esse domi, quos des, causabere nummos;
  Litera poscetur; ne didicisse juvet.
Quid? quasi natali cùm poscit munera libo;
  Et, quoties opus est, nascitur ipsa sibi?
Quid? cùm mendaci damno mœstissima plorat;
  Elapsusque cavâ fingitur aure lapis?
Multa rogant utenda dari: data reddere nolunt.
  Perdis; et in damno gratia nulla tuo.
Non mihi, sacrilegas meretricum ut prosequar artes,
  Cum totidem linguis, sint satis ora decem.
Cera vadum tentet, rasis infusa tabellis:
  Cera tuæ primùm nuntia mentis eat.
Blanditias ferat illa tuas: imitataque amantem
  Verba, nec exiguas, quisquis es, adde preces.
Hectora donavit Priamo, prece motus, Achilles:
  Flectitur iratus voce rogante Deus.

Promittas facito: quid enim promittere lædit?
  Pollicitis dives quilibet esse potest.
Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
  Illa quidem fallax, sed tamen apta Dea est.
Si dederis aliquid, poteris ratione relinqui.
  Præteritum tulerit, perdideritque nihil.
At quod non dederis, semper videare daturus.
  Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager.
Sic, ne perdiderit, non cessat perdere lusor:
  Et revocat cupidas alea blanda manus.
Hoc opus, hic labor est: primò sine munere jungi.
  Ne dederit gratis, quæ dedit, usque dabit.
Ergo eat; et blandis peraretur litera verbis:
  Exploretque animos, primaque tentet iter.
Litera Cydippen, pomo perlata, fefellit:
  Insciaque est verbis capta puella suis.
Disce bonas artes, (moneo) Romana juventus;
  Non tantùm, trepidos ut tueare reos.
Quàm populus, judexque gravis, lectusque senatus;
  Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires; nec sis in fronte disertus.
  Effugiant ceræ verba molesta tuæ.
Quis, nisi mentis inops, teneræ declamet amicæ?
  Sæpe valens odii litera caussa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetaque verba:
  Blanda tamen, præsens ut videare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectumque remittet;
  Lecturam spera: propositumque tene.
Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci:
  Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus adsiduo consumitur annulus usu:
  Interit adsiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis est saxo durum? quid mollius undâ?
  Dura tamen molli saxa cavantur aquâ.
Penelopen ipsam (persta modò) tempore vinces.
  Capta vides serò Pergama; capta tamen:
Legerit, et nolit rescribere; cogere noli.
  Tu modò blanditias fac legat usque tuas.

Quæ voluit legisse, volet rescribere lectis.
  Per numeros venient ista gradusque suos.
Forsitan et primò veniet tibi litera tristis;
  Quæque roget, ne se sollicitare velis.
Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat, ut instes.
  Insequere; et voti postmodo compos eris.
Interea, sive illa toro resupina feretur;
  Lecticam dominæ dissimulanter adi:
Neve aliquis verbis odiosas offerat aures,
  Quàm potes, ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur
  Porticus: hîc socias tu quoque junge moras.
Et modò præcedas facito; modò terga sequaris:
  Et modò festines; et modò lentus eas.
Nec tibi de mediis aliquot transire columnas
  Sit pudor, aut lateri continuâsse latus.
Nec sine te curvo sedeat spatiosa theatro:
  Quod spectes, humeris adferet illa suis.
Illam respicias, illam mirere licebit;
  Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas, aliquam mimo saltante puellam;
  Et faveas illi, quisquis agatur amans.
Cùm surget, surges; donec sedet illa, sedebis.
  Arbitrio dominæ tempora perde tuæ.
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos:
  Nec tua mordaci pumice crura teras.
Ista jube faciant, quorum Cybeleïa mater
  Concinitur Phrygiis exululata modis.
Forma viros neglecta decet. Minoïda Theseus
  Abstulit, à nullâ tempora comtus acu.
Hippolytum Phædra, nec erat bene cultus, amavit.
  Cura Deæ, silvis aptus, Adonis erat.
Munditiæ placeant: fuscentur corpora Campo:
  Sit bene conveniens, et sine labe toga.
Linguaque ne rigeat: careant rubigine dentes:
  Nec vagus in laxâ pes tibi pelle natet.
Nec malè deformet rigidos tonsura capillos:
  Sit coma, sit doctâ barba resecta manu.

Et nihil emineant, et sint sine sordibus ungues:
Inque cavâ nullus stet tibi nare pilus.
Nec malè odorati sit tristis anhelitus oris:
Nec lædant nares virque paterque gregis.
Cetera lascivæ faciant, concede, puellæ:
Et si quis malè vir quærit habere virum.
Ecce suum vatem Liber vocat. Hic quoque amantes
Adjuvat; et flammæ, quâ calet ipse, favet.
Gnosis in ignotis amens errabat arenis,
Quâ brevis æquoreis Dia feritur aquis.
Utque erat à somno tunicâ velata recinctâ,
Nuda pedem, croceas irreligata comas;
Thesea crudelem surdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebatque simul; sed utrumque decebat:
Nec facta est lacrimis turpior illa suis.
Jamque iterum tundens mollissima pectora palmis,
Perfidus ille abiit: quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet? ait. Sonuerunt cymbala toto
Litore, et attonitâ tympana pulsa manu.
Excidit illa metu, rupitque novissima verba:
Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis:
Ecce leves Satyri, prævia turba Dei:
Ebrius ecce senex pando Silenus asello,
Vix sedet; et pressas continet arte jubas.
Dum sequitur Bacchas, Bacchæ fugiuntque petuntque;
Quadrupedem ferulâ dum malus urguet eques;
In caput aurito cecidit delapsus asello.
Clamârunt Satyri, Surge age, surge, Pater.
Jam Deus è curru, quem summum texerat uvis,
Tigribus adjunctis aurea lora dabat.
Et color, et Theseus, et vox abiere puellæ:
Terque fugam petiit: terque retenta metu.
Horruit, ut steriles, agitat quas ventus, aristæ:
Ut levis in madidâ canna palude tremit.
Cui deus, En adsum tibi cura fidelior, inquit:
Pone metum, Bacchi, Gnosias, uxor eris.

Munus habe cœlum: cœlo spectabile sidus
  Sæpe reges dubiam Cressa Corona ratem.
Dixit; et è curru, ne tigres illa timeret,
  Desilit: (imposito cessit arena pedi.)
Implicitamque sinu (neque enim pugnare valebat)
  Abstulit: ut facile est omnia posse Deo.
Pars, Hymenæe, canunt: pars clamant, Evie, evoe!
  Sic coëunt sacro nupta Deusque toro.
Ergo, ubi contigerint positi tibi munera Bacchi,
  Atque erit in socii femina parte tori;
Nycteliumque patrem, nocturnaque sacra precare,
  Ne jubeant capiti vina nocere tuo.
Hic tibi multa licet sermone licentia tecto
  Dicere, quæ dici sentiat illa sibi:
Blanditiasque leves tenui perscribere vino;
  Ut dominam in mensâ se legat illa tuam:
Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem.
  Sæpe tacens vocem verbaque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
  Pocula; quâque bibet parte puella, bibas.
Et quodcumque cibi digitis libaverit illa,
  Tu pete: dumque petes, sit tibi tacta manus.
Sint etiam tua vota viro placuisse puellæ.
  Utilior vobis factus amicus erit.
Huic, si sorte bibes, sortem concede priorem:
  Huic detur capiti demta coronâ tuo.
Sive erit inferior, seu par, prior omnia sumat:
  Neu dubites illi verba secunda loqui.
Tuta frequensque via est, per amicum fallere nomen.
  Tuta frequensque licèt sit via; crimen habet.
Inde procurator nimiùm quoque multa procurat,
  Et sibi mandatis plura videnda putat.
Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi:
  Officium præstent mensque pedesque suum.
Jurgia præcipuè, vino stimulata, caveto,
  Et nimiùm faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion stultè data vina bibendo.
  Aptior est dulci mensa merumque joco.

Si vox est, canta: si mollia brachia, salta:
Et, quâcumque potes dote placere, place.
Ebrietas ut vera nocet, sic ficta juvabit.
Fac titubet blæso subdola lingua sono:
Ut, quidquid facies dicesve protervius æquo,
Credatur nimium caussa fuisse merum.
Et, Bene, dic, dominæ; bene, cum quo dormiat illa:
Sed malè sit tacitâ mente precare viro.
At, cùm discedet mensâ conviva remotâ;
(Ipsa tibi accessus turba locumque dabit)
Insere te turbæ: leviterque admotus eunti,
Velle latus digitis; et pede tange pedem.
Colloquio jam tempus adest. Fuge rustice longè
Hinc pudor: audentem Forsque Venusque juvant.
Non tua sub nostras veniat facundia leges.
Fac tantùm incipias, sponte disertus eris.
Est tibi agendus amans, imitandaque vulnera verbis.
Hinc tibi quæratur qualibet arte fides.
Nec credi labor est: sibi quæque videtur amanda.
Pessima sit, nulli non sua forma placet.
Sæpe tamen verè cœpit simulator amare:
Sæpe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
Quò magis ô faciles imitantibus este, puellæ.
Fiet amor verus, qui modò falsus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere nunc sit:
Ut pendens liquidâ ripa subitur aquâ.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos;
Et teretes digitos, exiguumque pedem.
Delectant etiam castas præconia formæ.
Virginibus curæ grataque forma sua est.
Nam cur in Phrygiis Junonem et Pallada silvis
Nunc quoque judicium non tenuisse pudet?
Laudatas ostentat avis Junonia pennas:
Si tacitus spectes, illa recondit opes.
Quadrupedes, inter rapidi certamina cursûs,
Depexæque jubæ, plausaque colla, juvant.
Nec timidè promitte: trahunt promissa puellas.
Pollicito testes quoslibet adde Deos.

Jupiter ex alto perjuria ridet amantum;
Et jubet Æolios irrita ferre Notos.
Per Styga Junoni falsùm jurare solebat
Jupiter: exemplo nunc favet ipse suo.
Expedit esse Deos: et, ut expedit, esse putemus.
Dentur in antiquos tura merumque focos.
Nec secura quies illos similisque sopori
Detinet. Innocuè vivite; numen adest.
Reddite depositum: pietas sua fœdera servet:
Fraus absit: vacuas cædis habete manus.
Ludite, si sapitis, solas impune puellas.
Hâc minùs est unâ fraude tuenda fides.
Fallite fallentes: ex magnâ parte profanum
Sunt genus. In laqueos, quos posuere, cadant.
Dicitur Ægyptos caruisse juvantibus arva
Imbribus; atque annos sicca fuisse novem.
Cùm Thrasius Busirin adit, monstratque piari
Hospitis effuso sanguine posse Jovem.
Illi Busiris, Fies Jovis hostia primus,
Inquit: et Ægypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit. Infelix imbuit auctor opus.
Justus uterque fuit. Neque enim lex æquior ulla,
Quàm necis artifices arte perire suâ.
Ergo, (ut perjuras meritò perjuria fallunt,)
Exemplo doleat femina lusa suo.
Et lacrimæ prosunt: lacrimis adamanta movebis.
Fac madidas videat, si potes, illa genas.
Si lacrimæ (neque enim veniunt in tempore semper)
Deficient; unctâ lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
Illa licèt non det; non data sume tamen.
Pugnabit primò fortassis; et, Improbe, dicet.
Pugnando vinci sed tamen illa volet.
Tantùm, ne noceant teneris malè rapta labellis,
Neve queri possit dura fuisse, cave.
Oscula qui sumsit, si non et cetera sumet;
Hæc quoque, quæ data sunt, perdere dignus erit.

Quantum defuerat pleno post oscula voto;
  Hei mihi! rusticitas, non pudor ille fuit.
Vim licèt adpelles; grata est vis ista puellis:
  Quod juvat, invitæ sæpe dedisse volunt.
Quæcumque est subitâ Veneris violata rapinâ,
  Gaudet: et improbitas muneris instar habet.
At quæ, cùm cogi posset, non tacta recessit,
  Ut simulet vultu gaudia, tristis erit.
Vim passa est Phœbe; vis est adlata sorori:
  Et gratus raptæ raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
  Scyrias Hæmonio juncta puella viro.
Jam Dea laudatæ dederat sua præmia formæ,
  Colle sub Idæo vincere digna duas.
Jam nurus ad Priamum diverso venerat orbe;
  Grajaque in Iliacis mœnibus uxor erat.
Jurabant omnes in læsi verba mariti:
  Nam dolor unius, publica caussa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles
  Veste virum longâ dissimulatus erat.
Quid facis, Æacida? non sunt tua munera lanæ.
  Tu titulos aliâ Palladis arte petas.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta tenendo est.
  Pensa quid in dextrâ, quâ cadet Hector, habes?
Rejice succinctos operoso stamine fusos.
  Quassanda est istâ Pelias hasta manu.
Fortè erat in thalamo virgo regalis eodem:
  Hæc illum stupro comperit esse virum.
Viribus illa quidem victa est, ita credere oportet:
  Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Sæpe, Mane, dixit, cùm jam properaret Achilles:
  Fortia nam positâ sumserat arma colo.
Vis ubi nunc illa est? quid blandâ voce moraris
  Auctorem stupri, Deïdamia, tui?
Scilicet, ut pudor est quondam cœpisse priorem,
  Sic alio gratum est incipiente pati.
Ah nimia est juveni propriæ fiducia formæ,
  Exspectat si quis, dum prior illa roget!

Vir prior accedat: vir verba precantia dicat.
  Excipiet blandas comiter illa preces.
Ut potiare, roga: tantùm cupit illa rogari.
  Da caussam voti principiumque tui.
Jupiter ad veteres supplex Heroïdas ibat:
  Corripuit magnum nulla puella Jovem.
Si tamen à precibus tumidos accedere flatus
  Senseris; incepto parce, referque pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt: odere, quod instat.
  Leniùs instando tædia tolle tui.
Nec semper Veneris spes est profitenda roganti:
  Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricæ data verba puellæ:
  Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nautâ turpis color: æquoris undâ
  Debet, et à radiis sideris, esse niger.
Turpis et agricolæ, qui vomere semper adunco,
  Et gravibus rastris sub Jove versat humum.
Et tibi, Palladiæ petitur cui palma coronæ,
  Candida si fuerint corpora; turpis eris.
Palleat omnis amans: hic est color aptus amanti.
  Hic decet: hoc vultu non valuisse putent.
Pallidus in Lyrice sylvis errabat Orion:
  Pallidus in lentâ Naïde Daphnis erat.
Arguat et macies animum: nec turpe putâris,
  Palliolum nitidis imposuisse comis.
Attenuent juvenum vigilatæ corpora noctes;
  Curaque, et è magno qui fit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miserabilis esto:
  Ut, qui te videat, dicere possit, Amas.
Conquerar, an moneam, mixtum fas omne nefasque?
  Nomen amicitia est, nomen inane fides.
Hei mihi! non tutum est, quod ames, laudare sodali.
  Cùm tibi laudanti credidit, ipse subit.
At non Actorides lectum temeravit Achillis:
  Quantum ad Pirithoum, Phædra pudica fuit.
Hermionen Pylades, quò Pallada Phœbus, amabat:
  Quodque tibi geminus, Tyndari, Castor erat.

Si quis idem sperat; jacturas poma myricas
  Speret: et in medio flumine mella petat.
Nil, nisi turpe juvat: curæ est sua cuique voluptas.
  Hæc quoque ab alterius grata dolore venit.
Heu facinus! non est hostis metuendus amanti.
  Quos credis fidos, effuge; tutus eris.
Cognatum fratremque cave, carumque sodalem:
  Præbebit veros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram: sed sunt diversa puellis
  Pectora. Mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia. Vitibus illa
  Convenit; hæc oleis; hâc bene farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ:
  Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Utque leves Proteus modò se tenuabit in undas;
  Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper.
Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamis:
  Hos cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniat cunctos modus unus ad annos:
  Longiùs insidias cerva videbit anus.
Si doctus videare rudi, petulansve pudenti;
  Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Inde fit, ut, quæ se timuit committere honesto,
  Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat cœpti, pars est exhausta, laboris.
  Hic teneat nostras anchora jacta rates.

P. OVIDII NASONIS

ARTIS

AMATORIÆ

LIBER SECUNDUS.

Dicite, Iö Pæan: et, iö, bis dicite, Pæan:
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet viridi mea carmina palmâ:
Præferar Ascræo Mæonioque seni.
Talis ab armiferis Priameïus hospes Amyclis
Candida cum raptâ conjuge vela dedit.
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Quid properas, juvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat: et longè, quem peto, portus abest.
Non satis est venisse tibi me vate puellam.
Arte meâ capta est: arte tenenda meâ est.
Nec minor est virtus, quàm quærere, parta tueri.
Casus inest illîc: hîc erit artis opus.
Nunc mihi, si quando, Puer et Cytherea, favete:
Nunc Erato: nam tu nomen amoris habes.
Magna paro; quas possit Amor remanere per artes
Dicere, tam vasto pervagus orbe puer.
Et levis est, et habet geminas, quibus evolet, alas.
Difficile est illis imposuisse modum.
Hospitis effugio præstruxerat omnia Minos.
Audacem pennis reperit ille viam.
Dædalus ut clausit conceptum crimine matris
Semibovemque virum, semivirumque bovem;

Sit modus exsilio, dixit, justissime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et quoniam in patriâ, fatis agitatus iniquis,
Vivere non potui, sit mihi posse mori.
Da reditum puero, senis est si gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce seni.
Dixerat hæc. Sed et hæc, et multò plura licebat
Dicere: regressus non dabat ille viro.
Quod simul ac sensit, Nunc, ô nunc, Dædale, dixit,
Materiam, quâ sis ingeniosus, habes.
Possidet en terras, et possidet æquora Minos:
Nec tellus nostræ, nec patet unda fugæ.
Restat iter cœlo: cœlo tentabimus ire.
Da veniam cœpto, Jupiter alte, meo.
Non ego sidereas adfecto tangere sedes.
Quâ fugiam dominum nulla, nisi ista, via est.
Per Styga detur iter: Stygias tranabimus undas.
Sint mihi naturæ jura novanda meæ.
Ingenium mala sæpe movent. Quis crederet umquam,
Aërias hominem carpere posse vias?
Remigium volucres disponit in ordine pennas:
Et leve per lini vincula nectit opus:
Imaque pars ceris adstringitur igne solutis:
Finitusque novæ jam labor artis erat.
Tractabat ceramque puer pennasque renidens,
Nescius hæc humeris arma parata suis.
Cui pater, His, inquit, patria est adeunda carinis:
Hâc nobis Minos effugiendus ope.
Aëra non potuit Minos; alia omnia clausit.
Quem licet, inventis aëra rumpe meis.
Sed tibi nec virgo Tegeæa, comesque Bootæ
Ensiger Orion adspiciendus erit.
Me pennis sectare datis: ego prævius ibo.
Sit tua cura sequi: me duce tutus eris.
Nam sive ætherias vicino sole per auras
Ibimus; impatiens cera caloris erit.
Sive humiles propiore freto jactabimus alas;
Mobilis æquoreis penna madescet aquis.

Inter utrumque vola: ventos quoque, nate, timeto;
Quâque ferent auræ, vela secunda dato.
Dum monet; aptat opus puero, monstratque moveri:
Erudit infirmas ut sua mater aves.
Inde sibi factas humeris accommodat alas:
Inque novum timidè corpora librat iter.
Jamque volaturus parvo dedit oscula nato:
Nec patriæ lacrimas continuere genæ.
Monte minor collis, campis erat altior æquis:
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et movet ipse suas, et nati respicit alas
Dædalus; et cursus sustinet usque suos.
Jamque novum delectat iter: positoque timore
Icarus audaci fortiùs arte volat.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine pisces,
Vidit; et inceptum dextra reliquit opus.
Jam Samos à lævâ fuerant Naxosque relictæ,
Et Paros, et Clario Delos amata Deo.
Dextra Lebynthos erant, silvisque umbrosa Calymne,
Cinctaque piscosis Astypalæa vadis:
Cùm puer, incautis nimiùm temerarius ausis,
Altius egit iter, deseruitque ducem.
Vincla labant; et cera Deo propiore liquescit:
Nec tenues ventos brachia mota tenent.
Territus è summo despexit in æquora cœlo:
Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant ceræ; nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat; nec, quo sustineatur, habet.
Decidit; atque cadens, Pater, ô pater, auferor, inquit.
Clauserunt virides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, jam non pater, Icare, clamat,
Icare, clamat, ubi es? quove sub axe volas?
Icare, clamabat: pennas adspexit in undis.
Ossa tegit tellus; æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compescere pennas:
Ipse Deum volucrem detinuisse paro.
Fallitur, Hæmonias si quis decurrit ad artes;
Datque, quod à teneri fronte revellet equi.

Non facient, ut vivat amor, Medeïdes herbæ;
Mixtaque cum magicis nænia Marsa sonis.
Phasias Æsoniden, Circe tenuisset Ulixen;
Si modò servari carmine possit amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis.
Philtra nocent animis; vimque furoris habent.
Sit procul omne nefas. Ut ameris, amabilis esto:
Quod tibi non facies, solave forma dabit.
Sis licèt antiquo Nireus adamatus Homero;
Naïadumque tener crimine raptus Hylas;
Ut dominam teneas, nec te mirere relictum,
Ingenii dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile est; quantumque accedit ad annos
Fit minor; et spatio carpitur ipsa suo.
Nec violæ semper, nec hiantia lilia florent;
Et riget amissâ spina relicta rosâ.
Et tibi jam cani venient, formose, capilli:
Jam venient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Jam molire animum, qui duret; et adstrue formæ:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes,
Cura sit; et linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Ulixes:
Et tamen æquoreas torsit amore Deas.
O quoties illum doluit properare Calypso;
Remigioque aptas esse negavit aquas!
Hæc Trojæ casus iterumque iterumque rogabat.
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Litore constiterant: illic quoque pulchra Calypso
Exigit Odrysii fata cruenta ducis.
Ille levi virgâ, (virgam nam fortè tenebat)
Quod rogat, in spisso litore pingit opus.
Hæc, inquit, Troja est: (muros in litore fecit:)
Hic tibi sit Simoïs: hæc mea castra puta.
Campus erat, (campumque facit) quem cæde Dolonis
Sparsimus, Hæmonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonii fuerant tentoria Rhesi:
Hâc ego sum raptis parte revectus equis.

Pluraque pingebat: subitus cùm Pergama fluctus
 Abstulit, et Rhesi cum duce castra suo.
Tum Dea, Quas, inquit, fidas tibi credis ituro,
 Perdiderint undæ nomina quanta, vides?
Ergo age, fallaci timidè confide figuræ,
 Quisquis es: aut aliquid corpore pluris habe.
Dextera præcipuè capit indulgentia mentes:
 Asperitas odium, sævaque verba, movent.
Odimus accipitrem, quia semper vivit in armis,
 Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidiis hominum, quia mitis, hirundo:
 Quasque colat turres Chaonis ales habet.
Este procul lites, et amaræ prœlia linguæ.
 Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
Lite fugent nuptæque viros; nuptasque mariti:
 Inque vicem credant res sibi semper agi.
Hoc decet uxores: dos est uxoria, lites.
 Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis jussu lectum venistis in unum:
 Fungitur in vobis munere legis amor.
Blanditias molles, auremque juvantia verba
 Adfer; ut adventu læta sit illa tuo.
Non ego divitibus venio præceptor Amoris:
 Nil opus est illi, qui dabit, arte meâ.
Secum habet ingenium, qui, cùm libet, Accipe, dicit.
 Cedimus: inventis plùs placet ille meis.
Pauperibus vates ego sum; quia pauper amavi.
 Cùm dare non possem munera, verba dabam.
Pauper amet cauté: timeat maledicere pauper:
 Multaque, divitibus non patienda, ferat.
Me memini iratum dominæ turbâsse capillos:
 Hæc mihi quàm multos abstulit ira dies!
Nec puto, nec sensi tunicam laniâsse; sed ipsa
 Dixerat: et pretio est illa redemta meo.
At vos, qui sapitis, vestri peccata magistri
 Effugite: et culpæ damna timete meæ.
Prœlia cum Parthis, cum cultâ pax sit amicâ;
 Et jocus, et caussas quidquid amoris habet.

Si nec blanda satis, nec erit tibi comis amanti;
Perfer, et obdura: postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus.
Frangis; si vires experiere tuas.
Obsequio tranantur aquæ: nec vincere possis
Flumina; si contrà, quàm rapit unda, nates.
Obsequium tigresque domat Numidasque leones.
Rustica paullatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrinâ Atalantâ?
Succubuit meritis trux tamen illa viri.
Sæpe suos casus, nec mitia facta puellæ
Flêsse sub arboribus Milaniona ferunt.
Sæpe tulit jusso fallacia retia collo:
Sæpe ferâ torvos cuspide fixit apros.
Sensit et Hylæi contentum saucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Mænalias armatum scandere silvas,
Nec jubeo collo retia ferre tuo.
Pectora nec missis jubeo præbere sagittis.
Artis erunt cauto mollia jussa meæ.
Cede repugnanti; cedendo victor abibis.
Fac modò, quas partes illa jubebit, agas.
Arguet, arguito; quidquid probat illa, probato:
Quod dicet, dicas: quod negat illa, neges.
Riserit, adride: si flebit, flere memento.
Imponat leges vultibus illa tuis.
Seu ludet, numerosque manu jactabit eburnos;
Tu malè jactato, tu malè jacta dato.
Seu jacies talos; victam ne pœna sequatur,
Damnosi facito stent tibi sæpe canes:
Sive latrocinii sub imagine calculus ibit;
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene distenta suis umbracula virgis:
Ipse fac in turbâ, quâ venit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto:
Et tenero soleam deme, vel adde, pedi.
Sæpe etiam dominæ, quamvis horrebis et ipse,
Algentis manus est calfacienda sinu.

Nec tibi turpe puta (quamvis tibi turpe, placebit)
Ingenuâ speculum sustinuisse manu.
Ille, fatigatæ perdendo monstra novercæ,
Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit,
Inter Iöniacas calathum tenuisse puellas
Creditur, et lanas excoluisse rudes.
Paruit imperio dominæ Tirynthius heros.
I nunc; et dubita ferre, quod ille tulit.
Jussus adesse foro, jussâ maturiùs horâ
Fac semper venias; nec nisi serus abi.
Occurras aliquò tibi dixerit; omnia differ:
Curre; nec inceptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni.
Rure eris, et dicet, Venias, (Amor odit inertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe viam.
Nec grave te tempus sitiensve Canicula tardet,
Nec via per jactas candida facta nives.
Militiæ species amor est: discedite segnes.
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox, et hiems, longæque viæ, sævique dolores
Mollibus his castris, et labor omnis inest.
Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum;
Frigidus, et nudâ sæpe jacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas pavisse Pheræas
Fertur, et in parvâ delituisse casâ.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum planumque negabitur ire,
Atque erit adpositâ janua fulta serâ;
At tu per præceps tecto delabere aperto:
Det quoque furtivas alta fenestra vias.
Læta erit, ut caussam tibi se sciet esse pericli.
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tuâ poteras, Leandre, carere puellâ:
Tranabas; animum nôsset ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæque erit ordine prima;
Nec tibi sit servos demeruisse pudor.

Nomine quemque suo (nulla est jactura) saluta:
Junge tuis humiles, ambitiose, manus.
Sed tamen et servo (levis est impensa) roganti
Porrige fortunæ munera parva tuæ.
Porrige et ancillæ, quâ pœnas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.
Fac plebem (mihi crede) tuam: sit semper in illâ
Janitor, et thalami qui jacet ante fores.
Nec dominam jubeo pretioso munere dones:
Parva, sed è parvis callidus apta dato.
Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant;
Adferat in calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa;
Illa vel in Sacrâ sint licèt emta Viâ.
Adferat aut uvas, aut quas Amaryllis amabat;
At nunc castaneas non amat illa nuces.
Quin etiam turdoque licet, missâque columbâ,
Te memorem dominæ testificere tuæ.
Turpiter his emitur spes mortis, et orba senectus.
Ah pereant, per quos munera crimen habent!
Quid tibi præcipiam teneros quoque mittere versus?
Hei mihi! non multum carmen honoris habet.
Carmina laudantur: sed munera magna petuntur.
Dummodo sit dives, barbarus ipse placet.
Aurea nunc verè sunt secula. Plurimus auro
Venit honos: auro conciliatur amor.
Ipse licèt Musis venias comitatus, Homere;
Si nihil adtuleris, ibis, Homere, foras.
Sunt tamen et doctæ, rarissima turba, puellæ:
Altera non doctæ turba, sed esse volunt.
Utraque laudentur per carmina: carmina lector
Commendet dulci qualiacumque sono.
His ergo, aut illis, vigilatum carmen in ipsas,
Forsitan exigui muneris instar erit.
At, quod eris per te facturus, et utile credis,
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum;
Hanc tamen à dominâ fac petat ille tuâ.

Si pœnam servo, si vincula sæva remittis;
  Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Utilitas tua sit: titulus donetur amicæ.
  Perde nihil: partes illa potentis agat.
Sed te, cuicumque est retinendæ cura puellæ,
  Attonitum formâ fac putet esse suâ.
Sive erit in Tyriis; Tyrios laudabis amictus:
  Sive erit in Coïs; Coä decere puta.
Aurata est, ipso tibi sit pretiosior auro:
  Gausapa si sumsit; gausapa sumta proba.
Adstiterit tunicata; Moves incendia; clama:
  Sed timidâ, caveat frigora, voce roga.
Compositum discrimen erit; discrimina lauda:
  Torserit igne comam; torte capille place.
Brachia saltantis, vocem mirare canentis:
  Et, quòd desierit, verba querentis habe.
Ipsos concubitus, ipsum venerere licebit,
  Quod juvat; et querulâ gaudia voce notes.
Ut fuerit torvâ violentior illa Medusâ;
  Fiet amatori lenis et æqua suo.
Tantùm, ne pateas verbis simulator in illis,
  Effice: nec vultu destrue dicta tuo.
Si latet ars, prodest; adfert deprensa pudorem:
  Atque adimit meritò tempus in omne fidem.
Sæpe sub autumno (cùm formosissimus annus,
  Plenaque purpureo subrubet uva mero;
Cùm modò frigoribus premimur, modò solvimur æstu)
  Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem valeat: sed, si malè firma cubârit,
  Et vitium cœli senserit ægra sui;
Tunc amor et pietas tua sit manifesta puellæ:
  Tunc sere, quod plenâ postmodo falce metas.
Nec tibi morosi veniant fastidia morbi;
  Perque tuas fiant, quæ sinet ipsa, manus.
Et videat flentem; nec tædeat oscula ferre:
  Et sicco lacrimas combibat ore tuas.
Multa vove; sed cuncta palàm: quotiesque libebit,
  Quæ referas illi, somnia læta vide.

Et veniat, quæ lustret anus lectumque locumque:
  Præferat et tremulâ sulfur et ova manu.
Omnibus his inerunt gratæ vestigia curæ:
  In tabulas multis hæc via fecit iter.
Ne tamen officiis odium quæratur ab ægrâ;
  Sit suus in blandâ sedulitate modus.
Neve cibo prohibe, nec amari pocula succi
  Porrige: rivalis misceat illa tuus.
Sed non, cui dederis à litore carbasa, vento
  Utendum, medio cùm potiere freto.
Dum novus errat amor, vires sibi colligat usu:
  Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas:
  Sub quâ nunc recubas arbore, virga fuit.
Nascitur exiguus, sed opes adquirit eundo;
  Quâque venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi consuescat: nil consuetudine majus.
  Quam tibi dum capias, tædia nulla fuge.
Te semper videat: tibi semper præbeat aurem:
  Exhibeat vultus noxque diesque tuos.
Cùm tibi major erit fiducia, posse requiri;
  Tum procul, absenti cura futurus, abi.
Da requiem. Requietus ager bene credita reddit:
  Terraque cœlestes arida sorbet aquas.
Phyllida Demophoon præsens moderatiùs ussit:
  Exarsit velis acriùs illa datis.
[Penelopen absens sollers torquebat Ulixes:
  Phyllacides aberat, Laodamia, tuus.]
Sed mora tuta brevis: lentescunt tempore curæ;
  Vanescitque absens, et novus intrat, amor.
Dum Menelaus abest, Helene ne sola jaceret,
  Hospitis est tepido nocte recepta sinu.
Qui stupor hic, Menelaë, fuit? tu solus abibas:
  Isdem sub tectis hospes et uxor erant.
Accipitri timidas credis, furiose, columbas?
  Plenum montano credis ovile lupo?
Nil Helene peccat; nil hìc committit adulter:
  Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.

Cogis adulterium, dando tempusque locumque.
  Quo, nisi consilio est usa puella tuo?
Quid faciat? vir abest; et adest non rusticus hospes;
  Et timet in vacuo sola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine solvo.
  Usa est humani commoditate viri.
Sed neque fulvus aper mediâ tam sævus in irâ,
  Fulmineo rabidos cùm rotat ore canes:
Nec lea, cùm catulis lactentibus ubera præbet:
  Nec brevis ignaro vipera læsa pede:
Femina quàm, socii deprensâ pellice lecti,
  Ardet; et in vultu pignora mentis habet.
In ferrum flammasque ruit: positoque decore
  Fertur, ut Aonii cornibus icta Dei.
Conjugis admissum, violataque jura maritæ,
  Barbara per natos Phasias ulta suos.
Altera dira parens (hæc est, quam cernis, hirundo)
  Adspice, signatum sanguine pectus habet.
Hoc bene compositos, hoc firmos solvit amores:
  Crimina sunt cautis ista timenda viris.
Nec mea vos uni damnat censura puellæ.
  Dî melius! vix hoc nupta tenere potest.
Ludite: sed furto celetur culpa modesto.
  Gloria peccati nulla petenda sui.
Nec dederis munus, cognôsse quod altera possit:
  Nec sint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et, ne te latebris capiat sibi femina notis,
  Non uno est omnis convenienda loco.
Et quoties scribes, totas priùs ipse tabellas
  Inspice. Plus multæ, quàm sibi missa, legunt.
Læsa Venus justa arma movet, telumque remittit:
  Et, modò quod questa est, ipse querare, facit.
Dum fuit Atrides unâ contentus, et illa
  Casta fuit; vitio est improba facta viri.
Audierat laurumque manu vittasque ferentem
  Pro natâ Chrysen non valuisse suâ.
Audierat, Lyrnesi, tuos, abducta, dolores;
  Bellaque per turpes longiùs isse moras.

Hæc tamen audierat: Priameïda viderat ipsam.
  Victor eras prædæ præda pudenda tuæ.
Inde Thyestiaden thalamoque animoque recepit;
  Et malè peccantem Tyndaris ulta virum.
Quæ bene celâris, si quâ tamen acta patebunt,
  Illa licèt pateant, tu tamen usque nega.
Tum neque subjectus, solito nec blandior esto.
  Hæc animi multum signa nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo. Pax omnis in uno
  Concubitu: prior hoc inficianda Venus.
Sunt, qui præcipiant herbas, satureia, nocentes
  Sumere: (judiciis ista venena meis.)
Aut piper urticæ mordacis semine miscent;
  Tritaque in annoso flava pyrethra mero.
Sed Dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,
  Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
Candidus, Alcathoï qui mittitur urbe Pelasgâ,
  Bulbus, et, ex horto quæ venit, herba salax,
Ovaque sumantur, sumantur Hymettia mella,
  Quasque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta, quid ad medicas, Erato, deverteris artes?
  Interior curru meta terenda meo est.
Qui modò celabas monitu tua crimina nostro;
  Flecte iter, et monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea est. Non semper eodem
  Impositos vento panda carina vehit.
Nam modò Threïcio Boreâ, modò currimus Euro:
  Sæpe tument Zephyro lintea, sæpe Noto.
Adspice, ut in curru modò det fluitantia rector
  Lora, modò admissos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia servit:
  Et, si nulla subest æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque secundis;
  Nec facile est æquâ commoda mente pati.
Ut levis absumtis paulatim viribus ignis
  Ipse latet, summo candet in igne cinis:
Sed tamen extinctas admoto sulfure flammas
  Invenit; et lumen, quod fuit antè, redit:

Sic, ubi pigra situ securaque pectora torpent,
Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidamque recalface mentem:
Palleat indicio criminis illa tui.
O quater, et quoties numero comprendere non est,
Felicem, de quo læsa puella dolet!
Quæ, simul invitas crimen pervenit ad aures,
Excidit; et miseræ voxque colorque fugit.
Ille ego sim, cujus laniet furiosa capillos:
Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lacrimans: quem torvis spectet ocellis:
Quo sine non possit vivere; posse velit.
Si spatium quæras; breve sit, quo læsa queratur:
Ne lentâ vires colligat ira morâ.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis:
Inque tuos flens est accipienda sinus.
Oscula da flenti: Veneris da gaudia flenti.
Pax erit: hoc uno solvitur ira modo.
Cùm bene sævierit, cùm certa videbitur hostis;
Tum pete concubitûs fœdera: mitis erit.
Illic depositis habitat Concordia telis:
Illo (crede mihi) Gratia nata loco est.
Quæ modò pugnârunt, jungunt sua rostra columbæ;
Quarum blanditias, verbaque murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles:
Unaque erant facies sidera, terra, fretum.
Mox cœlum impositum terris: humus æquore cincta est:
Inque suas partes cessit inane Chaos.
Silva feras, volucres aër accepit habendas:
In liquidâ pisces delituistis aquâ.
Tum genus humanum solis errabat in agris:
Idque meræ vires, et rude pectus erat.
Silva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes:
Jamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur mollisse voluptas:
Constiterant uno femina virque loco.

Quid facerent? ipsi nullo didicere magistro:
  Arte Venus nullâ dulce peregit opus.
Ales habet, quod amet: cum quo sua gaudia jungat,
  Invenit in mediâ femina piscis aquâ.
Cerva parem sequitur; serpens serpente tenetur:
  Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta salitur ovis: tauro quoque læta juvenca est:
  Sustinet immundum sima capella marem.
In furias agitantur equæ, spatioque remota
  Per loca dividuos amne sequuntur equos.
Ergo age; et iratæ medicamina fortia præbe:
  Illa feri requiem sola doloris habent.
Illa Machaonios superant medicamina succos:
  His, ubi peccâris, restituendus eris.
Hæc ego cùm canerem, subitò manifestus Apollo
  Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus: sacris inducta capillis
  Laurus erat: vates ille videndus agit.
Is mihi, Lascivi, dixit, præceptor Amoris,
  Duc, age, discipulos ad mea templa tuos.
Est ibi diversum famâ celebrata per orbem
  Litera; cognosci quæ sibi quemque jubet.
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit;
  Atque opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illâ:
  Cui color est, humero sæpe patente cubet.
Qui sermone placet, taciturna silentia rumpat:
  Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio sermone diserti:
  Nec sua non sanus scripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus: Phœbo parete monenti.
  Certa Dei sacro est hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. Quisquis sapienter amabit,
  Vincet, et è nostrâ, quod petet, arte feret.
Credita nec semper sulci cum fœnore reddunt:
  Nec semper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum; plus est, quod lædit amantes.
  Proponant animo multa ferenda suo.

Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hyblâ;
Cærula quot baccas Pallados arbor habet;
Litore quot conchæ; tot sunt in amore dolores:
Quæ patimur, multo spicula felle madent.
Dicta erit isse foras, quam tu fortasse videbis:
Isse foras, et te falsa videre, puta.
Clausa tibi fuerit promissâ janua nocte:
Perfer et immundâ ponere corpus humo.
Forsitan et vultu mendax ancilla superbo
Dicet, Quid nostras obsidet iste fores?
Postibus et duræ supplex blandire puellæ;
Et capiti demtas in fore pone rosas.
Cùm volet, accedes: cùm te vitabit, abibis.
Dedecet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hunc non est, quare tibi possit amica
Dicere? non omni tempore sensus adest.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ,
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in parvis? animus majoribus instet.
Magna canam.: toto pectore, vulgus, ades.
Ardua molimur: sed nulla, nisi ardua, virtus.
Difficilis nostrâ poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe; victoria tecum
Stabit: eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere. Nil istis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras: scribet, ne tange tabellas:
Unde volet, veniat: quóque libebit, eat.
Hoc in legitimâ præstant uxore mariti;
Cùm tener, ad partes tu quoque, somne, venis.
Hâc ego, confiteor, non sum perfectus in arte.
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Mene palam nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus: oscula questus
Sum data. Barbarie noster abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi. Doctior ille,
Quo veniunt alii conciliante viro.

Sed melius nescîsse fuit. Sine furta tegantur:
Ne fugiat victo fassus ab ore pudor.
Quo magis, ô juvenes, deprendere parcite vestras.
Peccent: peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis. Ubi par fortuna duorum est,
In caussâ damni perstat uterque sui.
Fabula narratur toto notissima cœlo,
Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.
Mars pater, insano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (neque enim Dea mollior ulla est)
Rustica Gradivo, difficilisve fuit.
Ah quoties lasciva pedes risisse mariti
Dicitur, et duras igne vel arte manus!
Marte palam simulat Vulcanum imitata, decebat;
Multaque cum formâ gratia mixta fuit.
Sed bene concubitus primos celare solebant.
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis (quis Solem fallere possit?)
Cognita Vulcano conjugis acta suæ.
Quàm mala, Sol, exempla moves? pete munus ab illâ:
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros lectum circaque superque
Disponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille Deos. Præbent spectacula capti.
Vix lacrimas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hîc aliquis ridens, In me, fortissime Mavors,
Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit
Corpora. Mars Threcen occupat; illa Paphon.
Hoc tibi profectum, Vulcane: quod antè tegebant,
Liberiùs faciunt; ut pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stultè fecisse fateris:
Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.

Hoc vetui. Vos ecce vetat deprensa Dione
  Insidias illas, quas tulit ipsa, pati.
Nec vos rivali laqueos disponite: nec vos
  Excipite arcanâ verba notata manu.
Ista viri captent (si jam captanda putabunt)
  Quos faciunt justos ignis et unda viros.
En iterum testor: nihil hîc, nisi lege remissum,
  Luditur: in nostris instita nulla jocis.
Quis Cereris ritus ausit vulgare profanis,
  Magnaque Threïciâ sacra reperta Samo?
Exigua est virtus, præstare silentia rebus:
  At contrà gravis est culpa, tacenda loqui.
O bene; quòd, frustrà captatis arbore pomis,
  Garrulus in mediâ Tantalus aret aquâ!
Præcipuè Cytherea jubet sua sacra taceri.
  Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis;
  Nec cava vesanis ictibus æra sonant:
Attamen inter nos medio versantur in usu:
  Sed sic, inter nos ut latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
  Protegitur lævâ semireducta manu.
In medio passimque coït pecus, hoc quoque visô,
  Avertit vultus sæpe puella suos.
Conveniunt thalami furtis et janua nostris:
  Parsque sub injectâ veste pudenda latet.
Et si non tenebras, at quiddam nubis opacæ
  Quærimus; atque aliquid luce patente minus.
Tunc quoque, cùm solem nondum prohibebat et imbrem
  Tegula, sed quercus tecta cibumque dabat;
In nemore atque antris, non sub Jove, juncta voluptas.
  Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:
  Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excuties omnes ubicumque puellas,
  Cuilibet ut dicas, Hæc quoque nostra fuit:
Ne desint, quas tu digitis ostendere possis;
  Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.

Parva queror: fingunt quidam, quæ vera negarent,
Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpora si nequeunt, quæ possunt nomina tractant:
Famaque, non tacto corpore, crimen habet.
I nunc, claude fores, custos odiosè, puellæ;
Et centum duris postibus obde seras.
Quid tuti superest, cùm nominis extat adulter;
Et credi, quod non contigit esse, cupit?
Nos etiam veros parcè profitemur amores:
Tectaque sunt solidâ mystica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobrare puellæ,
Utile quæ multis dissimulâsse fuit.
Nec suus Andromedæ color est objectus ab illo,
Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod malè fers, adsuesce; feres bene. Multa vetustas
Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus,
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox eadem ventis, spatio durata, resistet,
Firmaque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes è corpore mendas:
Quodque fuit vitium, desinit esse morâ.
Ferre novæ nares taurorum terga recusant:
Adsiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala. Fusca vocetur,
Nigrior Illyricâ cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis: si flava, Minervæ.
Sit gracilis, macie quæ malè viva suâ est.
Dic habilem, quæcumque brevis; quæ turgida, plenam:
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
Consule: quæ rigidus munera Censor habet.
Præcipuè, si flore caret, meliusque peractum
Tempus; et albentes jam legit illa comas.

Utilis, ô juvenes! aut hæc, aut serior ætas.
  Iste feret segetes; iste serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores:
  Jam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare remigiis, aut vomere findite terras;
  Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus, et vires, operamque adferte puellis.
  Hoc quoque militiæ est: hoc quoque quærit opes.
Adde, quòd est illis operum prudentia major:
  Solus et, artifices qui facit, usus adest.
Illæ munditiis annorum damna rependunt:
  Et faciunt curâ, ne videantur anus.
Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras.
  Inveniat plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas:
  Quod juvet, ex æquo femina virque ferant:
Odi concubitus, qui non utrumque resolvunt:
  Hoc est, cur pueri tangar amore minùs.
Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse;
  Siccaque de lanâ cogitat ipsa suâ.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas.
  Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat sua gaudia fassas:
  Utque morer memet, sustineamque, roget.
Adspiciam dominæ victos amentis ocellos.
  Langueat; et tangi se vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
  Quæ citò post septem lustra venire solent.
Qui properant, nova musta bibant. Mihi fundat avitum
  Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere Phœbo:
  Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenæ præponere posses?
  Et melior Gorge, quàm sua mater, erat?
Ad Venerem quicumque voles attingere seram;
  Si modò duràris, præmia digna feres.

Conscius ecce duos accepit lectus amantes:
  Ad thalami clausas, Musa, resiste fores.
Sponte suâ, sine te, celeberrima verba loquentur:
  Nec manus in lecto læva jacebit iners.
Invenient digiti, quod agant in partibus illis,
  In quibus occultè spicula figit Amor.
Fecit in Andromache priùs hoc fortissimus Hector;
  Nec solùm bellis utilis ille fuit.
Fecit et in captâ Lyrneside magnus Achilles,
  Cùm premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te tangi manibus, Briseï, sinebas,
  Imbutæ Phrygiâ quæ nece semper erant.
An fuit hoc ipsum, quod te, lasciva, juvaret,
  Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, non est Veneris properanda voluptas;
  Sed sensim tardâ prolicienda morâ.
Cùm loca repereris, quæ tangi femina gaudet;
  Non obstet, tangas quò minùs illa, pudor.
Adspicies oculos tremulo fulgore micantes,
  Ut sol à liquidâ sæpe refulget aquâ.
Accedent questus, accedet amabile murmur,
  Et dulces gemitus, aptaque verba loco.
Sed neque tu dominam velis majoribus usus
  Desine: nec cursus anteat illa tuos.
Ad metam properate simul. Tum plena voluptas;
  Cùm pariter victi femina virque jacent.
Hic tibi servandus tenor est, cùm libera dantur
  Otia; furtivum nec timor urguet opus.
Cùm mora non tuta est; totis incumbere remis
  Utile, et admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi. Palmam date, grata juventus;
  Sertaque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
  Æacides dextrâ, pectore Nestor erat;
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
  Automedon curru; tantus amator ego.
Me vatem celebrate, viri; mihi dicite laudes:
  Cantetur toto nomen in orbe meum.

Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli.
  Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicumque meo superârit Amazona ferro,
  Inscribat spoliis, Naso magister erat.
Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ.
  Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

Hæc tamen audierat: Priameïda viderat ipsam.
Victor eras prædæ præda pudenda tuæ.
Inde Thyestiaden thalamoque animoque recepit;
Et malè peccantem Tyndaris ulta virum.
Quæ bene celâris, si quâ tamen acta patebunt,
Illa licèt pateant, tu tamen usque nega.
Tum neque subjectus, solito nec blandior esto.
Hæc animi multum signa nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo. Pax omnis in uno
Concubitu: prior hoc inficianda Venus.
Sunt, qui præcipiant herbas, satureia, nocentes
Sumere: (judiciis ista venena meis.)
Aut piper urticæ mordacis semine miscent;
Tritaque in annoso flava pyrethra mero.
Sed Dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,
Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
Candidus, Alcathoï qui mittitur urbe Pelasgâ,
Bulbus, et, ex horto quæ venit, herba salax,
Ovaque sumantur, sumantur Hymettia mella,
Quasque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta, quid ad medicas, Erato, deverteris artes?
Interior curru meta terenda meo est.
Qui modò celabas monitu tua crimina nostro;
Flecte iter, et monitu detege furta meo.
Nec levitas culpanda mea est. Non semper eodem
Impositos vento panda carina vehit.
Nam modò Threïcio Boreâ, modò currimus Euro:
Sæpe tument Zephyro lintea, sæpe Noto.
Adspice, ut in curru modò det fluitantia rector
Lora, modò admissos arte retentet equos.
Sunt quibus ingratè timida indulgentia servit:
Et, si nulla subest æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque secundis;
Nec facile est æquâ commoda mente pati.
Ut levis absumtis paulatim viribus ignis
Ipse latet, summo candet in igne cinis:
Sed tamen extinctas admoto sulfure flammas
Invenit; et lumen, quod fuit antè, redit:

Sic, ubi pigra situ securaque pectora torpent,
  Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidamque recalface mentem:
  Palleat indicio criminis illa tui.
O quater, et quoties numero comprendere non est,
  Felicem, de quo læsa puella dolet!
Quæ, simul invitas crimen pervenit ad aures,
  Excidit; et miseræ voxque colorque fugit.
Ille ego sim, cujus laniet furiosa capillos:
  Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas:
Quem videat lacrimans: quem torvis spectet ocellis:
  Quo sine non possit vivere; posse velit.
Si spatium quæras; breve sit, quo læsa queratur:
  Ne lentâ vires colligat ira morâ.
Candida jamdudum cingantur colla lacertis:
  Inque tuos flens est accipienda sinus.
Oscula da flenti: Veneris da gaudia flenti.
  Pax erit: hoc uno solvitur ira modo.
Cùm bene sævierit, cùm certa videbitur hostis;
  Tum pete concubitûs fœdera: mitis erit.
Illic depositis habitat Concordia telis:
  Illo (crede mihi) Gratia nata loco est.
Quæ modò pugnârunt, jungunt sua rostra columbæ;
  Quarum blanditias, verbaque murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles:
  Unaque erant facies sidera, terra, fretum.
Mox cœlum impositum terris: humus æquore cincta est:
  Inque suas partes cessit inane Chaos.
Silva feras, volucres aër accepit habendas:
  In liquidâ pisces delituistis aquâ.
Tum genus humanum solis errabat in agris:
  Idque meræ vires, et rude pectus erat.
Silva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes:
  Jamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur mollisse voluptas:
  Constiterant uno femina virque loco.

Quid facerent? ipsi nullo didicere magistro:
  Arte Venus nullâ dulce peregit opus.
Ales habet, quod amet: cum quo sua gaudia jungat,
  Invenit in mediâ femina piscis aquâ.
Cerva parem sequitur; serpens serpente tenetur:
  Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta salitur ovis: tauro quoque læta juvenca est:
  Sustinet immundum sima capella marem.
In furias agitantur equæ, spatioque remota
  Per loca dividuos amne sequuntur equos.
Ergo age; et iratæ medicamina fortia præbe:
  Illa feri requiem sola doloris habent.
Illa Machaonios superant medicamina succos:
  His, ubi peccâris, restituendus eris.
Hæc ego cùm canerem, subitò manifestus Apollo
  Movit inauratæ pollice fila lyræ.
In manibus laurus: sacris inducta capillis
  Laurus erat: vates ille videndus agit.
Is mihi, Lascivi, dixit, præceptor Amoris,
  Duc, age, discipulos ad mea templa tuos.
Est ibi diversum famâ celebrata per orbem
  Litera; cognosci quæ sibi quemque jubet.
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit;
  Atque opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illâ:
  Cui color est, humero sæpe patente cubet.
Qui sermone placet, taciturna silentia rumpat:
  Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neque declament medio sermone diserti:
  Nec sua non sanus scripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus: Phœbo parete monenti.
  Certa Dei sacro est hujus in ore fides.
Ad propiora vocor. Quisquis sapienter amabit,
  Vincet, et è nostrâ, quod petet, arte feret.
Credita nec semper sulci cum fœnore reddunt:
  Nec semper dubias adjuvat aura rates.
Quod juvat, exiguum; plus est, quod lædit amantes.
  Proponant animo multa ferenda suo.

Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hyblâ;
  Cærula quot baccas Pallados arbor habet;
Litore quot conchæ; tot sunt in amore dolores:
  Quæ patimur, multo spicula felle madent.
Dicta erit isse foras, quam tu fortasse videbis:
  Isse foras, et te falsa videre, puta.
Clausa tibi fuerit promissâ janua nocte:
  Perfer et immundâ ponere corpus humo.
Forsitan et vultu mendax ancilla superbo
  Dicet, Quid nostras obsidet iste fores?
Postibus et duræ supplex blandire puellæ;
  Et capiti demtas in fore pone rosas.
Cùm volet, accedes: cùm te vitabit, abibis.
  Dedecet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hunc non est, quare tibi possit amica
  Dicere? non omni tempore sensus adest.
Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ,
  Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in parvis? animus majoribus instet.
  Magna canam.: toto pectore, vulgus, ades.
Ardua molimur: sed nulla, nisi ardua, virtus.
  Difficilis nostrâ poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe; victoria tecum
  Stabit: eris magni victor in arce Jovis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
  Dicere. Nil istis ars mea majus habet.
Innuet illa, feras: scribet, ne tange tabellas:
  Unde volet, veniat: quóque libebit, eat.
Hoc in legitimâ præstant uxore mariti;
  Cùm tener, ad partes tu quoque, somne, venis.
Hâc ego, confiteor, non sum perfectus in arte.
  Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Mene palam nostræ det quisquam signa puellæ?
  Et patiar? nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat (memini) suus: oscula questus
  Sum data. Barbarie noster abundat amor.
Non semel hoc vitium nocuit mihi. Doctior ille,
  Quo veniunt alii conciliante viro.

Sed melius nescisse fuit. Sine furta tegantur:
Ne fugiat victo fassus ab ore pudor.
Quo magis, ô juvenes, deprendere parcite vestras.
Peccent: peccantes verba dedisse putent.
Crescit amor prensis. Ubi par fortuna duorum est,
In caussâ damni perstat uterque sui.
Fabula narratur toto notissima cœlo,
Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.
Mars pater, insano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (neque enim Dea mollior ulla est)
Rustica Gradivo, difficilisve fuit.
Ah quoties lasciva pedes risisse mariti
Dicitur, et duras igne vel arte manus!
Marte palam simulat Vulcanum imitata, decebat;
Multaque cum formâ gratia mixta fuit.
Sed bene concubitus primos celare solebant.
Plena verecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis (quis Solem fallere possit?)
Cognita Vulcano conjugis acta suæ.
Quàm mala, Sol, exempla moves? pete munus ab illâ:
Et tibi, si tacèas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros lectum circaque superque
Disponit laqueos: lumina fallit opus.
Fingit iter Lemnon: veniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterque jacent.
Convocat ille Deos. Præbent spectacula capti.
Vix lacrimas Venerem continuisse putant.
Non vultus texisse suos, non denique possunt
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hic aliquis ridens, In me, fortissime Mavors,
Si tibi sunt oneri, vincula transfer, ait.
Vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit
Corpora. Mars Threcen occupat; illa Paphon.
Hoc tibi profectum, Vulcane: quod antè tegebant,
Liberiùs faciunt; ut pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stultè fecisse fateris:
Teque ferunt iræ pœnituisse tuæ.

Hoc vetui. Vos ecce vetat deprensa Dione
  Insidias illas, quas tulit ipsa, pati.
Nec vos rivali laqueos disponite: nec vos
  Excipite arcanâ verba notata manu.
Ista viri captent (si jam captanda putabunt)
  Quos faciunt justos ignis et unda viros.
En iterum testor: nihil hîc, nisi lege remissum,
  Luditur: in nostris instita nulla jocis.
Quis Cereris ritus ausit vulgare profanis,
  Magnaque Threïciâ sacra reperta Samo?
Exigua est virtus, præstare silentia rebus:
  At contrà gravis est culpa, tacenda loqui.
O bene; quòd, frustrà captatis arbore pomis,
  Garrulus in mediâ Tantalus aret aquâ!
Præcipuè Cytherea jubet sua sacra taceri.
  Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis;
  Nec cava vesanis ictibus æra sonant:
Attamen inter nos medio versantur in usu:
  Sed sic, inter nos ut latuisse velint.
Ipsa Venus pubem, quoties velamina ponit,
  Protegitur lævâ semireducta manu.
In medio passimque coït pecus, hoc quoque viso,
  Avertit vultus sæpe puella suos.
Conveniunt thalami furtis et janua nostris:
  Parsque sub injectâ veste pudenda latet.
Et si non tenebras, at quiddam nubis opacæ
  Quærimus; atque aliquid luce patente minus.
Tunc quoque, cùm solem nondum prohibebat et imbrem
  Tegula, sed quercus tecta cibumque dabat;
In nemore atque antris, non sub Jove, juncta voluptas.
  Tanta rudi populo cura pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis:
  Atque emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet excuties omnes ubicumque puellas,
  Cuilibet ut dicas, Hæc quoque nostra fuit:
Ne desint, quas tu digitis ostendere possis;
  Ut quamque attigeris, fabula turpis erit.

Parva queror: fingunt quidam, quæ vera negarent,
Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpora si nequeunt, quæ possunt nomina tractant:
Famaque, non tacto corpore, crimen habet.
I nunc, claude fores, custos odiosè, puellæ;
Et centum duris postibus obde seras.
Quid tuti superest, cùm nominis extat adulter;
Et credi, quod non contigit esse, cupit?
Nos etiam veros parcè profitemur amores:
Tectaque sunt solidâ mystica furta fide.
Parcite præcipuè vitia exprobrare puellæ,
Utile quæ multis dissimulâsse fuit.
Nec suus Andromedæ color est objectus ab illo,
Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache visa est spatiosior æquo:
Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod malè fers, adsuesce; feres bene. Multa vetustas
Lenit: at incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus,
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox eadem ventis, spatio durata, resistet,
Firmaque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnes è corpore mendas:
Quodque fuit vitium, desinit esse morâ.
Ferre novæ nares taurorum terga recusant:
Adsiduo domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala. Fusca vocetur,
Nigrior Illyricâ cui pice sanguis erit.
Si pæta est, Veneri similis: si flava, Minervæ.
Sit gracilis, macie quæ malè viva suâ est.
Dic habilem, quæcumque brevis; quæ turgida, plenam:
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
Consule: quæ rigidus munera Censor habet.
Præcipuè, si flore caret, meliusque peractum
Tempus; et albentes jam legit illa comas.

Utilis, ô juvenes! aut hæc, aut serior ætas.
  Iste feret segetes; iste serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores:
  Jam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare remigiis, aut vomere findite terras;
  Aut fera belligeras addite in arma manus:
Aut latus, et vires, operamque adferte puellis.
  Hoc quoque militiæ est: hoc quoque quærit opes.
Adde, quòd est illis operum prudentia major:
  Solus et, artifices qui facit, usus adest.
Illæ munditiis annorum damna rependunt:
  Et faciunt curâ, ne videantur anus.
Utque velis, Venerem jungunt per mille figuras.
  Inveniat plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata voluptas:
  Quod juvet, ex æquo femina virque ferant:
Odi concubitus, qui non utrumque resolvunt:
  Hoc est, cur pueri tangar amore minùs.
Odi quæ præbet, quia sit præbere necesse;
  Siccaque de lanâ cogitat ipsa suâ.
Quæ datur officio, non est mihi grata voluptas.
  Officium faciat nulla puella mihi.
Me voces audire juvat sua gaudia fassas:
  Utque morer memet, sustineamque, roget.
Adspiciam dominæ victos amentis ocellos.
  Langueat; et tangi se vetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura juventæ,
  Quæ citò post septem lustra venire solent.
Qui properant, nova musta bibant. Mihi fundat avitum
  Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere Phœbo:
  Et lædunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenæ præponere posses?
  Et melior Gorge, quàm sua mater, erat?
Ad Venerem quicumque voles attingere seram;
  Si modò durâris, præmia digna feres.

Conscius ecce duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas, Musa, resiste fores.
Sponte suâ, sine te, celeberrima verba loquentur:
Nec manus in lecto læva jacebit iners.
Invenient digiti, quod agant in partibus illis,
In quibus occultè spicula figit Amor.
Fecit in Andromache priùs hoc fortissimus Hector;
Nec solùm bellis utilis ille fuit.
Fecit et in captâ Lyrneside magnus Achilles,
Cùm premeret mollem lassus ab hoste torum.
Illis te tangi manibus, Briseï, sinebas,
Imbutæ Phrygiâ quæ nece semper erant.
An fuit hoc ipsum, quod te, lasciva, juvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, non est Veneris properanda voluptas;
Sed sensim tardâ prolicienda morâ.
Cùm loca repereris, quæ tangi femina gaudet;
Non obstet, tangas quò minùs illa, pudor.
Adspicies oculos tremulo fulgore micantes,
Ut sol à liquidâ sæpe refulget aquâ.
Accedent questus, accedet amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptaque verba loco.
Sed neque tu dominam velis majoribus usus
Desine: nec cursus anteat illa tuos.
Ad metam properate simul. Tum plena voluptas;
Cùm pariter victi femina virque jacent.
Hic tibi servandus tenor est, cùm libera dantur
Otia; furtivum nec timor urguet opus.
Cùm mora non tuta est; totis incumbere remis
Utile, et admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi. Palmam date, grata juventus;
Sertaque odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Æacides dextrâ, pectore Nestor erat;
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru; tantus amator ego.
Me vatem celebrate, viri; mihi dicite laudes:
Cantetur toto nomen in orbe meum.

Arma dedi vobis: dederat Vulcanus Achilli.
  Vincite muneribus, vicit ut ille, datis.
Sed quicumque meo superârit Amazona ferro,
  Inscribat spoliis, Naso magister erat.
Ecce rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ.
  Vos eritis chartæ proxima cura meæ.

P. OVIDII NASONIS

ARTIS

AMATORIÆ

LIBER TERTIUS.

Arma dedi Danaïs in Amazonas. Arma supersunt,
Quæ tibi dem, et turmæ, Penthesilea, tuæ.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
Faverit, et, toto qui volat orbe, Puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas:
Sic etiam vobis vincere turpe, viri.
Dixerit è multis aliquis, Quid virus in anguem
Adjicis? et rabidæ tradis ovile lupæ?
Parcite paucarum diffundere crimen in omnes.
Spectetur meritis quæque puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenesque sororem
Quo premat Atrides crimine major habet;
Si scelere Œclides Talaionidæ Eriphyles
Vivus, et in vivis ad Styga venit equis;
Est pia Penelope, lustris errante duobus,
Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phyllaciden: et quæ comes isse marito
Fertur; et ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ conjux Pagasæa redemit:
Proque sui est uxor funere lata viri.
Accipe me, Capaneu; cineres miscebimur, inquit
Iphias: in medios desiluitque rogos.
Ipsa quoque et cultu est et nomine femina Virtus.
Non mirum, populo si favet illa suo.

Nec tamen hæ mentes nostrâ poscuntur ab arte.
Conveniunt cymbæ vela minora meæ.
Nil, nisi lascivi per me discuntur amores:
Femina præcipiam quo sit amanda modo.
Femina nec flammas, nec sævos discutit arcus.
Parciùs hæc video tela nocere viris.
Sæpe viri fallunt; teneræ non sæpe puellæ:
Paucaque, si quæras, crimina fraudis habent.
Phasida, jam matrem, fallax dimisit Iäson:
Venit in Æsonios altera nupta sinus.
Quantum in te, Theseu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto sola relicta loco.
Quære, novem cur îsse vias dicatur; et audi
Depositis silvas Phyllida flêsse comis.
At famam pietatis habet; tamen hospes et ensem
Præbuit, et caussam mortis, Elissa, tuæ.
Quid vos perdiderit, dicam? Nescîstis amare.
Defuit ars vobis. Arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent: sed me Cytherea docere
Jussit: et ante oculos constitit ipsa meos.
Tum mihi, Quid miseræ, dixit, meruere puellæ?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecere libelli:
Hæc quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat antè maritæ,
Mox cecinit laudes prosperiore lyrâ.
Si bene te novi, cultas ne læde puellas:
Gratia, dum vives, ista petenda tibi.
Dixit: et è myrto (myrto nam vincta capillos
Constiterat) folium, granaque pauca dedit.
Sensimus acceptis numen quoque. Purior æther
Fulsit, et è toto pectore cessit onus.
Dum facit ingenium; petite hinc præcepta, puellæ,
Quas pudor, et leges, et sua jura sinunt.
Venturæ memores jam nunc estote senectæ:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, et veros etiam nunc editis annos;
Ludite; eunt anni more fluentis aquæ.

Nec, quæ præteriit, iterum revocabitur unda:
  Nec, quæ præteriit, hora redire potest.
Utendum est ætate. Cito pede labitur ætas:
  Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.
Hos ego, qui canent frutices, violaria vidi:
  Hâc mihi de spinâ grata corona data est.
Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantem,
  Frigida desertâ nocte jacebis anus:
Nec tua nocturnâ frangetur janua rixâ:
  Sparsa nec invenies limina manè rosâ.
Quàm citò (me miserum!) laxantur corpora rugis,
  Et perit, in nitido qui fuit ore, color!
Quasque fuisse tibi canas à virgine jures,
  Spargentur subitæ per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas;
  Nec faciunt cervos cornua jacta senes.
Nostra sine auxilio fugiunt bona. Carpite florem;
  Qui, nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.
Adde, quòd et partus faciunt breviora juventæ
  Tempora. Continuâ messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori;
  Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ.
Ut Veneri, quem luget adhuc, donetur Adonis;
  Unde habet Ænean Harmonienque suos?
Ite per exemplum, genus ô mortale, Dearum;
  Gaudia nec cupidis vestra negate viris.
Ut jam decipiant, quid perditis? omnia constant.
  Mille licèt sumant; deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, silices tenuantur ab usu.
  Sufficit, et damni pars caret illa metu.
Quid vetet adposito lumen de lumine sumi,
  Quisve cavo vastas in mare servet aquas?
Det tamen ulla viro mulier, non expedit, inquis.
  Quid, nisi quam sumes, dic mihi, perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox: sed vana timere
  Damna vetat. Damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti majoris iturum,
  Dum sumus in portu, provehat aura levis.

Ordior à cultu. Cultis bene Liber ab uvis
  Provenit; et culto stat seges alta solo.
Forma Dei munus: formâ quota quæque superbit?
  Pars vestrûm tali munere magna caret.
Cura dabit faciem: facies neglecta peribit;
  Idaliæ similis sit licèt illa Deæ.
Corpora si veteres non sic coluere puellæ;
  Nec veteres cultos sic habuere viros.
Si fuit Andromache tunicas induta valentes;
  Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Ajaci conjux ornata venires,
  Cui tegimen septem terga fuere boum?
Simplicitas rudis antè fuit: nunc aurea Roma
  Edomiti magnas possidet orbis opes.
Adspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæque fuerunt;
  Alterius dicas illa fuisse Jovis.
Curia, concilio quæ nunc dignissima tanto est,
  De stipulâ, Tatio regna tenente, fuit.
Quæ nunc sub Phœbo ducibusque Palatia fulgent;
  Quid, nisi araturis pascua bubus, erant?
Prisca juvent alios: ego me nunc denique natum
  Gratulor. Hæc ætas moribus apta meis.
Non quia nunc terræ lentum subducitur aurum;
  Lectaque diverso litore concha venit.
Nec quia decrescunt effosso marmore montes:
  Nec quia cæruleæ mole fugantur aquæ.
Sed quia cultus adest; nec nostros mansit in annos
  Rusticitas, priscis illa superstes avis.
Vos quoque non caris aures onerate lapillis,
  Quos legit in viridi decolor Indus aquâ.
Nec prodite graves insuto vestibus auro:
  Per quas nos petitis, sæpe fugatis, opes.
Munditiis capimur: non sint sine lege capilli.
  Admotæ formam dantque negantque manus.
Nec genus ornatûs unum est: quod quamque decebit,
  Eligat; et speculum consulat antè suum.
Longa probat facies capitis discrimina puri:
  Sic erat ornatis Laodamia comis.

Exiguum summâ nodum sibi fronte relinqui,
  Ut pateant aures, ora rotunda volunt.
Alterius crines humero jactentur utroque.
  Talis es adsumtâ, Phœbe canore, lyrâ.
Altera succinctæ religetur more Dianæ,
  Ut solet, attonitas cùm petit illa feras.
Huic decet inflatos laxè jacuisse capillos:
  Illa sit adstrictis impedienda comis.
Hanc placet ornari testudine Cylleneâ:
  Sustineat similes fluctibus illa sinus.
Sed neque ramosâ numerabis in ilice glandes;
  Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ;
Nec mihi tot positus numero comprendere fas est.
  Adjicit ornatus proxima quæque dies.
Et neglecta decet multas coma. Sæpe jacere
  Hesternam credas; illa repexa modò est.
Ars casum simulet. Sic captâ vidit ut urbe
  Alcides Iölen, Hanc ego, dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus Euœ,
  Sustulit in currus, Gnosi relicta, suos.
O quantum indulget vestro Natura decori,
  Quarum sunt multis damna pianda modis!
Nos malè detegimur, raptique ætate capilli,
  Ut Boreâ frondes excutiente, cadunt.
Femina canitiem Germanis inficit herbis;
  Et melior vero quæritur arte color.
Femina procedit densissima crinibus emtis;
  Proque suis alios efficit ære suos.
Nec rubor est emisse palàm. Venire videmus
  Herculis ante oculos, Virgineumque chorum.
Quid de veste loquar? nec vos, segmenta, requiro;
  Nec quæ bis Tyrio murice lana rubes.
Cùm tot prodierint pretio leviore colores;
  Quis furor est, census corpore ferre suo?
Aëris ecce color, tum cùm sine nubibus äër,
  Nec tepidus pluvias concitat Auster aquas.
Ecce tibi similis, qui quondam Phryxon et Hellen
  Diceris Inoïs eripuisse dolis.

Hic undas imitatus, habet quoque nomen ab undis:
  Crediderim Nymphas hâc ego veste tegi.
Ille crocum simulat: croceo velatur amictu
  Roscida luciferos cùm Dea jungit equos.
Hic Paphias myrtos: hic purpureas amethystos,
  Albentesve rosas, Threïciamve gruem.
Nec glandes, Amarylli, tuæ; nec amygdala desunt:
  Et sua velleribus nomina cera dedit.
Quot nova terra parit flores, cùm vere tepenti
  Vitis agit gemmas; pigraque cedit hiems:
Lana tot, aut plures succos bibit. Elige certos:
  Nam non conveniens omnibus omnis erit.
Pulla decent niveas: Briseïda pulla decebant.
  Cùm rapta est, pullâ tum quoque veste fuit.
Alba decent fuscas: albis, Cepheï, placebas:
  Sic tibi vestitæ pressa Seriphos erat.
Quàm penè admonui, ne trux caper iret in alas;
  Neve forent duris aspera crura pilis!
Sed non Caucaseâ doceo de rupe puellas,
  Quæque bibant undas, Myse Caïce, tuas.
Quid, si præcipiam, ne fuscet inertia dentes;
  Oraque susceptâ manè laventur aquâ?
Scitis et inductâ candorem quærere cerâ.
  Sanguine quæ vero non rubet; arte rubet.
Arte, supercilii confinia nuda repletis,
  Parvaque sinceras velat aluta genas.
Nec pudor est oculos tenui signare favillâ;
  Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
Est mihi, quo dixi vestræ medicamina formæ,
  Parvus, sed curâ grande libellus opus.
Hinc quoque præsidium læsæ petitote figuræ:
  Non est pro vestris ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensâ deprendat amator
  Pyxidas. Ars faciem dissimulata juvet.
Quem non offendat toto fæx illita vultu,
  Cùm fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Œsypa quid redolent, quamvis mittatur Athenis
  Demtus ab immundo vellere succus ovis?

Nec coràm mixtas cervæ sumsisse medullas,
  Nec coràm dentes defricuisse probem.
Ista dabunt faciem; sed erunt deformia visu:
  Multaque, dum fiunt turpia, facta placent.
Quæ nunc nomen habent operosi signa Myronis,
  Pondus iners quondam, duraque massa fuit.
Annulus ut fiat, primò colliditur aurum:
  Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
Cùm fieret, lapis asper erat; nunc nobile signum
  Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus;
  Aptiùs à summâ conspiciare manu.
Cur mihi nota tuo caussa est candoris in ore?
  Claude forem thalami: quid rude prodis opus?
Multa viros nescire decet. Pars maxima rerum
  Offendat, si non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato signa theatro,
  Inspice, quàm tenuis bractea ligna tegat.
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire:
  Nec nisi submotis forma paranda viris.
At non pectendos coràm præbere capillos,
  Ut jaceant fusi per tua terga, vetem.
Illo præcipuè, ne sis morosa, caveto
  Tempore: nec lapsas sæpe resolve comas.
Tuta sit ornatrix. Odi, quæ sauciat ora
  Unguibus, et raptâ brachia figit acu.
Devovet, et dominæ tangit caput illa: simulque
  Plorat ad invisas sanguinolenta comas.
Quæ malè crinita est, custodem in limine ponat;
  Orneturve Bonæ semper in æde Deæ.
Dictus eram cuidam subitò venisse puellæ;
  Turbida perversas induit illa comas.
Hostibus eveniat tam fœdi caussa pudoris;
  Inque nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum: turpe est sine gramine campus;
  Et sine fronde frutex; et sine crine caput.
Non mihi venistis, Semele, Ledeve, docendæ;
  Perque fretum falso, Sidoni, vecta bove:

Aut Helene, quam non stultè, Menelaë, reposcis,
Tu quoque non stultè, Troïe raptor, habes.
Turba docenda venit, pulchræ turpesque puellæ,
Pluraque sunt semper deteriora bonis.
Formosæ minùs artis opem præceptaque curant:
Est illis sua dos, forma sine arte potens.
Cùm mare compositum est, securus navita cessat,
Cùm tumet, auxiliis adsidet ille suis.
Rara tamen mendo facies caret. Occule mendas:
Quámque potes, vitium corporis abde tui.
Si brevis es, sedeas; ne stans videare sedere:
Inque tuo jaceas quantulacumque toro.
Hîc quoque, ne possit fieri mensura cubantis,
Injectâ lateant fac tibi veste pedes.
Quæ nimiùm gracilis, pleno velamina filo
Sumat: et ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tangat sua corpora virgis:
Nigrior ad Pharii confuge piscis opem.
Pes malus in niveâ semper celetur alutâ:
Arida nec vinclis crura resolve suis.
Conveniunt tenues scapulis analectrides altis:
Inflatum circa fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu quodcumque loquetur;
Cui digiti pingues, et scaber unguis erunt.
Cui gravis oris odor, numquam jejuna loquatur;
Et semper spatio distet ab ore viri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi: ridendo maxima damna feres.
Quis credat? discunt etiam ridere puellæ:
Quæritur atque illis hâc quoque parte decor.
Sint modici rictus, sint parvæ utrimque lacunæ;
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu:
Sed leve nescio quid femineumque sonent.
Est, quæ perverso distorqueat ora cachinno:
Cùm risu læta est altera, flere putes.
Illa sonat raucum, quiddamque inamabile stridet;
Ut rudit ad scabram turpis asella molam.

Quò non ars penetrat? discunt lacrimare decenter:
Quoque volunt plorant tempore, quoque modo.
Quid, cùm legitimâ fraudatur litera voce,
Blæsaque fit jusso lingua coacta sono?
In vitio decor est, quædam malè reddere verba.
Discunt posse minùs, quàm potuere, loqui.
Omnibus his, quoniam prosunt, impendite curam.
Discite femineo corpora ferre gradu.
Est et in incessu pars non temnenda decoris.
Adlicit ignotos ille, fugatque viros.
Hæc movet arte latus, tunicisque fluentibus auras
Excipit; extensos fertque superba pedes.
Illa, velut conjux Umbri rubicunda mariti,
Ambulat; ingentes variea fertque gradus.
Sed sit, ut in multis, modus hic quoque. Rusticus alter
Motus; in incessu mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit, à lævâ conspicienda manu.
Hoc vos præcipuè, niveæ, decet. Hoc ubi vidi,
Oscula ferre humero, quâ patet, usque libet.
Monstra maris Sirenes erant: quæ voce canorâ
Quamlibet admissas detinuere rates.
His sua Sisyphides auditis penè resolvit
Corpora: nam sociis illita cera fuit.
Res est blanda canor: discant cantare puellæ.
Pro facie multis vox sua lena fuit.
Et modò marmoreis referant audita theatris;
Et modò Niliacis carmina lusa modis.
Nec plectrum dextrâ, citharam tenuisse sinistrâ
Nesciat arbitrio femina docta meo.
Saxa ferasque lyrâ movit Rhodopeïus Orpheus,
Tartareosque lacus, tergeminumque canem.
Saxa tuo cantu, vindex justissime matris,
Fecerunt muros officiosa novos.
Quamvis mutus erat, voci favisse putatur
Piscis, Arioniæ fabula nota lyræ.
Disce etiam duplici genialia naulia palmâ
Verrere: conveniunt dulcibus illa jocis.

Sit tibi Callimachi, sit Cöi nota poëtæ,
  Sit quoque vinosi Teïa Musa senis.
Nota sit et Sappho: quid enim lascivius illâ?
  Cuive pater vafri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Properti:
  Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum.
Dictaque Varroni fulvis insignia villis
  Vellera, germanæ, Phryxe, querenda tuæ.
Et profugum Ænean, altæ primordia Romæ;
  Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan et nostrum nomen miscebitur istis;
  Nec mea Lethæis scripta dabuntur aquis.
Atque aliquis dicet, Nostri lege culta magistri
  Carmina, quîs partes instruit ille duas.
Deve tribus libris, titulus quos signat Amorum,
  Elige, quod docili molliter ore legas.
Vel tibi compositâ cantetur Epistola voce;
  Ignotum hoc aliis ille novavit opus.
O ita, Phœbe, velis; ita vos, pia numina vatum,
  Insignis cornu Bacche, novemque Deæ!
Quis dubitet, quin scire velim saltare puellam;
  Ut moveat posito brachia jussa mero?
Artifices lateris, scenæ spectacula, amantur:
  Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere púdet: talorum ducere jactus
  Ut sciat, et vires, tessera missa, tuas.
Et modò tres jactet numeros: modò cogitet, aptè
  Quam subeat partem callida, quamque vocet.
Cautaque non stultè latronum prœlia ludat:
  Unus cum gemino calculus hoste perit.
Bellatorque suâ prensus sine compare bellat;
  Æmulus et cœptum sæpe recurrit iter.
Reticuloque pilæ leves fundantur aperto:
  Nec, nisi quam tolles, ulla movenda pila est.
Est genus in totidem tenui ratione redactum
  Scriptula, quot menses lubricus annus habet.
Parva tabella capit ternos utrimque lapillos;
  In quâ vicisse est, continuâsse suos.

Mille facesse jocos. Turpe est nescire puellam
  Ludere: ludendo sæpe paratur amor.
Sed minimus labor est, sapienter jactibus uti.
  Majus opus, mores composuisse suos.
Dum sumus incauti, studioque aperimur in ipso;
  Nudaque per lusus pectora nostra patent;
Ira subit, deforme malum, lucrique cupido;
  Jurgiaque, et rixæ, sollicitusque dolor.
Crimina dicuntur: resonat clamoribus æther:
  Invocat iratos et sibi quisque Deos.
Nulla fides; tabulæque novæ per vota petuntur:
  Et lacrimis vidi sæpe madere genas.
Jupiter à vobis tam turpia crimina pellat,
  In quibus est ulli cura placere viro.
Hos ignava jocos tribuit Natura puellis:
  Materiâ ludunt uberiore viri.
Sunt illis celeresque pilæ, jaculumque, trochique,
  Armaque, et in gyros ire coactus equus.
Nec vos Campus habet, nec vos gelidissima Virgo;
  Nec Thuscus placidâ devehit amnis aquâ.
At licet, et prodest, Pompejas ire per umbras;
  Virginis ætheriis cùm caput ardet equis.
Visite laurigero sacrata Palatia Phœbo:
  Ille Parætonias mersit in alta rates.
Quæque soror conjuxque Ducis monumenta parârunt:
  Navalique gener cinctus honore caput.
Visite turicremas vaccæ Memphitidos aras:
  Visite conspicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculosæ sanguine arenæ;
  Metaque ferventi circueunda rotâ.
Quod latet, ignotum est: ignoti nulla cupido.
  Fructus abest, facies cùm bona teste caret.
Tu licèt et Thamyran superes, et Amœbea cantu;
  Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous nusquam posuisset Apelles;
  Mersa sub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur sacris, nisi tantùm fama, poëtis?
  Hoc votum nostri summa laboris habet.

Cura Deûm fuerunt olim Regumque poëtæ:
  Præmiaque antiqui magna tulere chori.
Sanctaque majestas, et erat venerabile nomen
  Vatibus: et largæ sæpe dabantur opes.
Ennius emeruit, Calabris in montibus ortus,
  Contiguus poni, Scipio magne, tibi.
Nunc ederæ sine honore jacent: operataque doctis
  Cura vigil Musis nomen inertis habet.
Sed famæ vigilare juvet. Quis nôsset Homerum,
  Ilias æternum si latuisset opus?
Quis Danaën nôsset, si semper clausa fuisset;
  Inque suâ turri perlatuisset anus?
Utilis est vobis, formosæ, turba, puellæ.
  Sæpe vagos ultra limina ferte pedes.
Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam:
  Et Jovis in multas devolat ales aves.
Se quoque det populo mulier speciosa videndam:
  Quem trahat, è multis forsitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat studiosa placendi:
  Et curam totâ mente decoris agat.
Casus ubique valet: semper tibi pendeat hamus.
  Quo minimè credas gurgite, piscis erit.
Sæpe canes frustrà nemorosis montibus errant:
  Inque plagam nullo cervus agente cadit.
Quid minus Andromedæ fuerat sperare revinctæ,
  Quàm lacrimas ulli posse placere suas?
Funere sæpe viri vir quæritur. Ire solutis
  Crinibus, et fletus non tenuisse, decet.
Sed vitate viros cultum formamque professos;
  Quique suas ponunt in statione comas.
Quæ vobis dicunt, dixerunt mille puellis.
  Errat, et in nullâ sede moratur amor.
Femina quid faciat, cùm sit vir levior ipsâ;
  Forsitan et plures possit habere viros?
Vix mihi credetis; sed credite: Troja maneret,
  Præceptis Priami si foret usa sui.
Sunt qui mendaci specie grassentur amoris,
  Perque aditus tales lucra pudenda petant.

Nec coma vos fallat liquidâ nitidissima nardo:
  Nec brevis in rugas cingula pressa suas.
Nec toga decipiat filo tenuissima: nec si
  Annulus in digitis alter et alter erit.
Forsitan ex horum numero cultissimus ille
  Fur sit; et uratur vestis amore tuæ.
Redde meum, clamant spoliatæ sæpe puellæ:
  Redde meum, toto voce boante foro.
Has, Venus, è templis, multo radiantibus auro,
  Lenta vides lites, Appiadesque Deæ.
Sunt quoque non dubiâ quædam mala nomina famâ:
  Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Discite ab alterius vestris timuisse querelis:
  Janua fallaci nec sit aperta viro.
Parcite, Cecropides, juranti credere Theseo;
  Quos faciet testes, fecit et antè, Deos.
Et tibi, Demophoon, Theseï criminis heres,
  Phyllide deceptâ nulla relicta fides.
Si bene promittant, totidem promittite verbis:
  Si dederint, et vos gaudia pacta date.
Illa potest vigilis flammas extinguere Vestæ;
  Et rapere è templis, Inachi, sacra tuis;
Et dare mixta viro tritis aconita cicutis;
  Accepto Venerem munere si qua negat.
Fert animus propiùs consistere: supprime habenas,
  Musa; nec admissis excutiare rotis.
Verba vadum tentent abiegnis scripta tabellis.
  Accipiat missas apta ministra notas.
Inspice: quodque leges, ex ipsis collige verbis,
  Fingat, an ex animo, sollicitusque roget.
Postque brevem rescribe moram. Mora semper amantes
  Incitat, exiguum si modò tempus habet.
Sed neque te facilem juveni promitte roganti:
  Nec tamen eduro, quod petit, ore nega.
Fac timeat speretque simul: quotiesque remittes,
  Spesque magis veniat certa, minorque metus.
Munda, sed è medio, consuetaque verba, puellæ,
  Scribite. Sermonis publica forma placet.

Ah quoties dubius scriptis exarsit amator;
Et nócuit formæ barbara lingua bonæ!
Sed quoniam, quamvis vittæ careatis honore,
Est vobis vestros fallere cura viros;
Ancillæ puerive manus ferat apta tabellas:
Pignora nec juveni credite vestra novo.
Vidi ego pallentes isto terrore puellas
Servitium miseras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia pignora servat:
Sed tamen Ætnæi fulminis instar habet.
Judice me fraus est concessa, repellere fraudem:
Armaque in armatos sumere jura sinunt.
Ducere consuescat multas manus una figuras.
Ah pereant, per quos ista monenda mihi!
Nec nisi deletis tutum rescribere ceris:
Ne teneat geminas una tabella manus.
Femina dicatur scribenti semper amator:
Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis.
Sed libet à parvis animum ad majora referre,
Plenaque curvato pandere vela sinu.
Pertinet ad faciem rabidos compescere mores.
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ; nigrescunt sanguine venæ;
Lumina Gorgoneo sæviùs igne micant.
I procul hinc, dixit, non es mihi, tibia, tanti;
Ut vidit vultus Pallas in amne suos.
Vos quoque si mediâ speculum spectetis in irâ;
Cognoscat faciem vix satis ulla suam.
Nec minùs in vultu damnosa superbia vestro:
Comibus est oculis adliciendus amor.
Odimus immodicos (expertæ credite) fastus.
Sæpe tacens odii semina vultus habet.
Spectantem specta: ridenti mollia ride.
Innuet; acceptas tu quoque redde notas.
Sic ubi prolusit, rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetrâ promit acuta suâ.
Odimus et mœstas. Tecmessam diligat Ajax:
Nos, hilarem populum, femina læta capit.

Numquam ego te, Andromache, nec te, Tecmessa, rogarem,
Ut mea de vobis altera amica foret.
Credere vix videor, cùm cogar credere partu,
Vos ego cum vestris concubuisse viris.
Scilicet Ajaci mulier mœstissima dixit,
Lux mea; quæque solent verba juvare viros?
Quid vetat à magnis ad res exempla minores
Sumere, nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic centum commisit vite regendos:
Huic equites; illi signa tuenda dedit.
Vos quoque, de nobis quem quisque sit aptus ad usum,
Inspicite: et certo ponite quemque loco.
Munera det dives: jus qui profitebitur, adsit:
Facundus caussam sæpe clientis agat.
Carmina, qui facimus, mittamus carmina tantùm.
Hic chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus placitæ latè præconia formæ,
Nomen habet Nemesis: Cynthia nomen habet.
Vesper et Eoæ novere Lycorida terræ:
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
Adde, quòd insidiæ sacris à vatibus absunt:
Et facit ad mores ars quoque nostra suos.
Nec nos ambitio, nec amor nos tangit habendi:
Contemto colitur lectus et umbra foro.
Sed facilè hæremus, validoque perurimur æstu;
Et nimiùm certâ scimus amare fide.
Scilicet ingenium placidâ mollimur ab arte:
Et studio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles estote, puellæ.
Numen inest illis; Pïeridesque favent.
Est Deus in nobis; et sunt commercia cœli.
Sedibus ætheriis spiritus ille venit.
A doctis pretium scelus est sperare poëtis.
Me miserum! scelus hoc nulla puella timet.
Dissimulate tamen, nec primâ fronte rapaces
Este. Novus viso casse resistet amans.

Sed neque vector equum, qui nuper sensit habenas,
  Comparibus frenis, artificemque regat.
Nec stabiles annis animos, viridemque juventàm
  Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, et castris nunc primùm notus Amoris
  Qui tetigit thalamos præda novella tuos;
Te solam nôrit; tibi semper inhæreat uni.
  Cingenda est altis sepibus ista seges:
Effuge rivalem: vinces, dum sola tenebis.
  Non bene cum sociis regna Venusque manent.
Ille vetus miles sensim et sapienter amabit:
  Multaque tironi non patienda feret.
Nec franget postes, nec sævis ignibus uret;
  Nec dominæ teneras adpetet ungue genas.
Nec scindet tunicasve suas, tunicasve puellæ:
  Nec raptus flendi caussa capillus erit.
Ista decent pueros, ætate et amore calentes:
  Hic fera compositâ vulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida tæda;
  Ut modò montanis silva recisa jugis.
Certior hic amor est: brevis et fecundior ille.
  Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia tradantur. Portas reseravimus hosti;
  Et sit in infidâ proditione fides.
Quod datur ex facili longum malè nutrit amorem.
  Miscenda est lætis rara repulsa jocis.
Ante fores jaceat: Crudelis janua, clamet:
  Multaque submissè, multa minanter agat.
Dulcia non ferimus: succo renovemur amaro.
  Sæpe perit ventis obruta cymba suis.
Hoc est, uxores quod non patiatur amari:
  Conveniunt illas, cùm voluere, viri.
Obde forem; et duro dicat tibi janitor ore,
  Non potes. Exclusum te quoque tanget amor.
Ponite jam gladios hebetes; pugnetur acutis.
  Nec dubito, telis quin petar ipse meis.
Dum cadit in laqueos captus quoque nuper amator;
  Solum se thalamos speret habere tuos.

Postmodo rivalem, partitaque fœdera lecti
  Sentiat. Has artes tolle; senescet amor.
Tum bene fortis equus reserato carcere currit;
  Cùm, quos prætereat, quosque sequatur, habet.
Quamlibet extinctos injuria suscitat ignes.
  En ego (confiteor) non nisi læsus amo.
Caussa tamen nimiùm non sit manifesta doloris:
  Pluraque sollicitus, quàm sciat, esse putet.
Incitet et ficti tristis custodia servi,
  Et nimiùm duri cura molesta viri.
Quæ venit ex tuto, minùs est accepta voluptas.
  Ut sis liberior Thaïde; finge metus.
Cùm meliùs foribus possis, admitte fenestrâ:
  Inque tuo vultu signa timentis habe.
Callida prosiliat, dicatque ancilla, Perîmus:
  Tu juvenem trepidum quolibet abde loco.
Admiscenda tamen Venus est secura timori;
  Ne tanti noctes non putet esse tuas.
Quâ vafer eludi possit ratione maritus,
  Quâque vigil custos, præteriturus eram.
Nupta virum timeat: rata sit custodia nuptæ.
  Hoc decet: hoc leges jusque pudorque jubent.
Te quoque servari, modò quam vindicta redemit,
  Quis ferat? ut fallas, ad mea sacra veni.
Tot licèt observent, (adsit modò certa voluntas)
  Quot fuerant Argo lumina; verba dabis.
Scilicet obstabit custos, ne scribere possis,
  Sumendæ detur cùm tibi tempus aquæ?
Conscia cùm possit scriptas portare tabellas,
  Quas tegat in tepido fascia lata sinu?
Cùm possit surâ chartas celare ligatas;
  Et vincto blandas sub pede ferre notas?
Caverit hæc custos: pro chartâ conscia tergum
  Præbeat; inque suo corpore verba ferat.
Tuta quoque est, fallitque oculos è lacte recenti
  Litera: carbonis pulvere tange; leges.
Fallet et humiduli quæ fiet acumine lini,
  Et feret occultas pura tabella notas.

Adfuit Acrisio servandæ cura puellæ:
Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.
Quid faciat custos; cùm sint tot in Urbe theatra?
Cùm spectet junctos illa libenter equos?
Cùm sedeat Phariæ sistris operata juvencæ;
Quóque sui comites ire vetentur, eat?
Cùm fuget è templis oculos Bona Diva virorum,
Præterquam si quos illa venire jubet:
Cùm, custode foris tunicas servante puellæ,
Celent furtivos balnea tuta viros:
Cùm, quoties opus est, fallax ægrotet amica;
Et cedat lecto quamlibet ægra suo:
Nomine cùm doceat, quid agamus, adultera clavis,
Quasque petas, non det janua sola, vias.
Fallitur et multo custodis cura Lyæo:
Illa vel Hispano lecta sit uva jugo.
Sunt quoque quæ faciant altos medicamina somnos;
Victaque Lethæâ lumina nocte premant.
Nec malè deliciis odiosum conscia tardis
Detinet; et longâ jungitur ipsa morâ.
Quid juvat ambages, præceptaque parva movere;
Cùm minimo custos munere possit emi?
Munera (crede mihi) capiunt hominesque Deosque:
Placatur donis Jupiter ipse datis.
Quid sapiens faciat? stultus quoque munere gaudet.
Ipse vir, accepto munere, mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in annum:
Sæpe dabit, dederit quas semel, ille manus.
Questus eram (memini) metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent;
Et lepus hic aliis exagitandus erit.
Hæc quoque, quæ præbet lectum studiosa locumque;
Crede mihi, mecum non semel illa fuit.
Nec nimiùm vobis formosa ancilla ministret:
Sæpe vicem dominæ præstitit illa mihi.
Quò feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Nitor; et indicio prodor ab ipse meo?

Non avis aucupibus monstrat, quâ parte petatur :
Non docet infestas currere cerva canes.
Viderit utilitas ; præcepta fideliter edam.
Lemniasi gladios in mea fata dabo.
Efficite (et facile est) ut nos credamus amari :
Prona venit cupidis in sua vota fides.
Spectet amabiliùs juvenem ; suspiret ab imo
Femina ; tam serò cur veniatque roget.
Accedant lacrimæ, dolor et de pellice fictus ;
Et laniet digitis illius ora suis.
Jamdudum persuasus erit ; miserebitur ultro :
Et dicet, Curâ carpitur ista mei.
Præcipuè, si cultus erit, speculoque placebit,
Posse suo tangi credet amore Deas.
Sed te, quæcumque es, moderatè injuria turbet ;
Neu sis auditâ pellice mentis inops.
Nec citò credideris. Quantum citò credere lædat,
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Est prope purpureos colles florentis Hymetti
Fons sacer, et viridi cespite mollis humus.
Silva nemus non alta facit : tegit arbutus herbam :
Ros maris, et lauri, nigraque myrtus olent.
Nec densæ foliis buxi, fragilesque myricæ,
Nec tenues cytisi, cultaque pinus abest.
Lenibus impulsæ Zephyris, aurâque salubri,
Tot generum frondes, herbaque summa tremunt.
Grata quies Cephalo. Famulis canibusque relictis
Lassus in hâc juvenis sæpe resedit humo.
Quóque meos releves æstus, cantare solebat,
Accipienda sinu, mobilis Aura, veni.
Conjugis ad timidas aliquis malè sedulus aures
Auditos memori detulit ore sonos.
Procris ut accepit nomen, quasi pellicis, Auræ ;
Excidit : et subito muta dolore fuit.
Palluit, ut seræ, lectis de vite racemis,
Pallescunt frondes, quas nova læsit hiems.
Quæque suos curvant matura cydonia ramos ;
Cornaque adhuc nostris non satis apta cibis.

Ut rediit animus, tenues à pectore vestes
  Rumpit, et indignas sauciat ungue genas.
Nec mora; per medias sparsis furibunda capillis
  Evolat, ut thyrso concita Baccha, vias.
Ut propè perventum; comites in valle relinquit.
  Ipsa nemus tacito clàm pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cùm sic malè sana lateres,
  Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?
Jam jam venturam, quæcumque erat Aura, putabas
  Scilicet; atque oculis probra videnda tuis.
Nunc venisse piget; neque enim deprendere velles:
  Nunc juvat. Incertus pectora versat amor.
Credere quæ jubeant, locus est, et nomen, et index;
  Et quia amans semper, quod timet, esse putat.
Vidit ut oppressam, vestigia corporis, herbam;
  Pulsantur trepidi corde micante sinus.
Jamque dies medius tenues contraxerat umbras;
  Inque pari spatio vesper et ortus erant.
Ecce redit Cephalus silvis, Cyllenia proles,
  Oraque fontanâ fervida spargit aquâ.
Anxia, Procri, lates. Solitas jacet ille per herbas;
  Et, Zephyri molles, Auraque, dixit, ades.
Ut patuit miseræ jucundus nominis error;
  Et mens, et rediit verus in ora color.
Surgit; et adpositas agitato corpore frondes
  Movit, in amplexus uxor itura viri.
Ille feram sonuisse ratus, juveniliter arcum
  Corripit: in dextrâ tela fuere manu.
Quid facis, infelix? non est fera: supprime tela.
  Me miserum! jaculo fixa puella tuo est.
Hei mihi! conclamat, fixisti pectus amicum.
  Hic locus à Cephalo vulnera semper habet.
Ante diem morior, sed nullâ pellice læsa:
  Hoc faciet positæ te mihi, terra, levem.
Nomine suspectas jam spiritus exit in auras:
  Labor iö! carâ lumina conde manu.
Ille sinu dominæ morientia corpora mœsto
  Sustinet; et lacrimis vulnera sæva lavat.

Exit, et, incauto paullatim pectore lapsus,
  Excipitur miseri spiritus ore viri.
Sed repetamus iter. Nudis mihi rebus agendum est,
  Ut tangat portus fessa carina suos.
Scilicet exspectes, dum te in convivia ducam,
  Et quæras monitus hâc quoque parte meos?
Sera veni; positâque decens incede lucernâ.
  Grata mora est Veneri: maxima lena mora est.
Et si turpis eris, formosa videbere potis:
  Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
Carpe cibos digitis; est quiddam gestus edendi:
  Ora nec immundâ tota perungue manu.
Neve domi præsume dapes: et desine, citra
  Quàm capies paullo, quàm potes esse, minus.
Priamides Helenen avidè si spectet edentem,
  Oderit; et dicat, Stulta rapina mea est.
Aptius est, deceatque magis potare puellas.
  Cum Veneris puero non malè, Bacche, facis.
Hoc quoque, quâ patiens caput est, animusque pedesque
  Constent: nec, quæ sint singula, bina vide.
Turpe jacens mulier, multo madefacta Lyæo:
  Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somnis positâ tutum succumbere mensâ:
  Per somnos fieri multa pudenda solent.
Ulteriora pudet docuisse: sed alma Dione,
  Præcipuè nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sint quæque: modos à corpore certos
  Sumite. Non omnes una figura decet.
Quæ facie præsignis eris, resupina jaceto:
  Spectentur tergo, quîs sua terga placent.
Milanion humeris Atalantes crura ferebat:
  Si bona sunt, hoc sunt accipienda modo.
Parva vehatur equo: quòd erat longissima, numquam
  Thebaïs Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus, paullum cervice reflexâ,
  Femina, per longum conspicienda latus.

Cui femur est juvenile, carent cui pectora mendâ,
  Stet vir, in obliquo fusa sit ipsa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater,
  Solvere: et effusis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
  Ut celer aversis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris. Simplex minimique laboris,
  Cùm jacet in dextrum semisupina latus.
Sed neque Phœbei tripodes, nec corniger Ammon,
  Vera magis vobis, quàm mea Musa, canent.
Si qua fides arti, quam longo fecimus usu;
  Credite: præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
  Femina: et ex æquo res juvet illa duos.
Nec blandæ voces, jucundaque murmura cessent:
  Nec taceant mediis improba verba jocis.
Tu quoque, cui Veneris sensum natura negavit,
  Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella es;
  Quo pariter debent femina virque frui.
Tantùm, cùm finges; ne sis manifesta caveto:
  Effice per motum luminaque ipsa fidem.
Quod juvet: et voces et anhelitus arguat oris.
  Ah pudet! arcanas pars habet ista notas.
Gaudia post Veneris quæ poscet munus amantem,
  Ipsa suas nolet pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris.
  Aptiùs in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem: cycnis descendere tempus,
  Duxerunt collo qui juga nostra suo.
Ut quondam juvenes, ita nunc mea turba puellæ
  Inscribant spoliis, Naso magister erat

ARTIS AMATORIÆ FINIS.

P. OVIDII NASONIS

REMEDIORUM

A M O R I S

LIBER UNUS.

Legerat hujus Amor titulum nomenque libelli:
  Bella mihi, video, bella parantur, ait.
Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido:
  Tradita qui toties, te duce, signa tuli.
Non ego Tydides, à quo tua saucia mater
  In liquidum rediit æthera Martis equis.
Sæpe tepent alii juvenes: ego semper amavi.
  Et si, quid faciam nunc quoque, quæris; amo.
Quin etiam docui, quâ possis arte parari:
  Et quod nunc ratio est, impetus antè fuit.
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes:
  Nec nova præteritum Musa retexit opus.
Si quis amat, quod amare juvat, feliciter ardens
  Gaudeat, et vento naviget ille suo.
At, si quis malè fert indignæ regna puellæ,
  Ne pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis, collum laqueo nodatus ab arto,
  E trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodit sua viscera ferro?
  Invidiam cædis, pacis amator, habes.
Qui, nisi desierit, misero periturus amore est,
  Desinat: et nulli funeris auctor eris.
Et puer es; nec te quidquam, nisi ludere, oportet.
  Lude: decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis:
  Sed tua letifero sanguine tela carent.

Vitricus et gladiis et acutâ dimicet hastâ;
  Et victor multâ cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutò quibus utimur, artes:
  Et quarum vitio nulla fit orba parens.
Effice nocturnâ frangatur janua rixâ;
  Et tegat ornatas multa corona fores.
Fac coëant furtim juvenes, timidæque puellæ:
  Verbaque dent cauto qualibet arte viro.
Et modò blanditias, rigido modò jurgia posti
  Dicat; et exclusus flebile cantet amans.
His lacrimis contentus eris sine crimine mortis.
  Non tua fax avidos digna subire rogos.
Hæc ego. Movit Amor gemmatas aureus alas;
  Et mihi, Propositum perfice, dixit, opus.
Ad mea, decepti Juvenes, præcepta venite;
  Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari, per quem didicistis amare:
  Una manus vobis vulnus opemque feret.
Terra salutares herbas, eademque nocentes,
  Nutrit: et urticæ proxima sæpe rosa est.
Vulnus in Herculeo quæ quondam fecerat hoste,
  Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quæcumque viris, vobis quoque dicta, puellæ,
  Credite. Diversis partibus arma damus.
E quibus ad vestros si quid non pertinet usus;
  Attamen exemplo multa docere potest.
Utile propositum, sævas extinguere flammas;
  Nec servum vitii pectus habere sui.
Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro;
  Et per quod novies, sæpius isset iter.
Nec moriens Dido summâ vidisset ab arce
  Dardanidas vento vela dedisse rates.
Nec dolor armâsset contra sua viscera matrem;
  Quæ socii damno sanguinis ulta virum est.
Arte meâ Tereus, quamvis Philomela placeret,
  Per facinus fieri non meruisset avis.
Da mihi Pasiphaën; jam tauri ponet amorem:
  Da Phædram; Phædræ turpis abibit amor.

Redde Parin nobis; Helenen Menelaus habebit:
  Nec manibus Danaïs Pergama victa cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos;
  Hæsisset capiti purpura, Nise, tuo.
Me duce, damnosas, homines, compescite curas:
  Rectaque cum sociis, me duce, navis eat.
Naso legendus erat, tunc cùm didicistis amare;
  Idem nunc vobis Naso legendus erit.
Publicus adsertor dominis oppressa levabo
  Pectora: vindictæ quisque favete suæ.
Te precor, ô vates, adsit tua laurea nobis,
  Carminis, et medicæ, Phœbe, repertor opis.
Tu pariter vati, pariter succurre medenti:
  Utraque tutelæ subdita cura tuæ.
Dum licet, et modici tangunt præcordia motus:
  Si piget, in primo limine siste pedem.
Opprime, dum nova sunt, subiti mala semina morbi;
  Et tuus, incipiens ire, resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvas:
  Et validas segetes, quod fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras,
  Quo posita est primùm tempore, virga fuit.
Tum poterat manibus summâ tellure revelli;
  Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
Quale sit id, quod amas, celeri circumspice mente:
  Et tua læsuro subtrahe colla jugo.
Principiis obsta. Serò medicina paratur,
  Cùm mala per longas convaluere moras.
Sed propera: nec te venturas differ in horas.
  Qui non est hodie, cras minùs aptus erit.
Verba dat omnis amor, reperitque alimenta morando.
  Optima vindictæ proxima quæque dies.
Flumina pauca vides de magnis fontibus orta:
  Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si citò sensisses, quantum peccare parares,
  Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod primò fuerat sanabile, vulnus
  Dilatum longæ damna tulisse moræ.

Sed, quia delectat Veneris decerpere flores,
Dicimus adsiduè, Cras quoque fiet idem.
Interea tacitæ serpunt in viscera flammæ;
Et mala radices altiùs arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore sedit amor;
Majus opus superest: sed non, quia serior ægro
Advocor, ille mihi destituendus erit.
Quam læsus fuerat partem Pæantius heros,
Certâ debuerat præsecuisse manu.
Post tamen hic multos sanatus creditur annos
Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modò nascentes properabam pellere morbos,
Admoveo tardam nunc tibi lentus opem.
Aut nova, si possis, sedare incendia tentes:
Aut ubi per vires procubuere suas.
Cùm furor in cursu est, currenti cede furori.
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cùm descendere possit,
Pugnat in adversas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Respuit, atque odio verba monentis habet.
Adgrediar meliùs tunc, cùm sua vulnera tangi
Jam sinet, et veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda loco.
Cùm dederit lacrimas, animumque expleverit ægrum;
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporis ars medicina ferè est. Data tempora prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accendas vitia, irritesque vetando;
Temporibus si non adgrediare suis.
Ergo, ubi visus eris nostræ medicabilis arti,
Fac monitis fugias otia prima meis.
Hæc, ut ames, faciunt: hæc, ut fecere, tuentur:
Hæc sunt jucundi caussa cibusque mali.
Otia si tollas, periere Cupidinis arcus,
Contemtæque jacent, et sine luce, faces:

Quàm platanus vino gaudet, quàm populus undâ,
Et quàm limosâ canna palustris humo;
Tam Venus otia amat. Qui finem quæris amoris,
(Cedit amor rebus) res age: tutus eris.
Languor, et immodici sub nullo vindice somni,
Aleaque, et multo tempora quassa mero,
Eripiunt omnes animis sine vulnere nervos.
Adfluit incautis insidiosus Amor.
Desidiam puer ille sequi solet: odit agentes.
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora: sunt leges: sunt, quos tuearis, amici.
Vade per urbanæ candida castra togæ.
Vel tu sanguinei juvenilia munera Martis
Suscipe: deliciæ jam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni nova caussa triumphi,
Jam videt in campis Cæsaris arma suis.
Vince Cupidineas pariter Parthasque sagittas:
Et refer ad patrios bina tropæa deos.
Ut semel Ætolâ Venus est à cuspide læsa,
Mandat amatori bella gerenda suo.
Quæritis, Ægisthus quare sit factus adulter?
In promtu caussa est: desidiosus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis:
Transtulerat vires Græcia tota suas.
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat;
Sive foro, vacuum litibus Argos erat.
Quod potuit, ne nil illîc ageretur, amavit.
Sic venit ille puer: sic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos, studiumque colendi:
Quælibet huic curæ cedere cura potest.
Colla jube domitos oneri supponere tauros;
Sauciet ut duram vomer aduncus humum.
Obrue versatâ Cerealia semina terrâ,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Adspice curvatos pomorum pondere ramos;
Ut sua, quod peperit, vix ferat arbor onus.
Adspice jucundo labentes murmure rivos:
Adspice tondentes fertile gramen oves.

Ecce petunt rupes, præruptàque saxa, capellæ.
  Jam referent hædis ubera plena suis.
Pastor inæquali modulatur arundine carmen:
  Nec desunt comites, sedula turba, canes.
Parte sonant aliâ silvæ mugitibus altæ;
  Et queritur vitulum mater abesse suum.
Quid cùm suppositas fugiunt examina taxos,
  Ut relevent demti vimina torta favi?
Poma dat autumnus: formosa est messibus æstas:
  Ver præbet flores: igne levatur hiems.
Temporibus certis maturam rusticus uvam
  Deligit; et nudo sub pede musta fluunt:
Temporibus certis desectas adligat herbas;
  Et tonsam raro pectine verrit humum.
Ipse potes riguis plantam deponere in hortis:
  Ipse potes rivos ducere lenis aquæ.
Venerit insitio; fac ramum ramus adoptet:
  Stetque peregrinis arbor operta comis.
Cùm semel hæc animum cœpit mulcere voluptas,
  Debilibus pennis irritus exit Amor.
Vel tu venandi studium cole: sæpe recessit
  Turpiter à Phœbi victa sorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci:
  Nunc tua frondosis retia tende jugis.
Aut pavidos terre variâ formidine cervos:
  Aut cadat adversâ cuspide fossus aper.
Nocte fatigatum somnus, non cura puellæ,
  Excipit; et pingui membra quiete levat.
Lenius est studium, studium tamen, alite captâ,
  Aut lino, aut calamis præmia parva sequi.
Vel, quæ piscis edax avido malè devoret ore,
  Abdere supremis æra recurva cibis.
Aut his, aut aliis, donec dediscis amare,
  Ipse tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantùm i, quamvis firmis retinebere vinclis,
  I procul, et longas carpere perge vias.
Flebis, ut occurret desertæ nomen amicæ:
  Stabit et in mediâ pes tibi sæpe viâ.

Sed quantò minùs ire voles, magis ire memento:
  Perfer: et invitos currere coge pedes.
Nec pluvias vites: nec te peregrina morentur
  Sabbata; nec damnis Allia nota suis.
Nec quot transieris, sed quot tibi, quære, supersint
  Millia: nec, maneas ut propè, finge moras.
Tempora nec numera: nec crebrò respice Romam.
  Sed fuge. Tutus adhuc Parthus ab hoste fugâ est.
Dura aliquis præcepta vocet mea; dura fatemur
  Esse: sed, ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quamvis invitus, amaros
  Æger; et oranti mensa negata mihi.
Ut corpus redimas, ferrum patieris et ignes;
  Arida nec sitiens ora levabis aquâ;
Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis?
  At pretium pars hæc corpore majus habet.
Sed tamen est artis strictissima janua nostræ,
  Et labor est unus tempora prima pati.
Adspicis, ut prensos urant juga prima juvencos?
  Ut nova velocem cingula lædat equum?
Forsitan à Laribus patriis exire pigebit.
  Sed tamen exibis: deinde redire voles.
Nec te Lar patrius, sed amor revocabit amicæ,
  Prætendens culpæ splendida verba suæ.
Cùm semel exieris, centum solatia curæ
  Et rus, et comites, et via longa dabunt.
Nec satis esse puta discedere: lentus abesto;
  Dum perdat vires, sitque sine igne, cinis.
Si nisi firmatâ properabis mente reverti,
  Inferet arma tibi sæva rebellis Amor.
Quid? quòd, ut abfueris, avidus sitiensque redibis;
  Et spatium damno cesserit omne tuo?
Viderit, Hæmoniæ si quis mala pabula terræ,
  Et magicas artes posse juvare putat.
Ista veneficii vetus est via. Noster Apollo
  Innocuam sacro carmine monstrat opem.
Me duce non tumulo prodire jubebitur umbra:
  Non anus infami carmine rumpet humum.

Non seges ex aliis alios transilit in agros:
  Nec subitò Phœbi pallidus orbis erit.
Ut solet, æquoreas ibit Tiberinus in undas:
  Ut solet, in niveis Luna vehetur equis.
Nulla recantatas deponent pectora curas;
  Nec fugiet vivo sulfure victus amor.
Quid te Phasiacæ juverunt gramina terræ,
  Cùm cuperes patriâ, Colchi, manere domo?
Quid tibi profuerunt, Circe, Perseïdes herbæ,
  Cùm sua Neritias abstulit aura rates?
Omnia fecisti, ne callidus hospes abiret:
  Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia fecisti, ne te ferus ureret ignis:
  Longus at invito pectore sedit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuras:
  Non poteras animi vertere jura tui.
Diceris his etiam, cùm jam discedere vellet,
  Dulichium verbis detinuisse ducem:
Non ego, quod primò (memini) sperare solebam,
  Jam precor, ut conjux tu meus esse velis.
Et tamen, ut conjux essem tua, digna videbar:
  Quòd Dea, quòd magni filia Solis eram.
Ne properes oro: spatium pro munere posco.
  Quid minus optari per mea vota potest?
Et freta mota vides; et debes illa timere.
  Utilior velis postmodo ventus erit.
Quæ tibi caussa fugæ? non hîc nova Troja resurgit:
  Non alius socios Rhesus ad arma vocat.
Hîc amor, hîc pax est; in quâ malè vulneror unâ:
  Totaque sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur: navem solvebat Ulixes:
  Irrita cum velis verba tulere Noti.
Ardet, et adsuetas Circe decurrit ad artes:
  Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo age, quisquis opem nostrâ tibi poscis ab arte,
  Deme veneficiis carminibusque fidem.
Si te caussa potens dominâ retinebit in Urbe;
  Accipe, consilium quod sit in Urbe meum.

Optimus ille fuit vindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque semel.
Si cui tantum animi est, illum mirabor et ipse:
Et dicam, Monitis non eget iste meis.
Tu mihi, qui, quod amas, ægrè dediscis amare;
Nec potes, et velles posse, docendus eris.
Sæpe refer tecum sceleratæ facta puellæ;
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud et illud habet: nec eâ contenta rapinâ
Sub titulum nostros misit avara lares.
Sic mihi juravit: sic me jurata fefellit.
Ante suam quoties passa jacere forem!
Diligit ipsa alios: à me fastidit amari.
Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet!
Hæc tibi per totos inacescant omnia sensus:
Hæc refer: hinc odii semina quære tui.
Atque utinam possis etiam facundus in illis
Esse! dole tantúm; sponte disertus eris.
Hæserat in quadam nuper mea cura puellâ:
Conveniens animo non erat illa meo.
Curabar propriis æger Podalirius herbis:
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
Profuit adsiduè vitiis insistere amicæ.
Idque mihi factum sæpe salubre fuit.
Quàm mala sunt nostræ, dicebam, crura puellæ!
Nec tamen, ut verè confiteamur, erant.
Brachia quàm non sunt nostræ formosa puellæ!
Et tamen, ut verè confiteamur, erant.
Quàm brevis est! nec erat. Quàm multum poscit amantem!
Hinc odio venit maxima caussa meo.
Et mala sunt vicina bonis. Errore sub illo
Pro vitio virtus crimina sæpe tulit.
Quàm potes, in pejus dotes deflecte puellæ:
Judiciumque brevi limite falle tuum.
Turgida, si plena est; si fusca est, nigra vocetur.
In gracili macies crimen habere potest.

Et poterit dici petulans, quæ rustica non est:
  Et poterit dici rustica, si qua proba est.
Quin etiam, quacumque caret tua femina dote,
  Hanc moveat, blandis usque precare sonis.
Exige quod cantet, si qua est sine voce puella:
  Fac saltet, nescit si qua movere manum.
Barbara sermone est; fac tecum multa loquatur.
  Non didicit chordas tangere; posce lyram.
Duriùs incedit; face inambulet. Omne papillæ
  Pectus habent tumidæ; fascia nulla tegat.
Si malè dentata est; narra, quod rideat, illi.
  Mollibus est oculis; quod fleat illa, refer.
Proderit et subitò, cùm se non finxerit ulli,
  Ad dominam celeres manè tulisse gradus.
Auferimur cultu: gemmis auroque teguntur
  Omnia. Pars minima est ipsa puella sui.
Sæpe, ubi sit, quod ames, inter tam multa requiras.
  Decipit hâc oculos ægide dives Amor.
Improvisus ades; deprendes tutus inermem:
  Infelix vitiis excidet illa suis.
Nec tamen huic nimiùm præcepto credere tutum est;
  Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tum quoque, cùm positis sua collinet ora venenis,
  Ad dominæ vultus (nec pudor obstet) eas.
Pyxidas invenies, et rerum mille colores;
  Et fluere in tepidos œsypa lapsa sinus.
Illa tuas redolent, Phineu, medicamina mensas:
  Non semel hinc stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi, quæ medio Veneris præstentur in usu,
  Eloquar. Ex omni parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere: sed tu
  Ingenio verbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsere libellos;
  Quorum censurâ Musa proterva mea est.
Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe;
  Quod volet, impugnent unus et alter opus.
Ingenium magni detrectat Livor Homeri:
  Quisquis es, ex illo, Zoïle, nomen habes.

Et tua sacrilegæ laniârunt carmina linguæ;
  Pertulit huc victos quo duce Troja Deos.
Summa petit livor: perflant altissima venti:
  Summa petunt dextrâ fulmina missa Jovis.
At tu, quicumque es, quem nostra licentia lædit;
  Si sapis, ad numeros exige quidque suos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri.
  Deliciis illîc quis locus esse potest?
Grande sonant Tragici; Tragicos decet ira cothurnos:
  Usibus è mediis soccus habendus erit.
Liber in adversos hostes stringatur Iämbus;
  Seu celer, extremum seu trahat ille pedem.
Blanda pharetratos Elegeïa cantet Amores:
  Et levis arbitrio ludat amica suo.
Callimachi numeris non est dicendus Achilles:
  Cydippe non est oris, Homere, tui.
Quis ferat Andromaches peragentem Thaïda partes?
  Peccat, in Andromache Thaïda si quis agat.
Thaïs in arte meâ: lascivia libera nostra est.
  Nil mihi cum vittâ: Thaïs in arte meâ est.
Si mea materiæ respondet Musa jocosæ,
  Vicimus, et falsi criminis acta rea est.
Rumpere, Livor edax; jam magnum nomen habemus:
  Majus erit; tantùm, quo pede cœpit, eat.
Sed nimiùm properas: vivam modò; plura dolebis:
  Et capiunt animi carmina multa mei.
Nam juvat, et studium famæ mihi crescit amore:
  Principio clivi vester anhelat equus.
Tantum se nobis Elegi debere fatentur;
  Quantum Virgilio nobile debet opus.
Hactenus Invidiæ respondimus. Attrahe lora
  Fortiùs; et gyro curre, poëta, tuo.
Ergo ubi concubitus, et opus juvenile petetur;
  Et propè promissæ tempora noctis erunt;
Gaudia ne dominæ, pleno si pectore sumes,
  Te capiant; ineas quamlibet antè velim.

Quamlibet invenias, in quâ tibi prima voluptas
  Desinat: à primâ proxima segnis erit.
Sustentata Venus gratissima. Frigore soles,
  Sole juvant umbræ: grata fit unda siti.
Et pudet, et dicam, Venerem quoque junge figurâ,
  Quâ minimè jungi, quâque decere potest.
Nec labor efficere est. Raræ sibi vera fatentur:
  Et nihil est, quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam jubeo totas aperire fenestras,
  Turpiaque admisso membra notare die.
At, simul ad metas venit finita voluptas,
  Lassaque cum totâ corpora mente jacent;
Dum piget, et nullam malis tetigisse puellam,
  Tacturusque tibi non videare diu;
Tunc animo signa, quodcumque in corpore mendæ est:
  Luminaque in vitiis illius usque tene.
Forsitan hæc aliquis (nam sunt quoque) parva vocabit:
  Sed, quæ non prosunt singula, multa juvant.
Parva necat morsu spatiosum vipera taurum:
  A cane non magno sæpe tenetur aper.
Tu tantùm numero pugna; præceptaque in unum
  Contrahe: de multis grandis acervus erit.
Sed quoniam mores totidem, totidemque figuræ;
  Non sunt judiciis omnia danda meis.
Quo tua non possunt offendi pectora facto;
  Forsitan hoc alio judice crimen erit.
Ille quòd obscænas in aperto corpore partes
  Viderat; in cursu qui fuit, hæsit amor:
Ille quòd, à Veneris rebus surgente puellâ,
  Vidit in immundo signa pudenda toro.
Luditis, ô, si quos potuerunt ista movere.
  Adflârant tepidæ pectora vestra faces.
Attrahat ille puer contentos fortiùs arcus:
  Saucia majorem turba petetis opem.
Quid? qui clàm latuit, reddente obscæna puellâ;
  Et vidit, quæ mos ipse videre vetat?
Dî meliùs, quàm nos moneamus talia quemquam!
  Ut prosint; non sunt experienda tamen.

Hortor et, ut pariter binas habeatis amicas.
  Fortior est, plures si quis habere potest.
Secta bipartito cùm mens discurrit utroque:
  Alterius vires subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina rivos,
  Cassaque seducto stipite flamma perit.
Non satis una tenet ceratas anchora puppes:
  Non satis est liquidis unicus hamus aquis.
Qui sibi jam pridem solatia bina paravit;
  Jam pridem summâ victor in arce fuit.
At tibi, qui dominæ fueris malè creditus uni,
  Nunc saltem novus est inveniendus amor.
Pasiphaës Minos in Procride prodidit ignes:
  Cessit ab Idæâ conjuge victa prior.
Amphilochi frater ne Phegida semper amaret,
  Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Parin Œnone summos tenuisset ad annos,
  Si non Œbaliâ pellice læsa foret.
Conjugis Odrysio placuisset forma tyranno:
  Sed melior clausæ forma sororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
  Successore novo vincitur omnis amor.
Fortiùs è multis mater desiderat unum;
  Quàm cui flens clamat, Tu mihi solus eras.
Ac ne fortè putes nova me tibi condere jura;
  (Atque utinam inventi gloria nostra foret!)
Vidit id Atrides. Quid enim non ille videret,
  Cujus in arbitrio Græcia tota fuit?
Marte suo captam Chryseïda victor amabat:
  At senior stultè flebat ubique parens.
Quid lacrimas, odiose senex? bene convenit illis.
  Officio natam lædis, inepte, tuo.
Quam postquam reddi Calchas, ope tutus Achillis,
  Jusserat, et patriâ est illa recepta domo;
Est, ait Atrides, illi quàm proxima formâ;
  Et, si prima sinat syllaba, nomen idem:
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles:
  Si minùs; imperium sentiat ille meum.

Quòd si quis vestrûm factum hoc incusat, Achîvi;
  Est aliquid validâ sceptra tenere manu.
Nam, si Rex ego sum, nec mecum dormiet illa,
  In mea Thersites regna, licebit, eat.
Dixit; et hanc habuit solatia magna prioris:
  Et prior est curâ cura sepulta novâ.
Ergo adsume novas, auctore Agamemnone, flammas;
  Ut tuus in bivio distineatur amor;
Quæris, ubi invenias? Artes, i, perlege nostras.
  Plena puellarum jam tibi navis eat.
Quòd si quid præcepta valent mea, si quid Apollo
  Utile mortales perdocet ore meo;
Quamvis infelix mediâ torreberis Ætnâ;
  Frigidior glacie fac videare tuæ.
Et sanum simula; ne, si quid fortè dolebis,
  Sentiat: et ride, cùm tibi flendus eris.
Non ego te jubeo medias abrumpere curas:
  Non sunt imperii tam fera jura mei.
Quod non es, simula; positosque imitare furores:
  Sic facies verè, quod meditatus eris.
Sæpe ego ne biberem, volui dormire videri:
  Dum videor, somno lumina victa dedi.
Deceptum risi, qui se simulabat amare;
  In laqueos auceps decideratque suos.
Intrat amor mentes usu: dediscitur usu.
  Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit, ut venias pactâ tibi nocte, venito.
  Veneris, et fuerit janua clausa; feras.
Nec dic blanditias, nec fac convicia posti,
  Nec latus in duro limine pone tuum.
Postera lux aderit; careant tua verba querelis:
  Et nulla in vultu signa dolentis habe.
Jam ponet fastus, cùm te languere videbit:
  Hoc etiam nostrâ munus ab arte feres.
Te quoque falle tamen, nec sit tibi finis amandi.
  Propositis frenis sæpe repugnat equus.
Utilitas lateat; quod non profitebere fiet.
  Quæ nimis adparent retia, vitat avis.

Ne sibi tam placeat, quò te contemnere possit;
Sume animos: animis cedat ut illa tuis.
Janua fortè patet; quamvis revocabere, transi.
Est data nox; dubita nocte venire datâ.
Posse pati facile est; tibi ni sapientia desit.
Promtiùs è facili gaudia ferre licet.
Et quisquam præcepta potest mea dura vocare?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam, quoniam variant animi, variamus et artes.
Mille mali species, mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quædam sanantur acuto:
Auxilium multis succus et herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, vinctusque teneris;
Et tua sævus Amor sub pede colla premit;
Desine luctari; referant tua carbasa venti:
Quóque vocant fluctus, hâc tibi remus eat.
Explenda est sitis ista tibi, quâ perditus ardes.
Cedimus: in medio jam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quàm quod præcordia poscunt:
Gutture fac pleno sumta redundet aqua.
Perfruere usque tuâ, nullo prohibente, puellâ.
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Tædia quære: malis faciunt et tædia finem.
Jam quoque, cùm credas posse carere, mane.
Dum bene te cumules, et copia tollat amorem;
E fastiditâ non juvet ìsse domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit.
Hunc tu si quæres ponere; pone metum.
Qui timet, ut sua sit, neu quis sibi detrahat illam;
Ille Machaoniâ vix ope sanus erit,
Plus amat è natis mater plerumque duobus,
Pro cujus reditu, quòd gerit arma, timet.
Est prope Collinam templum venerabile portam:
Imposuit templo nomina celsus Eryx.
Est illìc Lethæus Amor, qui pectora sanat;
Inque suas gelidam lampadas addit aquam.
Illìc et juvenes votis oblivia poscunt:
Et si qua est duro capta puella viro.

Is mihi sic dixit: (dubito, verusne Cupido
An somnus fuerit; sed puto somnus erat.)
O qui sollicitos modò das, modò demis, amores,
Adjice præceptis hoc quoque, Naso, tuis.
Ad mala quisque animum referat sua; ponet amorem:
Omnibus illa Deus plusve minusve dedit.
Qui Puteal Janumque timet, celeresque Kalendas,
Torqueat hunc æris mutua summa sui.
Cui pater est durus, votis ut cetera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.
Hic malè dotatâ pauper cum conjuge vivit:
Uxorem fato credat obesse suo.
Est tibi rure bono generosæ fertilis uvæ
Vinea: ne nascens uva sit usta time.
Ille habet in reditu navim: mare semper iniquum
Cogitet, et damno litora fœda suo.
Filius hunc miles, te filia nubilis angant.
Et quis non caussas mille doloris habet?
Ut possis odisse tuam, Pari, funera fratrum
Debueras oculis substituisse tuis.
Plura loquebatur; placidum puerilis imago
Destituit somnum: si modò somnus erat.
Quid faciam? mediâ navim Palinurus in undâ
Deserit. Ignotas cogor inire vias.
Quisquis amas (loca sola nocent) loca sola caveto.
Quò fugis? in populo tutior esse potes.
Non tibi secretis (augent secreta furores)
Est opus: auxilio turba futura tibi est.
Tristis eris, si solus eris: dominæque relictæ
Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.
Tristior idcirco nox est, quàm tempora Phœbi:
Quæ relevet luctus, turba sodalis abest.
Nec fuge colloquium: nec sit tibi janua clausa:
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen, qui consoletur Oresten.
Hic quoque amicitiæ non levis usus erit.
Quid nisi secretæ læserunt Phyllida silvæ?
Certa necis caussa est: incomitata fuit.

Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
  Ire solet fusis barbara turba comis.
Et modò, quâ poterat, longum spectabat in æquor:
  Nunc in arenosâ lassa jacebat humo.
Perfide Demophoon, surdas clamabat ad undas:
  Ruptaque singultu verba dolentis erant.
Limes erat tenuis, longâ subnubilus umbrâ:
  Quo tulit illa suos ad mare sæpe pedes.
Nona terebatur miseræ via. Videris, inquit:
  Et spectat zonam pallida facta suam.
Adspicit et ramos: dubitat, refugitque quod audet:
  Et timet: et digitos ad sua colla refert.
Sithoni, tunc certè vellem non sola fuisses:
  Non fleres positis Phyllida, silva, comis.
Phyllidis exemplo nimiùm secreta timete,
  Læse vir à dominâ, læsa puella viro.
Præstiterat juvenis, quidquid mea Musa jubebat;
  Inque suæ portu penè salutis erat.
Recidit, ut cupidos inter devenit amantes:
  Et, quæ condiderat, tela resumsit Amor.
Si quis amas, nec vis; facito contagia vites.
  Hæc etiam pecori sæpe nocere solent.
Dum spectant oculi læsos, læduntur et ipsi:
  Multaque corporibus transitione nocent.
In loca nonnumquam siccis arentia glebis
  De propè currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, si non ab amante recedas:
  Turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus.
Alter item jam sanus erat; vicinia læsit.
  Occursum dominæ non tulit ille suæ.
Vulnus in antiquum rediit malè firma cicatrix;
  Successumque artes non habuere meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægré:
  Utile finitimis abstinuisse locis.
Nec, quæ ferre solet spatiantem porticus illam,
  Te ferat: officium neve colatur idem.
Quid juvat admonitu tepidam recalescere mentem?
  Alter, si possis, orbis habendus erit.

Non facilè esuriens positâ retinebere mensâ:
  Et multam saliens incitat unda sitim.
Non facile est visâ taurum retinere juvencâ:
  Fortis equus visæ semper adhinnit equæ.
Hæc ubi præstiteris, ut tandem litora tangas,
  Non satis est ipsam deseruisse tibi.
Et soror, et mater valeant, et conscia nutrix,
  Et quidquid dominæ pars erit ulla tuæ.
Nec veniat servus: nec flens ancillula fictum
  Suppliciter dominæ nomine dicat, Ave.
Nec, si scire voles, quid agat tamen illa, rogabis.
  Profer: erit lucro lingua retenta suo.
Tu quoque, qui caussam finiti reddis amoris,
  Deque tuâ dominâ multa querenda refers;
Parce queri. Meliùs sic ulciscêre tacendo;
  Dum desideriis effluat illa tuis.
Et malim taceas, quàm te desîsse loquaris.
  Qui nimiùm multis, Non amo, dicit; amat.
Sed meliore fide paullatim extinguitur ignis,
  Quàm subitó. Lentè desine; tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet acriùs ire.
  Sed tamen hæc brevis est, illa perennis aqua.
Fallat, et in tenues evanidus exeat auras,
  Perque gradus molles emoriatur amor.
Sed modò dilectam scelus est odisse puellam:
  Exitus ingeniis convenit iste feris.
Non curare sat est. Odio qui finit amorem,
  Aut amat, aut ægrè desinet esse miser.
Turpe, vir et mulier, juncti modò, protinus hostes:
  Non illas lites Appias ipsa probat.
Sæpe reas faciunt, et amant. Ubi nulla simultas
  Incidit, admonitu liber aberrat amor.
Fortè aderam juveni: dominam lectica tenebat:
  Horrebant sævis omnia verba minis.
Jamque vadaturus, Lecticâ prodeat: inquit.
  Prodierat: visâ conjuge mutus erat.
Et manus, et manibus duplices cecidere tabellæ:
  Venit in amplexus: atque ita, Vincis, ait.

[Tutius est, aptumque magis, discedere pace,
  Quàm petere à thalamis litigiosa fora:]
Munera quæ dederis, habeat sine lite jubeto:
  Esse solent magno damna minora bono.
Quòd si vos aliquis conducet casus in unum,
  Mente memor totâ, quæ damus arma, tene.
Nunc opus est armis: hîc, ô fortissime, pugna.
  Vincenda est telo Penthesilea tuo.
Nunc tibi rivalis, nunc durum limen, amanti:
  Nunc mediis subeant irrita verba Deis.
Nec compone comas, quia sis venturus ad illam:
  Nec toga sit laxo conspicienda sinu.
Nulla sit ut placeas alienæ cura puellæ:
  Jam facito è multis una sit illa tibi.
Sed quid præcipuè nostris conatibus obstet
  Eloquar; exemplo quemque docente suo.
Desinimus tardè, quia nos speramus amari.
  Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
  Crede, nec æternos pondus habere Deos.
Neve puellarum lacrimis moveare caveto:
  Ut flerent, oculos erudiere suos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum;
  Ut lapis æquoreis undique pulsus aquis.
Nec caussas aperi, quare divortia malis:
  Nec dic, quid doleas; clàm tamen usque dole.
Nec peccata refer; ne diluat. Ipse favebis:
  Ut melior caussâ caussa sit illa tuâ.
Qui silet, est firmus: qui dicit multa puellæ
  Probra, satisfieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichio furiales more sagittas,
  Nec rapidas ausim tinguere in amne faces.
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas:
  Nec sacer arte meâ laxior arcus erit.
Consilium est quodcumque cano. Parete canenti:
  Utque facis, cœptis, Phœbe saluber, ades.
Phœbus adest: sonuere lyræ; sonuere pharetræ.
  Signa Deum nosco per sua: Phœbus adest.

Confer Amyclæis medicatum vellus ahenis
  Murice cum Tyrio: turpius illud erit.
Vos quoque formosis vestras conferte puellas:
  Incipiet dominæ quemque pudere suæ.
Utraque formosæ Paridi potuere videri;
  Sed sibi collatam vicit utramque Venus.
Nec solam faciem; mores quoque confer et artem:
  Tantùm judicio ne tuus obsit amor.
Exiguum est, quod deinde canam: sed profuit illud
  Exiguum multis: in quibus ipse fui.
Scripta cave relegas blandæ servata puellæ:
  Constantes animos scripta relecta movent.
Omnia pone feros (pones invitus) in ignes:
  Et dic, Ardoris sit rogus iste mei.
Thestias absentem succendit stipite natum.
  Tu timidè flammæ perfida verba dabis?
Si potes, et ceras remove. Quid imagine mutâ
  Carperis? hoc periit Laodamia modo.
Et loca multa nocent. Fugito loca conscia vestri
  Concubitûs. Caussas mille doloris habent.
Hîc fuit; hîc cubuit; thalamo dormivimus isto:
  Hîc mihi lascivâ gaudia nocte dedit.
Admonitu refricatur amor; vulnusque novatum
  Scinditur. Infirmis caussa pusilla nocet.
Ut penè extinctum cinerem si sulfure tangas;
  Vivet, et è minimo maximus ignis erit:
Sic, nisi vitâris quidquid renovabit amorem,
  Flamma redardescet, quæ modò nulla fuit.
Argolides cuperent fugisse Capharea puppes;
  Teque, senex, luctus ignibus ulte tuos.
Præteritâ cautus Niseïde navita gaudet.
  Tu loca, quæ nimiùm grata fuere, cave.
Hæc tibi sint Syrtes; hæc Acroceraunia vita:
  Hîc vomit et potat dira Charybdis aquas.
Sunt, quæ non possint aliquo cogente juberi;
  Sæpe tamen casu facta juvare solent.
Perdat opes Phædra; parces, Neptune, nepoti:
  Nec faciet pavidos taurus avitus equos.

Gnosida fecisses inopem; sapienter amâsset.
Divitiis alitur luxuriosus amor.
Cur nemo est, Hecalen; nulla est, quæ ceperit Iron?
Nempe quòd alter egens, altera pauper erat.
Non habet, unde suum paupertas pascat amorem:
Non tamen hoc tanti est; pauper ut esse velis.
At tibi sit tanti, non indulgere theatris;
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharæ, lotosque, lyræque;
Et vox, et numeris brachia mota suis.
Illic adsiduè ficti saltantur amantes:
Quid caveas actor, quid juvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneros ne tange poëtas.
Submoveo dotes impius ipse meas.
Callimachum fugito; non est inimicus Amori:
Et cum Callimacho tu quoque, Coë, noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teïa Musa dedit.
Carmina quis potuit tutò legisse Tibulli,
Vel tua, cujus opus Cynthia sola fuit?
Quis potuit lecto durus discedere Gallo?
Et mea nescio quid carmina dulce sonant.
Quòd nisi dux operis vatem frustratur Apollo;
Æmulus est nostri maxima caussa mali.
At tu rivalem noli tibi fingere quemquam:
Inque suo solam crede jacere toro.
Acriùs Hermionen ideo dilexit Orestes;
Esse quòd alterius cœperat ille viri.
Quid, Menelaë, doles? ibas sine conjuge Creten:
Et poteras nuptâ lentus abesse tuâ.
Ut Paris hanc rapuit; nunc demum uxore carere
Non potes: alterius crevit amore tuus.
Hoc et in abductâ Briseïde flebat Achilles,
Illam Plisthenio gaudia ferre toro.
Nec frustrà flebat; mihi credite. Fecit Atrides,
Quod si non faceret, turpiter esset iners.
Certè ego fecissem, nec sum sapientior illo.
Invidiæ fructus maximus ille fuit.

Nam sibi quòd numquam tactam Briseïda jurat,
Per sceptrum; sceptrum non putat esse Deos.
Dî faciant, dominæ possis transire relictæ
Limina; proposito sufficiantque pedes.
Et poteris: modò velle tene. Nunc fortiter ire,
Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
Esse puta: remis adjice vela tuis.
Hunc quoque, quo quondam nimiùm rivale dolebas,
Vellem desineres hostis habere loco.
At certè, quamvis odio remanente, saluta.
Oscula cùm poteris jam dare; sanus eris.
Ecce cibos etiam (medicinæ fungar ut omni
Munere) quos fugias, quosve sequare, dabo.
Daunius, an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minùs erucas aptum vitare salaces;
Et quidquid Veneri corpora nostra parat.
Utiliùs sumas acuentes lumina rutas;
Et quidquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris?
Spe breviùs monitis expediere meis.
Vina parant animum Veneri, nisi plurima sumas,
Et stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur vento, vento restinguitur ignis.
Lenis alit flammam, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
Eripiat: si qua est inter utramque, nocet.
Hoc opus exegi. Fessæ date serta carinæ.
Contigimus portum, quò mihi cursus erat.
Postmodo reddetis sacro pia vota poëtæ,
Carmine sanati femina virque meo.

REMEDIORUM AMORUM FINIS.

MEDICAMINA

F A C I E I.

FRAGMENTUM.

Discite, quæ faciem commendet cura, puellæ:
  Et quo sit vobis forma tuenda modo.
Cultus humum sterilem Cerealia pendere jussit
  Munera: mordaces interiere rubi.
Cultus et in pomis succos emendat acerbos;
  Fissaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent. Auro sublimia tecta linuntur:
  Nigra sub imposito marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio medicantur aheno:
  Sectile deliciis India præbet ebur.
Forsitan antiquæ, Tatio sub rege, Sabinæ
  Maluerint, quàm se, rura paterna coli.
Cùm matrona, premens altum rubicunda sedile,
  Adsiduo durum pollice nebat opus.
Ipsaque claudebat, quos filia paverat, agnos:
  Ipsa dabat virgas cæsaque ligna foco.
At vestræ teneras matres peperere puellas.
  Vultis inauratâ corpora veste tegi.
Vultis odoratos positu variare capillos:
  Conspicuam gemmis vultis habere manum.
Induitis collo lapides Oriente paratos:
  Et quantos oneri est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum, si vobis cura placendi,
  Cùm comtos habeant secula nostra viros.
Femineâ vestri poliuntur lege mariti:
  Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet.

Proin se quæque parent; nec quo venentur amores,
Refert. Munditiæ crimina nulla merent.
Rure latent, finguntque comas. Licèt arduus illas
Celet Athos; cultas altus habebit Athos.
Est etiam placuisse sibi quotacumque voluptas:
Virginibus cordi grataque forma sua est.
Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat; et formâ muta superbit avis.
Sic potiùs nos uret amor; quàm fortibus herbis,
Quas maga terribili subsecat arte manus.
Nec vos graminibus, nec mixto credite succo.
Nec tentate nocens virus amantis equæ.
Nec mediæ Marsis finduntur cantibus angues:
Nec redit in fontes unda supina suos.
Et quamvis aliquis Temesæa removerit æra;
Numquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela, puellæ:
Ingenio facies conciliante placet.
Certus amor morum est: formam populabitur ætas,
Et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit,
Et veniet rugis altera caussa, dolor.
Sufficit, et longum probitas perdurat in ævum;
Fertque suos annos: hinc bene pendet amor.
Disce age, cùm teneros somnus dimiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Hordea, quæ Libyci ratibus misêre coloni,
Exue de paleâ tegminibusque suis.
Par ervi mensura decem madefiat ab ovis:
Sed cumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi ventosas fuerint siccata per auras;
Lenta jube scabrâ frangat asella molâ.
Et, quæ prima cadunt vivaci cornua cervo,
Contere: in hæc solidi sexta face assis eat.
Jamque ubi pulvereæ fuerint confusa farinæ,
Protinus in cribris omnia cerne cavis.
Adjice Narcissi bis sex sine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat;

Sextantemque trahat gummi cum semine Thusco,
Huc novies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcumque adficiet tali medicamine vultum;
Fulgebit speculo levior ipsa suo.
Nec tu pallentes dubita torrere lupinos,
Et simul inflantes corpora frige fabas.
Utraque sex habeant, æquo discrimine, libras:
Utraque da nigris comminuenda molis.
Nec cerussa tibi, nec nitri spuma rubentis
Desit, et Illyricâ quæ venit iris humo.
Da validis juvenum pariter subigenda lacertis:
Sed justum tritis uncia pondus erit.
Addita de querulo volucrum medicamina nido
Ore fugant maculas: Halcyonea vocant.
Pondere, si quæris, quo sim contentus in illis;
Quod trahit in partes uncia sexta duas.
Ut coëant, aptéque lini per corpora possint,
Adjice de flavis Attica mella favis.
Quamvis tura Deos, irataque numina placent;
Non tamen accensis omnia danda focis.
Tus ubi miscueris radenti tubera nitro;
Ponderibus justis fac sit utrimque triens.
Parte minus quartâ dereptum cortice gummi,
* Et modicum è myrrhis pinguibus adde cubum.
Hæc ubi contrîris, per densa foramina cerne:
Pulvis ab infuso melle premendus erit.
Profuit et marathros bene olentibus addere myrrhis;
Quinque trahant marathri scrupula, myrrha novem.
Arentisque rosæ quantum manus una prehendat,
Cumque Ammoniaco mascula tura sale.
Hordea quem faciunt illis adfunde cremorem.
Æquent expensas cum sale tura rosas.
Tempore sis parvo molles licèt illita vultus;
Hærebit toto multus in ore color.
Vidi quæ gelidâ madefacta papavera lymphâ
Contereret, teneris illineretque genis.

* * * * * * * *

P. OVIDII NASONIS

HALIEUTICON.

FRAGMENTUM.

* * * *

Accepit mundus legem: dedit arma per omnes,
Admonuitque sui. Vitulus sic namque minatur,
Qui nondum gerit in tenerâ jam cornua fronte:
Sic damæ fugiunt, pugnant virtute leones.
Et morsu canis, et caudæ sic scorpios ictu:
Concussisque levis pennis sic evolat ales.
Omnibus ignotæ mortis timor, omnibus hostem,
Præsidiumque datum sentire, et noscere teli
Vimque modumque sui: sic et Scarus arte sub undis,
Incidit, adsumtamque dolo tandem pavet escam.
Non audet radiis obnixâ occurrere fronte,
Aversus crebro vimen sed verbere caudæ
Laxans subsequitur, tutumque evadit in æquor.
Quin etiam si fortè aliquis, dum ponè nataret,
Mitis luctantem Scarus hunc in vimine vidit,
Aversam caudam morsu tenet: atque ita *
* Uber servato, quem texit, in * resultet.
Sepia tarda fugæ, tenui cùm fortè sub undâ
Deprensa est, jam jamque manus timet illa rapaces,
Inficiens æquor nigrum vomit ore cruorem,
Avertitque vias, oculos frustrata sequentes.
Clausus rete Lupus, quamvis immanis et acer,
Dimotis caudâ submissus sidit arenis.
. . . . in auras
Emicat, atque dolos saltu deludit inultus:

Et muræna ferox, teretis sibi conscia tergi,
Ad laxata magis conversa foramina retis,
Tandem permultos evadit lubrica flexus,
Exemploque nocet, cunctis intervenit una.
At contrà scopulis crinali corpore segnis
Polypus hæret, et hac eludit retia fraude,
Et sub lege loci sumit mutatque colorem;
Semper ei similis, quem contigit. Atque ubi prædam
Pendentem setis avidus rapit, hic quoque fallit
Elato calamo, cùm demum emersus in auras
Brachia dissolvit, populatumque exspuit hamum.
At Mugil caudâ pendentem everberat escam,
Excussamque legit. Lupus acri concitus irâ,
Discursu fertur vario, fluctusque ferentes
Prosequitur, quassatque caput, dum vulnere sævus
Laxato cadat hamus, et ora patentia linquat.
Nec proprias vires nescit Muræna nocendi:
Auxilioque sui, morsu nec cominus acri
Deficit, aut animos ponit captiva minaces.
Anthias his, tergo quæ concutit, utitur armis,
Vim spinæ novitque suæ, versoque supinus
Corpore lina secat, fixumque intercipit hamum.

* * *

Cetera quæ densas habitant animalia silvas,
Aut vani quatiunt semper lymphata timores,
Aut trahit in præceps non sana ferocia mentis.
Ipsa sequi Natura monet, vel cominus ire.
Impiger ecce Leo venantum sternere pergit
Agmina, et adversis infert sua pectora telis.
Quoque venit, fidens magis et sublatior ardet,
Concussitque toros, et viribus addidit iram.
* Prodidit; atque suo properat sibi robore letum.
Fœdus Lucanis provolvitur Ursus ab antris,
Quid nisi pondus iners, stolidæque ferocia mentis?
Actus Aper setis iram denuntiat hirtis:
Et ruit oppositi nitens in vulnera ferri,
Pressus et emisso moritur per viscera telo.
Altera pars fidens pedibus, dat terga sequenti,

Ut pavidi Lepores, ut fulvo tergore Damæ,
Et cauto fugiens Cervus sine fine timore.
[Ipsa sequi natura docet, vel cominus ire.]
Hic generosus honos, et gloria major Equorum:
Nam capiunt animis palmam, gaudentque triumpho.
Seu septem spatiis Circo meruere coronam;
Nonne vides, victor quantò sublimiùs altum
Attollat caput, et vulgi se venditet auræ?
Celsave cùm cæso decoratur terga leone,
Quàm tumidus, quantoque venit spectabilis actu,
* Compescatque solum generoso concita pulsu
Ungula sub spoliis graviter redeuntis opimis?
Quid laus prima Canum? quibus est audacia præceps,
Venandique sagax virtus, viresque sequendi.
Quæ nunc elatis rimantur naribus auras,
Et nunc demisso quærunt vestigia rostro;
Et produnt clamore feram, dominumque vocando
Increpitant. Quem si collatis effugit armis,
Insequitur tumulosque canis camposque per omnes.
Noster in arte labor positus: spes omnis in illâ.
Nec tamen in medias pelagi te pergere sedes
Admoneam, vastique maris tentare profundum.
Inter utrumque loci meliùs moderabere funem.
Aspera num saxis loca sint. Nam talia lentos
Deposcunt calamos: at purum retia litus.
Num mons horrentes demittat celsior umbras
In mare. Nam variè quidam fugiuntque petuntque.
Num vada subnatis imo viridentur ab herbis.

* *

Objectetque moras, et molli serviat algæ.
Descripsit sedes variè Natura profundi:
Nec cunctos unà voluit consistere pisces.
Nam gaudent pelago, quales Scombrique, Bovesque,
Hippuri celeres, et nigro tergore Milvi;
At pretiosus Helops, nostris incognitus undis;
Ac durus Xiphias, ictu non mitior ensis:
Et pavidi magno fugientes agmine Thunni:
Parva Echeneïs adest (mirum) mora puppibus ingens:

Tuque comes ratium, tractique per æquora sulci,
Qui semper spumas sequeris, Pompile, nitentes:
Cercyrosque ferox, scopulorum fine moratus:
Cantharus, ingratus succo: tum concolor illi
Orphas, cæruleâque rubens Erythinus in undâ:
Insignis Sargusque notis, insignis et alis:
Et superauratâ Sparulus cervice refulgens;
Et rutilus Pagur, et fulvi Synodontes, et ex se
Concipiens Channe, gemino fraudata parente.
Tum viridis squamis, parvo Saxatilis ore,
Et rarus Faber, et pictæ Mormyres, et auri
Chrysophrys imitata decus: tum corporis Umbræ
Liventis, rapidique Lupi, Percæque, Tragique.
Quin laude insignis caudæ Melanurus, et ardens
Auratis Muræna notis, Merulæque virentes,
Immitisque suæ Conger per vulnera gentis;
Et capitis duro nociturus Scorpios ictu,
Ac numquam æstivo conspectus sidere Glaucus.
At contrà herbosâ pisces laxantur arenâ,
Ut Scarus, epastas solus qui ruminat escas;
Fecundumque genus Mænæ, Lamirosque, Smarisque,
Atque immunda Chromis, meritò vilissima Salpa:
Atque avium dulces nidos imitata sub undis,
Et Squalus, et tenui suffusus sanguine Mullus:
Fulgentes Soleæ candore, et concolor illis
Passer, et Adriaco mirandus litore Rhombus:
Tunc Epodes lati, tum molles tergore Ranæ.
Extremi parent

*
*
*

Lubricus et spinâ nocuus non Gobius ullâ,
Et nigrum niveo portans in corpore virus
Loligo, durique Sues, sinuosaque Caris;
Et tam deformi non dignus nomine Asellus:
Tuque peregrinis, Acipenser, nobilis undis.

* * * * * * *

EPICEDION
DRUSI CÆSARIS,

ET

NUX, ELEGIA,

QUÆ OVIDIO DUBIE ADSCRIBUNTUR.

A. SABINI
EPISTOLÆ TRES,

QUÆ PENELOPÆ, PHYLLIDI, ET ŒNONÆ NASONIANIS RESPONDENT.

INCERTI AUCTORIS

CONSOLATIO

AD LIVIAM AUGUSTAM,

DE

MORTE DRUSI NERONIS,

FILII EJUS,

QUI IN GERMANIA MORBO PERIIT.

Visa diu felix, mater modò dicta Neronum,
  Jam tibi dimidium nominis hujus abest.
Jam legis in Drusum miserabile, Livia, carmen.
  Unum, qui dicat jam tibi, Mater, habes.
Nec tua te pietas distendit amore duorum :
  Nec posito filî nomine, dicis ; Uter ?
Et quisquam leges audet tibi dicere flendi ?
  Et quisquam lacrimas temperat ore tuas ?
Hei mihi, quàm facile est (quamvis hic contigit omnes)
  Alterius luctu fortia verba loqui !
Scilicet exiguo percussa es fulminis ictu ;
  Fortior ut possis cladibus esse tuis.
Occidit exemplum juvenis venerabile morum :
  Maximus ille armis, maximus ille togâ.

Ille modò eripuit latebrosas hostibus Alpes,
Et titulum belli dux, duce fratre, tulit.
Ille genus Suevos acre, indomitosque Sygambros
Contudit, inque fugam barbara terga dedit:
Ignotumque tibi meruit, Romane, triumphum;
Protulit in terras imperiumque novas.
Solvere vota Jovi, fatorum ignara tuorum
Mater, et armiferæ solvere vota Deæ,
Gradivumque patrem donis implere parabas;
Et quoscumque coli jusque piumque Deos.
Maternâque sacros agitabas mente triumphos:
Forsitan et curæ jam tibi currus erat.
Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis,
Et tumulus Drusum pro Jovis arce manet.
Fingebas reducem; præceptaque mente fovebas
Gaudia; et ante oculos jam tibi victor erat.
Jam veniet: jam me gratantem turba videbit:
Jam mihi pro Druso dona ferenda meo.
Obvia progrediar, felixque per oppida dicar;
Collaque et hoc oculos illius ore premam.
Talis erit: sic occurret: sic oscula junget:
Hoc mihi narrabit: sic prior ipsa loquar.
Gaudia vana foves: spem pone, miserrima, falsam.
Desine de Druso læta referre tuo.
Cæsaris illud opus, voti pars altera vestri,
Occidit. Indignas, Livia, solve comas.
Quid tibi nunc mores prosunt, actumque pudicè
Omne ævum, et tanto tam placuisse viro?
Quidque pudicitia tantum inviolata bonorum,
Ultima sit laudes inter ut illa tuas?
Quid tenuisse animum contra sua secula rectum;
Altius et vitiis exseruisse caput?
Nec nocuisse ulli, et fortunam habuisse nocendi?
Nec quemquam nervos extimuisse tuos?
Nec vires errâsse tuas Campoque Foroque;
Quamque libet citra constituisse domum?
Nempe per hos etiam Fortunæ injuria mores
Regnat; et incertâ est hîc quoque nixa rotâ.

Hîc quoque sentitur: ne quid non improba carpat,
Sævit; et injustum jus sibi ubique facit.
Scilicet immunis si luctûs una fuisset
Livia; Fortunæ regna minora forent?
Quid? si non habitu sic se gessisset in omni,
Ut sua non essent invidiosa bona?
Cæsaris adde domum: quæ certè, funeris expers,
Debuit humanis altior esse malis.
Ille vigil, summâ sacer ille locatus in arce,
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
Nec fleri ipse suis, nec quemquam flere suorum;
Nec, quæ nos patimur vulgus, et ipse pati.
Vidimus ereptâ mœrentem stirpe Sororis.
Luctus, ut in Druso, publicus ille fuit.
Condidit Agrippam, quo te, Marcelle, sepulcro:
Et cepit generos jam locus ille duos.
Vix posito Agrippâ tumuli bene janua clausa est:
Perficit officium funeris, ecce, soror.
Ecce, ter antè datis, jactura novissima, Drusus
A magno lacrimas Cæsare quartus habet.
Claudite jam, Parcæ, nimiùm reserata sepulcra;
Claudite: plùs justo jam domus ista patet.
Cedis; et incassum tua nomina, Druse, levantur.
Ultima sit fati hæc summa querela tui.
Iste potest implere dolor vel secula tota,
Et magni luctûs obtinuisse locum.
Multi in te amissi: nec, cui tot turba bonorum,
Omnis cui virtus contigit, unus eras.
Nec genetrice tuâ fecundior ulla parentum:
Tot bona per partus quæ dedit una duos.
Heu! par illud ubi est, totidem virtutibus æquum?
Et concors pietas, nec dubitatus amor?
Vidimus, attonitum fraternâ morte, Neronem
Squalida promissâ flere per ora comâ,
Dissimilemque sui, vultu profitente dolorem.
Hei mihi, quàm toto luctus in ore fuit!
Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
Vidisti: lacrimas vidit et ille tuas.

Adflgique suis moriens tua pectora sensit,
  Et tenuit vultu lumina fixa tuo:
Lumina, cæruleâ jam jamque natantia morte,
  Lumina, fraternas jam subitura manus.
At miseranda parens suprema neque oscula fixit,
  Frigida nec fovit membra tremente sinu.
Non animam adposito fugientem excepit hiatu;
  Nec traxit cæsas per tua membra comas.
Raptus es absenti, dum te fera bella morantur,
  Utilior patriæ, quàm tibi, Druse, tuæ.
Liquitur: ut quondam, Zephyris et solibus ictæ
  Solvuntur teneræ, vere tepente, nives.
Te queritur, casusque malos, irrisaque tales,*
  Accusatque annos, ut diuturna, suos.
Talis in umbrosis, mitis nunc denique, silvis
  Deflet Threïcium Daulias ales Ityn:
Halcyonum tales ventosa per æquora questus
  Ad surdas tenui voce sonantur aquas.
Sic plumosa novis plangentes pectora pennis
  Œniden subitæ concinuistis aves.
Sic flevit Clymene: sic et Clymeneïdes, altè
  Cùm juvenis patriis excidit ictus equis.
Congelat interdum lacrimas, duratque, tenetque,
  Suspensasque oculus fortior intus agit.
Erumpunt, iterumque gravant gremiumque sinusque,
  Effusæ gravidis uberibusque genis.
In vires abiit flendi mora. Plenior unda
  Defluit, exiguâ si qua retenta morâ.
Tandem, ubi per lacrimas licuit, sic flebilis orsa est,
  Singultu medios impediente sonos:
Nate, brevis fructus, duplicis sors altera partûs,
  Gloria confectæ, nate, parentis, ubi es?
Sed neque jam duplicis, neque jam sors altera, partûs,
  Gloria confectæ nunc quoque matris, ubi es?
Heu! modò tantus, ubi es? tumulo portaris et igni.
  Hæc sunt in reditus dona paranda tuos?
Siccine dignus eras oculis occurrere matris?
  Sic ego te reducem digna videre fui?

Cæsaris Uxori si talia dicere fas est;
  Jam dubito, magnos an rear esse Deos.
Nam quid ego admisi? quæ non ego numina cultu,
  Quos ego non potui demeruisse Deos?
Hic pietatis honos? artus amplector inanes.
  Et vorat hos ipsos flamma rogusque sinus.
Tene ego sustineo positum scelerata videre?
  Tene meæ poterunt unguere, nate, manus?
Nunc ego te infelix summum teneoque tuorque?
  Effingoque manus? oraque ad ora fero?
Nunc primùm adspiceris consul victorque parenti?
  Sic mihi, sic miseræ nomina tanta refers?
Quos primùm vidi fasces, in funere vidi;
  Et vidi eversos, indiciumque mali.
Quis credat? matri lux hæc mœstissima venit,
  Quâ natum in summo vidit honore suum.
Jamne ego non felix? jam pars mihi rapta Neronum,
  Materni celeber nomine Drusus avi?
Jamne meus non est, nec me facit ille parentem?
  Jamne fui Drusi mater? et ipse fuit?
Nec cùm victorem referetur adesse Neronem,
  Dicere jam potero, Major, an alter, adest?
Ultima contigimus. Jus matris habemus ab uno.
  Unius est munus, quod tamen orba negor.
Me miseram! extimui, frigusque per ossa cucurrit.
  Nil ego jam possum certa vocare meum.
Hic meus ecce fuit: jubet hic de fratre vereri.
  Omnia jam metuo: fortior antè fui.
Sospite te saltem moriar, Nero! tu mea condas
  Lumina, et excipias hanc animam ore pio.
Atque utinam Drusi manus altera, et altera fratris,
  Formarent oculos, comprimerentque, meos!
Quod licet, hoc certè tumulo ponemur in uno,
  Druse: neque ad veteres conditus ibis avos.
Miscebor cinerique cinis, atque ossibus ossa.
  Hanc lucem celeri turbine Parca neat!
Hæc et plura refert: lacrimæ sua verba sequuntur,
  Oraque nequicquam per modò questa fluunt.

Quin etiam corpus, matri vix vixque remissum,
  Exsequiis caruit, Livia, penè suis.
Quippe ducem arsuris exercitus omnis in armis,
  Inter quæ perlit, ponere certus erat.
Abstulit invitis corpus venerabile Frater;
  Et Drusum patriæ, quod licuitque, dedit.
Funera ducuntur Romana per oppida Drusi;
  (Heu facinus!) per quæ victor iturus erat.
Per quæ deletis Rhætorum venerat armis.
  Hei mihi, quàm dispar huic fuit illud iter!
Consul init fractis mœrentem fascibus Urbem.
  Quid faceret victus, sic ubi victor init?
Mœsta domus plangore sonat, cui figere lætas
  Parta suâ dominus voverat arma manu.
Urbs gemit, et vultum miserabilis induit unum.
  Gentibus adversis forma sit illa; precor!
Incerti clauduntque domos, strepitantque per urbem;
  Hîc illîc pavidi clámque palámque dolent.
Jura silent, mutæque tacent sine vindice leges:
  Adspicitur toto purpura nulla foro.
Dîque latent templis: neque iniqua ad funera vultus
  Præbent: nec poscunt tura ferenda rogo.
Obscuros delubra tenent. Pudet ora colentum
  Adspicere, invidiæ, quam meruere, metu.
Atque aliquis de plebe pius pro paupere nato
  Sustulerat timidas sidera ad alta manus:
Jamque precaturus, Quid ego autem credulus, inquit,
  Suscipiam in nullos irrita vota Deos?
Livia, non illos pro Druso Livia movit.
  Nos erimus magno maxima cura Jovi?
Dixit: et iratus vota insuscepta reliquit;
  Duravitque animum, destituitque preces.
Obvia turba ruit: lacrimisque rigantibus ora
  Consulis erepti publica damna refert.
Omnibus idem oculi; par est concordia flendi.
  Funeris exsequiis adsumus omnis Eques.
Omnis adest ætas. Mœrent juvenesque senesque;
  Ausoniæ matres, Ausoniæque nurus.

Auctorisque sui præfertur imagine mœstâ,
  Quæ victrix templis debita laurus erat.
Certat onus lecti generosa subire juventus:
  Et studet officio sedula colla dare.
Et voce et lacrimis laudâsti, Cæsar, alumnum;
  Tristia cùm medius rumperet orsa dolor.
Tu letum optâsti, Dîs aversantibus omen,
  Par tibi: si sinerent te tua fata mori.
Sed tibi debetur cœlum: te, fulmine pollens,
  Accipiet cupidi regia magna Jovis.
Quod petiit, tulit ille; tibi ut sua facta placerent:
  Magnaque laudatus præmia mortis habet.
Armatæque rogum celebrant de more cohortes:
  Et pedes exsequias reddit equesque duci.
Te clamore vocant iterumque iterumque supremo.
  At vox adversis collibus icta redit.
Ipse pater flavis Tiberinus inhorruit undis:
  Sustulit et medio nubilus amne caput.
Tum salice implexum, muscoque et arundine, crinem
  Cæruleo magnâ legit ab ore manu:
Uberibusque oculis lacrimarum flumina misit.
  Vix capit adjectas alveus altus aquas.
Jamque rogi flammas extinguere fluminis ictu,
  Corpus et intactum tollere, certus erat.
Sustentabat aquas, cursusque inhibebat equorum,
  Ut posset toto proluere amne rogum.
Sed Mavors templo vicinus, et accola Campi,
  Tot dixit siccis verba nec ipse genis:
Quamquam amnes decet ira; tamen, Tiberine, quiescas:
  Non tibi; non ullis vincere fata datur.
Iste meus periit: periit arma inter et enses:
  Et dux pro patriâ. Funere caussa latet.
Quod potui tribuisse, dedi: victoria parta est.
  Auctor abît operis, sed tamen exstat opus.
Quondam ego tentavi Clothoque, duasque sorores,
  Pollice quæ certo pensa severa trahunt,

Ut Remus Iliades, et frater conditor Urbis
  Effugerent aliquâ stagna profunda viâ.
De tribus una mihi, Partem accipe, quæ datur, inquit,
  Muneris: ex istis, quod petis, alter erit.
Hic tibi; mox Veneri Cæsar promissus uterque.
  Hos debet solos Martia Roma Deos.
Sic cecinere Deæ: nec tu, Tiberine, repugna,
  Irrite; nec flammas amne morare tuo.
Nec juvenis positi supremos destrue honores.
  Vade age, et admissis labere pronus aquis.
Paret: et in longum spatiosas explicat undas;
  Structaque pendenti pumice tecta subit.
Flamma, diu cunctata caput contingere sanctum,
  Erravit posito lenta sub usque toro.
Tandem ubi complexa est silvas, alimentaque sumsit,
  Æthera subjectis lambit et astra comis.
Qualis in Herculeæ colluxit collibus Œtæ,
  Cùm sunt imposito membra cremata Deo.
Uritur heu decor ille viri, generosaque forma,
  Et faciles vultus; uritur ille vigor!
Victricesque manus, facundaque principis ora,
  Pectoraque, ingenii magna capaxque domus!
Spes quoque multorum flammis uruntur in isdem.
  Iste rogus miseræ viscera matris habet.
Facta ducis vivent, operosaque gloria rerum.
  Hæc manet: hæc avidos effugit una rogos.
Pars erit historiæ, totoque legetur in ævo:
  Seque opus ingeniis carminibusque dabit.
Stabis et in rostris tituli speciosus honore;
  Caussaque dicemur nos tibi, Druse, necis.
At tibi jus veniæ superest, Germania, nullum.
  Postmodo tu pœnas, barbare, morte dabis.
Adspiciam Regum liventia colla catenis;
  Duraque per sævas vincula nexa manus:
Et tandem trepidos vultus: inque illa ferocum
  Invitis lacrimas decidere ora genis.
Spiritus ille minax, et Drusi morte superbus,
  Carnifici in mœsto carcere dandus erit.

Consistam, lætisque oculis, lentusque videbo
Strata per obscænas corpora nuda vias.
Hunc Aurora diem, spectacula tanta ferentem,
Quàm primùm croceis roscida portet equis.
Adjice Ledæos, concordia sidera, fratres;
Templaque Romano conspicienda foro.
Quàm parvo numeros implevit principis ævo,
In patriam meritis occubuitque senex!
Nec sua conspiciet (miserum me!) munera Drusus,
Nec sua prò templi nomina fronte leget.
Sæpe Nero, illacrimans, submissâ voce loquetur,
Cur adeo fratres, heu sine fratre, Deos?
Certus eras numquam, nisi victor, Druse, reverti.
Hæc te debuerant tempora: victor eras.
Consule nos, duce nos, duce jam victore, caremus:
Invenit en totâ mœror in urbe locum.
At comitum squallent immissis ora capillis,
Infelix, Druso sed pia turba suo.
Quorum aliquis, tendens in te sua brachia, dixit,
Cur sine me, cur sic incomitatus abis?
Quid referam de te, dignissima conjuge Druso,
Atque eadem Drusi digna parente nurus?
Par bene compositum; juvenum fortissimus alter,
Altera tam forti mutua cura viro.
Femina tu princeps; tu filia Cæsaris: illi
Nec minor es magni conjuge visa Jovis.
Tu concessus amor, tu solus et ultimus illi,
Tu requies fesso grata laboris eras.
Te moriens, per verba novissima, questus abesse:
Et mota in nomen frigida lingua tuum.
Infelix recipis, non quem promiserat ipse:
Nec qui missus erat: nec tuus ille redit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sygambros,
Ensibus et Suevos terga dedisse suis.
Fluminaque, et montes, et nomina magna locorum:
Et si quid miri vidit in orbe novo.
Frigidus ille tibi, corpusque refertur inane:
Quemque premat sine te, sternitur ecce torus.

Quò raperis, laniata comas, similisque furenti?
  Quò ruis? attonitâ quid petis ora manu?
Hoc fuit Andromache, cùm vir religatus ad axem
  Terruit admissos sanguinolentus equos.
Hoc fuit Evadne, tunc cùm ferienda coruscis
  Fluminibus Capaneus impavida ora dedit.
Quid mortem tibi mœsta rogas? amplexaque natos
  Pignora de Druso sola relicta tenes?
Et modò per somnos agitaris imagine falsâ,
  Teque tuo Drusum credis habere sinu?
Et subitò tentasque manu, sperasque receptum;
  Quæris et in vacui parte priore tori?
Ille pio (si non temere hæc creduntur) in arvo
  Inter honoratos excipietur avos.
Magnaque maternis majoribus, æqua paternis
  Gloria, quadrijugis aureus ibit equis:
Regalique habitu, curruque superbus eburno,
  Fronde triumphali tempora vinctus erit.
Accipient juvenem Germanica signa ferentem
  Consulis imperio conspicuumque decus.
Gaudebuntque suæ merito cognomine gentis;
  Quod solus domito victor ab hoste tulit.
Vix credent tantum rerum cepisse tot annos.
  Magna viri latum quærere facta locum.
Hæc ipsum sublime ferent: hæc, optima mater,
  Debuerant luctus attenuare tuos.
Femina digna illis, quos aurea condidit ætas,
  Principibus natis, principe digna viro.
Quid deceat Drusi matrem, matremque Neronis,
  Adspice. Quo surgas, adspice, mane toro.
Non eadem vulgusque decent, et lumina rerum.
  Est quod præcipuum debeat ista domus.
Imposuit te alto Fortuna, locumque tueri
  Jussit honoratum, Livia: perfer onus.
Ad te oculos, auresque trahis. Tua facta notamus.
  Nec vox missa potest principis ore tegi.
Alta mane; supraque tuos exsurge dolores:
  Infragilemque animum, quod potes, usque tene.

An meliùs per te virtutum exempla petemus,
Quàm si Romanæ principis edis opus?
Fata manent omnes: omnes exspectat avarus
Portitor: et turbæ vix satis una ratis.
Tendimus huc omnes: metam properamus ad unam.
Omnia sub leges mors vocat atra suas.
Ecce necem intentam cœlo, terræque, fretoque,
Casurumque triplex vaticinantur opus.
I nunc, et, rebus tantâ impendente ruinâ,
In te solam oculos et tua damna refer.
Maximus ille quidem juvenum, spes publica vixit;
Et, quâ natus erat, gloria summa domûs.
Sed mortalis erat: nec tu secura fuisti,
Fortia progenie bella gerente tuâ.
Vita data est utenda: data est sine fœnore nobis
Mutua, nec certâ persoluënda die.
Fortuna arbitriis tempus dispensat iniquis.
Illa rapit juvenes: sustinet illa senes.
Quâque ruit, furibunda ruit: totumque per orbem
Fulminat, et cæcis cæca triumphat equis.
Regna Deæ immitis parce irritare querendo:
Sollicitare animos parce potentis heræ.
Quæ tamen hoc uno tristis tibi tempore venit,
Sæpe eadem rebus favit amica tuis.
Nata quòd en altè es, quòd fœtibus aucta duobus;
Quódque etiam magno consociata Jovi:
Quòd semper domito rediit tibi Cæsar ab orbe,
Gessit et invictâ prospera bella manu:
Quòd spes implêrunt maternaque vota Nerones;
Quòd pulsus toties hostis utroque duce.
Rhenus, et Alpinæ valles, et sanguine nigro
Decolor infectâ testis Itargus aquâ:
Danubiusque rapax, et Dacius orbe remoto
* Apulus huic hosti per breve Pontus iter:
Armeniusque fugax, et tandem Dalmata supplex,
Summaque dispersi per juga Pannonii:
Et modò Germanus Romanis cognitus orbis.
Adspice quot meritis culpa sit una minor.

Adde quòd est absens functus: nec cernere nati
  Semineces oculos sustinuere tui.
Quique dolor menti lenissimus influit ægræ,
  Accipere es luctus aure coacta tuos.
Prævertitque metus per longa pericula luctum;
  Tu quibus auditis anxia mentis eras.
Non ex præcipiti dolor in tua pectora venit,
  Sed per mollitos antè timore gradus.
Jupiter antè dedit fati mala signa cruenti,
  Flammiferâ petiit cùm tria templa manu:
[Junonisque gravi nocte impavidæque Minervæ,
  Sanctaque et immensi Cæsaris icta domus.]
Sidera quin etiam cœlo fugisse feruntur;
  Lucifer et solitas destituisse vias.
Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
  Et venit stellâ non præeunte dies.
Sideris hoc obitus terris instare monebat;
  Et mergi Stygiâ nobile lumen aquâ.
At tu, qui superes mœstæ solatia matri,
  Comprecor, illi ipsi conspiciare senex.
Perque annos diuturnus eas fratrisque tuosque;
  Et vivat nato cum sene mater anus.
Eventura precor. Deus excusare priora
  Dum volet; à Druso cetera læta dabit.
Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori:
  Longiùs ut nolis, heu malè fortis, ali.*
Vix etiam fueras paucas vitalis in horas,
  Obtulit invitæ cùm tibi Cæsar opem:
Admovitque preces, et jus immiscuit illis:
  Aridaque adfusâ guttura tinxit aquâ.
Nec minor est nato servandæ cura parentis:
  Hic adhibet blandas, nec sine jure, preces.
Conjugis et nati meritum pervenit ad omnes:
  Conjugis et nati, Livia, sospes ope es.
Supprime jam lacrimas. Non est revocabilis istis,
  Quem semel umbriferâ navita lintre tulit.
Hectora tot fratres, tot deflevere sorores;
  Et pater, et conjux, Astyanaxque puer,

Et longæva parens. Tamen ille redemtus ad ignes;
Nullaque per Stygias umbra renavit aquas.
Contigit hoc etiam Thetidi. Populator Achilles
Iliaca ambustis ossibus arva premit.
Illi cæruleum Panope matertera crinem
Solvit, et immensas fletibus auxit aquas.
Consortesque Deæ centum, longævaque magni
Oceani conjux, Oceanusque pater;
Et Thetis ante omnes: sed nec Thetis ipsa, neque omnes
Mutârunt avidi tristia jura Dei.
Prisca quid huc repeto? Marcellum Octavia flevit,
Et flevit populo Cæsar utrumque palam.
Sed rigidum jus est et inevitabile mortis.
Stant rata, non ullâ fila renenda manu.
Ipse tibi emissus nebulosi litore Averni,
Si liceat, forti verba tot ore sonet:
Quid numeras annos? vixi maturior annis.
Acta senem faciunt: hæc numeranda tibi.
His ævum fuit implendum, non segnibus annis.
Hostibus eveniat longa senecta meis.
Hoc atavi monuere mei, proavique Nerones.
Fregerunt ambo Punica bella duces.
Hoc domus ista docet, per te mea, Cæsaris alti.
Exitus hic, mater, debuit esse meus.
Nec meritis (quamquam illa juvant magis) abfuit illis,
Mater, honos: titulis nomina plena vides.
Consul, et ignoti victor Germanicus orbis,
(Cui fuit heu! mortis publica caussa) legor.
Cingor Apollineâ victricia tempora lauro,
Et sensi exsequias funeris ipse mei.
Decursusque virûm notos mihi, donaque Regum,
Cunctaque per titulos oppida lecta suos.
Et quo me officio portaverit illa juventus,
Quæ fuit ante meum tam generosa torum.
Denique laudari sacrato Cæsaris ore
Emerui, lacrimas elicuique Deo.

Et cuiquam miserandus ero? jam comprime fletus.
Hoc ego, qui flendi sum tibi caussa, rogo.
Hæc sentit Drusus, si quid modò sentit in umbrâ.
Nec tu de tanto crede minora viro.
Est tibi, sitque precor, multorum filius instar:
Parsque tui partûs sit tibi salva prior.
Est conjux, tutela hominum: quo sospite vestram,
Livia, funestam dedecet esse domum.

NUX,

ELEGIA.

Nux ego juncta viæ, cùm sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna nocentes,
Publica cùm lentam non capit ira moram.
Nil ego peccavi: nisi si peccâsse vocetur,
Annua cultori poma referre suo.
At priùs arboribus, tum cùm meliora fuere
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Cùm domini memores sertis ornare solebant
Agricolas, fructu proveniente, Deos.
Sæpe tuas igitur, Liber, miratus es uvas:
Mirata est oleas sæpe Minerva suas.
Pomaque læsissent matrem; ni subdita ramo
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quin etiam exemplo pariebat femina nostro;
Nullaque non illo tempore mater erat.
At postquam platanis, sterilem præbentibus umbram,
Uberior quâvis arbore venit honos;
Nos quoque frugiferæ (si nux modò ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neque continuos nascuntur poma per annos:
Uvaque læsa domum, læsaque bacca venit.
Nunc uterum vitiat, quæ vult formosa videri:
Raraque in hoc ævo est, quæ velit esse parens.
Certè ego, si numquam peperissem, tutior essem.
Ista Clytemnestræ digna querela fuit.
Si sciat hoc vitis, nascentes supprimet uvas:
Orbaque, si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam veniat maloque piroque;
Destituent silvas utraque poma suas.

Quæque sibi vario distinguit poma colore,
Audiat hoc cerasus; stipes inanis erit.
Non equidem invideo: numquid tamen ulla feritur,
Quæ sterilis solâ conspicienda comâ est?
Cernite sinceros omnes ex ordine truncos,
Qui modò nil, quare percutiantur, habent.
At mihi sæva nocent mutilatis vulnera ramis;
Nudaque dejectâ cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes indulta rapinæ.
Sustineant aliæ poma; querentur idem.
Sic reus ille ferè est, de quo victoria lucro
Esse potest: inopis vindice facta carent.
Sic timet insidias, qui scit se ferre viator,
Cui timeat: tutum carpit inanis iter.
Sic ego sola petor; soli quia caussa petendi est.
Frondibus intactis cetera turba virent.
Nam quòd habent frutices alii quoque proxima nobis
Fragmina, quæ læso vimine multa jacent;
Non istis sua facta nocent: vicinia damno est.
Excipiunt ictu saxa repulsa meo.
Idque fide careat; si non, quæ longiùs absunt,
Nativum retinent inviolata decus.
Ergo, si sapiant, et mentem verba sequantur;
Devoveant umbras proxima quæque meas.
Quàm miserum est, odium damnis accedere nostris;
Meque ream nimiæ proximitatis agi!
Sed, puto, magna mei est operoso cura colono.
Invenias, qui det nil mihi, præter humum.
Sponte meâ facilis contemto nascor in agro:
Parsque loci, quâ sto, publica penè via est.
Me, sata ne lædam, (quoniam sata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias Saturnia deputat umbras:
Duratam renovat non mihi fossor humum.
Sole licèt siccâque siti peritura laborem;
Irriguæ dabitur non mihi sulcus aquæ.
At cùm maturas fisso nova cortice rimas
Nux agit; ad partes pertica sæva venit.

Pertica dat plenis immitia vulnera ramis;
Ne possim lapidum verbera sola queri.
Poma cadunt, mensis non interdicta secundis;
Et condis lectas, parca colona, nuces.
Has puer aut rectus certo dilaminat ictu;
Aut pronus digito bisve semelve petit.
Quattuor in nucibus, non amplius, alea tota est;
Cùm sibi suppositis additur una tribus.
Per tabulæ clivum labi jubet alter; et optat,
Tangat ut è multis quamlibet una suam.
Est etiam, par sit numerus qui dicat, an impar:
Ut divinatas auferat augur opes.
Fit quoque de cretâ, qualem cœleste figuram
Sidus, et in Græcis litera quarta gerit.
Hæc ubi distincta est gradibus; qui constitit intus,
Quot tetigit virgas, tot rapit inde nuces.
Vas quoque sæpe cavum, spatio distante, locatur,
In quod missa levi nux cadat una manu.
Felix, secreto quæ nata est arbor in arvo;
Et soli domino ferre tributa potest!
Non hominum strepitus audit, non illa rotarum:
Non à vicinâ pulverulenta viâ est.
Illa suo, quæcumque tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus adnumerare potest.
At mihi maturos numquam licet edere fœtus;
Ante diemque meæ decutiuntur opes.
Lamina mollis adhuc tenero dum lacte, quod intrò est;
Nec mala sunt ulli nostra futura bono:
Jam tamen invenias, qui me jaculentur, et ictu
Præfestinato munus inane petant.
Si fiat rapti, fiat mensura relicti,
Majorem domini parte, viator, habes.
Sæpe aliquis, foliis ut nuda cacumina vidit,
Esse putat Boreæ triste furentis opus.
Æstibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoque, qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando, duris invisa colonis,
Nec ventus fraudi, solve, geluve fuit.

Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem:
  Quæque fuit multis, et mihi præda malo est.
Præda malo, Polydore, fuit tibi: præda nefandæ
  Conjugis Aonium misit in arma virum.
Hesperii regis pomaria tuta fuissent:
  Una sed immensas arbor habebat opes.
At rubus, et sentes tantummodo lædere natæ,
  Spinaque vindictâ cetera tuta suâ est.
Me, quia nec noceo, nec obuncis vindicor hamis,
  Missa petunt avidâ saxa proterva manu.
Quid, si non aptas solem fugientibus umbras,
  Finditur Icario cùm cane terra, darem?
Quid, nisi suffugium nimbos vitantibus essem;
  Non exspectatâ cùm venit imber aquâ?
Omnia cùm faciam, cùm præstem sedula cunctis
  Officium, saxis officiosa petor.
Hæc mihi perpessæ, domini patienda querela est.
  Caussa habeor, quare sit lapidosus ager.
Dumque repurgat humum, collectaque saxa remittit,
  Semper habent in me tela parata viæ.
Ergo invisa aliis, uni mihi frigora prosunt:
  Illo me tutam tempore præstat hiems.
Nuda quidem tunc sum; nudam tamen expedit esse:
  Nec spolium de me, quod petat, hostis habet.
At simul induimus nostris sua munera ramis;
  Saxa novos fructus grandine plura petunt.
Forsitan hìc aliquis dicat, Quæ publica tangunt,
  Carpere concessum est: hoc via juris habet.
Si licet hoc; oleas destringite: cædite messes.
  Improbe, vicinum carpe, viator, olus.
Intret et urbanas eadem petulantia portas;
  Sitque tuis muris, Romule, juris idem.
Quilibet argentum primæ de fronte tabernæ
  Tollat: et ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos;
  Et quascumque potest tangere, tollat opes.
Sed neque tolluntur: nec, dum regit omnia Cæsar,
  Incolumis, tanto præside, raptor erit.

At non ille Deus pacem intra mœnia finit:
  Auxilium toto spargit in orbe suum.
Quid tamen hoc prodest, mediâ si luce palámque
  Verberor, et tutæ non licet esse mihi?
Ergo nec nidos foliis hærere, nec ullam
  Sedibus in nostris stare videtis avem.
At lapis, in ramo sedit quicumque bifurco,
  Hæret, et ut captâ victor in arce manet.
Cetera sæpe tamen potuere admissa negari,
  Et crimen nox est inficiata suum.
Nostra notat fusco digitos injuria succo,
  Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus est: illo maculata cruore
  Non profecturâ dextra lavatur aquâ.
O ego, cùm longæ venerunt tædia vitæ,
  Optavi quoties arida facta mori!
Optavi quoties, aut cæco turbine verti,
  Aut valido missi fulminis igne peti!
Atque utinam subitæ raperent mea poma procellæ,
  Vel possem fructus excutere ipsa meos.
Sic, ubi detracta est à te tibi caussa pericli,
  Quod superest, tutum, Pontice castor, habes.
Quid mihi tunc animi est, cùm sumit tela viator;
  Atque oculis plagæ destinat antè locum?
Nec vitare licet moto fera verbera trunco,
  Quem sub humo radix vinclaque firma tenent.
Corpora præbemus plagis: ut sæpe sagittis,
  Cùm populus manicas deposuisse vetat:
Utve gravem candens ubi tolli vacca securim,
  Aut stringi cultros in sua colla videt.
Sæpe meas vento frondes tremuisse putâstis:
  Sed metus in nobis caussa tremoris erat.
Si merui, videorque nocens; imponite flammæ,
  Nostraque fumosis urite membra focis.
Si merui, videorque nocens; excidite ferro:
  Et liceat miseræ dedecus esse semel.
Si nec cur urar, nec cur excidar, habetis;
  Parcite. Sic cœptum perficiatis iter.

A. SABINI

EPISTOLÆ TRES,

TRIBUS

OVIDII EPISTOLIS

RESPONDENTES.

EPISTOLA PRIMA.

ULIXES PENELOPÆ.

Pertulit ad miserum tandem tua casus Ulixen,
Penelope, chartis verba notata piis.
Agnovi caramque manum, gemmasque fideles.
Solamen longis illa fuere malis.
Arguis ut lentum: mallem quoque forsitan esse,
Quàm tibi quæque tuli dicere, quæque feram.
Non hoc objecit mihi Græcia: cùm mea fictus
Detinuit patrio litore vela furor.
Sed thalamis nec velle tuis, nec posse carere:
Caussaque fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi rescribam curæ est, properemque venire.
Dum propero, adversi vela tulere Noti.
Non me Troja tenet, Grajis odiosa puellis;
Jam cinis, et tantùm flebile, Troja, solum.
Deïphobusque jacet, jacet Asius, et jacet Hector:
Et quicumque tui caussa timoris erat.
Evasi et Thracum cæso duce prœlia Rheso,
In mea captivis castra revectus equis:

Tutus et è mediâ Phrygiæ Tritonidis arce
  Fatalis palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commissus equo; malè sedula quamvis
  Clamabat vates, Urite, Troës, equum:
Urite: mendaci celantur robore Achivi
  Et Phrygas in miseros ultima bella ferunt.
Perdiderat tumuli supremum munus Achilles,
  Sed Thetidi est humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tacito renuêre labori:
  Erepti pretium corporis arma tuli.
Quid refert? pelago sunt obruta. Non mihi classes,
  Non socii superant: omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot casibus unus
  Duravit, patiens ad mala, perstat Amor.
Illum non avidis canibus Niseïa virgo
  Fregit: non tumidis torta Charybdis aquis:
Non ferus Antiphates, nec in uno corpore dissors
  Parthenope, blandis insidiosa modis.
Non quod Colchiacis Circe tentaverit herbis,
  Non quod sollemnes altera Diva toros.
Utraque se nobis mortalia demere fila
  Spondebat: Stygias utraque posse vias.
Te tamen, hâc etiam spretâ mercede, petivi,
  Passurus terrâ tot mala, totque mari.
Sed tu femineo nunc forsan nomine tacta,
  Non secura leges cetera verba mea.
Quæque mihi Circe, quæ sit mihi caussa Calypso,
  Jamdudum ignoto sollicitere metu.
Certè ego cùm Antinoum, Polybumque, Medontaque legi,
  Heu toto sanguis corpore nullus erat!
Tot juvenes inter, tot vina licentia, semper
  (Hei mihi! quo credam pignore?) casta manes?
Curve placent ulli, si sunt in fletibus ora,
  Deperit et lacrimis non decor iste tibi?
Pacta quoque es thalamo, nisi mendax tela moretur,
  Et cœptum revoces callida semper opus.
Ars pia; sed quoties oculos frustrabere lanâ,
  Successum toties ars dabit ista tibi?

Ah meliùs, Polypheme, tuo superatus in antro,
Finîssem ingratos ad mala tanta dies!
Threïcio meliùs cecidissem milite victus,
Ismaron errantes cùm tenuere rates:
Crudelemve illo satiâssem tempore Ditem,
Quo redii Stygiis fata moratus aquis.
Vidi ubi (nequicquam quod me tua litera celat)
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Retulit illa domûs eadem mala: meque querentem
Fugit, ab amplexu ter resoluta meo.
Phyllaciden vidi. Contemtis sortibus ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudatâ cum conjuge! læta per umbras
Illa suum fortes it comitata virum.
Necdum illi Lachesis dictos numeraverat annos:
Sed juvat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lacrimas oculi tenuere cadentes,
Deformem Atriden (hei mihi) cæde novâ.
Illum Troja virum non læserat: ille furentem
Nauplion, Euboïcos transieratque sinus.
Quid refert? animam per vulnera mille profudit,
Jam reduci solvens debita vota Jovi.
Tyndaris has illi læso pro fœdere pœnas
Struxerat; externos ipsa secuta viros.
Ah! mihi quid prodest (captivas Teucridas inter
Cùm staret conjux Hectoris, atque soror)
Defectis Hecuben potiùs legisse sub annis,
Ne tibi suspectus pellicis esset amor?
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit: non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finivit mœsta querelas;
Et stetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abstulit æquor,
Æolus infusis incubuitque Notis.
Pervagus hinc toto non felix differor orbe;
Et, quocumque vocat fluctus et aura, feror.
Sed si Tiresias tam læti providus augur,
Quàm verax vates in mala nostra fuit;

Et terrâ et pelago, quidquid mihi triste canebat,
Emensus fato jam meliore vagor.
Jam mihi nescio quo comitem se in litore jungit
Pallas, et hospitibus per loca tuta trahit.
Nunc primùm Pallas versæ post funera Trojæ
Visa mihi: medium temporis ira tulit.
Quidquid Oïlides commiserat, omnibus unus
Peccavit: Danais omnibus ira nocens.
Nec te, Tydide, cujus modò foverat arma,
Eximit: errato tu quoque ab orbe venis.
Non Telamone satum captâ de conjuge Teucrum:
Non ipsum, pro quo mille fuere rates.
Felix Plisthenide, quâcumque in sorte fuisti
Conjuge cum carâ: non gravis illa fuit.
Seu venti fecere moras, sive æquora vobis;
Ad nulla est vester damna retentus amor.
Oscula nec venti certè tenuere, nec undæ:
Promptaque in amplexus brachia semper erant.
Sic utinam errarem: faceres tu mollia, conjux,
Æquora: te sociâ nil mihi triste foret.
Nunc quoque, Telemacho tecum mihi sospite lecto,
Omnia sunt animo jam leviora mala.
Quem tamen infestas rursus queror ire per undas,
Herculeam Sparten, Nestoreamque Pylon.
Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt:
Nam malè commissus fluctibus ipse fuit.
Sed labor in fine est. Occursum in litore vates
Dixit. In amplexus, care, ferere tuos.
Noscendus soli veniam tibi. Tu preme sollers
Lætitiam, et tacito gaudia conde sinu.
Non vi certandum, nec aperta in bella ruendum.
Sic cecinit laurus ille monere suas.
Forsitan ante dapes, interque vacantia vina,
Ultoris pharetris utile tempus erit.
Et modò despectum subitò mirentur Ulixen.
Heu, precor, ut properet ille venire dies!
Antiqui renovet qui lætus fœdera lecti:
Et tandem incipias conjuge, cara, frui.

EPISTOLA II.

DEMOPHOON PHYLLIDI.

Phyllidi Demophoon patriâ dimittit ab urbe:
  Et patriam meminit muneris esse tui.
Nec face Demophoon aliâ, nec conjuge captus,
  Sed tam non felix, quàm tibi notus erat.
Thesea, (quo socero nequicquam, Phylli, tumebas;
  Impuleritque ignes forsitan ille tuos)
Turpe pati nobis, regno ferus expulit hospes:
  Hunc illi finem longa senecta dedit.
Qui modò peltiferas fudit Mæotidas armis,
  Alcidæ magni, non minor ipse, comes.
Qui socerum Minoa gravi sibi fecit ab hoste,
  Mirantem monstri cornua victa sui.
Arguor exsilii (quis credat?) caussa fuisse:
  Nec tacitum frater me sinit esse reum:
Dum thalamos, inquit, dilectæ Phyllidos urgues,
  Et tuus externo cessat in igne furor;
Fluxere interea pede tempora lapsa fugaci;
  Prævenitque tuas flebilis hora moras.
Forsitan aut nondum fractis occurrere rebus,
  Aut poteras fractis utilis esse tamen.
Cur potiora tibi Rhodopeïa regna fuere,
  Quæque magis regnis cara puella fuit?
Intonat his Acamas: eadem mox objicit Æthra,
  Infelix functæ jam propè sortis anus.
Et quòd non condant nati sua lumina palmæ,
  Fecisse hæc nostras arguit usque moras.
Non equidem inficior: multum clamavit uterque,
  Staret Threïciis cùm mihi puppis aquis:
Poscunt, Demophoon, (quid cessas?) carbasa venti:
  Demophoon patrios respice dure Deos.
Respice: et exemplum, quâ gaudes, Phyllida sume.
  Sic amat, ut terrâ nolit abire suâ.

Utque redire velis, non ut comitetur euntem,
Te rogat: et præfert barbara regna tuis.
Me tamen hæc inter tacitum convicia sæpe
Adversis memini vota tulisse Notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo,
Gavisum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipso coram genitore fateri:
Libertas meritis est mihi facta tuis;
Dicere, non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore: nec præceps vela ferenda dedi.
Et flevi; et flentem solando sæpe, remansi,
Cùm staret cursûs jam mihi certa dies.
Denique Threïciâ veni rate. Non dare Phyllis
Quam potuit, jussit tardiùs ire ratem.
Ignosce et fasso; memor es Minoïdos ipse:
Antiquus necdum pectore cessit amor.
Et quoties oculis circumdat sidera, dixit,
Quæ fulget cœlo, nostra puella fuit.
Illum dilectâ Bacchus sibi cedere jussit
Conjuge: desertæ crimen at ille subit.
Exemploque patris perjurus dicor et ipse:
Nec quæris caussas, Sithoni dura, moræ:
Nec satis ampla putasredituri pignora, si me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nullane fama tibi turbatos, Phylli, penates
Theseos, et miseræ retulit acta domûs?
Non laqueos audis caræ me flere parentis?
Flebilior laqueis (hei mihi!) caussa subest.
Non fratrem Hippolytum? cecidit miserabilis ille,
Præceps attonitis per freta raptus equis.
Non tamen excuso reditus. Licet undique fata
Accumulent caussas; tempora parva peto.
Thesea, quod superest, patrem tumulabimus antè:
Succedat tumulo non sine honore decens.
Da spatium veniamque, peto: non perfidus absum:
Nec mihi jam terrâ tutior ulla tuâ est.
Quidquid mite fuit post diruta Pergama, quidquid
Aut bella, aut pelagi detinuere moræ;

Sola fuit Thrace. Patriâ quoque jactor in illâ:
Auxilium superes casibus una meis.
Si modò mens eadem. Nec quòd sit jam mihi dives
Regia, Cecropiâ non minor arce, movet:
Nec patris offendunt casus; nec crimina matris;
Nec jam non felix omine Demophoon.
Quid? si Phœbeam peterem te conjuge Trojam,
Perque annos sequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis: toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leve facta tori.
Illa piæ (sic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, et instantes distulit arte procos:
Cùm properata palàm revocaret stamina noctis,
Atque iterum in lanas omne rediret opus.
At tua ne fugiant spreti connubia Thraces,
Phylli, times. Ulli nubere, dura, potes?
Estque tibi pectus cujusque accedere tædæ?
Obstat perfidiæ nec metus iste tuæ?
Ah tibi quantus erit facti rubor! ah tibi quantus
Tum dolor, adspicies cùm mea vela procul!
Damnabisque tuos serò temeraria questus!
Demophoon, dices, hei mihi, fidus erat!
Demophoon rediit, et sævos forsitan Euros
Passus, et hibernas dum quoque currit aquas.
Ah cur nescio quam properavimus (hei mihi!) culpam?
Rupi, quam ruptam sum mihi questa, fidem.
Sic tamen ah potiùs, sic perstes; quàm mihi de te
Ulterior tangat pectora, Phylli, dolor!
Quos tibi (me miserum!) laqueos, quæ fata minaris?
Et nimis audaces gens habet ista Deos.
Parce, precor: famamque domûs mihi crimen habentis
Perfidiæ, geminâ ne preme, dura, notâ.
Excuset patrem fatis in parte relicta
Gnosis: non merui, cur ferar ipse nocens.
Nunc venti mea verba ferant, qui vela tulerunt.
Est animus reditûs: sed pia caussa tenet.

EPISTOLA III.

PARIS ŒNONÆ.

Quæ satis apta tibi tam justè, Nympha, querenti
Rescribam, fateor quærere verba manum.
Quærit, nec subeunt. Sensit sua crimina tantùm:
Solvere, quæ sentit, non sinit alter amor.
Si levat hoc iras, ipso me judice damnor.
Quid refert? causâ tu meliore cales.
Damnatumque tibi me sub sua jura Cupido
Retrahit. Alterius sic quoque præda sumus.
Prima meis tu pacta toris: fassusque juventam
Te primùm acceptâ est conjuge noster amor.
Nondum tantus eram. Quo me genitore superbum
Arguis; hoc dominus tunc retinendus eram:
Non ego Deïphobum sperabam, aut Hectora fratrem;
Cùm pastos agerem, te comitante, greges:
Reginamque Hecuben, nisi matris nomine, nôram:
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non est rationis amor. Te consule, Nympha.
Læsa es: sed læsam scribis amare tamen.
Cúmque petant Satyri connubia, cùm tua Panes;
Rejectæ memor es tu tamen usque facis.
Adde, quòd hic fatis amor est adjutus, et illum
Præscia venturi viderat antè soror.
Nondum Tyndaridos nomen mihi sederat aure,
Nec cecinit Grajos illa vocare viros.
Omnia vera vides. Superant mea vulnera tantùm,
Utque tuam supplex poscere cogar opem.
Te penès arbitrium nostræ vitæque necisque:
Victuri jam nunc pectora sume tibi.
Flevisti, memini, tamen hâc in voce canentis:
Et, Mala, dixisti, sint precor ista procul.
Nec sic fata ferant, tulerint sic cetera quamvis,
Ut possim Œnone perdere læsa Parin.

Tot superare metus, qui me, nec credere cogit,
(Ignoscas) idem te quoque fallit Amor.
Imperat ille Deis: cùm vult, in cornua tauri,
Cùm vult, in pennas destruit ille Jovem.
Non foret in terris tanto miranda decore
Tyndaris; (heu flammis nata puella meis!)
Si sua non cycno mutâsset Jupiter ora.
Fluxerat in Danaës aureus antè sinus:
Piniferamque Iden falsus lustraverat ales:
Inter Agenoreas constiteratque boves.
Victorem Alciden dominæ quis pensa tenere
Crederet? at lanas nere coëgit Amor.
Dicitur et Coâ sedisse in veste puellæ:
Illa Cleonæo tecta leone fuit.
Te memini Phœbum, Œnone, (mea crimina dico)
Fugisse, et nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo: sed telà Cupido
His in te voluit legibus ire sua.
Consolare tamen dignâ tua pellice damna:
Quam tibi prætulimus, nata puella Jove est.
Sed quòd nata Jove est, minimùm me tangit in illâ:
Quòd non est facies pulchrior ulla, nocet.
Atque utinam formæ judex incallidus essem
Creditus Idæis, Pegasi Nympha, jugis!
Non mihi Junonis, nec obesset Pallados ira;
Laudata est oculis quòd Cytherea meis.
Dividit hæc aliis flammas celeresque paresque:
Ut libitum est, nati temperat ipsa faces.
Non tamen evaluit vitare domestica tela:
Quos aliis arcus, et sibi dura tulit.
Deprensam conjux illam in Mavorte dolebat.
Testibus hic Divis cum Jove questus erat.
Jam dolet et Mavors, terras ultroque reliquit:
Prætulit Anchisen huic habitura suum.
Anchisen propter voluit formosa videri:
Visaque post latam jacuit ulta deam. *
Quid mirum est potuisse Parin succumbere Amori,
Immunis sub quo non fuit ipsa parens?

Quam læsus Menelaus amat, non læsus amavi.
  Adjice, non læso quòd comes ipsa fuit.
Et magnos (video) cogit mihi rapta tumultus:
  Armatæque petunt Pergama mille rates.
Non vereor belli ne non sit caussa probanda:
  Est illi facies digna movere duces.
Si mihi nulla fides; armatos respice Atridas.
  Quam sibi sic repetunt, sic metuenda mihi est.
Quòd si vertendæ spem mentis concipis hujus;
  Cur cessant herbæ, carmina curve tua?
Nam te nec Phœbi sollertior artibus ulla est;
  Phœbeæque Hecates somnia vera vides.
Tecum sideribus, tecum deducere Lunam
  Nubibus, et memini surripuisse diem.
Pascebam tauros: interque armenta leones
  Obstupui placidos vocibus ire tuis.
Quid retro Xanthum, retro Simoënta vocatum
  Adjiciam cursus non tenuisse suos?
Ipse pater Cebren, natæ malè tutus ab ore,
  Cantatas quoties restitit inter aquas:
Nunc locus Œnonæ est, nunc illam ostende: parabis
  Sive tuos ignes pellere, sive meos.

Excudit S. Hamilton, Weybridge, Surrey.